

АНРИ ШАРИЕР ВА БАНК ВТОРА ЧАСТ НА ПЕПЕРУДАТА

Превод от френски: Вера Джамбазова, 1994

chitanka.info

Посвеждавам на паметта на д-р Алекс Гибер-Жермен, на г-жа Алекс Гибер-Жермен, на моите съграждани венецуелците, на хилядите французи, испанци, швейцарци, белгийци, италианци, югославяни, германци, англичани, гърци, американци, турци, финландци, японци, израилтяни, шведи, чехи, датчани, аржентинци, колумбийци, бразилци и на останалите, които съм забравил, на всички приятели, които ми направиха честта да ми пишат, за да ме запитат: „Кой сте всъщност вие, Папийон? И как успяхте чрез вашата книга да стигнете от каторгата до нас?“

„По-важно е какво ти мислиш за себе си, а не какво другите мислят за теб.“

Неизвестен за
Пеперудата автор

ПЪРВА ГЛАВА

ПЪРВИТЕ КРАЧКИ КЪМ СВОБОДАТА

— На добър час, французино! От този момент нататък сте свободни. Адюс!

Офицерът от каторгата в Елдорадо ни махва с ръка, след което ни обръща гръб.

Ето колко просто било да свалиш веригите, които влачиш от тринадесет години насам. Двамата с Пиколино правим няколко крачки по пътеката, водеща към селището Елдорадо. През нощта на 18 август 1971 г. в старата ми къща в Испания аз с невероятна точност си припомням каменистия път, сериозният и звънък глас на офицера отеква в ушите ми и аз повтарям жеста си отпреди двадесет и седем години — обръщам глава.

Полунощ, навън е тъмно. Всъщност не, не е. За мен и само за мен слънцето блести, часовникът показва десет сутринта, а аз съзерцавам най-красивите рамене и най-красивия гръб, който съм виждал през живота си — раменете и гърба на отдалечаващия се тъмничар. В този миг той символизира края на надзора, който не е секвал, не е преставал да ме потиска нито денем, нито нощем, нито за минута, нито за секунда от тринадесет години насам.

Последен поглед към реката, последен поглед над раменете на тъмничаря към острова, където е венецуелската каторга, последен поглед към кошмарното минало, продължило тринадесет години. Тринадесет години, през които съм бил тъпкан, озлобяван, смазван.

Прегрята от тропическото слънце, водата се изпарява на повърхността и покрива реката с облачен воал. Той непрекъснато мени формите си, сякаш иска да извае образи, с които да ми разкаже като на кино изминатия досега път. Отказвам се да гледам този филм, грабвам Пиколино за ръка и като обръщам гръб на необикновения екран, отърсвам с едно движение на раменете оковите на миналото и го повеждам с бързи крачки напред.

Свобода? Добре, но къде? На края на света, из задънените плата на Венецуелска Гвиана, в малко административно селище, обградено от най-пищната девствена гора, която можете да си представите. Местността се пада в югоизточната част на Венецуела, близо до границата с Бразилия, и представлява огромен зелен океан, изпъстрен тук-там с водопади. Разпръснати сред него, живеят по начин, достоен за библейските времена, малки общности, събрани около някоя църквичка, чийто свещеник дори не си дава труда да проповядва „Обичай ближния си“ и „Блажени са низшите духом“, защото тези състояния съществуват тук в най-чистия си първообразен вид. Често пъти единствената връзка между затъntenите общини се осъществява с помощта на един-два камиона, за които се чудиш откъде изобщо са се появили. А тукашните прости и поетични души живеят, мислят и обичат така, както са живели хората векове назад, недокоснати от болестите на цивилизацията.

Изкачваме склона и преди да тръгнем по равното към градчето Елдорадо, спираме и после продължаваме много бавно напред. Чувам дишането на Пиколино. И аз като него дишам дълбоко, пълня докрай дробовете си с въздух и го изпускам малко по малко, като че се боя да не изживея прекалено бързо тези прекрасни мигове — първите мигове на свобода.

Широкото плато се разкри пред нас. Отдясно и отляво бяха цъфнали малки чисти къщички.

Забелязаха ни някакви хлапетии. Те добре знаеха откъде идваме. Без сянка от враждебност, напротив, с добро чувство, ни наобиколиха и тръгнаха мълчаливо с нас. Като че ли осъзнаваха колко тържествен е моментът и затова се отнасяха с уважение.

Пред прага на първата къща дебела негърка продаваше кафе и царевични галети, наредени върху дървена масичка.

— Добър ден, госпожо.

— Buenos días, hombres!

— Две кафета, ако обичате.

— Si, señores.

И добричката дебелана ни поднесе две дъхави кафета, които изпихме прави, тъй като наоколо нямаше столове.

— Колко ви дължа?

— Нищо.

— Как така?

— Приятно ми е, задето ви черпя с първото кафе на свобода.

— Благодаря. Кога има автобус?

— Днес е празник и автобуси не минават, но в единадесет оттук ще тръгне един камион.

— А, добре. Благодаря.

От къщата се показва младо девойче с черни очи и леко мургава кожа.

— Влезте вътре и седнете — покани ни тя с мила усмивка. Влязохме и се разположихме в стаята, където дузина мъже седяха и пиеха ром.

— Защо на вашия приятел му виси езикът?

— Болен е.

— Можем ли да му помогнем?

— Не, уви. Парализиран е. Трябва да го настаня в болница.

— Кой ще го храни?

— Аз.

— Да не ти е брат?

— Не, другар ми е.

— Имаш ли пари, французино?

— Малко. Отде знаеш, че съм французин?

— Тук всичко бързо се научава. От вчера знаехме, че ще те освобождават. Знаем също, че си избягал от Дяволския остров и че френската полиция те търси да те върне обратно там. Тук обаче няма да могат да те намерят. Тук те нямат думата. Ние ще те браним.

— А защо?

— Защото...

— Казвай де!

— На, изпий глътка ром и почерпи приятеля си.

Думата взе около тридесетгодишна жена. Беше почти черна. Попита ме дали съм женен. Не. А родителите ми живи ли са? Само татко.

— Ще му стане драго, ако разбере, че си във Венецуела.

— О, да, със сигурност.

Един кльощав бял дългуч, който се опитваше да гледа заканително, но си личеше, че е симпатяга, поде прекъснатия разговор.

— Тук баджанакът не успя да ти обясни защо смятаме да те браним. Е, аз ще ти кажа. Защото освен ако е луд, а тогава вече нищо не може да се направи за човека, винаги има шанс да се покае и да поеме по правия път, ако му помогнат. Ето защо ние във Венецуела ще те браним, защото обичаме ближния и с божията помощ вярваме в доброто у него.

— По каква причина според теб ме бяха заточили на Дяволския?

— Няма съмнение, че е било заради някакво сериозно провинение. Може да си убил някого или да си организирал голям грабеж. На колко те осъдиха?

— На доживотна каторга.

— Тук максималната присъда е тридесет години. Колко излежа?

— Тринадесет. Но сега вече съм свободен.

— Забрави миналото, омбре. Забрави колкото можеш по-скоро това, което си изстрадал по френските затвори и тук, в Елдорадо. Забрави, защото, ако мислиш много, ще започнеш да мечтаеш за отмъщение и накрая ще намразиш хората. Само забравата ще ти позволи отново да обикнеш ближния и да заживееш рамо до рамо с него. Ожени се колкото може по-скоро. Тукашните жени са пламенни и любовта, с която избраницата ти ще те дари, щастието и децата ще ти помогнат да забравиш мъките от миналото.

Ето го и камиона. Поблагодарих на добрите хорица и излязох, водейки Пиколино за ръка. Дузината пътници се разположиха на пейките в каросерията зад кабината на камиона. От гостоприемство селяните бяха запазили за нас двете най-хубави места в кабината до шофьора.

Камионът се друсаше като разглобен по лошия, покрит с дупки и насипи път, а аз си мислех за странния народ на Венецуела. Нито рибарите от залива Париа, нито простите войници от Елдорадо, нито скромният човечец, който ме заговори днес под сламения покрив на глинената колиба, имаха образование. Сигурно едва умееха да четат и пишат. Кой ги беше научил на подобно християнско милосърдие, откъде черпеха духовното благородство и умение да прощават на грешника? Как успяваха да намерят точните думи, вдъхващи кураж, защо предлагаха да помогнат на бившия каторжник със съветите си и с малкото, което притежаваха? Как така се получава, че образованите началници в Елдорадо, като офицерите или директора, се стремяха към

същите идеали, както и хората от народа, да дадат шанс на съгрешилия независимо от произхода и провинението му? Нямаше как да са наследили тези качества от европейците — значи ги бяха получили от индианците. При всички положения можеш да им свалиш шапка, Папийон.

Ето ни в Каяо. Просторен площад, духова музика. Вярно бе, датата е 5 юли — националният празник. Събрала се е празнична тълпа — шарена, както навсякъде по тропиците, където се смесват всякакви цветове — черно, жълто, бяло и онова специфично бакърено червено на индианците, чиято раса можеш да познаеш винаги по леко дръпнатите очи и светлеещата кожа. Двамата с Пиколино, както и още няколко пътници, слязохме от камиона. Една девойка от групата се приближи към мен и каза: „Не се бъркайте, вече е платено.“ Шофьорът ни пожела на добър час и камионът отпътува. Стоях и държах бохчата в едната си ръка. За другата с трите си оцелели пръста се беше хванал Пиколино, а аз се опитвах да кроя планове за бъдещето. Разполагах с английски лири, останали ми още от Антилите, и с неколкостотин болиара — подарък от учениците по математика в каторгата на Елдорадо. Плюс няколко необработени диаманта от лехите с домати в засадената от мен зеленчукова градина.

Девойката, която ни каза да не плащаме, запитана накъде сме и аз отвърнах, че се готвя да потърся някоя малка квартира.

— Ела първо у нас, после ще видим.

Последвахме я, прекосихме площада и след по-малко от двеста метра стигнахме до непавирана уличка, притисната от двете си страни с ниски къщурки — всичките глинени, с покриви от слама, ламарина или цинк. Спряхме пред една от тях.

— Влезте и се чувствайте като у дома си — покани ни момичето. Беше на около осемнадесет години.

Отстъпи да минем пред нея. Чиста стая с пръстен под, кръгла маса, няколко стола, един мъж около четиридесетте с гладки черни коси, среден ръст, очи на индианец и същия тен като дъщеря му — светлокеремиден цвят. Около него стояха три момичета на около четиринадесет, петнадесет и шестнадесет години.

— Татко, сестрички, вода вкъщи тези чужденци. Току-що са излезли от затвора в Елдорадо и не знаят къде да идат. Моля ви да ги приемете.

— Добре дошли — рече бащата. И повтори прекрасните думи. — Чувствайте се като у дома си. Седнете тук около масата. Гладни ли сте? Кафе ли искате или ром?

Не исках да го обидя с отказа си и приех да пия кафе. Къщата беше чиста, но от скромното обзавеждане си личеше, че хората са бедни.

— Дъщеря ми Мария, която ви доведе, е най-голямата. Тя замества майка си, която ни заряза преди пет години, за да избяга с някакъв златотърсач. Предпочитам сам да ви го кажа, преди да сте го научили от другиго.

Мария ни поднесе кафето. Сега можех да я разгледам внимателно, защото седна до баща си точно срещу мен. Трите сестри застанаха прави зад тях. Те също ме наблюдаваха. Мария беше типично момиче от тропиците. Големи черни очи с леко дръпнати краища. Черните като катран къдрави коси, разделени на прав път, падаха до раменете ѝ. Чертите ѝ носеха изящество и макар че матовата бакърена кожа издаваше наличието на индианска кръв, монголоидната раса не бе оставила други отпечатъци. Чувствени устни, бисерни зъби. На моменти се мяркаше розовото връхче на езика ѝ. Носеше бяла блузка на цветя с дълбоко деколте, което разкриваше раменете и част от гърдите ѝ, стегнати с прозиращ през блузата сутиен. Тази блузка, черната пола и пантофките без ток бяха единствените ѝ накити в празничния ден. Карминеното червило и леката очна линия подчертаваха още повече огромните очи.

— Ето това е Есмералда (Изумруд) — рече тя, представяйки ни най-младата от сестрите. — Наричаме я така заради зелените ѝ очи. Тази тук е Кончита, а другата Росита, понеже прилича на същинска розичка. Тя е много по-светла от нас и се изчервява от нищо. Сега познавате семейството ни. Баща ми е Хосе. Петимата сме едно цяло, защото сърцата ни винаги бият с общ ритъм. А вас как ви викат?

— Енрике. (На испански така се произнася Анри.)

— Дълго ли сте лежали в затвора?

— Тринадесет години.

— Бедничкият, колко ли сте страдали!

— Да, много.

— Татко, какво може да работи тук Енрике?

— Не знам! Имате ли си занаят?

— Не.

— Тогава идете в златната мина, там ще ви наемат.

— А вие какво работите, Хосе?

— Аз ли? Нищо. Не работя, защото плащат много зле.

Те ти булка... Бедни са, вярно, но са прилично облечени. Не мога все пак да го запitam от какво живеят и дали краде! По-кротко.

— Нощес вие ще спите тук, Енрике — отсече Мария. — Имаме една стая, където навремето спеше братът на баща ни. Сега той си замина и вие можете да заемете неговото място. Ние ще се грижим за болния, докато сте на работа. Няма нужда да ни благодарите, защото всъщност нищо не ви даваме. Това е просто една незаета стая.

Не знаех какво да им отговоря. Оставих ги да поемат бохчата ми. Мария стана и другите три тръгнаха след нея. Беше ме излъгала, че стаята е незаета, тъй като ги видях да вадят от нея разни женски боклуци и да ги прибират другаде. Направих се, че нищо не съм забелязал. Легла нямаше, но както навсякъде из тропиците, вместо тях бяха опнати по-удобните вълнени хамаци. Големият прозорец без стъкла гледаше към засадената с бананови дръвчета градина.

Лежах си в хамака и все още не успях да осъзная случилото се. Колко лек се оказа този първи ден на свобода! Прекалено лек. Бях си осигурил безплатна стая и четири чаровни девойки, които да бавят Пиколино. Защо се оставих да ме командват като дете? Защо? Вярно е, че съм попаднал на края на света, но причината май е по-сложна — прекалено дълго съм бил затворник и вече не умея друго освен да се подчинявам. И сега, когато съм уж свободен и трябва сам да взимам решения, пак се оставям да ме действат. Държа се като пиле, което дълго е седяло в клетка и макар че вратата е отворена, вече не знае как да излети. На всичко трябва да се уча отначало.

Заспах, без да си припомням за миналото — така както ме бе посъветвал скромният човечец от Елдорадо. Единственото, за което помислих, преди да се потопя в сънища, беше гостоприемството на тукашните хора. Колко прекрасно и успокояващо беше то!

Закусих с две пържени яйца, пържени банани, залети с маргарин, и черен хляб. В стаята Мария помагаше на Пиколино да се измие. На прага се появи някакъв мъж. На колана му отстрани висеше мачете.

— Gente de paz (Мир вам) — рече той. С поздрава си искаше да ни подсказже, че е дружески настроен.

— Какво искаш? — попита Хосе, който закусваше заедно с мен.

— Началникът на полицията иска да види кайенците.

— Не бива да ги наричаш така. Викай им по име.

— Добре бе, Хосе. Как се казват?

— Енрике и Пиколино.

— Сеньор Енрике, елате с мен. Аз съм полицай — шефът ме изпраща при вас.

— Какво искат? — попита Мария, излизайки от стаята. — Изчакайте, ще дойда с него. Само да се облека.

Мария беше готова само след няколко минути. Щом стъпихме на улицата, тя ме хвана под ръка. Погледнах я учуден, а тя ми се усмихна. Скоро стигнахме до малката префектура. С изключение на двама, останалите полицаи също бяха облечени в цивилни дрехи, а на коланите им висяха мачете. В едно помещение, отрупано с пушки, ни прие черен полицай с нашивки на пагоните.

— Вие ли сте французинът? — попита ме той.

— Да.

— А другият?

— Болен е — обясни Мария.

— Аз съм тукашният комендант — задачата ми е да ви услужвам и да ви оказвам помощ, когато се налага. Викат ми Алфонсо.

И той протегна ръка за поздрав.

— Благодаря. Аз съм Енрике.

— Енрике, началникът на полицията иска да те види. Седни. Тъй като престоят ти в Каяо е принудителен, те накарах да дойдеш и да се запознаем, понеже аз отговарям за теб.

Запита ме какво възнамерявам да правя, отвърнах, че ще работя. Поприказвахме и той рече: „Идвай да ме търсиш винаги, когато имаш нужда от нещо. Аз ще ти помогна да организираш живота си по най-добрия начин.“

— Благодаря.

— А, да не забравя! Трябва да те предупредя, че си се настанал у едни много мили и честни момичета, но баща им Хосе е пират. Хайде, довиждане.

Навън пред вратата на комисариата ме очакваше Мария — безмълвна и застинала като ослушващ се индианец. И все пак тя не беше индианка. Въпреки всичко няколкото капки индианска кръв си

казваха думата. Пъхна ръка под моята и така минахме през цялото селище, защото тя избра обиколен път обратно към дома.

— Какво искаше от теб началникът? — запита тя, като за първи път се обърна към мен на ти.

— Нищо. Рече, че мога да разчитам на него да ми намери работа и че ще ми помогне, ако срещна трудности.

— Ти и приятелят ти нямате вече нужда от другиго, Енрике.

— Благодаря, Мария.

Минахме покрай сергията на амбулантен търговец, който продаваше женски дрънкулки — герданчета, гривни, обици, брошки и пр.

— Я погледни тези неща.

— О, колко са красиви!

Заведох я до сергията и избрах най-хубавия гердан, подходящи за него обици и още три по-скромни комплекта за сестрите ѝ. Подадох банкнота от сто боливара — боклукчетата струваха тридесет. Тя веднага се окичи с гердана и обиците. Големите ѝ черни очи блеснаха от радост и тя се хвърли да ми благодари, сякаш ѝ бях подарил някакви ценни бижута.

Върнахме се у дома. Трите момичета се разпищяха от радост, като получиха подаръците. Оставих ги и влязох в стаята си. Имах нужда да остана сам, за да размисля. Това семейство ми предложи гостоприемството си с рядко срещано благородство. И все пак правилно ли би било да го приема? Разполагам с малко венецуелски пари, антилски долари, да не говорим за диамантите. С всичко това бих могъл да си поживея безгрижно още четири месеца и дори да осигуря лечение за Пиколино.

Тия момичета до едно са хубави като тропически цветя, от тях лъхаше топлина, секс и готовност да се отдадат някак си твърде лесно, без да преценяват, без много-много да обмислят. Днес видях как Мария ме гледаше — почти влюбено. Дали бих могъл да устоя на толкова изкушения? По-добре да се спасявам от тази прекалено гостоприемна къща, защото не искам поради главоболие да довлека на домакините си грижи и страдания. Пък и вече съм на тридесет и седем, почти тридесет и осем години — фактът, че изглеждам по-млад, не сваля годините от гърба ми. Мария още не е навършила осемнадесет, а

сестрите ѝ са още по-млади. Да, най-добре ще е да си вървя. Ще им оставя Пиколино да се грижат за него. Разбира се, ще им плащам.

— Господин Хосе, искам да говорим насаме. Искате ли да идем да пийнем по едно в кръчмата на площада?

— Да, ама не ме наричай господине. Викай ми Хосе, аз ще ти викам Енрике. Да тръгваме. Мария, отиваме за малко до площада.

— Сменете си ризата, Енрике — спря ме Мария. — Тази е позамърсена.

Отидох да се преоблека в стаята. Преди да тръгнем, Мария ми каза:

— Не се задържайте задълго, Енрике, и най-вече не пийте много.

И преди да успея да се съвзема от изненадата, ми лепна една целувка по бузата. Бащата се изхили и отсече:

— Мария вече е влюбена в теб.

Още по пътя към кръчмата подех:

— Твоето семейство, Хосе, ме приюти още в първия ми ден на свобода и аз съм ви безкрайно задължен. Кажи-речи съм на вашата възраст и не искам да се отплащам зле за гостоприемството. Като мъж сигурно добре разбирате, че ако остана да живея в близост с дъщерите ви, трудно ще се въздържа да не се влюбя в някоя от тях. А пък съм двойно по-стар от най-голямата и имам законен брак във Франция. Сега с вас ще пийнем по едно-две и после ще ме заведете в някой не много скъп пансион. Имам с какво да платя.

— Ти си истински мъж, французино — отвърна ми бащата, като ме погледна право в очите. — Дай да ти стисна ръката и да ти благодаря, задето разговаряш така с бедняк като мен. Тук нещата не стоят както у вас. Почти никой не се жени официално. Хората се харесват, любят се и ако се появи дете, заживяват заедно. Събират се толкова лесно, колкото се разделят. У нас е много топло и затова жените са жарки. Жадни са за живот и плътски удоволствия. Всички са преждевременно развити. Мария е изключение с това, че до осемнадесетгодишна възраст още не е имала любовно приключение. Може би вашият морал да е по-добър, защото тук има твърде много самотни майки и те предизвикват големи проблеми. Но какво да се прави? Господ ни е създал, за да се любим и да раждаме деца. Нашите жени не са сметкаджийки — когато се отдават някому, те не търсят облаги. Искат само да обичат и да бъдат обичани просто така —

естествено. Нищо повече. Докато им харесваш в леглото, ще ти бъдат верни. После ще запеват друга песен. И въпреки всичко са чудесни майки, готови на огромни саможертви, готови дори да издържат децата си, за да не ги пращат сами да си изкарват хляба. Съзнавам, че си подложен на непрестанни изкушения, но въпреки всичко повтарям молбата си — остани у нас. Щастлив съм да приютя човек като теб.

Влязохме в кръчмата, преди да съм успял да отговоря. Беше едновременно кръчма и бакалия. Дузина мъже се бяха разположили и пиеха куба-либре (смес от ром и кока-кола). Няколко души дойдоха да ми стиснат ръката и да ми пожелаят добре дошъл в селото им. Всеки път Хосе ме представяше като свой приятел, отседнал в дома му. Бая хубаво си пийнахме. Щом попитах за сметката, Хосе за малко да ми се разсърди. Искаше непременно той да плати. Аз също се оказах упорит и накарах кръчмаря да приеме моите, а не неговите пари.

Някой ме докосна по рамото. Беше Мария.

— Хайде вкъщи. Време е за вечеря. Не пий повече, обеща ми да не се напиваш! — тя вече ми говореше на ти.

Хосе се беше увлякъл в спор и тя нищо не му каза, а мен ме извлече навън.

— А баща ти?

— Остави го. На него не мога да му правя забележки, задето пие. По принцип никога не идвам да го прибирам от кръчмата. Не би ме послушал.

— А мен защо ме прибиращ, а?

— С теб е различно. Хайде, Енрике, бъди разумен и върви.

Погледът ѝ беше толкова бляскав и се изразяваше с толкова убедителна простота, че покорно я последвах.

— Заслужаваш целувка — рече тя, когато се озовахме у дома. И залепи устни на бузата ми, съвсем близо до устата.

Хосе се върна едва след като бяхме вечеряли, събрани около кръглата маса. Най-малката сестричка хранеше Пиколино. Хосе седна сам да яде. Добре се беше подредил и дрънкаше, без да мисли.

— Енрике го е шубе от вас, дъщерички. Толкоз го е шубе, че иска да се чупи. Аз му рекох, че по мое мнение може да остане, защото щерките ми са достатъчно големи, за да знаят какво вършат.

Мария ме изгледа с удивление. Може би и с разочарование.

— Татко, нека си върви, щом иска. Но мисля, че никъде няма да се чувства по-добре, отколкото тук, където всички го обичат.

Обърна се към мен и промълви:

— Енрике, не се прави на *cobarde* (страхливец). Ако харесваш някоя от нас и тя също те харесва, защо ще бягаш?

— Защото във Франция е бил женен — веднага отвърна бащата.

— От колко време не си виждал жена си?

— От тринадесет години.

— Ние не се влюбваме, за да накараме някого да се ожени за нас. Ако се отдаваме, то е само заради любовта. Но ти добре си сторил, като си предупредил татко, че си женен и не можеш да ни предложиш нищо друго освен чувствата си.

Каза ми да остана, без да се смятам обвързан с някоя от тях. Те ще се грижат за Пиколино и така аз ще имам повече свобода да си намеря работа. Готова е дори да приеме — ако това ще ме успокои — някакъв малък наем. Приемам ли?

Нямах време да обмисля добре отговора си. Всичко бе толкова ново и неочаквано след тринадесетте години каторжнически живот.

— Хубаво, Мария. Приемам.

— Искаш ли следобед да те придружа до златната мина, за да ти потърсим работа? Ако искаш, ще отидем около пет, когато слънцето залязва. От селото до мината има три километра.

— Добре.

С жестове и мимики Пиколино изрази радостта си, че оставаме. Вниманието и грижите на момичетата бяха грабнали сърцето му. Взех това решение главно заради него. Защото бях убеден, че на мен тук скоро ще ми се случи някое приключение. Колкото и да не ме устройва подобно развитие на нещата.

С багажа, който нося от тринадесет години насам, със спомените, които не ми дават да заспя нощем, не мога толкова скоро да се установя в някакво забутано на края на света село само заради хубавите очи на едно момиче. Пътят пред мен е дълъг — спирките трябва да са кратки. Колкото да си поема дъх и давай по-нататък! Една е причината, поради която цели тринадесет години се борих за свободата си и накрая успях да я извоювам — отмъщението. Прокурорът, лъжесвидетелят, ченгетата — те чакат да си уредим сметките. Никога не бива да го забравям. Никога.

Върнах се на площада. Бях забелязал един магазин, наречен „Проспери“. Собственикът му сигурно беше корсиканец или италианец. И наистина, оказа се, че бакалията принадлежи на момче корсиканче. Господин Проспери говореше добре френски. Той учтиво ми предложи да напише писмо до директора на „Ла Мокупиа“ — френската компания, която експлоатираше златната мина в Каратал. Чудесен човек — предложи ми дори да ме подпомогне с пари. Благодарих му за всичко и си тръгнах.

— Какво правиш тук, Папийон? Кой вятър те е довял? От луната ли падна? Или те спуснаха с парашут? Ела да те прегърна!

Висок и загорял от слънцето дангалак с огромна сламена шапка скочи от магарето, на което беше кацнал.

— Не ме ли позна? — И той смъкна шапката си.

— Дългия Шарло! Не е за вярване!

Да, това беше Дългия Шарло, известен с обира на кино „Гомон“ на площад „Клиши“ и на гара Батиньол в Париж! Прегърнахме се като братя. Очите ни се насълзиха от вълнение.

— Тук сме далеч и от „Плас Бланш“, и от каторгата, нали, друже? Но откъде, по дяволите, се появи? Докарал си се като някой милорд и си остарял много по-малко от мен.

— Тъкмо излизам от Елдорадо.

— Колко време изкара там?

— Повече от година.

— Защо не си ми изпратил известие? Щях да те изкарам оттам веднага, като подпиша документ, че поемам отговорността за теб. Мамка му! Знаех, че някои от нашите момчета са в Елдорадо, но не можех да си представя, че и ти гниеш там!

— По чудо се срещнахме.

— Помисли си само, Папи! Цяла Венецуелска Гвиана — от Сиюдад Боливар до Каяо, е пълна с избягали каторжници и заточеници. Няма нищо странно да срещнеш някой от нас по пътя от залива Пария дотук, защото всички бегълци минават по този път — Венецуела е първата територия, където можем да се установим. Говоря за онези от нас, които не са изпукали по време на бягството. Къде си отседнал?

— При един свестен мъжага. Наричат го Хосе. Има четири дъщери.

— А, познавам го. Готин е — пират. Дай да идем да ти вземем нещата, защото ти, разбира се, ще дойдеш да живееш при мен.

— Ама не съм сам. Имам един парализиран приятел и нося отговорност за него.

— Нямах проблем. Ще му намерим магаре. Къщата е голяма и си имам една негрита (млада негърка), която ще се грижи за него като майка.

Намерихме второ магаре и отидохме при момичетата. Раздялата с онези прекрасни хора се превърна в истинска драма. За да ги успокоя, трябваше да им обещаю, че ще идвам да ги навестявам и че те също могат да ми гостуват в Каратал. Колкото и пъти да повторя благодарността си към гостоприемните хора от Венецуелска Гвиана, пак няма да е достатъчно. Почти ме беше срам, задето ги напускам.

Два часа по-късно пристигнахме в „замъка“ на Шарло, както той го наричаше. Къщата му беше чиста и просторна, разположена на един надвесен над долината склон, който се спускаше от Каратал чак до Каяо. Отдясно на фантастичния изглед към девствената гора се падаше златната мина Ла Мокупиа. Цялата къща на Шарло беше изградена с донесени от гората дънери. Три стаи, хубава трапезария и кухня. Вътре имаше още две бани с душ. В безупречно поддържаната зеленчукова градина се намираше още един душ. Всички нашенски зеленчуци вирееха тук. Шарло се беше уредил и с курник — повече от петстотин пилета, зайци, прасета, една коза. Ето ги богатството и радостта на Шарло — бивш каторжник и специалист по касите и добре изпипаните обири!

— Е, Папи, харесва ли ти моята колиба? Скоро ще стане седем години, откак съм тук. Както ти казах още в Каяо — далеч сме от Монмартър и от каторгата! Кой би повярвал, че един ден ще се радвам на подобен тих и мирен живот? Какво ще кажеш, приятелю?

— Не знам, Шарло. Твърде отскоро съм на свобода, за да имам определено мнение. Няма съмнение, че ние с теб сме авантюристи и че младостта ни беше доста бурна. Така че... малко съм объркан, като те гледам толкова щастлив и спокоен в тази загубена пустош. От друга страна, явно е, че си постигнал всичко сам и сигурно си вложил много

енергия и жертви. Виждаш ли, сега-засега не се чувствам способен на подобно нещо.

Седнахме около кръглата маса в трапезарията, надигнахме чашите с пунш по мартиникански и Шарло отново подхвана темата:

— Да, Папийон, разбирам, че си изненадан. Веднага схвана, че живея от честния си труд. Получавам около осемнадесет боливера на ден — вода скромно съществуване, но то не е лишено от своите прелести. Имам кокошка, която мъти чудесни пиленца, зайка, която ражда много зайчета, плодовита коза, хубави домати... Толкова години сме презирали всички тези малки благинки, но събрани ведно, те ми носят голямо удовлетворение. А ето я моята негрита. Кончита! Това са приятели. Той е болен и трябва да се грижиш за него. Другият е Енрике или Папийон. Приятел от Франция — приятел завинаги.

— Добре дошли в този дом — приветства ни младата негърка. — Не се притеснявай, Шарло, ще се погрижа за другарите ти — ще останеш доволен. Отивам да им приготвя стаята.

Шарло ми разправи за бягството си, без да се прави на герой. Чупил се с някакъв корсиканец от Сен Лоран дьо Марони половин година след пристигането си в каторгата. „Имахме късмет да пристигнем във Венецуела месеци след смъртта на диктатора Гомес. Този щедър народ ни помогна да започнем живота си отново. Беше ми определено две години принудително местожителство в Каяо, след което останах вече по своя воля. Виждаш ли, малко по малко този простичък живот спечели сърцето ми. Първата ми жена почина при раждане. Не спасиха също и детето — момиченце. А Кончита, която видя, успя да ме утеши със съчувствието и вярната си любов и да ме направи отново щастлив. А ти, Папи? Борбата ти сигурно е била тежка — тринадесет години са много нещо. Разказвай.“

Говорих повече от два часа. Излях пред стария приятел всичката горчилка, която изминалите години бяха оставили в сърцето ми. Изкарахме чудесна вечер, увлечени в спомени. Странно — нито дума за Монмартър, за тайфите, за успешните или провалени обири, за събратята ни на свобода. Като че ли за нас животът беше започнал със стъпването на „Ла Мартиниер“ през 1933 за мен и 1935 за него.

Вкусна салата, печено пиле, сирене от козе мляко, дъхаво манго — всичко това полято с добро бяло вино и сервирано весело от Кончита — приятно му беше на Шарло да ме посрещне у дома.

Предложи ми да сляза и да изпием по чаша в кръчмата. Отвърнах, че тук прекарвам твърде добре, за да искам да излизам.

— Благодаря ти, приятелю! — рече корсиканецът, който често заговаряше с парижки акцент. — Вярно, че тук сме си добре. Кончита, трябва да намериш „годеница“ за моя приятел.

— Да, Енрике, ще ви запозная с приятелките си — те са по-хубави от мен.

— Няма по-хубава от теб — увери я Шарло.

— Да, ама съм черна.

— Ами точно затова си хубава, Кончита! Защото си чистокръвна и расова.

Големите очи на Кончита заблестяха от удоволствие и любов. Явно Шарло беше нейният бог.

Изтегнах се в голямото меко легло и се заслушах в новините на Би Би Си по домашното радио. Чувствах се малко объркан от скока в нормалния живот. Бях загубил всички навици. Завъртях копчето на радиоапарата. Попаднах на карибска музика, излъчвана от Каракас. Не исках да чувам зова на големите градове. Не и тази вечер. Бързо загасих и се замислих за преживяното.

Дали доброволно се отказахме да обсъждаме парижките си години? Не. Дали доброволно отбягвахме да споменаваме хора от нашите среди, успели да се върнат към прежния си занаят? Също не. Дали в такъв случай каторжниците губят интерес към предишния си живот?

Въртях се и се премятах из голямото легло. Беше топло, не издържах и излязох в градината. Седнах на един камък. Имах изглед към долината и към златната мина. Долу всичко беше осветено. Виждах как се разминаваха пълни и празни колички.

Златото, което извличат от утробата на тази земя, независимо дали е под формата на кюлчета или банкноти, може да ти помогне да имаш всичко. Двигателят на света, който всъщност е толкова евтин — защото работна ръка получава мизерно заплащане, — е неотменното условие за приятен живот. А Шарло, погубил живота си от страст към златото, сега дори не го споменава. Не ми каза дали мината е богата или не. Цялото му щастие се заключава в негърката, къщата, животните, зарзавата. За пари не продумва. Превърнал се е в мъдрец. Е това не мога да го разбера.

Спомням си, че го бе издал един тип, наречен Пьоти Луи. По време на кратките ни разговори в Санте той не спираше да се кълне, че ще го насече на парчета при пръв удобен случай. Сега въобще не се сети за него. А аз — виж колко странно! — не заговорих нито за ченгетата, нито за Голдщайн, нито за прокурора. А трябваше, мамка му! Не съм бягал чак дотук, за да завърша живота си като градинар или работник!

Бях си обещал да уважавам закона в тази страна — добре, ще удържа на думата си. Но никога не съм се отказвал от отмъщението.

Защото, Папи, недей забравя, че днес си тук благодарение на мисълта за отмъщение, която те поддържаше в продължение на тринадесет години, прекарани по килиите. Тя се бе превърнала в единствената ти религия и не трябва да се отказваш от нея.

Негритата е хубавичка, но се питам дали на Шарло все пак няма да му е по-добре в някой голям град, отколкото в това загубено кътче. Или пък аз съм глупак и не съм разбрал, че начинът на живот на приятеля ми си има своето очарование. — А може би той се бои от отговорностите, които ще му наложи животът в модерния град? Трябва да разуча по-подробно въпроса.

Шарло е на четиридесет и пет години — не е стар. Висок, як — колос, подхранван с богата и здравословна храна по време на цялата си младост. Загорял от местното слънце, нахлупил сламената си шапка със завити нагоре краища, той наистина умее да стъпва горделиво. Той точно отговаря на типа пионери, покорители на девствените гори. Дотолкова се е слял с тукашните хора, че по нищо не се отличава от обичайното. Напротив, станал е част от тях.

От седем години живее тук, но все още стъпва като монмартърски обирджия! Сигурно е работил къртовски повече от две, за да очисти платото и да построи къщата си. Трябвало е да ходи в джунглата, да подбира дървесината, да я сече, дялка, натъкмява. Всяка греда е издялкана от най-твърдото и най-тежкото дърво на света — железното дърво. Вложил е тук всичко припечелено в мината, защото сигурно му се е наложило да наема чужда работна ръка, да плаща за цимент, кладенците, каналите към водоема.

Младичката засукана негрита с влюбен поглед сигурно е идеално гадже за стария морски вълк в оставка. В трапезарията бях забелязал

шевна машина. Сигурно сама си шие рокличките. Уредил се е Шарло — поне за шивач не му се налага да плаща.

Да, щом не е тръгнал към градовете, значи не е бил достатъчно уверен в себе си, а тук е имал на разположение безпроблемен живот. Велик си, Шарло! Ти си пример за това, което може да се направи от един мошеник. Поздравявам те, но поздравявам и онези, които са ти помогнали да промениш живота си и дори представата ти за живота.

И въпреки всичко щедрото гостоприемство на венецуелците крие опасности. Човешката сърдечност и добронамереност също могат да те превърнат в затворник, ако им се оставиш. Аз съм свободен, свободен, свободен — и смятам винаги да остана такъв!

Внимавай, Папи! Не допускай гафове! И най-вече не се установявай задълго. Човек изпитва силна нужда от любов, когато толкова дълго е бил лишаван от нея. Слава богу, че позаситих жаждата си в Джорджтаун. Преди не повече от две години имах Индара. Затова по тази линия шокът ще е по-слаб, отколкото за Шарло — все пак той е пристигнал тук направо от каторгата. И все пак Индара беше красива, правеше ме щастлив, но не успя да ме накара да се закотвя в сладкото ѝ гнездо. Спокойният живот, дори когато носи щастие, не е за мен — чувствам го.

Авантюрата, приятелче, авантюрата само може да ме изпълни с живот. Ето затова се чупих от Джорджтаун и попаднах в Елдорадо. Благодарение на авантюризма си съм все още жив на тази земя.

Е, добре. Девойките тук са жарки, завладяващи и аз сигурно няма да устискам. Грижата ми е да избягна усложненията. Длъжен съм да остана една година — но не повече. Колкото по-малко вещи натрупвам през тази година, толкова по-лесно ще успея да се откъсна от тукашната природа и тукашните чаровни хора. Оставам си авантюрист, но с тази поправка — ще печеля парите си честно или най-малкото без да причинявам никому злини. Целта ми е една — да стигна до Париж, за да представя сметката на виновниците за моите страдания.

Останах доволен от равносметката си. Очите ми се изпълниха със залеза на луната, която се готвеше да потъне зад девствената гора и черните възвишения. Върнах се в стаята си и се изтегнах на леглото.

Париж, Париж! Все още си далеч, но не чак толкова, че да загубя всяка надежда да те покоря един ден.

ВТОРА ГЛАВА

МИНАТА

Благодарение на препоръчителното писмо от Проспери — бакалина корсиканец, осем дни по-късно бях нает в мина Ла Мокупия. Натовариха ме да отговарям за помпите, които изсмукваха водата от галериите.

Златната мина приличаше на обикновена мина за въглища. Същите подземни галерии и прочие. Не се виждаха златни жилки. Само тук-таме по някое зърно. Скъпоценният метал беше втъкан в твърдите каменни скали. Взривяваха ги с динамит, после разбиваха прекалено големите отломки. Товареха парчетата в колички и ги изнасяха с асансьори на повърхността, където ги счукваха на пясък. Омесен с вода, този пясък се превръщаше в рядка кал и тогава с помощта на помпи го преливаха в резервоари, огромни като в петролна рафинерия и съдържащи цианид. Като по-тежък от останалото, златният прах потъва на дъното. При загряване цианидът се изпарява, носейки със себе си златни частици, които се втвърдяват и могат да бъдат хванати чрез филтри. Уловено и оформено в кюлчета, чиято 24-каратова чистота се проверява строго, златото заминава за добре пазения склад. И кой, моля ви се, пазеше този именно склад? Още не мога да го повярвам! Там стоеше на пост Симон — каторжник, избягал от Гвиана заедно с Дългия Шарло.

След работа отидох да се порадвам на гледката — натъпкан със златни пръчки склад, ревниво наглеждан от бившия престъпник Симон. Нямаше дори каса — просто циментова постройка с нормално дебели стени и дървена врата.

— Е, как я караш, Симон?

— Добре, а ти, Папи? Добре ли живееш при Шарло?

— Да, всичко е наред.

— Не знаех, че си попаднал в Елдорадо. Иначе щях да дойда да те измъкна.

— Много мило. Щастлив ли си тук?

— Ами знаеш ли, имам къща, голяма като тази на Шарло, обаче моята е от тухли и цимент. Сам си я построи. Жена ми е млада и много мила. Имаме си две дъщерички. Ела да ме видиш, когато решиш — моят дом ще е и твой. Шарло рече, че приятелят ти бил болен. Жена ми умее да бие инжекции, така че ако имаш нужда, ела, без да се притесняваш.

Побъбрихме си. Той изглеждаше напълно щастлив. Както и Шарло не споменаваше нито Франция, нито Монмартър, където бе живял. Миналото вече не съществуваше — беше останало само настоящето: жената, децата, къщата. Каза, че печели по двадесет болиvara дневно. Добре че си забъркваха омлета с яйца от личния им курник и че не им се налагаше да плащат за пилешко месо, иначе Симон и семейството му нямаше да прокопсат с двадесетте си болиvara.

Гледах с възхищение камарата злато, струпана небрежно зад дървената врата и дебелите едва по тридесетина сантиметра стени. Две натискания с лост ще я отворят безшумно. Цяла купчина злато! По три болиvara и половина грама, или тридесет и пет долара за унция — сигурно ще струва около три милиона и половина болиvara или милион долара. И цялото това невероятно богатство е само на една ръка разстояние! Въпрос на детска игра е да го докопаш.

— Добре изглеждат подредените кюлчета, нали, Папийон?

— Още по-добре ще изглеждат, ако ги отмъкне някой. Майко, какво имане!

— Може, но не за нас. За мен това злато е неприкосновено, защото са ми го поверили.

— Може би, но все пак ти не стоиш тук по двадесет и четири часа в денонощието.

— Не, само от шест вечерта до шест сутринта. През деня има друг пазач — сигурно го познаваш. Става дума за Александър — мошеника с фалшивите пощенски ордери.

— Да, знам го. Хайде довиждане, Симон. Поздрави семейството си.

— Ще ни посетиш ли?

— С удоволствие. Чао!

Отдалечих се колкото мога по-бързо от източника на изкушението. Невероятно! Да речеш, че тия типове от мината искат да

бъдат обрани на всяка цена. Не само че държат златото в една скапана барака, ами отгоре на всичко са хванали двама престъпници от класа да им го пазят. Е, сега наистина мога да кажа, че съм видял всичко на този свят.

Бавно тръгнах по виещата се пътека към селото. Трябваше цялото да го прекося, за да стигна до възвишението, на което бе кацнал „замъкът“ на Шарло. Леко влачих крака, защото осемчасовият работен ден мина трудно. Въпреки вентилаторите във втората подземна галерия въздухът бе рядък, влажен и топъл. На три-четири пъти помпите се задавиха и се наложи да ги поправам. Беше осем и половина вечерта, а бях слязъл под земята по обяд. Спечелих осемнадесет боливера. Ако преценявах нещата като работник, трябваше да призная, че това съвсем не бе зле. Месото струваше по два и петдесет, захарта — по 0,70, кафето — по два боливера. Зеленчуците също не бяха скъпи — 0,50 за кило ориз, същата цена и за сушения фасул. Човек можеше да се изхрани евтино. Въпросът обаче бе в друго — щях ли да проявя достатъчно мъдрост, за да приема подобен живот?

Докато се катерех по каменистата пътека — лесна за изкачване благодарение на тежките обувки с налчета, получени от мината — пряко волята си и въпреки усилията, които правех, за да отклоня мисълта си, все ми се привиждаше милион долара в златни кюлчета. Застанали там, просто умоляващи някой да ги свие. Сигурно не е сложно да изненадаш Симон — още повече през нощта — и да го упоиш с хлороформ, преди да е успял да те разпознае. Тогава плячката ще ти е в кърпа вързана, защото безотговорността на тия хора стига дотам, че му оставят ключа от склада — да се крие на сухо, когато вали. Чавка им е изпила ума! Остава само да изнесеш двеста кюлчета извън мината и да ги натовариш в някакво превозно средство — камион или каруца. Предварително си подготвяш няколко скривалища в джунглата и разпределяш из тях кюлчетата на малки купчинки от по сто килца. Ако си използвал камион, продължаваш напред, след като си го разтоварил, намираш най-дълбокото място на реката и го потапяш. А ако е каруца? Селището е пълно с такива. По-трудно ще бъде да намеря кон, но и това не е невъзможно. Една бурна дъждовна нощ би ми осигурила в промеждутъка от осем вечерта до шест сутринта достатъчно време да извърша цялата операция, че дори и да се върна вкъщи и да си легна като добро момче.

Излязох на осветеното селско площадче, а в същото време си представях как след успешния удар се промъква между чаршафите на голямото си легло Шарло.

— Buenas noches, amigo! — подвикнаха ми няколко мъже, насядали в местната кръчма.

— Добър вечер и лека нощ на всички, приятели!

— Седни при нас за малко. Искаш ли чаша студена бира? Ще ни доставиш удоволствие.

Щеше да е нелюбезно, ако откажа. Приех. И ето ме настанен сред тия честни хора, повечето от които миньори. Разпитаха ме дали се чувствам добре тук, дали съм си намерил жена, дали Кончита се грижи добре за Пиколино, дали ми трябва пари за лекарства и други работи. Спонтанната им щедрост ме върна към действителността. Един златотърсач ми предложи, ако мястото в мината не ме удовлетворява и ако искам да работя само когато ми дойде желание, да замина с него: „Тежко е, но се печели повече. Пък и рискуваш да забогатееш един ден.“ Благодарих на всички и предложих да ги почерпя на свой ред.

— Не, français, ти си наш гост. Друг път, когато се замогнеш. Бог да те пази!

Поех пътя към „замъка“. Да, лесно е да станеш смирен и честен сред тия хора, които живеят с малко, радват се на дреболии и приемат като свой един чужд човек, без да се запитат откъде идва и с какво се е занимавал в миналото.

Посрещна ме Кончита. Беше сама — Шарло бе слязъл в мината. Смените ни се разминаваха. Кончита излъчваше веселие и доброта. Даде ми чехли, за да си починат краката ми от тежките обувки.

— Приятелят ти спи. Хапна добре, аз вече пуснах в пощата молба до болницата в близкото градче Тумеремо да го приемат за лечение.

Поблагодарих ѝ и се нахвърлих на топлото ястие, което ме очакваше. Това приятелско посрещане — толкова открито и жизнерадостно, ми помогна да се отпусна и внесе в душата ми успокоението, от което се нуждаех след изкушението на един тон злато. Вратата се отвори.

— Здравсти на всички!

Две девойчета нахлуха в стаята, без да се церемонят.

— Добър вечер — отвърна Кончита. — Две мои приятелки, Папийон.

Първата беше източена и мургава и се наричаше Грациела. Приличаше на циганка — баща ѝ беше испанец. Другата се наричаше Мерседес. Имаше дядо немец, с което се обясняваше бялата ѝ кожа и нежните руси коси. Грациела имаше черните очи на андалузка, но в тях играеше и огънят на тропиците, докато зелените очи на Мерседес внезапно ми припомниха за Лали — индианката гуахира. Лали... Лали и сестра ѝ Зорайма — какво ли е станало с тях?

След като така и така съм дошъл във Венецуела, защо да не опитам да ги намеря? Сега тече 1945-а. Минали са дванадесет години. Отдавна беше, но въпреки изтеклото време нещо в сърцето ми прищрака, щом се сетих за двете тъй красиви създания. Сигурно са започнали нов живот с някой от тяхната раса. Не, ако съм честен, нямам право да се връщам и да нахлувам отново в техния свят.

— Прекрасни приятелки си имаш, Кончита! Благодаря ти, задето ме запозна с тях.

Разбрах, че и двете са свободни и нямат годеници. Вечерта мина бързо в тази приятна компания. Поизпратихме ги с Кончита до селото. Усетих, че доста силно се облягат на ръцете ми. По обратния път Кончита ми каза, че и двете ме били харесали еднакво.

— А ти коя хареса? — запита тя.

— И двете са чаровни, Кончита, но не искам усложнения.

— Ти правенето на любов усложнение ли го наричаш? Любовта е като яденето и пиенето. Можеш ли да живееш, без да ядеш и да пиеш? Аз, дето съм вече на двадесет и две години, като не се любя, ставам болна. Представи си на тях какво им е — едната е на шестнадесет, а другата на седемнадесет! Ако не черпят удоволствие от телата си, ще умрат.

— А родителите им?

Тя ми разказа същото, което бях чул и от Хосе. Тук обикновените момичета обичат, за да бъдат обичани. Те спонтанно се отдават изцяло на мъжа, който им харесва, без да искат в замяна от него нищо освен силни усещания.

— Разбирам, красива Кончита. И аз, както и останалите, мечтая за любов заради самата любов. Само че предупреди приятелките си, че

една евентуална авантюра не ме ангажира с нищо. Ще се чувствам по-спокоен, ако го знаят.

Господи! Няма да се измъкна лесно от подобно обкръжение. Шарло, Симон, Александър, а сигурно и други са били буквално всмукани. Разбирам защо са напълно щастливи сред тукашните хора — толкова щедри, весели и различни от нас. С тези мисли си легнах.

— Ставай, Папи, десет часът! Имаш гости.

— Здравейте, господине.

Около петдесетгодишен мъж, леко посивял, гологлав, с открит поглед под гъстите вежди, ми протегна ръка.

— Аз съм доктор Бугра^[1]. Дойдох, защото ми казаха, че един от вас двамата е болен. Видях приятеля ви. Единственият начин да му се помогне, е да го настаните в болница в Каракас. Дори и там ще бъде трудно да го излекуват.

— Ще хапнете ли с нас, докторе? — запита Шарло неспринудено.

— С удоволствие, благодаря.

Сипаха ни мастичка и докато отпиваше от чашата си, Бугра ме разпитва.

— Е, Папийон, какво имаш за разказване?

— Сега правя първите си крачки в новия живот, докторе. Струва ми се, че току-що съм се родил. Или по-точно усещам се объркан като незрял юноша. Не ми е ясен пътят, по който трябва да тръгна.

— Пътят е прост. Огледай се и ще видиш. С едно-две изключения нашите стари другари хванаха правия път. Във Венецуела съм от 1928 г. Нито един от престъпниците, които познавах, не е извършил тук грубо нарушение на закона. Почти всички са женени, имат деца и живеят честно, добре приети в обществото. Забравили са миналото до такава степен, че не биха могли да си припомнят дори подробностите от делото, на което са ги осъдили. То е останало назад, в неясното размито минало, и вече няма никакво значение.

— Моят случай е по-различен, докторе. Имам да представям дълга сметка на онези, които ме осъдиха така несправедливо. Тринадесет години борби и страдания. За да ги накарам да си платят, трябва да стигна до Франция, а това изисква много пари. Няма да успея да спестя от работническата си заплата средства за билет отиване и връщане — ако изобщо има връщане. Да не говорим за

разходите по осъществяването на плана. Пък и не ми се ще да изживея остатъка от дните си в тая затънтена пустош... Влече ме към Каракас.

— Да не си мислиш, че си единственият сред нас, който има сметки за разчистване? Я по-добре изслушай историята на един мой познат. Името му е Жорж Дюбоа. Момче, родено в покрайнините на Вилиет. Бащата бил алкохолик и често влизал в болница заради делириум тременс; майката се грижела сама за шестте си деца и в мизерията си гледала да припечели по нещичко из околните арабски кръчми. Откак навършил осем години, Жожо — така го наричали всички — тръгнал по изправителни домове. Бил извършил престъплението да свие на няколко пъти плодове от сергиите пред магазините. Първо постоял в сиропиталището на абата Роле, после на дванадесет години го заключили в заведение с по-строга дисциплина. Няма защо да ти обяснявам, че когато се озовал в обкръжението на големи момчетии на по осемнадесет, му се наложило да се брани. Бил слабичък и имал нужда от оръжие, за да се защити. Веднъж наръгал с нож в корема един от извратените офицерчета от управата и тогава го изпратили в най-строгия изправителен дом — там, където затваряли непоправимите. Трябвало да остане под ключ до двадесет и една годишна възраст. Накратко, попаднал в затворения кръг на осем, но все пак бил освободен на деветнадесет, и то за да се присъедини към една от ужасните дисциплинарни роти в Африка. С неговото минало нямал право да служи в редовната армия. Дали му няколкото припечелени гроша и хайде сбогом! За нещастие момчето имало душа. Сърцето му може би било закоравяло, но все още пазело някои чувствителни кътчета. На гарата видял влак с табела „Париж“. Изведнъж нещо в него се отприщило. Без да му мисли, скочил в него и пристигнал в Париж. Когато излязъл от гарата, навън валяло. Свил се под един навес и започнал да мисли как да стигне до Вилиет. Под същия навес се прислонило някакво момиче и зачакало спирането на дъжда. Погледнало го мило. Той не познавал никакви жени — с изключение на дебелата булка на главния надзирател в изправителния дом. Бил чувал това-онова от по-големите момчета — кое истина, кое лъжа. Но никой никога не го бил поглеждал както тази девойка. Започнали да си говорят.

— Откъде идваш?

— От провинцията.

— Харесваш ми. Защо не дойдеш с мен в хотела? Ще бъда мила с теб, пък и ще сме на топло.

Жожо се почувствал безкрайно развълнуван. Момичето му говорело такива хубави неща, а отгоре на всичко облегнало нежната си ръка върху неговата. Откриването на любовта го зашеметило. Момичето било младо и страстно. Когато се наситили един на друг, двамата седнали в леглото и запалили по цигара.

— За първи път ли лягаш с жена? — запитала тя.

— Да — признал си Жожо.

— Защо си чакал толкова дълго?

— Бях в затвора за непълнолетни.

— Дълго ли?

— Много дълго.

— И аз бях в сиропиталище. Но избягах.

— На колко години си? — попитал той.

— На шестнадесет.

— От кой квартал си?

— От Вилиет.

— А коя улица?

— Рю дьо Руен.

И Жожо бил оттам. Изведнъж се уплашил:

— Как се казваш? — изкрещял той.

— Жинет Дюбоа.

Тя била сестра му. Потресени, двамата се разплакали от срам и мъка. После всеки разказал за своите страдания. Жинет и останалите сестри водили също като неговия живот — по сиропиталища и изправителни домове. Майката току-що била излязла от санаториум. Най-голямата сестра работела в арабски бордей във Вилиет. Решили да отидат при нея.

Едва стъпили на улицата, и едно униформено ченге викнало на момичето:

— Абе, малка курво, не ти ли казах да не идваш да развратничиш в моя квартал? — Той тръгнал към тях. — Мръсна шаврантийо, този път ще те вкарам на топло!

Чашата преляла. След всичко, което бил преживял току-що, Жожо вече не знаел какво върши. Извадил ножа си с две остриета — бил си го купил за службата в армията — и го забил в сърцето на

полицая. Арестували го и дванадесет „компетентни“ съдебни заседатели го осъдили на смърт, но после президентът на републиката го помилвал. Така заминал за каторга.

Е, Папийон, той успя да избяга и днес живее в големия пристанищен град Кумана. Женен е, работи като обушар и има девет деца — всички добре възпитани. Ходят на училище, а от миналата година най-големият учи в университета. Винаги, когато минавам през Кумана, се отбивам да ги видя. Не е ли това добър пример? Въпреки че, повярвай ми, той също имаше сметки за уреждане с обществото. Виждаш ли, Папийон, никакво изключение не си ти. Много от нас имаха мотиви за отмъщение. Но не знам някой да е напуснал тази страна, за да дири мъст. Имам доверие в теб, Папийон. Щом като Каракас те привлича, върви! Надявам се, че ще съумееш да оцелееш в този модерен град, без да хлътнеш в някой от неговите капани.

Бугра си тръгна късно следобед. Бях развълнуван от срещата. Защо ли толкова ме впечатли? Лесно е да се разбере. През първите си свободни дни срещнах бивши престъпници — щастливи, успокоени, но в живота им нямаше нищо значително. Те просто мъдро и бедно доизживяваха дните си като работници или селяни. Докато случаят на Бугра бе различен. За първи път срещнах бивш каторжник, живеещ като уважаван господин. Ето това накара сърцето ми да трепне. Дали и аз някой ден ще стана господин? Мога ли да се надявам на това? Той беше лекар и сигурно се е издигнал сравнително лесно. За мен би било далеч по-трудно, но макар и да не знаех как, бях убеден, че един ден също ще се утвърдя.

Седнал на пейката си в дъното на галерия № 11, наблюдавах помпите, които днес работеха без засечки. Повтарях си в ритъма на мотора думите на Бугра: „Имам доверие в теб, Папийон! Пази се от капаните на големия град.“ Сигурно капаните наистина съществуват — не е толкова лесно да смениш начина си на мислене. Едва вчера гледката на златното хранилище буквално ме подлуди. Бяха ме освободили само преди петнадесет дни, но омагьосан от лесно достижимото богатство, докато вървах по пътеката, кроях планове как да го отмъкна. И дълбоко в себе си все още не се чувствах убеден, че трябва да оставя кюлчетата на мира.

Главата ми се пръскаше: „Папийон, имам ти доверие.“ Но дали бих могъл да се примиря с живота, който водят моите другари? Не

вярвам. В крайна сметка има толкова други почтени начини да печелиш достатъчно пари. Никой не ме принуждава да приема това твърде дребно за мен живуркане. Мога да продължа авантюрата, да стана златотърсач или търсач на диаманти, да хлътна в джунглата, за да изляза един ден оттам с някакви средства, които ще ми позволят да си изградя приемливо положение.

Чувствах, че не мога лесно да зарежа приключенията и опасните удари. И въпреки всичко, ако разсъждаваш разумно, ще видиш, че не бива, не можеш, нямаш право да се поддадеш на изкушението на онази купчина злато. Един милион долара... Даваш ли си сметка, Папи? При това работата ти е в кърпа вързана. Няма нужда от предварителна подготовка. Достатъчно е да почнеш, и краят ѝ се вижда. Невъзможно е да се провалиш. Наистина е изкушаващо. Мамка му! Няма право да тикат под носа на един престъпник почти изоставена на произвола купчина злато и да му казват „Не пипай!“. Само десета от златото би ми позволила да покрия всичките си разходи, включително тези по отмъщението; да осъществя онова, за което съм мечтал през хилядите часове, докато бях погребан.

В осем асансьорът ме изкачи на повърхността. Заобиколих, за да не минавам покрай хранилището. Колкото по-малко го виждам, толкова по-добре. Бързо тръгнах към дома, пресякох селото, поздравявайки хората. Извинявах се пред онези, които искаха да ме спрат, и им казвах, че бързам по работа. Кончита ме чакаше все така весела и черна.

— Е, как сме, Папи? Шарло ми каза да те черпя с една голяма мастика преди вечеря. Останал е с впечатление, че имаш проблеми. Какво не е наред, Папи? Можеш да споделиш с мен — жената на твоя приятел. Не искаш ли да повикам Грациела или Мерседес? Не мислиш ли, че така ще ти стане по-добре?

— Кончита, малка черна перла на Каяо, ти си прекрасна и разбирам защо Шарло те обожаваш! Може би си права, една жена сигурно ще ми помогне да се уравни.

— Сто на сто. Освен ако Шарло не е прав...

— Какво имаш предвид?

— Ами ето — според мен ти имаш нужда да обичаш и да бъдеш обичан. А Шарло ми рече да почакам, преди да доведе някое момиче в леглото ти, защото по всяка вероятност друго те гризе.

— Какво друго?

Тя се поколеба за малко и после изстреля на един дъх:

— Но ако го повториш пред Шарло, ще отнеса два шамара.

— Обещавам, че няма да му кажа.

— Ами Шарло вика, че не си създаден, за да водиш същия живот като него и останалите французи тук.

— И после? Хайде, изплюй камъчето, Кончита.

— Вика също, че сигурно според теб в мината има прекалено много ненужно злато и че ти би му намерил по-добро приложение. Ето това е! Допълни, че не си от типа хора, които могат да живеят, без да харчат нашироко, и че не искаш да се откажеш от отмъщението си, а за него са ти нужни куп пари.

Погледнах я право в очите.

— Е, Кончита, твоят Шарло бълнува. Ти си права. Бъдещето ми не ме притеснява. Познала си, че имам нужда от жена. Не смеех да ти го кажа, защото съм малко срамежлив.

— Не вярвам, Папийон!

— Ами! Я иди ми намери някоя русичка, пък после ще видиш дали няма да се развеселя.

— Хуквам.

Тя влезе в стаята си, за да се преоблече, и ми подвикна оттам.

— Да знаеш колко доволна ще бъде Мерседес!

Но докато се върне, някой почука. „Влезте“, обади се Кончита. Вратата се отвори и Мария срамежливо влезе вътре.

— Мария, ти! По това време! Колко приятна изненада! Кончита, това е Мария, момичето, което ни покани двамата с Пиколино у дома си през първия ни ден в Каяо.

— Дай да те целуна — посрещна я Кончита. — Ти си точно толкова хубава, колкото те описа Папийон.

— Кой е този Папийон?

— Аз. Енрике или Папийон — то е едно и също. Седни на дивана до мен и разказвай.

Кончита хитро се изхили:

— Мисля, че вече няма нужда да излизам.

Мария остана в къщата цяла нощ. Като любовница беше все още срамежлива, но откликваше на всяка милувка. Аз ѝ бях първият. Сега успокоена спеше. Двете свещи, които бях запалил вместо ярката

електрическа крушка, догаряха. Дискретната им светлина още повече подчертаваше красотата на младото тяло и на гърдите, носещи все още белезите на любовната ни игра. Тихо станах, за да ида да си притопля малко кафе и да погледна часовника. Беше четири часът сутринта. Бутнах една тенджера и шумът събуди Кончита. Излезе от стаята си по пенъоар.

— Кафе ли искаш?

— Да.

— Само за себе си, нали, защото тя сигурно спи, след като я въздигна до небесата.

— Ти явно си специалистка, Кончита.

— Ние от нашата раса имаме огън във вените си. Тази нощ сигурно си успял да го забележиш. Мария има една част негърска кръв, две части индианска и останалото е испанска. Ако и от този коктейл не си доволен, по-добре да идеш да се гръмнеш — добави тя със смях.

Когато Мария се събуди, яркото слънце се беше качило доста високо. Донесох ѝ кафе в леглото. Един въпрос ме притесняваше ужасно:

— Вашите няма ли да се безпокоят, задето те няма?

— Сестрите ми знаеха накъде съм тръгнала — значи малко покъсно го е научил и баща ни. Нали няма да ме отпратиш още днес?

— Не, скъпа. Казах ти, че не искам да се женя, но това не значи, че се каня да те отпратя, щом при това можеш да останеш тук без проблеми. Стой колкото искаш.

Стана обяд и аз трябваше да тръгвам към мината. Мария реши да се прибере с камион у дома и да се върне обратно при мен вечерта.

— Браво, приятел! Намери точно момичето, което ти трябва. Страшно парче, поздравявам те, братко! — подвижна на френски Шарло, застанал по пижама на прага на стаята си. Добави, че на следващия ден можем да полеем събитието, тъй като се пада неделя. Разбрано.

— Мария, кажи на баща си и на сестрите си да дойдат в неделя, за да празнуваме. А ти се върни веднага щом решиш. Този дом е и твой. Лек ден, Папи! Внимавай с помпа №3, а като си тръгваш, недей задължително да минаваш покрай Симон. По-малко кахъри ще имаш, ако не виждаш онова, което той толкова небрежно пази.

— Айде стига бе, стари мошенико! Добре, няма да се отбивам при Симон. Бъди спокоен. Чао!

Двамата с Мария пресякохме селото, здраво прегърнати, за да разберат останалите момичета, че тя е вече моя жена.

Помпите действаха без грешка, дори № 3. Но нито жежкият и влажен въздух, нито бумтенето на мотора ми попречиха да мисля за Шарло. Той беше разбрал защо съм омърлушен. Старият му мошеник — лесно е открил, че вината е в купчината злато. А сигурно и Симон му беше споменал за разговора ни. Добрите ми приятели! Колко ли бяха доволни, че съм си намерил жена! Надявах се, че чудесният подарък от съдбата ще ми помогне да забравя колибата с долари и злато.

Премисляйки всичко това, представите ми за нещата значително се изясниха. Тези хора бяха скрупулъзно честни и водеха безупречно съществуване. Но въпреки живота си на мекотели те не бяха загубили манталитета си на истински престъпници и се чувстваха неспособни да издадат някого на полицията — независимо че отгатвах намеренията му и че знаеха какви неприятности ще им донесе. В случай на обир подозрението щеше да падне първо върху двамата пазачи — Симон и Александър. Шарло също щеше да опере пешкира, както и всички бивши каторжници. Тогава сбогом на спокойствието, на дома, на зеленчуковата градина, на жената, децата, кокошките, козите, прасето. И ясно разбрах защо бившите престъпници се бяха разтревожили — не за себе си, а за домашните си огнища — мислейки, че с действията си ще погребат всичко това. „Дано не ни обърка живота“, са си казвали те сигурно. Представях си как са се събрали на малък военен съвет. Щеше ми се да зная как са подходили към проблема и какви решения са предложили.

Решението ми бе взето. Тази вечер ще мина покрай Симон и ще го покана да дойде утре на празненството заедно със семейството си. Да доведе и Александър, ако е свободен. Нека всички се убедят, че едно момиче като Мария за мен е най-хубавото нещо на света.

Асансьорът ме издигна към свежия въздух. Срегнах Шарло, който тъкмо се канеше да слиза, и го запитах:

— Все още ли важи уговорката за празненството?

— Разбира се, Папийон. Повече от всякога.

— Ще поканя Симон със семейството му. И Александър, ако не е зает.

Стара лисица беше Шарло. Погледна ме право в очите и подхвърли присмехулно: „Ей, каква хубава идея!“. После, без да чака отговор, стъпи в асансьора, който го понесе натам, откъдето аз излизах. Завих към златното хранилище и поздравих Симон:

— Е, как е?

— Добре.

— Минах, за да ти кажа здрасти и да те поканя на обяд у нас за утре. Заедно със семейството ти, разбира се.

— С удоволствие. Какво ще честваш, свободата ли?

— Не, женитбата. Намерих си жена — Мария. Щерка на Хосе от Каяо.

— Най-искрено те поздравявам. Бъди щастлив, приятелю, най-искрено ти го желая.

Стисна ми здраво ръката и аз си тръгнах. На половината на пътя видях Мария, която беше тръгнала да ме посрещне. Прегърнах я през кръста и така двамата се упътихме към „замъка“. Баща ѝ и сестрите ѝ щяха да пристигнат утре към десет, за да помогнат в подготовката на пира.

— Чудесно, защото ще бъдем повече от предвиденото. Какво каза баща ти?

— Каза: „Бъди щастлива, дъще, но не си прави илюзии относно бъдещето. Разбирам мъжете само от един поглед. Човекът, който си избрала, е добър, но няма да се задържи тук. Той няма да се задоволи с прост живот като нашия.“

— А ти какво му отвърна?

— Че ще сторя всичко, за да те задържа колкото мога повече.

— Ела да те целуна, Мария, имаш прекрасна душа. Нека да живеем за настоящето, а бъдещето само ще си покаже.

Хапнахме малко и бързо отидохме да си легнем, защото на следващия ден трябваше да станем рано и да помогнем на Кончита да заколи зайците, да приготви тортата, да намери вино и прочее. Тази нощ бе още по-прекрасна, по-страстна, по-насищаща от първата. Мария наистина имаше огън във вените. Тя много бързо се научи да събужда и увеличава удоволствието, което тъкмо-що бе опознала. Толкова бурно се любихме, че потънахме в сън, залепени един за друг.

Празникът на следващия ден протече великолепно. Хосе ни поздрави за любовта ни, а сестрите на Мария, изгарящи от любопитство, я разпитваха шепнешком. Симон и хубавото му семейство бяха дошли. Александър също — намерил бе кой да го замества като пазач на съкровището. Жена му изглеждаше мила. Придружаваха ги добре облечени момченце и момиченце. Зайците имаха чуден вкус, а от огромната торта във форма на сърце нищо не остана. Дори танцувахме — свириха ни поред радиото, грамофон и един стар каторжник с акордеон, който знаеше всякакви валсове отпреди двадесет години.

След няколко чаши кафе с коняк аз се обърнах към моите хора на френски:

— И какво, значи, си помислихте вие? Наистина ли вярвахте, че възнамерявам да сторя подобно нещо?

— Да, приятелю — отвърна Шарло. — Нямаше да ти кажем, но ти сам повдигна въпроса. Нали няма съмнение по въпроса, че смяташе да задигнеш онзи тон злато? Кажи си правичката, Папийон.

— Знаете, че от тринадесет години насам замислям едно отмъщение. Умножете тези тринадесет години по триста шестдесет и пет дни, после по двадесет и четири часа и всеки час по шестдесет минути и пак няма да разберете колко пъти съм се заклевал да поискам сметка за страданията си. И когато видях струпаното злато в това затънтено място, наистина си казах, че мога да свърша работата.

— А после? — запита Симон.

— После огледах положението от всички страни и се засрамих. Рискувах да унищожа вашето щастие. Можех да взривя всичко, което сте постигнали. Разбрах, че извоюваното от вас струва много повече от богатството. И така, изкушението да отмъкна златото отлетя в небитието. Бъдете сигурни — няма да предприемам никакви действия тук. Давам ви думата си.

— Чудесно! — възкликна радостно Шарло. — Вече можем да спим спокойно. Така де, един истински нашенски мошеник не би се поддавал на изкушението. Да живее Папийон! Да живее Мария! Да живеят любовта и свободата! Да живее мъдростта! Калпазани бяхме, калпазани си останахме — но само спрямо ченгетата. Сега всички, включително и Папийон, мислим еднакво.

Изминаха шест месеца. Прав беше Шарло. Онзи път по време на празненството той спечели първата битка срещу изкушението на едно престъпно деяние. В известен смисъл след бягството бях започнал да се отдалечавам от „блатото“. Благодарение на примера, който ми дадоха моите приятели, успях да удържа важна победа над самия себе си: отказах се да присвоя милион долара. Едно беше сигурно: в бъдеще нямаше да се поддавам лесно на изкушението на „сигурния удар“. След като се отказах от такова огромно богатство, трудно някой щеше да ме накара да кривна от правия път. И все пак не се усещах напълно спокоен. Добре, трябваше да спечеля парите си не чрез кражби, а по друг начин. Но трябваше да спечеля достатъчно, за да се върна в Париж и да поискам сметка на виновните. А достатъчно значеше много.

Бум-бам, бум-бам, бум-бам! Помпите изсмукваха водата от галериите, без да спрат. Беше по-горещо от всякога. Всеки ден прекарвах по осем часа в утробата на мината. Него ден смяната ми беше от четири сутринта до обяд. На излизане щях да тръгна към Мария в Каяо. Пиколоино се премести там преди месец, за да може докторът да го преглежда всекидневно. Пиеше лекарства, а Мария и сестрите ѝ се грижеха чудесно за него. Значи хем щях да го видя, хем щях да спя с Мария. Не я бях виждал от осем дни и я желаех с тялото и душата си. Намерих камион, който да ме закара до градчето.

Когато около един следобед отворих вратата на къщата, навън валеше като из ведро. Всички бяха насядали около масата, само Мария стърчеше в очакване до вратата.

— Защо не дойде по-рано? Цели осем години те чакаме! Целият си се намокрил. Ела да се преоблечеш.

Замъкна ме оттатък, съблече ме и започна да ме суши с голяма кърпа. „Легни на леглото“, заповяда ми тя. Любихме се направо там, зад вратата, която ни отделяше от останалите — без да се притесняваме нито от тях, нито от нетърпението им. После заспахме и чак късно следобед, почти на здрачаване, дойде Есмералда — зеленооката сестра — и внимателно ни разбуди.

Вечеряхме всички заедно и Хосе Пирата ми предложи да се поразходим.

— Вярно ли е, Енрике, че си писал на шефа на полицията да поиска от Каракас прекратяване на задължителния ти престой тук?

— Да, Хосе.

— Получил е отговор от Каракас.

— Утвърдителен или отрицателен?

— Утвърдителен. Край на заточението.

— Знае ли Мария?

— Да.

— Какво каза?

— Че винаги си я предупреждавал, че не можеш да останеш в Каяо.

— Кога възнамеряваш да потеглиш? — попита ме той след кратка пауза. Макар и развълнуван от новината, бързо премислих възможностите и отсякох:

— Утре. Камионът, който ме докара дотук, продължава утре за град Боливар.

Хосе наведе глава.

— Amigo, сърдиш ли ми се?

— Не, Енрике. Винаги си ни предупреждавал, че няма да се задържиш. И все пак горко на Мария. Пък и на мен също!

— Оставям те, за да ида да потърся шофьора.

Намерих го и се уговорихме да потеглим на следващия ден в девет сутринта. Поради липса на място Пиколино щеше да пътува в кабината, а аз — върху празните чугунени варели, които превозваше. Хукнах към шефа на полицията и той ми връчи необходимите документи. Милият човек ми даде няколко добри съвета и ми пожела късмет. След това обиколих всичките си тукашни познати, които ме бяха подкрепяли с приятелството и помощта си.

Първо се върнах в Каратал, откъдето си прибрах скромния багаж. Двамата с Шарло развълнувано се прегърнахме. Черничката плачеше. Благодарих им за прекрасното гостоприемство.

— Няма нищо, приятелю! Ти би направил същото за мен. Късмет! А ако стигнеш до Париж, поздрави от мен Монмартър.

— Ще ти пиша.

След това наобиколих бившите каторжници Симон, Александър, Марсел, Андре. Бързо се върнах в Каяо, стиснах ръка на всички миньори, златотърсачи, търсачи на диаманти, другари от мината. Мъже и жени намираха по някоя сърдечна дума, за да ми пожелаят успех. Развълнуван осъзнах още по-ясно, че ако се бях задомил с Мария,

както Шарло и другите, никога нямаше да намеря сили да напусна този рай.

Най-трудно щеше да ми бъде с Мария.

Последната ни любовна нощ — смесица от наслада и скръб, беше несравнима. Дори ласките ни разкъсваха. Особено тежко ми ставаше от това, че не биваше да ѝ оставям никакви надежди относно възможността да се завърна. Кой знае каква съдба ми готвеше осъществяването на моите проекти!

Събудиха ме лъчите на слънцето. Часовникът ми показваше осем. Боях се да остана в тази стая дори само за да изпия кафето си. Седнал на един стол, Пиколино хленчеше непрекъснато. Есмералда го беше измила и облякла. Потърсих сестрите на Мария, но не ги открих. Бяха се скрили, за да не гледат как ги напускам. Само Хосе стоеше на прага. Прегърна ме през раменете и ми стисна ръката, развълнуван като мен. Не успях да продумам, а той ми каза само няколко думи:

— Не ни забравяй, защото и ние никога няма да те забравим. Сбогом, Господ да те пази!

Изпраните вещи на Пиколино бяха стегнато подредени в малката му бохча. Той не спираше да лее сълзи, а по вълнението му и по дрезгавите звуци, които издаваше, човек можеше да разбере колко е отчаян, задето не успява да изрази огромната си благодарност.

Помъкнах го след себе си.

Пристигнахме с багажа си при шофьора на камиона. Е, добро начало за големия старт към града, няма що! Оказа се, че моторът е повреден и не можем да заминем днес. Какво да се прави, тръгнахме с Пиколино обратно към Мария. Опитайте се само да си представите с какви възгласи ни посрещнаха.

— Благодарим ти, Господи, задето счупи камиона! Енрике, остави Пиколино тук и иди да се поразходиш из града, докато приготвя обяда. Странно — добави тя. — Ще рече човек, че съдбата не иска да идеш в Каракас.

Тръгнах, мислейки за последната забележка на Мария. Чувствах се разтревожен. Не познавах все още големия колониален град Каракас, но можех да си го представя, защото много ми бяха говорили за него. Той, разбира се, ме привличаше, но веднъж попаднал там, какво щях да правя? И как?

Вървах бавно към площада на Каяо, кръстосал ръце зад гърба си. Слънцето жареше тежко. Доближих се към един алмендрон — огромно дърво с китна корона, за да се прикрия от нечовешкия пек. Под сянката видях завързани две мулета, които дребен възрастен човек тъкмо товареше. Забелязах, че носи инструменти за търсене на злато и на диаманти и нещо като китайска шапка, която служеше за отмиване на златоносната кал. Докато наблюдавах непривичните за мен предмети, продължавах да си мечтая. Пред библейския образ на спокойния и кротък живот, в който звучаха единствено отгласите на природата и на патриархалния бит, аз се опитах да си представя какво е сега в Каракас — гъмжащата столица, която така ме привличаше. Всички дочути описания се превръщаха в ясни картинки. Все пак от цели четиринадесет години не бях виждал голям град! Но сега вече можех да правя, каквото си искам, и щях да стигна там колкото мога по-скоро.

[1] През 30-те години в Марсилия Бугра стана главното действащо лице в прочута криминална афера. В един шкаф на лекарския му кабинет бе намерен труп. Бугра заяви, че човекът е починал вследствие на свръхдоза, инжектирана му поради професионална грешка. Съдът реши, че става дума за убийство. Осъден на доживотна каторга, докторът скоро избяга от Кайен и започна да води достоен живот във Венецуела. — Б.а. ↑

ТРЕТА ГЛАВА

ЖОЖО КОМАРА

Я виж ти, някой пее на френски! Ей онова дребно старче.
Заслушвам се.

*Акулите се веч събраха,
надушили трупа човешки,
ръцете от трупа отпраха,
сега ще гризнат крехки плешки, тра-ла-ла,
най-едрата ще хапне най-добре —
това е справедливостта, братле!*

Стоях изумен. Човекът пееше бавно, сякаш изпълняваше реквием. Тралалато звучеше иронично, а от думите „това е справедливостта!“ бликаше насмешката на парижките предградия към тази неоспорима истина. Трябваше да си минал през каторгата, за да схванеш сарказма на песента.

Вгледах се в непознатия тип. Две педи висок — по-късно узнах, че е точно метър и 55 сантиметра. Един от най-живописните бивши каторжници, които съм срещал. Косата му беше чисто бяла, а косо подрязаните бакенбарди по-скоро сивееха. Дънки, як и дебел кожен колан с провиснала дълга ножница, от която стърчеше извита ръкохватка, стигаща чак до слабините му. Приблжих го. Седеше гологлав (захвърлил бе шапката си на земята) и успях да огледам широкото чело, осеяно с червени петна, които се открояваха въпреки общия му тен на стар, опечен от слънцето корсар. Веждите му бяха толкова гъсти и дълги, че сигурно се налагаше да ги сресва сегиз-тогиз. Подобни на свредели, стоманеносивите очи бързо ме преценяваха. Не бях направил и няколко крачки, когато го чух да казва:
— Да не ми викат Комара, ако не идваш от каторгата!

— Прав си. Наричат ме Папийон.

— А мен — Жожо Комара.

Протегна ми ръка. Ръкостискането му беше мъжко и открито — нито твърде силно като на тия, дето ти смазват пръстите, за да се изфукат, нито вяло като при лицемерите и мекеретата. Веднага му рекох:

— Ела да пием по едно. Аз черпя.

— Не, по-добре да идем у нас — в бялата къща отсреща. Наричам я Белвил — като квартала, в който навремето израснах. Там ще се наплюскахме на спокойствие.

Вътре беше прибрано и доста чисто. Явно тук царстваше жена му — много млада, на около двадесет и пет години. А той, като го гледам, имаше поне шестдесетина годинки зад гърба си. Викаха ѝ Лола — истинска венецуелка с матова кожа.

— Добре дошъл — посрещна ме тя с мила усмивка.

— Благодаря.

— По една мастика? — запита Жожо. — Един корсиканец ми докара двеста бутилчици от Франция. Тъкмо ще се произнесеш дали ти харесва.

Лола ни поднесе чашките и Жожо гаврътна три-четвърти от съдържанието на своята на един дъх.

— И какво сега? — запита ме той, вперил очи в мен.

— Какво какво? Да не искаш да седна да ти разказвам живота си?

— По-кратко, приятел. И все пак името Жожо Комара не ти ли говори нищо?

— Не.

— Ех, колко бързо те забравят хората! А в каторгата не бях кой да е. Никой друг не умееше така да хвърля дюшеши с едва маркирани зарове — неподправени, разбира се. Оттогава мина време, но хората като мен в крайна сметка би трябвало да оставят неизличими следи, да се превръщат в легенди. А доколкото виждам, подвизите ми са били забравени само за няколко години. Кажете си правичката, наистина ли никой не ти е говорил за мен?

Беше направо скандализиран.

— Честно, не.

Погледът свредел отново ме прониза до мозъка.

— Сигурно си останал за кратко в каторгата. Мутрата ти не е като на наш човек.

— Общо тринадесет години, през което време съм посещавал и каторгата в Елдорадо — това малко ли ти се вижда?

— А стига бе! Въобще не ти личи — само един истински събрат може да се досети отде идеш. Макар че и той, ако не е добър физиономист, ще се обърка. Сигурно хубавичко си си поживял, а?

— Не беше като на курорт — островите, изолатора...

— Дрън-дрън ярина, братле! Островите?! Това си е място за почивка. Само казино им липсва. Разбрах те колко струваш, господинчо. За вас каторгата е била морски бриз, омари, риболов, никакви комари, а от време на време сте се облажвали със задника или пичката на някоя надзирателша, незадоволена от мъжа си.

— Ей, не бързай толкова...

— Хайде-хайде! Не ги знам аз тия работи. Не съм ходил на островите, но ми разказаха.

Тоя халтавият може и да е забавен, но усещам, че ако продължава в същия дух, скоро ще му се случи случка, защото кръвта ми започна да кипва. Той обаче не млъква:

— Истинската каторга беше в лагера на 24-и километър. Това нищо ли не ти говори? Нищо, разбира се. По зализаната ти мутра си личи, че не си го и помирисвал. Докато аз, братче, съм бил там. Сто мъже, всичките с проядени стомаси. Някои смогваха да се изправят, други само лежаха, а трети скимтяха като кучета. Около нас джунглата — като стена. И всички знаем, че не ние ще успеем да съборим стената — тя ще смаже нас. В този лагер не ни караха да работим. Той беше като добре прикрита в гората яма, където управата на наказателната колония хвърляше живите трупове. Хайде, Папийон, приятелю, не упорствай! С мене никой не може да се ебава. Нито гледаш като бито куче, нито страните ти са хлътнали от постоянен глад, нито приличаш на нещастна дрипа, измъкнала се по чудо от ада — като всички онези уж млади хора, чиито лица са сбръчкани и състарени сякаш с бургия. Нищо подобно! Съвсем безпогрешно съм те преценил — за теб каторгата е била като безгрижна ваканция.

Леле, колко е твърдоглав тоя хахо. Питам се, как ли ще свърши нашата среща.

— Докато аз съм виждал и ямата за живи мъртъвци, и гъмжащата от бактерии мръсотия, и дезинтерията, която те кара да си изсереш и червата. Ех, горкият Папийон! Пак ти казвам — ти дори не знаеш какво означава каторгата. Даже аз не бих могъл да ти опиша положението толкова правдоподобно, ако не бях прочел Албер Лондър — той всичко това го е разказал много хубаво.

Вглеждам се внимателно в кипящия от енергия дребосък и тъкмо преценявам под какъв точно ъгъл да го цапардосам с юмрук, когато внезапно ядът ми стихва и решавам да го прикоткам. За какъв дявол да се нервирам — човечето може да ми е от полза.

— Прав си, Жожо. Не бива да се фукам с годините, прекарани в каторгата, след като съм в чудесна форма и само някой тънък познавач като тебе може да познае откъде идвам.

— Ето, виждаш ли колко е лесно да се разберем. Кажи сега какво правиш в момента?

— Работя в златната мина в Мокупия. Получавам по осемнадесет болиvara на ден, но вече мога да замина закъдето си поискам. Заточението свърши.

— Хващам се на бас, че ти се ходи в Каракас. За да продължиш с приключенията.

— Прав си, голямо желание имам.

— Но Каракас е голям град и приключенията там крият рискове. Едва си се измъкнал, и искаш отново да се върнеш в пандела.

— Имам големи дългове към ония, които ме изпратиха тук. Трябва да си връщам на ченгетата, свидетелите, прокурора. Тринадесет години заради едно неизвършено престъпление. На островите, независимо какво мислиш ти за тях, в изолатора на Сен Жозеф изживях най-ужасните мъки, които наказателната система е в състояние да измисли. Не забравяй, че бях на двадесет и четири, когато ме тикнаха.

— Мръсници! Обрали са младостта ти. Ама наистина ли си бил невинен, или пак си измисляш?

— Невинен, Жожо, кълна се в гроба на майка ми.

— Мамка му! Разбирам, че ти е трудно да се примириш. Но щом търсиш пари, за да си оправиш сметките, не ходи в Каракас, а ела с мен.

— Къде?

— При диамантчетата, братле. При диамантчетата! Тук държавата е щедра. Единствената страна в света, която ти разрешава да си копаеш на воля и да търсиш злато и диаманти колкото ти душа иска. Само едно условие има — да не използваш механически средства.

— И къде е това елдорадо? Нали не е там, откъдето съвсем скоро излязох?

— Далеч в джунглата. Няколко дни път с мулета, после с лодка и накрая пеша, като си мъкнеш багажа на рамо.

— Не е шега работа.

— Не е, но това е единственият начин да си напълниш джобовете. Стига да откриеш жила, и вече си богат. Кеф ти жени от ония, дето пушат и пърдят в коприна, кеф ти отмъщение.

И Жожо се отприщи. Очите му светнаха и той размаха възбудено ръце. Обясни ми нещо, което вече знаех от работата си в мината — като погледнеш отгоре, жилата едва се забелязва. Тя се показва на повърхността като малко петънце — колкото носна кърпа. Но като разринеш, по необясним каприз на природата откриваш скупчени сто, двеста, петстотин, дори и хиляда карата диаманти. Щом някой открие жила, дори това да е в най-затътеното и самотно кътче, вестта се разпространява светкавично, сякаш по свръхестествена телеграфна мрежа, и от четирите посоки на света започват да прииждат мъже. Десет, сто, хиляда. Надушват златото и диамантите така, както гладното куче усеща месото по някой захвърлен кокал. За да ги привлечеш, дори не е нужно да откриваш жила — няколко диамантени люспи в повече от обичайното са достатъчни. Идват от север, от юг, от запад, от изток. Хора от всички възможни националности. Първо венецуелците. Отчаяни мъже без занаят, на които им е писнало да копаят дупки срещу дванадесет болиара дневно. И се вслушват в песента на сирената от джунглата. Те не искат повече семействата им да живеят в кучешки колиби. Знаят, че ще трябва да работят от изгрев до залез в смазващи условия и тежък климат, че сами се осъждат на неколкогодишен ад. Но благодарение на парите, които ще изпратят въкъщи, жените им ще се настанят в светли и просторни къщурки, децата ще са облечени и нахранени, ще ходят на училище, а някои — защо не? — ще продължат обучението си и в университет.

— И всичко това само с доходите от една жилка?

— Не бъди глупак, Папийон! Ако някой успее да открие диамантен залеж, той никога вече не се връща обратно в мината — парите му стигат да живее богато до края на дните си, освен ако не полудее от радост и не започне да си пали печката с банкноти от по сто болиара. Не, типичният работник, за който ти говоря — простият човечец, намира всеки ден диамантчета — често пъти направо миниатюрни. Но и това малко е десет-петнадесет пъти повече от надницата, която е получавал в града. Не забравяй, че докато работи в джунглата, нашият човек се лишава от всичко, което не му е жизнено необходимо, тъй като там се плаща само със злато и диамантчета. Но поне близките му живеят по-охолно.

— А чужденците?

— Те са от всички раси и видове. Бразилци, работяги от Английска Гвиана, момчета от Тринидад — и те също бягат от унижителната експлоатация, на която са подложени във фабриките и памучните плантации. Срещат се, разбира се, и истински авантюристи — мъже, търсещи волност и живот без ограничения, — те залагат всичко в очакване на големия удар. Италианци, англичани, испанци, французи, португалци — какво да ти разправам! Ти изобщо не можеш да си представиш каква фауна се събира в Обетованата земя. А там Дядо Господ е пръснал не само пирани, анаконди, комари, маларии и жълта треска, а и злато, диаманти, топази, че и изумруди, колкото да не е без хич. Истински магнит за авантюристите от цял свят — пристигат тук и са готови да копаят денонощно, затънали до кръста във вода, и то с такава енергия, че престават да усещат слънцето, комарите, глада, жаждата. Те копаят, къртят, трупат лепкавата тиня, за да я мият, промиват, пресяват, докато открият някоя диамантена люспа. Пък и границите на Венецуела са дълги, а в джунглата никой няма да дойде да те пита за документите ти. Сред диамантите можеш да си сигурен, че ченгетата ще стоят надалеч. Чудно място, ако полицията е по петите ти.

Жожо млъкна, доволен, че не е пропуснал нито една подробност. Една минута размишлявах и отсякох:

— Заминавай сам, Жожо. Не се виждам да копая като Херкулес. За да издържиш в онзи ад, трябва да си обладан от идея-фикс, трябва да вярваш в жилата като в Господ! Да, върви сам. Аз ще търся своите залежи в Каракас.

Пронизващите му очи пак се забиха в мен.

— Разбирам, ти не си се променил. Искаш ли да знаеш какво мисля?

— Давай.

— Търсиш да се махнеш от Каяо, защото мисълта за незащитеното злато в Ла Мокупиа те поболява. Да, или не?

— Да.

— Оставил си го на мира, защото не желаете да проваляш живота на останалите бивши, които са се настанили тук. Да, или не?

— Да.

— И си мислиш, че на тия залежи, за които аз ти говоря, много хора са им се закарвали, но твърде малко наистина ще се облажат. Да, или не?

— Точно така.

— И предпочиташ да си намериш по-подходяща жила някъде в Каракас — готова, с изшлифовани диаманти — за предпочитане направо в бижутерски магазин или при златаря.

— Може би, но това все още не е сигурно. Ще видим.

— Ти наистина си неукротим авантюрист.

— Не знам. Не забравяй, че мисълта за отмъщение ме гризе безспир. Мисля, че съм способен на всичко, за да отмъстя.

— Авантюрист или отмъстител — и в двата случая ти трябва мангизи. Така че ела с мен в джунглата. Ще видиш, че е страхотно.

— С кирката и лопатата? Твърде мизерно е за мен.

— Треска ли имаш, Папийон? Или си откачил от радост, че вече можеш да ходиш където си щеш?

— Не мисля, че е така.

— Човече, ти така и не успя да доловиш основното: името ми е Жожо Комара.

— Добре бе, разбирам, че си професионален комарджия, но не виждам връзката с желанието ти да се бърхтиш като скот.

— Нито пък аз — изхили се той.

— Искаш да кажеш, че няма да ходим в мините, за да копаям? А откъде ще намерим тогава диаманти?

— От джоба на миньорите.

— Как така?

— Като играем всяка нощ и понякога губим, за да им замазваме очите.

— Разбрах те, друже. Кога тръгваме?

— Чакай една секунда.

Доволен от постигнатия ефект, той се надигна, домъкна масата до средата на стаята, опъна отгоре ленена покривка и извади шест чифта зарове. „Огледай ги добре.“ Проучих ги внимателно. Не бяха подправени нито с олово, нито с магнит.

— Никой не може да каже, че са фалшиви, да, или не?

— Не, никой.

От една мъхеста торбичка той извади сметачна линейка и ми я протегна.

— А сега премери.

Една от страните на всяко зарче беше изпилена и внимателно полирана, така че височината му се намаляваше с десета от милиметър. Въобще не можеше да се забележи с просто око.

— Опитай сега да хвърлиш дюшеш.

Мятам заровете. Ядец.

— Дай сега на мен.

Жожо нарочно леко набръчка покривката, после взе зарчетата с върховете на пръстите си.

— Тази хватка се нарича пинсета — обясни ми той. — И оттук хвърлям! Ето ти дюшеш. Ако искаш единадесет! Ако искаш седем! Искаш шест? Хоп, шест. Сега как ги искаш — на четири и две или на пет и едно? Хоп! Както пожелахте, господине.

Стоях като омагьосан. Никога не бях виждал подобно нещо. Беше изключителен. Не можех да си обясня как го прави.

— Ех, братле! Откак се помня, играя комар. Бях осемгодишен, когато направих първите си стъпки в Монмартър. Знаеш ли къде си позволих да дебютирам с подобни зарове, а, приятелю? В царството на английския барбут — в едно кръчме до Гар дьо Л'Ест, и то по времето на великия измамник Роже Сол и дружината му.

— Спомням си. Странни типове се събираха там.

— Абе да не ти разправам! Там се събирахме всякакви — и престъпници, и мошеници, и дребни рибки, и големи акули. Сред клиентите на кръчмата се брояха дори някои прочути ченгета като Красивия Жожо — началника на полицейското управление при

Мадлената и специалист от бригадата за борба с хазарта. И всички те се хващаха на номера като последни глупаци. Така че няма да има проблеми, ако река да го изпробвам и сред миньорите.

— Сто на сто.

— Забележи обаче, че двете места са еднакво опасни. Момчетата от Гар дьо Л'Ест стрелят също толкова бързо, колкото нашите бачкатори. Има само една разлика — в Париж стреляш и се чупиш. В джунглата стреляш и няма накъде да бягаш. Никакви ченгета — миньорите сами си раздават правосъдие.

Той млъкна, изпи бавно чашката си и отново запита:

— Е, Папийон, идваш ли с мен?

Този път не се колебах и минута. Приключението ме блазнеше. Беше без съмнение рисковано, защото ония типове далеч не бяха херувимчета. Но сигурно разигравах големи мангизи. Хайде, Папийон, играй ва банк и тръгвай след Жожо! Затова пак рекох:

— Кога тръгваме?

— Утре следобед, щом си рекъл. Веднага след като поспадне голямата жегга — значи около пет. Дотогава ще си съберем багажа. Първия етап ще го изминем през нощта. Ютия имаш ли си?

— Не.

— А хубав нож?

— Също не.

— Спокойно, аз ще ти намеря. Чао!

Прибрах се у дома и по пътя мислех за Мария. Тя, разбира се, би предпочела да ида в джунглите, а не в Каракас. Ще ѝ оставя Пиколино. И утре — напред към диамантите! И давай, дюшеш, седем! Единадесет!... Вече си представях, че сме пристигнали и ми остава само да науча как се брои на различните езици — испански, английски, бразилски, италиански. С останалото все някак щях да се справя.

Вкъщи открих Хосе. Казах му, че съм променил намеренията си, че Каракас се отлага и че засега заминавам с един дърт белокоп французин при търсачите на диаманти.

— Като какъв ще го придружаваш?

— Като съдружник, разбира се.

— Той винаги дава половината от печалбата си на своите съдружници.

— Договорили сме се. Познаваш ли момчета, които са работили с него?

— Трима.

— Успели ли бяха да натрупат мангизи?

— Не знам. Сигурно. Всеки от тях направи по три-четири експедиции.

— И после?

— После ли? Ами после не се връщаха.

— Защо? Да не би да оставаха да живеят в мините?

— Не, умираха.

— А, разболяваха се, значи.

— Не, миньорите ги убиваха.

— Ясно... Дребният е имал голям късмет, задето е успявал винаги досега да се измъкне.

— Да, но той е много хитър. Самият той никога не печели много. Всъщност печалбите прибира съдружникът му.

— Разбирам. Така другият е изложен на опасност. Добре е да се знаят тия подробности. Благодаря, Хосе.

— Сега, след като ти ги казах, няма да заминеш с него, нали?

— Последен въпрос, но ми отговори искрено. Има ли реална възможност да събереш много пари в рамките на две-три експедиции?

— Сигурно.

— Значи Жожо е богат. Тогава защо се връща там? Видях го как товари такъмите си на мулетата.

— Първо на първо, както вече ти казах, той нищо не рискува. И второ — когато си го видял, той ни най-малко не се е канел да замине. Мулетата са на тъст му. Решил е да предприеме експедиция, едва след като те е срещнал.

— Но все пак защо си товареше багажа?

— Кой ти е казал, че е бил неговият багаж?

— Виж ти! Какъв друг съвет можеш да ми дадеш?

— Не тръгвай.

— Кажы друго. Решил съм да ида. Е?

Хосе наведе глава и се отдръпна. Изтече една дълга минута. Изведнъж вдигна глава и лицето му светна. Очите му пробляснаха дяволито и той изрече бавно, накъсвайки сричките:

— Последен съвет от човек, който познава добре средата си — всеки път, когато играта стане дебела, купчината диаманти пред теб нарасне твърде много и хазартната треска е в разгара си, избирай най-неочаквания момент, за да се изправиш рязко и се омитай заедно с печалбата. Ще казваш, че си получил колики, или че ти се е допикало. После в никакъв случай не се връщай и не отивай да спиш у дома си.

— Хич не е зле, Хосе. Не се ли сещаш за още нещо?

— Въпреки че изкупвачите на диаманти в мините плащат много по-евтино, отколкото в Каяо или в Сиюдад Боливар, ти продавай спечеленото всеки ден. И не събирай парите в себе си. Карай ги да ти издават разписки на твоето име, които после ще осребряваш тук или в Боливар. Ще постъпваш по същия начин и с чуждата валута. Кажи, че те е страх да не би някой път да се увлечеш в залаганията и да пропилиеш наведнъж спечеленото. А ако държиш малко средства в себе си, не рискуваш нищо. Повтаряй това наляво и надясно, та всички да го знаят.

— Смяташ, че благодарение на тези мерки имам шанс да се върна?

— Да, така по-малко може да се върнеш жив, ако е рекъл Господ.

— Благодаря ти, Хосе. Лека нощ.

Изтощен от любов, лежах в обятията на Мария, допрял глава до рамото ѝ, и чувствах как дъхът ѝ гали лицето ми. Преди да заспя, си представих как в тъмното пред мен блещука купчина диаманти. Нежно, сякаш си играех с тях, аз ги събрах, сложих ги в една торбичка, после внезапно се изправих, огледах се светкавично наоколо и рекох на Жожо: „Пази ми мястото, отивам до клозета. Ей сегичка ще се върна.“ И потънах в сън, виждайки искрящите хитри очички на Жожо — очи, каквито имаха само истинските деца на природата.

Сутринта се изниза бързо. Всичко беше уредено. Пиколино оставаше в селото. Щяха да се грижат за него добре. Разцелувахме се. Мария сияеше. Знаеше, че щом съм се упътил към мините, все някога ще се върна, докато Каракас поглъщаше мъжете завинаги.

Тя ме придружи до мястото на срещата ни. Беше вече пет часът. Жожо беше на линия, пълен с енергия.

— Здравей, братле! Как си? Идваш навреме и това е добре. След час слънцето ще се спусне ниско. Така е по-удобно. Чувстваш се по-сигурен нощем, когато никой не може да те проследи.

След дузина страстни целувки с моята любима най-после се метнах на мулето. Жожо ми помогна да наглася стремената и тъкмо когато тръгнахме, Мария извика:

— Мі amor, и да не забравиш да ходиш редовно до клозета!

Избухнах в смях, пришпорвайки мулето с пети:

— Ах ти, хитрано, значи си подслушвала!

— Когато човек обича, се сеца за разни неща.

И така, вече бяхме на път. Жожо яздеше кон, а аз — муле.

Девствената гора също е набраздена с пътища — наричат ги просека. Просеката е нещо като коридор с минимум два метра широчина. Прокарани много трудно и бавно през растителността, тези коридори по-късно се поддържат от минаващите с помощта на мачетето. Отдясно и отляво — скали от зеленина. Над главата ти се издига истински свод от милиони преплетени клони — те обаче са толкова високо, че дори ако се изправиш върху гърба на коня, пак няма да си в състояние да ги разчистиш. Това е то селвата, както тук наричат тропическата джунгла. В нея неотделимо са се преплели два вида растителност. Единият са лиани, дървета и храсти, които не порастват повече от шест — седем метра. А над тях на двадесет — тридесет метра височина се издигат големите царствени стволове на дърветата гиганти, които протягат клони все по-нагоре в стремежа си да видят слънцето. Така върховете им се къпят в лъчи, но листакът на богатите разпилени корони създава истински покрив, допускащ в ниското само оскъдна разсеяна светлина. Тропическата гора — това фантастично чудо на природата — сега ни обгръщаше отвсякъде. За да се движиш на кон през просеката, трябва да държиш юздите с една ръка, а с другата — мачетето, и непрекъснато да сечеш клоните, които ти се пречат и не ти позволяват да напредваш. По-често използваните просеки обикновено изглеждат като добре поддържан коридор.

Няма на света друго място като джунглата, където, ако е добре въоръжен, истинският мъж може да усети абсолютната свобода. Той се чувства част от природата, един от дивите зверове. Движи се предпазливо, но изпитва безгранична вяра в собствените си сили. Той владее цялото си съзнание, до най-потайните му кътчета, всичките му сетива са нащрек — слухът, обонянието. Очите се стремят да обгърнат всичко, да отбележат и най-малкото движение наоколо. Боиш се само от един-единствен враг — най-големия от всички зверове. Най-умния,

най-жестокия, най-лошия, най-подлия, най-отблъскващия и най-прекрасния — човека.

Цяла нощ вървахме с добро темпо. Но на сутринта, след като пийнахме кафе от термоса, проклетото муле започна да изоставя понякога с по цели сто метра от коня на Жожо. Колкото и да бодях задника му с всякакви видове бодли, то не се забързваше. Сякаш за да ми облекчи живота, Жожо непрекъснато се подиграваше: „Абе, брато! Ти не знаеш да яздиш, бе! Ами то е лесна работа. Гледай мене.“ Едва докосваше хълбока на кончето с пета и то се понасяше в галоп. Жожо се изправяше на стремената и започваше да се дере: „Аз съм капитан Кук!“ или „Хайде бе, Санчо, идеш ли? Нещо не успяваш да настигнеш господаря Дон Кихот.“

Дразнех се и опитвах най-различни хватки, за да раздвижа тъпото муле. Накрая ми хрумна възхитителната идея да си тръсна огънчето от цигарата в ухото му и животното наистина се понесе като вятър. Галопираше като расов жребец и двамата тържествено профучахме покрай капитан Кук, когото успях иронично да поздравя. Мулето обаче се оказа страшно злобно и внезапно, без да ме предупреди за намерението си, ме притисна към ствола на едно дърво, като едва не ми счупи крака. Така се намерих проснат на земята, а целият ми задник — набоден с иглички и всякакви бодливи твари. Дъртият Жожо започна да се превива от смях, като че ли беше на двадесет години.

В продължение на два часа преследвах мулето — няма да ви разказвам нито за къчовете, нито за пръдните му. Най-накрая, останал без дъх, с все още толкова набоден задник, примрял от жегата и умора, успях да се наместя върху гърба на твърдоглавото животно. Отсега нататък да върви както си иска. Не съм аз този, дето ще му противоречи. Първия километър изминах не седнал, а полегнал на гърба му, вирнал многострадалния си задник във въздуха в отчаян опит да се отърва от игличките, които ми пареха като огън.

На следващия ден изоставихме опърничавата твар в един хан по пътя. Два дни плавахме с лодка, след това около ден вървахме пеша, нарамили такъмите си, и накрая се озовахме в диамантената мина.

Пуснах товара си върху един дънер, който служеше за маса в кръчмата под открито небе. Не можех да направя дори една крачка повече и чувствах, че съм в състояние ей там, на място, да удуша

дъртия Жожо. А той ме наблюдаваше насмешливо, защото дори не се бе уморил.

— Как си, братле?

— Добре, братле, добре. От какво да ми е зле? Само ми кажи защо ме накара да мъкна толкова километри кирка, лопата и сито, след като няма да копаем като миньори?

Жожо, изглежда, се натъжи:

— Папийон, ти ме разочароваш. Помисли малко. Ако някой дойде тук без инструменти, ще се запитат защо е дошъл. Стотина чифта очи наблюдават как влизаш в миньорското село. Иззад стените на бараките и платнищата на палатките в момента надзъртат. Щом видят, че си екипиран, няма да се разтревожат. Разбра ли?

— Разбрах, братле.

— Сигурно продължаваш да се питаш защо тогава аз не нося нищо. Представи си, че пристигна тук с ръце в джобовете и започна да организирам хазартни игри. Какво ще си помислят миньорите и техните гълъбици, а, Папи? Ще си помислят — този мръсен французин е професионален комарджия. Само че аз няма да им дам тази възможност. Сега ще се опитам да купя на втора ръка моторна помпа. Ако не намеря, ще накарам да ми изпратят. Ще купя и двадесетина метра дебели тръби и два-три дървени сандъка с надупчени прегради. Помпата засмуква кал и я изхвърля в сандъка. С екип от седем човека така се промива петдесет пъти повече пръст, отколкото могат да промият цяла дузина по старите методи. При това методът не се брои за „механическо средство“. Като собственик на помпата ще получавам 25 процента от събрания добив и ще оправдавам присъствието си тук. Никой не може да каже, че печеля от хазарта, защото получавам доходи от помпата. Играя по цяла нощ просто защото съм и комарджия. И тъй като за разлика от другите не трябва лично да се бъхтам, това че оставам буден през нощта, е съвсем нормално. Сещаш ли се?

— Напълно.

— Направо ме радваш. Senora, две frescos!

Една твърде обемиста, но приветлива бабишкера със сравнително светла кожа ни донесе по една чаша с кафеникава течност, в която плуваха по едно ледче и парченце лимон.

— Осем болиара.

— Повече от осем долара! Мамка му, животът в тая пустош не е от най-евтините.

Жожо плати.

— Иначе как вървят нещата?

— Горе-долу.

— Има ли, няма ли?

— Хора има. Диамантите са малко. Това кътче го откриха преди три месеца и около четири хиляди души се стекоха на бърза ръка. Твърде много за толкова малко диаманти. А този — и тя ме посочи с едно кимване — немец ли е или французин?

— Французин. С мен е.

— Бедничкият!

— Защо бедничкият? — позаинтересувах се аз.

— Твърде си млад и хубав, за да умираш. Тия, дето пристигат тук с Жожо, все нямат късмет.

— Мълчи, дърто! Хайде, Папи, да вървим.

Станахме и преди да си тръгнем, дебеланата ми прошепна:

— Пази се.

Аз, разбира се, не бях казал на Жожо какво съм научил от Хосе и той много се изненада, че не го разпитвам за думите на старата. Чувствах, че очаква въпросите ми, но те не идваха. Това го обърка и той започна да ме стрелка с коси погледи.

След като поговори тук-там с някои стари познати, Жожо успя да ни намери една барачка. Три стайчета, халки, от които да си провесим хамаците, няколко картонени кашона. Върху единия се търкаляха празни бутилки от бира и ром, на другия стърчеше емайлирано канче и лейка, пълна до половината с вода. Имаше и въжета, на които да си простираме дрехите. Подът беше глинен и много чист. Дъските за вътрешните стени бяха взети от сандъци за стоки. По тях още можеше да се прочете „Сапун «Камей»“, „Мляко «Нестле»“ и прочее. Всяка от одаите имаше приблизително размери три на три. Без прозорци. Започнах да се задушавам и махнах ризата си.

Жожо се обърна и ме изгледа възмутено:

— Да не си луд! А ако влезе някой? Не само че имаш разбойническа мутра, ами се и събличаш, та да ти видят татуировките. По-добре направо се развикай, че си престъпник, братле! Моля те, дръж се прилично!

— Задушавам се, бе Жожо!

— Ще ти мине. Всичко е въпрос на навик. Пази поведение, за бога, бъди на ниво!

Едва се сдържах да не избухна в смях. Тоя Жожо наистина беше неописуем.

Бутнахме едната преграда, за да направим от двете стаи една по-голяма.

— Тук ще бъде казиното — изхили се Жожо.

Получи се помещение от шест на три метра. Пометохме, а после отидохме да намерим три дървени сандъка, ром и картонени чаши. Чаках с нетърпение да видя как ще потръгне хазартът.

Не се наложи да чакам дълго. След като пообиколихме няколко жалки кръчмета, за да „установим контакти“, както се изрази Жожо, всички научиха, че довечера от осем часа у нас ще се играе на зарове. Оставаше да посетим само последната кръчма — малка барака с две масички под открито небе, четири пейки и една бензинова лампа, провисена от сламения навес. Кръчмарят — риж гигант на неопределена възраст, ни поднесе чашите, без да пророни дума. Тъкмо се канехме да вървим, когато той се приближи до мен и ми прошепна на френски: „Нито те знам, нито искам да те знам. Само един съвет ще ти дам: ако някога ти дойде желание да преспиш тук, ела. Аз ще те пазя.“

Говореше странен френски, но по акцента го познах, че е корсиканец.

— Корсиканец ли си?

— Да. И както знаеш, корсиканците никога не стават предатели. Не са като някои, дето идват от север — добави той с многозначителна усмивка.

— Благодаря ти. Така ще съм по-спокоен.

Към седем часа Жожо запали бензиновата лампа. Опънахме две покривки на земята. Никакви столове. Играчите можеха да стоят прави или да седат по турски на земята. Решихме, че тази вечер аз няма да играя. Щях само да наблюдавам.

И миньорите заприиждаха. Сред тях имаше наистина забележителни мутри. Тук-там се срещаше по някой дребосък, но повечето бяха едри брадати и мустакати бабаити. Лицата и ръцете им изглеждаха чисти, те самите не воняха, а дрехите им бяха целите на

петна и обикновено много износени. Ризите на всички без изключение блестяха от чистота.

Насред застлания под бяхме подредили в малки кутийки осем чифта зарчета. Жожо ме подкани да предложи на всеки играч по чаша ром. Мъжете бяха двадесетина. Взеха чашите си и гаврътнаха съдържанието им наведнъж. Нито един обаче не ми подсказа с жест, че това му е достатъчно. Три бутилки отидоха за нула време.

Накрая всички утолиха жаждата си, сложиха чашките до себе си, извадиха тубите за аспири и се настаняха. Знаех, че в тубите държат диамантите си. Никой не използваше платнени торбички. Един треперлив стар китаец извади бижутерска везна и я сложи пред себе си. Почти не се говореше. Тукашните мъже бяха подивели от тежкия труд, от яростното слънце, от дълбоките до кръста ями с вода, в които тънеха от шест сутринта чак до залез-слънце.

Ето, нещата се пораздвижиха. Един, двама, трима от играчите взеха в ръце зарчетата, поогледаха ги внимателно, долепиха ги едно до друго и ги подадоха на околните. Изглежда, решиха, че всичко е наред, защото върнаха чифтовете обратно на покривката без забележки. Жожо ги прибра по кутийките, като остави навън само последната двойка.

Някои бяха хвърлили ризите си и сега се оплакваха от рояците комари. Жожо ме помоли да запаля няколко шепи влажни треви — пушекът щеше да ги поразгони.

— Кой започва пръв? — попита едър шишко с меден индиански цвят на кожата, огромна къдрава брада и грозно цвете, изтатуирано на дясната му ръка.

— Давай ти, ако искаш — отвърна Жожо.

Тогава горилата — защото шишкото приличаше точно на горила, измъкна от обкования си със сребро колан огромна пачка боливари, захванати с ластик.

— С колко започваш залагането, Китаецо? — го запита друг.

— С 500 боло^[1].

— Добре, да бъдат петстотин.

И зарове се завъртяха. Онзи хвърли осем. Жожо тръгна да хвърля също осмица, но друг от играчите го прекъсна:

— Давам 1000 боло, че не можеш да хвърлиш осмица от две по четири.

— Плащам — отвърна Жожо.

Китаеца беше хвърлил пет и три. Жожо изгуби. В продължение на пет часа играта вървеше гладко, без да се чуе нито един вик или протест. Бяха наистина страхотни играчи. Жожо загуби 7000 боло, а един куц — повече от 10000.

Бяхме решили да прекратим в полунощ, но всички мълчаливо се съгласиха да поиграят още час. В един Жожо обяви последния тур.

— Аз открих — рече Китаеца, хващайки заровете, — аз ще закрия. Залагам всичко спечелено — 9000 боливера.

Целият беше покрит с банкноти и диаманти. Няколко играчи се включиха в залагането и той от първия път успя да хвърли седмица — печелившото число.

След това толкова успешно и смело хвърляне публиката за първи път се разшумя. После мъжете се надигнаха и тръгнаха да спят.

— Видя ли сега, братле? — попита Жожо, когато останахме насаме.

— Най-вече видях какви забележителни мутри имат тия момчета. Всичките са добре въоръжени — имат и ютии, и ками. Някои даже носеха мачете — толкова добре подострени, че биха могли да ти клъцнат главата само с един удар.

— Да, така е, но нали не виждаш подобни типове за първи път?

— Виж, аз съм оглавявал игри на островите, но никога и никъде не съм изпитвал такова усещане за опасност, както тук.

— Въпрос на навик, братле. Утре ще играеш и тогава ще спечелим — в кърпа ни е вързано. Кой според теб трябва да бъдат наблюдавани по-изтънко?

— Бразилците.

— Браво! Ето как се разпознават истинските мъже — по способността им да долавят кой би могъл да ги застраши.

След като заключихме вратата с три огромни резета, двамата се хвърлихме в хамаците си и аз побързах да заспя, преди Жожо да огласи бараката с мощното си хъркане.

Следващият ден ни посрещна с прекрасно, но жарко слънце, без нито едно облаче и без дори сянка от съмнение за вятрец. Поразходих се из странното селище. Всички се държаха приветливо. Мъжете изглеждаха опасни до един, но умееха да говорят на различните си езици така, че думите им излъчваха човешка топлина. Открих рижия великан от Корсика. Викаха му Мигел. Говореше добре на

венецуелски, като употребяваше от време на време английски и бразилски думи. Родният му акцент се долавяше само когато заговаряше на френски — тогава човек можеше веднага да се досети, че срещу него стои чистокръвен корсиканец. Пийнахме две чашки кафе, което млада метиска ни прецеди през чорап.

— Откъде идваш? — запита ме той между другото.

— След вчерашната ти щедра покана не мога да те излъжа. От каторгата идвам.

— Ами! Да не си беглец? Добре направи, че ми призна.

— А ти?

Той разгъна двуметровото си туловище и рижото му лице засия от гордост и благородство.

— И аз съм беглец, но не от Гвиана. Защото успях да напусна Корсика преди да са ме пипнали. Аз принадлежа към „бандитите на честта“.

Бях удивен от самочувствието на честен човек, което се излъчваше от него. Беше направо красив този „бандит на честта“.

— Корсика е земният рай — продължи той разказа си. — Единствено там мъжете са готови да жертват живота си заради честта. Не ми ли вярваш?

— Не зная дали е толкова единствена в това отношение, но вярвам, че сред преследваните от закона корсиканци има повече честни мъже, отколкото прости престъпници.

— Не обичам градските мошеници — рече замислено Мигел.

Разказах му с две думи моята история и му признах, че искам да се върна в Париж, за да си разчистя сметките.

— По принцип си прав, но отмъщението е като печено, което трябва да се яде студено. Бъди много внимателен. Ако те пипнат, преди да си отмъстил, ще бъде много жалко. Със стария Жожо ли си дошъл?

— Да.

— Той е свестен. Някои разправят, че бил прекалено ловък в хазарта, но аз вярвам, че не е мошеник. Отдавна ли го познаваш?

— Не, но това няма значение.

— Виж, Папи, ако играеш хазарт в продължение на толкова години, е естествено да си по-ловък от останалите. Но има нещо около теб, което ме тревожи.

— Казвай.

— На два-три пъти се случи да теглят ножа на съдружника му. Заради това ти направих вчерашното си предложение. Оглеждай се, послушвай се и щом се почувстваш застрашен, ела тук и ми имай доверие.

— Благодаря ти, Мигел.

Странно село, странна сбирщина от захвърлени насред джунглата мъже, непосилно тежък живот, безмилостна природа... Всеки си има своята история. Хубаво е да ги гледа и слуша човек. Понякога бараките се състоят само от един покрив от палмови листа или незнайно как домъкната ламарина. А стените? Плетеница от парчета от картон, дъсчици, дори парцали. Легла не се виждаха — най-много някой хамак. Спяха, ядяха, миеха се, любеха се почти направо на улицата. И все пак на никой не би му хрумнало да повдига платнището или да надзърта между дъсчиците, за да види какво става вътре. Хората умееха да уважават личния живот на другите. Ако искаш да посетиш някого, заставащ на около два метра от бараката му и вместо да натискаш звънец, викаш с пълен глас: „Вкъщи ли сте си?“ Можеш да подскажеш, че си изпълнен с добри намерения, като добавиш „Gentes de paz!“, което означава „аз съм приятел“. Тогава на входа се появява някой и учтиво ти казва: „Adelante, esta casa es suga“ (влезте, чувствайте се като у дома си).

Пред една солидно построена от дънери барака имаше побита здрава маса. Върху масата — колиета и естествени перли от островите, няколко дрънкулки от необработено злато, часовници, верижки от кожа или метал, будилници. Това беше бижутерията на Мустафа.

Зад масата седеше възрастен и симпатичен на вид арабин. Поговорихме си. Оказа се мароканец и позна, че аз съм от Франция. Беше вече пет вечерта и той запита:

— Ял ли си?

— Още не.

— Аз също. Тъкмо се канех да хапна. Би ли споделил трапезата ми?

— С удоволствие.

Мустафа се оказа сърдечен, учтив, дори весел събеседник. Двамата заедно прекарахме един чудесен час. Не прояви любопитство и не ме разпита откъде идвам.

— Странно — рече ми той. — У дома не обичах французите, а тук ги обичам. Ти познаваш ли други араби?

— Много. Някои много свестни, други — кофти хора.

— С всички раси е така. Аз — Мустафа — съм от добрите. На шестдесет години съм и бих могъл да съм ти баща. Имах тридесетгодишен син, но преди две години го застрелях. Беше хубав и добър.

Очите му се изпълниха със сълзи, но той успя да се овладее.

Сложих ръка на рамото на този нещастен баща, развълнуван от спомена за сина си, и си помислих за моя собствен баща, който сега е някъде в Ардеш и сигурно също се просълзява, когато заговори за мен. Милият татко! Къде ли е сега, какво ли прави? Чувствах, че е жив, сигурен бях в това. Надявах се, че войната не го е засегнала.

Мустафа ме покани да обядвам или вечерям с него винаги, когато реша, а също и да идвам спокойно, ако се нуждая от нещо. Добави, че за него ще е удоволствие да ми послужи.

Нощта вече се спускаше и аз му поблагодарих, след което поех към нашата барака. Играта скоро щеше да започне. Срещата с Мигел и Мустафа ме изпълваше с радост.

Чувствах се много притеснен преди първата игра, но не срещнах разбиране. „Който не рискува, не печели“, отбеляза Жожо. И беше прав. Ако исках да сложа куфара с експлозив на Ке дез' Орфевър и после да се погрижа за останалите, ми трябваша пари, много пари. Сигурен бях, че скоро ще ги спечеля.

Беше събота, а миньорите задължително си почиваха в неделя. Затова играта започна едва в девет вечерта и участниците се приготвиха да останат до изгрев-слънце. Стаята беше претъпкана. Невъзможно беше да се поберат всички желаещи и Жожо хвърли чоп между онези, които можеха да залагат на едро. Останаха двадесет и четирима. Останалите излязоха да играят навън. Отидох у Мустафа, който най-учтиво ми послужи с килим и бензинова лампа. Всеки път, когато някой „тузар“ се отказваше от играта, на негово място пускахме по един човек отвън.

Давай сега! Ва банк! Едва успях да прибера залозите, докато Жожо хвърляше заровете: „Две на едно, че няма да хвърлиш дубари... Хвърли сега десет от две по пет... хайде още...“ Очите на мъжете искряха. Всеки път, когато някой вдигнеше канчето си, притичваше

едно единадесетгодишно хлапе и му наливаше ром. Напитките идваха от Мигел, също и цигарите. Аз накарах Жожо да ги купуваме оттам.

Играта съвсем скоро се изроди в истински ад. Реших да променя тактиката на Жожо, без да го питам. Не залагах само на него, но и на някои от останалите. Като усети това, той се намръщи. Запали пура и ми подхвърли: „Не се ебавай, човече! Дай да ги притиснем!“ Около четири сутринта вече имах струпана пред себе си доста голяма купчина боливари, американски и антилски долари, диамантчета и дори няколко зрънца злато.

Жожо хвана заровете за пореден път. Заложи 500 боло. Аз прибавих от мое име 1000.

Хоп! Хвърли очакваното число. Отново зложих, този път 2000. Жожо си прибра 500-те боливара от първия път. И... отново успя. Прибра още 500. И пак хвърли.

— Какво правиш, Енрике? — запита ме Китаеца.

— Залагам 4000.

— Искам сам да заложа срещу тях. Ва банк!

Изглеждах внимателно момчето, което се обади. Дребен и набит, черен като пура, с налети от алкохол очи. Бразилец, сто на сто.

— Постави четирите хиляди на пода.

— Този камък струва повече.

И той метна на покривката един голям диамант. Седеше на земята съвсем изправен, гол до кръста, обут в кафеникави шорти. Китаеца взе камъка, сложи го на везната и отсече:

— Не струва повече от три и петстотин.

— Нека е толкова — отвърна бразилецът.

— Хвърляй, Жожо.

Жожо завъртя заровете, но бразилецът със светкавичен жест ги улови още във въздуха. Докато се питах какво ще стане оттук нататък, онзи плюна отгоре им и ги върна на моя човек с думите:

— Дай сега да видим какво ще направиш с мокри зарчета.

— Съгласен ли си, Енрике? — погледна ме втренчено Жожо.

— Както кажеш, омбре.

Жожо се направи, че приглажда покривката, но вместо това подсили гънките и после, без да избърсва зарчетата, ги метна така, че те дълго се въртяха, преди да се укротят. И отново нямаше грешка.

Бразилецът скочи като задействан от пружина и сложи ръка на патлака си. После кротко каза: „Не е дошъл още моментът да спечеля.“ И си тръгна.

Още щом се надигна като дявол, аз пипнах заредения си пистолет. Жожо обаче нито мръдна, нито направи какъвто и да било жест в самозащита. А черният се целеше именно в него. Разбрах, че трябва още много хляб да изям, докато науча кога е подходящият момент да бягаш или да стреляш.

По изгрев-слънце играта спря. Очите ми пареха и сълзяха от пушека на влажните треви и на тютюна. Едва успях да се изправя на крака, след като бях седял по турски цели девет часа. Но усещах удовлетворение поне от едно — тази нощ не се наложи да ходя да пикая. Бях се почувствал господар на нервите и живота си.

Спахме до два следобед.

Когато се събудих, Жожо вече го нямаше. Нахлузих панталона си — джобовете бяха празни. Явно той беше прибрал всичко. Мамка му! Още не бяхме пресметнали печалбите и не беше редно да постъпва така. Май дъртият твърде сериозно се възприемаше като неоспорим шеф. Самият аз никога досега не се бях подчинявал никому, но изпитвах ужас от хора със самочувствие на безнаказани висши същества.

Излязох и открих Жожо при Мигел. Тъкмо хапваше порция макарони с кайма.

— Как си, друже?

— И така, и онака.

— Защо онака?

— Не е трябвало да ми пребарваш панталона докато спя.

— Стига си се правил на глупак, млади човече. Аз съм коректен мъж и постъпих така, защото нашите отношения се градят единствено върху основата на взаимното доверие. По време на някоя от игрите ти например би могъл да скъташ печалбата и диамантите другаде, а не в джобовете си. От друга страна, само аз зная колко точно печеля. Както виждаш, няма никакво значение дали си изпразваме джобовете заедно. Всичко е въпрос на доверие.

Прав беше. Да не повдигаме повече този въпрос. Жожо плати на Мигел за рома и тютюна. Попитах го дали миньорите няма да забележат нещо нередно във факта, че той ги черпи с пиячка и цигари.

— Каква черпня, бе друже! Щом някой спечели, оставя бакшиш за покупки. Всички го знаят.

Така живеехме нощ след нощ. Бяхме изкарали вече две седмици — две седмици, през които редовно залагахме в дяволската игра не само парите, но и живота си.

Снощи валя като из ведро. Беше тъмно като в рог. Един от играчите припечели добре и се надигна да си ходи. Веднага след него тръгна друг бабаит, който от известно време не залагаше, понеже беше профукал всичко. Двадесетина минути по-късно едрият неудачник се върна и заигра с хъс. Реших, че късметлията му е дал назаем, после се изненадах, че му е дал толкова много. На сутринта намерихме късметлията заклан на петдесетина метра зад бараката. Разказах на Жожо за наблюденията си. „Това не ни влиза в работата — отсече той. — Да се научи друг път да внимава.“

— Бълнуваш, старче. Няма за кога да се научава. Мъртъв е.

— Е да, но какво можем да направим ние?

Аз от своя страна следвах съветите на Хосе. Редовно продавах чуждата валута, диамантите и златото на един ливански търговец, собственик на бижутерски магазин в Сиюдад Боливар. На бараката му висеше надпис „Изкупуваме изгодно диаманти.“ А отдолу пишеше „Моята честност е най-голямото ми богатство.“ Подреждах съвестно парите си в „сейф“ — с други думи в една непромокаема кесия. Никой друг не можеше да „внася“ или да „тегли“ от мое име. Всички местни разбойници го знаеха, а когато откриех някоя особено съмнителна мутра, която не вдява нито на френски, нито на испански, направо я водех със себе си, за да види. Така бях в опасност само по време на играта и непосредствено след края ѝ. Понякога добрият Мигел идваше да ме придружи от мястото на залаганията до банката.

От два дни насам усещах, че в атмосферата витае напрежение, недоверие, неяснота. Бях придобил този инстинкт още в каторгата. На островите винаги надушвах кога положението се е напекло — без да знам как и защо. Може би това, че живеех непрекъснато нащрек, ми даваше допълнително сетиво за злите намерения на околните. Не знам. Но никога не съм грешил.

Вчера например четирима бразилци подпираха цяла нощ неосветените ъгли на стаята. От време на време някой от тях излизаше в осветеното пространство около играчите и залагаше смешни суми. В

нито един момент не поискаха заровете. И още — *по тях не се виждаше никакво оръжие*. Нито мачете, нито нож, нито револвер. А мутрите им издаваха, че са си чисти мародери. Явно всичко беше премислено.

Тази вечер четиримата дойдоха пак. Ризите им висяха над панталоните — сигурно носеха затъкнат на кръста си по един револвер. Отново се свиха в сянката, но аз успях да ги позная. Не изпускаха от очи нито един от жестовете на играчите. Налагаше се да ги наблюдавам, без да се усетят — тоест не биваше да се втрещвам в тях. От време на време се правех, че избухвам в кашлица, навеждах се назад и прикривах лицето си с ръка. За жалост така успях да разгледам само двамата пред мен. Другите двама мернах набързо, когато се обърнах назад, уж че се секна.

Жожо беше удивително хладнокръвен. Той дори не трепваше.

Все пак започна от време на време да залага на други играчи, с което оставяше съдбата си единствено в ръцете на случайността. Беше ми казал, че подобна тактика го изнервя, защото отнема повече време и е по-рискована. Колкото повече се разгаряше играта, толкова по-жаден за печалба ставаше Жожо — започваше да действа непредпазливо и връзката между нас ставаше забележима.

Знаех, че ония типове ме наблюдават и демонстративно поставях всичко спечелено пред себе си. Тази вечер нямах интерес да се правя на жива каса.

Два-три пъти предупредих Жожо на арго да не ми подава толкова големи суми. Той се правеше, че не разбира. Миналата нощ вече бях изиграл номера с клозета. Така че, ако онези главорези смятаха да действат, те нямаше да ме чакат да се върна — щяха да ме нападнат по пътя от бараката към нужника.

Забелязах, че напрежението расте, че четиримата все повече се изнервят. Особено единият от тях, който пушеше цигара от цигара.

Тогава започнах да залагам наляво и надясно въпреки гневните просъсквания на Жожо Комара. Отгоре на всичко печелех, вместо да губя, и купчинката пред мен нарастваше. В нея имаше от всичко — и най-вече банкноти от по 500 болиара. Толкова се бях напрегнал, че в един момент, посягайки към заровете, оставих цигарата си върху банкнотите и една от тях беше прогорена на две места. Заложих я и я

загубих заедно с три нейни сестрички. Човекът, при когото отиде, се надигна и ни пожела „До утре!“, после си тръгна.

Увлечен в трескавата игра, аз загубих представа за времето, но изведнъж удивен забелязах въпросната банкнота да се появява отново на покривката. Добре знаех кой я беше спечелил — около четиридесетгодишен брадат дългуч, бял, с белег под лявото ухо. Той отдавна не беше сред нас. Само за две секунди успях мислено да възпроизведа цялата сцена при оттеглянето му. Тръгна си сам — в това можех да се закълна. Нито един от четиримата убийци не се помръдна. Значи излиза, че имат един или двама свои хора отвън. Съобщават им по някакъв начин, че излиза играч, спечелил голяма сума пари или диаманти.

Не можех да си припомня кои от играчите са влезли вкъщи след напускането на дългия, защото много от новодошлите оставаха прави. Седналите не бяха мръднали от местата си в продължение на часове, а мястото на брадатия с прегорената банкнота се зае веднага, щом той стана.

Кой извади тази банкнота? Искаше ми се да я вдигна пред очите на всички и да запитам. Но беше твърде опасно.

Вече не се съмнявах, че съм в опасност. Пред очите ми се размяташе доказателството че брадатият е бил „самоубит“. Все още държах под контрол опънатите си нерви — налагаше се да разсъждавам колкото мога по-бързо. Беше четири сутринта. Слънцето щеше да изгрее едва след два часа — на тропиците денят се вдига изведнъж, но след шест. Каквото имаше да се случва, щеше да стане между четири и пет. Знаех, че навън е тъмно като в рог, защото вече бях ходил „да подишам въздух“ на вратата. Бях оставил купчинката си с печалби и не забелязах нищо съмнително навън.

Седях спокоен на вид, но всичките ми сетива дебнеха внимателно. Тилът ми ми сигнализира, че два чифта очи са неотклонно втренчени в мен.

Беше ред на Жожо да хвърля и аз оставих другите да се обзалагат. Той също започна да натрупва пари пред себе си — нещо, от което по принцип се пазеше.

Температурата се покачваше. Като се постарях да не създавам впечатление на притеснен човек, се обърнах към Жожо спокойно на френски:

— Братле, напълно съм сигурен, усещам го, че във въздуха мирише на стрелба. Надигни се едновременно с мен и дай да ги изпреварим.

Той се усмихна, сякаш водим приятелски разговор, и без да се вълнува дали някой може да ни разбере, отвърна също така на френски:

— Защо, приятелю, се държиш като глупак? Кого по-точно смяташ да изпревариш?

Именно. Кого искахме да изпреварим? Под какъв предлог щяхме да извадим оръжието си? Все пак усещах със сигурност приближаващата патаклама. Онзи, дето пушеше като комин, изпи едно след друго две канчета с алкохол.

Можех да изляза навън сам, с револвер в ръка, но това нямаше да ми помогне, защото всичко тънеше в тъмнина. Ония отвън щяха да ме видят, а аз тях — не. Да се оттегля в съседната стая? Още по-лошо решение. Вероятността някой от заговорниците вече да се е промъкнал там през паянтовата стена беше твърде голяма.

Оставаше ми един-единствен изход — да прибера демонстративно печалбите си в торбичката, да я оставя пред себе си и да се упътя към клозета. Тези в бараката нямаше да сигнализират на останалите бандити, защото не носех пари. Печалбата ми възлизаше на повече от 5000 боло. По-добре да загубя тях, отколкото живота си.

Нямах избор. Това беше единственият начин да се измъкна от капана, който се готвеше да щракне всеки момент.

Обмислих нещата много бързо — вече беше пет без десет. Събрах спечеленото — банкноти, диаманти и прочее — така че всички да видят. Спокойно прибрах богатството си в платнената кесийка. С естествен жест пристегнах отвора ѝ, оставих я на четиридесет сантиметра пред себе си и казах на испански, за да ме разберат:

— Наглеждай ми кесията, Жожо. Не ми е добре — ще се поразходя на въздух.

Жожо, който не ме бе изпускал от очи през цялото време, протегна ръка и отсече:

— Дай ми я, тук ще е на по-сигурно.

Протегнах му кесията неохотно, защото знаех, че с това го поставям в опасност — в непосредствена опасност. Но какво друго можех да сторя? Да откажа? Не, щеше да е странно.

Излязох с ръка на спусъка. Навън не забелязах никого, но въпреки това усещах присъствието на главорезите. Бързо, почти тичайки, се устремих към Мигел. Щяхме да вземем една бензинова лампа и да огледаме какво става около къщата, за да предотвратим удара на бразилците. За жалост от нас до Мигел имаше разстояние от около двеста метра. Затичах:

— Мигел! Мигел!

— Какво има?

— Ставай бързо и взимай револвера си и бензиновата лампа. Готви се сбиване!

Дум! Дум! Два изстрела прокървяха в непрогледната нощ.

Хукнах обратно. Сбърках бараката и отвътре ме посрещнаха с ругатни и въпроси какво става. Продължих напред и когато стигнах до нашата къщурка, тя вече тънеше в тъмнина. Запалих клечка кибрит. Притекоха се съседи с лампи. Стаята беше празна. На пода лежеше Жожо, а главата му обилно кървеше. Не беше още мъртъв — беше изпаднал в кома. Забравено на земята електрическо фенерче ми помогна да си представя какво точно се бе случило. Първо са стреляли в лампата, като същевременно някой е цапнал Жожо в тила. С помощта на електрическото фенерче са прибрали всички негови печалби, заедно с моята кесия. Ризата му бе разкъсана, а дебелият колан, който винаги носеше — разсечен от удар с нож или мачете.

Останалите играчи, разбира се, бяха избягали. Вторият изстрел вероятно е целял да ги разгони по-бързо. Те така и така не бяха толкова много осем седнали, двама правостоящи, четиримата по ъглите и хлапето, което прислужваше.

Всички се надпреварваха да ми предлагат услугите си. Занесохме Жожо у Мигел, където имаше дървено легло. Той цял ден не излезе от комата. Кръвта се съсери и спря да тече. Един английски миньор ми каза, че това е и хубаво, но и лошо, защото ако има фрактура на черепа, кръвоизливът ще остане отвътре. Реших да не го местим повече. Друг миньор — стар приятел на Жожо от Каяо, тръгна да търси някакъв фелдшер, който живеел в съседното селище.

Чувствах се смазан. Разказах всичко на Мустафа и на Мигел и те се постараха да ме успокоят. Повтаряха ми, че след като ударът е бил, така да се каже, предизвестен, а Жожо предупреждаван неколkokратно от мен, той е трябвало да ме послуша.

Около три следобед Жожо отвори очи. Дадохме му да пийне няколко капки ром и той с усилие прошепна: „Видяха ми сметката, братле. Не ме местете оттук. Не си виновен ти, Папи, моя беше грешката.“ Спря да си почине и продължи: „Мигел, зад яслата на прасето ти съм заровил една кутия. Занесете я на жена ми Лола.“ И отново загуби съзнание. Умря по залез-слънце.

Дебеланата от първото кръчме, в което бяхме отседнали на идване, дойде да се погрижи за Жожо. Носеше няколко диамантчета и три-четири банкноти — беше ги събрала от стаята за игра. Колко хора минаха оттам през този ден! И нито един не бе посегнал да прибере скъпоценностите в джоба си.

Почти цялата малка общност се събра на погребението. И четиримата бразилци дойдоха — ризите им все така висяха над панталоните. Единият от тях се приближи и ми протегна ръка. Аз се направих, че не съм я забелязал, и дружески го потупах по корема. Оказах се прав — в панталона му бе втъкнат револвер.

Запитах се дали не трябва да помисля за отмъщение. Сега? Или по-късно? Какво да сторя? Нищо. Твърде късно е.

Имах нужда да остана сам, но обичаят изискваше след погребението да обиколим всички кръчми, чиито собственици са присъствали. Тъкмо се бяхме събрали у доня Карменсита, и тя дойде да седне до мен с чаша абсент в ръка. Двамата вдигнахме едновременно чашите си, но вместо да отпие, тя задържа своята пред лицето си и зашепна:

— По-добре че си отиде той, а не ти. Сега можеш спокойно да вървиш накъдето ти душа иска.

— Защо спокойно?

— Защото всички знаят, че печалбите ти са у ливанеца.

— Ами ако убият ливанеца?

— Е да, и това е проблем.

Оставих приятелите си около масата и си тръгнах сам, като предупредих доня Карменсита да пише всичко на моя сметка.

Минавайки покрай пътеката за гробището — доколкото разкаляната ливада от петдесет квадратни метра изобщо можеше да се нарече гробище, — реших да поема по нея, без да знам защо. Гробовете сега-засега бяха осем — този на Жожо беше най-отзад, а пред него стоеше Мустафа. Приблжих се.

— Какво правиш, Мустафа?

— Дойдох да кажа една молитва за стария си приятел, когото толкова много обичах. Донесох и кръст. Ти си забравил да му сковеш кръст.

Мамка му! Наистина не се бях сетил за кръст. Стиснах ръката на стария арабин и му поблагодарих.

— Ти не си ли християнин? — запита ме той. — Не те видях да се молиш, когато го заравяха.

— Абе знаеш ли... Добре, Мустафа, Бог сигурно има — съгласих се аз, за да му доставя удоволствие. — И аз му благодаря, заедно този път се погрижи за мен, вместо да пази както обикновено Жожо. Не съм се молил за стареца, но му простих. В душата си той никога не е преставал да бъде бедното дете от мизерните квартали на Белвил. Хазартът така и си остана единственият достъпен за него занаят.

— Какви ги дрънкаш, приятелю? Не те разбирам.

— Няма значение. Важно е само, че искрено съжалявам за смъртта му. Опитах се да го спася. Но човек никога не бива да се има за по-хитър от останалите, защото все някой ден ще си намери майстора. На Жожо тук му е добре. Ще спи вечния си сън до нещата, които винаги е обожавал — природата и приключението. Бог да го прости!

— Да, Бог сигурно ще го прости, защото Жожо беше свестен човек.

— Вярно е.

Бавно се упътих към селището. Наистина не се сърдех на Жожо, макар че самият той предварително ме бе отписал. Дързостта му, желязната му воля, младостта му, непокътната от шестдесетте лазарника, царственото му държане на „барон“ от предградията („Дръж се на положение, моля те!“) — всичко това му даваше неподражаемо обаяние... Освен това аз бях предварително предупреден. Трябваше да поблагодаря стократно на Хосе за съветите му. Без тях и аз щях да лежа в гробището.

Да видим сега как стоят нещата. Няколко месеца след освобождаването ми вече притежавах десетина хиляди долара. И в Каяо, и тук се запознах с хора от различни раси и с различен произход, но всички те ми засвидетелстваха изключителната си човечност и добронамереност. Благодарение на тях, както и благодарение на

живота си сред природата, усетих колко прекрасна е така дълго преследваната от мен свобода. От друга страна, благодарение на Шарло и на световните пожарникари — американчетата, войната беше свършила. Сред обърканите съдби на милиони хора един каторжник действително не значеше нищо. Толкова по-добре, можех да се възползвам от това: властите си имаха сега достатъчно главоболия, за да се занимават с мен.

Бях на тридесет и седем години. Тринадесет от тях бях прекарал в каторгата. Петдесет и три месеца пълна изолация в изолатора на островите, в Санте, Консиержерията и затвора в Больо. Не подлежах на просто класифициране. Не бях някой нещастник, чиято единствена възможност е да хване мотиката и да копае, но не владеех и никакъв занаят. От мен не ставаше работник — например механик или електротехник, който да може да си изкарва хляба навсякъде под слънцето. Поради липса на системно образование и опит бях неспособен да осъзнавам и да поемам големи отговорности. Човек трябва винаги да усвоява и занаят заедно с науките. Ако пропадне в едното, да може да се захване с другото. С други думи, бях твърде образован и в същото време ми липсваше образование. Е, стигнах до брилянтно заключение, няма що!

Друг въпрос — как би могъл един обикновен човек да овладява най-дълбоките си подтици? Аз трябваше да се стремя към спокойствие, да се установя както останалите бегълци в Каяо, но дълбоко в себе си чувствах, че мога да експлодирам от желание за живот. Пътят на авантюриста ме влечеше така властно, че не знаех дали някога изобщо ще успея да уседна.

Трябваше и да отмъщавам — не бях в състояние да простя причиненото на мен и на близките ми зло. Спокойствие, Папи! Имаш достатъчно време. Изграждай доверие в бъдещето си. Защото се закле, че ще спазваш законите на тази страна, а пък ето те вече затънал в приключения.

Колко трудно е да живееш като всички останали, да навеждаш глава както всички останали, да крачиш както всички останали, да спазваш тяхното темпо и задължителната дистанция.

Имаш две възможности пред себе си, Папи. Или ще уважаваеш тази благословена страна и ще забравиш за отмъщението си, или ще продължиш да кроиш старите планове и тогава в стремежа си да

намериш много пари, ще престъпваш закона, защото с честен труд богатство няма да натрупаш.

Ако си говорим сериозно, можех да събера необходимите пари *извън границите на Венецуела*. Имаше хляб в тази идея. Ще видим. Трябва да я обмисля по-подробно. А сега лека нощ!

Но преди да заспя, дълго стоях на прага и гледах с възхищение звездите, луната, вслушвах се в хилядите шумове и крясъци на джунглата, обвила селището като мистериозен обръч, открояващ се на фона на светлото звездно небе с непрогледната си тъмнота.

И после спях, и спях, потънал в леко полюляващия се хамак, и чувствах с всяка частица от тялото си, че съм щастлив и свободен, свободен, свободен... Господар на съдбата си.

[1] Съкращение от боливар. ↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

СБОГОМ НА КАЯО

Около десет часа на следващата сутрин отидох да потърся ливанеца.

— Значи щом пристигна в Каяо или в Сиюдад Боливар, мога да отида на адресите, които си ми дал, и там ще ми изплатят чековете, така ли?

— Точно така, бъдете спокоен.

— А ако те убият и тебе?

— Това не ви засяга, дори да ме убият, чековете ви ще бъдат осребрени. В Каяо ли отивате?

— Да.

— От коя част на Франция сте?

— От едно градче до Авиньон — не е далеч от Марсилия.

— Виж ти! Имам един приятел марсилец, но той сега е далеч оттук. Казва се Александър Гиг.

— Невероятно! Той ми е много близък.

— И на мен също. Радвам се, че се познавате.

— Къде живее, как мога да се свържа с него?

— Сега е в Бразилия, в Бона Виста. Трудно е да се отиде дотам.

— И с какво се занимава там?

— Бръснар е. Лесно можеш да го откриеш — достатъчно е да попиташ за френския бръснар и зъболекар.

— Ама той и зъби ли лекува? — попитах аз, като не успях да сдържа смеха си.

Добре познавах странния екземпляр Александър Гиг. И той като мен беше пристигнал в каторгата през 1933 г. По време на пътуването беше успял да ми разкаже своя случай с най-големи подробности.

През 1929 или 1930 година в една съботна нощ Александър и неговият приятел се вмъкнали преспокойно в най-големия бижутериен магазин на Лисабон. Първо проникнали чрез взлом в апартамента над него, който принадлежал на някакъв зъболекар. Знаели със сигурност,

че зъболекарят пътува всеки уикенд със семейството си, били изучили предварително обстановката и разполагали с ключове от входната врата и от кабинета. Но за да се доберат до цялата тази информация, наложило им се на няколко пъти да ходят при него за пломби.

— Между другото, отлична работа свърши — пломбите още се държат. Както и да е, разполагахме с цели две нощи, за да приберем бижутата и да отворим чистичко и безшумно два сейфа и една стоманена каса. По онова време нямаше практика да се правят портрети-роботи, но зъболекарят явно е умеел твърде добре да описва хората, защото ченгетата ни спипаха на гарата в Лисабон тъкмо когато се опитвахме да се измъкнем. Португалският съд ни лепна съответно десет и дванадесет години каторга. И така ние се озовахме в тяхната каторга, която се намира в Ангола — южно от Белгийско и Френско Конго. Нямаше никакви проблеми с бягството — всъщност съучастниците ни дойдоха да ни вземат от пандиза с такси. Като последен глупак обаче аз заминах оттам за Бразилия, а другарчето ми — за Леополдвил. Да не ти разправам какви ги върших в Конго, но само след няколко месеца отново ме сгасиха. Впрочем и другарчето също. Французите отказаха да ме предадат на португалските власти и ме пратиха у дома, където ми лепнаха двадесет години каторга вместо десетте, получени в Португалия.

Беше успял да се измъкне от Гвиана. Знаех, че е стигнал до Джорджтаун и оттам се е запътил през джунглата за Бразилия.

Дали да не го потърся? Да, ще ида в Бона Виста. Е, на това му викам аз хубава идея!

Тръгнах на път с двама араби, които твърдяха, че знаят как да стигнат до Бразилия и че ще ми помогнат в пренасянето на багажа. В продължение на повече от десет дни бродихме из джунглата, без дори да успеем да достигнем Санта Елена — последното миньорско селище преди границата. След петнадесет дни безплодно лутане се озовахме почти в Английска Гвиана. Спряхме се в златната мина Аминос. Благодарение на индианците се добрахме до Рио Куюни и така по реката успяхме да открием малкото венецуелско село Кастелйехо. От него купих мачете и ножове, които да подаря на индианците в знак на благодарност. Най-после се разделих с двамата мошеници, като едва се въздържах да не им поукрася мутрите за довиждане. В крайна сметка се оказа, че познават околността толкова, колкото и аз.

Открих в селото човек, който да ме заведе обратно до Каяо, и пет дни по-късно си бях вкъщи.

Вече се свечеряваше, когато изтощен, изкльощавял и полумъртъв от умора, почуках на вратата на Мария.

— Той си дойде! Той си дойде! — развика се с пълно гърло Есмералда.

— Кой „той“? — обади се Мария от дъното на стаята си. — Защо крещиш така?

След всичко, което бях преживял през последните седмици, това сърдечно посрещане силно ме развълнува. Прегърнах Есмералда и ѝ запуших устата, за да не може да отговори на сестра си.

— Кой гостенин е заслужил толкова много шум? — запита Мария и влезе в стаята. След което с радостен вик, избликващ сякаш от дъното на сърцето ѝ, се хвърли в обятията ми. Прегърнах Пиколино, целунах останалите момичета (Хосе отсъстваше) и после дълго, много дълго лежах в постелята с Мария. Тя ми задаваше непрекъснато едни и същи въпроси — не можеше да повярва, че съм отишъл директно у тях, без да се отбивам при Дългия Шарло или в някоя от селските кръчми.

— Кажи, нали ще поостанеш в Каяо?

— Да, ще уредя нещата така, че да остана за известно време.

— Трябва да си починеш, да напълнееш. Аз ще те глезя, ще ти приготвям лакомства. Искam когато си тръгнеш оттук, да се чувстваш достатъчно силен, за да се пребориш с клопките и трудностите на големия град. Ах, аз ще страдам за теб до края на живота си, но не те виня за това — ти ме беше предупредил, че ще си идеш един ден.

Ел Каяо, Уасипата, Упата, Тумеремо — малки селца със странни за ухото на европейца имена, миниатюрни точици върху картата на огромна страна, три пъти по-голяма от Франция, захвърлени в един затънт край на света, където думата прогрес не значи нищо, но природата е приказно красива... Тук жени и мъже, млади и стари живеят така, както са живели хората в Европа преди половин век — радват се на слънцето, потапят се в истински страсти, излъчват щедрост и човеколюбие. Тези от тях, които са над четиридесет години, добре помнят страшното управление на диктатора Гомес. За едното нищо човек можел да бъде гонен, пребиван, шибан с камшик от всеки представител на властта. В периода от 1925 до 1935 година младите

момчета между петнадесет и двадесет години били преследвани като диви зверове от полицията на тиранина. Впримчени веднъж в мрежите на комисиите за набиране на войници, те не могли по никакъв начин да избягат от казармата. А в същото време високопоставените чиновници си позволявали да отвличат хубавици, да се гаврят с тях и да ги захвърлят на улицата, когато им омръзнат. Семействата не смеели да се противопоставят, защото рискували да бъдат унищожени.

Народът се опитвал да се бунтува, но всяко въстание се превръщало в колективно самоубийство на мъже и жени, решени в един момент да отмъстят дори с цената на живота си — такъв е бил случаят с полковник Запата. Войската светкавично смазвала бунта, а онези, които успявали да отърват кожата, били след това осакатявани от изтезания.

И въпреки всичко полуграмотните селяни от тези изостанали краища са успели да опазят човеколюбието си и своята доверчивост. Техният пример дълбоко ме развълнува.

Мислех за всичко това, докато лежах до Мария. Истина е, че бях страдал, че бях несправедливо осъден, че френските мръсни надзиратели не отстъпваха на полицаите и войниците на тиранина нито по жестокост, нито по злоба. Но ето ме все пак тук — жив и здрав след една опасна, но страхотно вълнуваща авантюра. Истина е, че бях обикалял джунглата до изнемога, че бях вървял пеша и гребал в пирога, но всеки мой ден се равняваше на година — толкова наситен е животът на човека, неподчинен на законите, освободен от задръжките, от моралните табути, от господството на чуждите заповеди.

Питах се дали постъпвам добре, като заминавам за Каракас и изоставям зад гърба си това райско кътче. Все още не бях сигурен.

Новият ден ме посрещна с лоша новина. Тукашният представител на ливанеца — дребен бижутер, специалист по изработването на малки и много оригинални бижута от злато и перли — ми каза, че не може да ми изплати чековете, защото банкерът му дължал много пари. Само това ми липсваше! Добре, ще ида да си получа парите на другия адрес — в Сиюдад Боливар. Там на въпроса „Познавате ли този и този господин?“ ми отговориха:

— Твърде добре, за съжаление. Той е мошеник и неотдавна изчезна, отнасяйки всичко, дори няколко монети с историческа ценност, които му бях поверил.

Е, сега вече чашата наистина преля. Бях дори по-беден, отколкото преди да срещна Жожо. И на това здраве му кажи! Съдбата ми е твърде капризна. Подобна издънка може да ми се случи само на мен. Да ме излъже някакъв ливанец!

Едва се довлякох до вкъщи. Десет, не, двадесет пъти бях залагал живота си заради проклетите десет хиляди долара, а сега не ми бе останал дори цент. А на ливанеца не му се е налагало да препикава заровете, за да спечели на барбут. Даже не му се е налагало да си помръдва задника — чакал е вкъщи да му носят мангизите на ръка.

Но желанието ми за живот беше толкова силно, че сам се скастрих: „Ти си свободен, свободен, а се цупиш на съдбата! Сигурно е на майтап — не може да говориш сериозно. Този път загубихме залагането, но авантюрата си струваше риска: «Хайде залагайте!», «Банката фалира!», «След няколко седмици ще бъда богат или мъртъв».“ Изживяването бе толкова наситено с напрежение — сякаш седях през цялото време върху вулкан, дебнейки го да не изригне, докато в същото време околните кратери вече пушеха. Трябваше да съм непрекъснато нащрек, да предвиждам откъде ще дойде следващата експлозия — нима цялото това удоволствие не струваше поне десет хиляди долара?

Успях да се поокопитя и да обмисля ситуацията. Налагаше се спешно да се върна в мината, преди ливанецът да е успял да се цупи. В случая времето наистина значеше пари, затова тръгнах веднага. Осигурих си муле и провизии, пистолетът и ножът все още бяха в мен. Оставаше един последен въпрос — ще успея ли да намеря пътя през джунглата.

Мария каза, че конят ще ми свърши повече работа от мулето и аз го смених. Все още се боях да не би да свърна в погрешна посока, защото на места пътеката се разклоняваше на няколко лъча.

— Познавам добре пътя, искаш ли да те придружа? — предложи Мария. — Хайде, знаеш ли колко ще ми бъде приятно? Ще дойда само до мястото, където мъжете оставят конете си, преди да продължат напред с пироги.

— Твърде опасно е за теб, Мария. Как ще се връщаш сама?

— Ще почакам някой познат от селото да ме доведе обратно. Така ще бъда спокойна. Кажи да, mi amor!

Поговорих с Хосе и той се съгласи: „Ще ѝ дам пищова си. Тя умее да си служи с него.“

И ето как след пет часа езда (бях наел кон и за Мария) двамата се озовахме сами наред джунглата. Поседнахме за малко на пътеката. Мария и аз. Тя беше обути в панталон за езда — подарък от приятелка Ланера. Във Венецуела Лана наричат една огромна равнинна местност, където жените са смели, неукротими, стрелят с пушка и револвер като мъжете, служат си с мачете като с рапира и яздят като истински амазонки. Уж приличат по всичко на мъжете, но умеят и да обичат до смърт.

Мария беше пълната противоположност на този тип жени. Нежна, чувствена, същинско дете на природата. И все пак тя знаеше как да се брани със или без оръжие, защото отгоре на всичко беше и смелчага.

Никога, никога няма да забравя нашето пътешествие към реката. Това бяха несравними нощи и дни, когато сърцата ни пееха и туптяха от радост. Никога не бих могъл да опиша щастието на онези фантастични мигове, когато се гмуркахме в хладината на кристално чистата вода и после още мокри и голи се любехме върху тревата, а около нас прехвърчаха многоцветни птички, пеперуди, водни кончета, сякаш искат да участват в забавата ни.

После отново поемахме на път, преситени от ласки, обзети от такова опиянение, че понякога опипвах тялото си, за да проверя дали съм все още цял. Колкото повече се приближавахме към реката, толкова повече се вслушвах в звънкия глас на Мария, в нейните любовни песни. Колкото повече се скъсяваше разстоянието до нашата раздяла, толкова повече се стараех да забавя коня си и толкова по-често предлагам да спрем.

— Знаеш ли, Мария, мисля, че трябва да оставим конете да си поемат дъх.

— При този ритъм, с който се придвижваме, Папи, накрая ние ще се изтощим, не те — подхвърли тя и избухна в смях, откривайки перлените си зъби.

Успяхме да изгубим цели шест дни за път. Когато най-после се добрахме до пристана, ме обзе непреодолимо желание да преспим там

и на другия ден да поемем обратно пътя към Каяо. Възможността да преживея още шест дни, изпълнени със страст, ми се стори стотици пъти по-привлекателна от десетте хиляди долара. Толкова силен бе подтикът ми, че целият се разтрепери. Но още по-силен от него се оказа вътрешният глас, който ми каза: „Не бъди глупак, Папи. Десет хиляди са истинско състояние — това е първата вноска от сумата, която ти трябва, за да изпълниш плановите си. Не бива да ги зарязваш просто така!“

— Ето го пристана — промълви Мария.

И пряко волята си, въпреки мислите и чувствата си, казах на Мария точно обратното на онова, което исках да ѝ кажа:

— Да, ето го пристана. Пътешествието ни свърши. Утре ще се разделим.

Наех четирима добри гребци и пирогата полетя по реката срещу течението. Всеки удар с веслата ме отдалечаваше от Мария. Застанала сама на брега, тя гледаше как изчезвам от живота ѝ.

Къде е островът на спокойствието, къде е любовта, къде е онази, предназначена само за мен, жена, с която ще изградим семейство и дом? Не си позволявах да погледна назад, за да не би да променя решението си и да викна на гребците: „Хайде, връщаме се обратно!“. Трябваше да стигна до мината, да си прибера парите и да се впусна колкото мога по-скоро в нови авантюри. Само така щях да си осигуря достатъчно средства за голямото пътешествие до Париж и обратно. Ако изобщо има обратно.

Бях си обещал да не нападам ливанеца. Ще си взема онова, което ми принадлежи — нито повече, нито по-малко. Мислех да му простя заради шестте дни, прекарани в рая заедно с най-прекрасното момиче на света — малката фея на Каяо Мария.

— Ливанецът ли? Ами че той си замина — ми каза Мигел, след като почти ме смаза в прегръдките си.

Наистина бараката беше затворена, но странният надпис „Честността е най-голямото ми богатство“ продължаваше да виси на нея.

— Мислиш, че си е вдигнал чуковете? Ах, мръсният му измамник.

— Спокойно, Папи, сега ще разберем как стоят нещата.

Не се наложи да се лутам дълго в съмнения. Нито в надежди. Мустафа потвърди, че онзи си е заминал. Но къде? Чак след двудневни разследвания един миньор ми каза, че ливанецът наел трима бодигарда и се упътил към Бразилия: „Всички тукашни хора твърдят, че е честен човек. Убедени сме в това!“ Разправих им какво съм чул за него в Каяо и в Сиюдад Боливар. Четирима-петима италианци се развикаха, че ако казвам истината, значи са ги обрили до шушка. Само един стар каторжник от Гвиана отказваше да приеме очевидното. Според него мошеник беше банкерът от Сиюдад Боливар, а не нашият човек. Можехме да спорим безкрай кой е прав и кой крив, но дълбоко в себе си аз знаех, че съм изгубил всичко. И сега накъде?

Да взема все пак да потърся Александър Гиг в Бона Виста? Бразилия е толкова далече. Бона Виста е сигурно на петстотин километра път през джунглата. Последният ми опит да я прекося се оказа доста опасен. За малко не оставих костите си сред горите. Не, по-добре да запазя връзка с миньорите и да се върна тук веднага щом надуша, че ливанецът се е появил отново на хоризонта. Реших да тръгна към Каракас, като преди това се отбия в Каяо, за да прибера Пиколино. Това е най-мъдрото решение. Още утре ще поема на път.

Осем дни по-късно седях в дома на Хосе и Мария. Разказах им всичко. Нежна и внимателна, Мария се опита да ми възвърне куража. Баща ѝ настояваше да ме задържи у тях: „Само кажи, и ще идем да ограбим мините на Каратал.“ Подсмихнах се и го потупах по рамото.

Предложението му изобщо не ме развълнува — знаех, че не бива да оставам тук. Единственото, което можеше да ме задържи, беше любовта на Мария. Бях се привързал към нея повече, отколкото мислех, и повече, отколкото исках. Любовта ни беше искрена и силна, но дори тя не можеше да победи страстната ми жажда за отмъщение.

И така, разчистих всички сметки и се уговорих с един шофьор на камион да тръгнем в пет часа на другата сутрин.

Докато се бръснях, Мария излезе от стаята ни и се скри при сестрите си. Някаква необяснима женска интуиция ѝ казваше, че е настъпил моментът на окончателната ни раздяла. Чистичък и пригладен, Пиколино седеше в трапезарията. Есмералда беше сложила ръка на рамото му. Опитах се да вляза при Мария, но Есмералда ме спря:

— Недей, Енрике — след което внезапно се обърна и също се скри в стаята.

Хосе ни придружи до камиона. През целия път не си казахме нито дума.

Да вървим, да вървим колкото може по-бързо към Каракас.

Сбогом, Мария, крехко цвете от Каяо, твоята любов и нежност значеха за мен повече от цялото злато на тукашните мини.

ПЕТА ГЛАВА

КАРАКАС

Пътуването беше мъчително, особено за Пиколино. Хиляда километра изминахме за двадесет часа, включително и престоите. Прекарахме няколко часа в Сиюдад Боливар, след което се качихме на ферибот, за да се прехвърлим на другия бряг на великолепната река Ориноко. Оттам се впуснахме в дяволски галоп, кацнали в един полуразпадащ се камион, който се мятеше по пътя като луд. За наше щастие шофьорът се оказва желязно момче.

Най-после, на следващия ден следобед, пристигнахме в Каракас. Беше вече четири часа. Градът ме погълна просто за миг. Шумният човешки мравуняк буквално ме всмука.

1929-а, Париж. 1946-а, Каракас. В продължение на седемнадесет години не бях виждал истински голям град. Е, не забравям за Тринидад и Джорджтаун, но в тях успях да постоя само няколко месеца.

Красив град е Каракас. Дори величествен с едноетажните си колониални постройки, заобиколен от планински хребети, разгърнат по цялата дължина на долината. Разположен на деветстотин метра надморска височина, той се радва на вечна пролет — там никога не е нито много топло, нито много студено.

— Имам ти доверие, Папийон — ми нашепваше гласът на доктор Бугра, сякаш и той влизаше заедно с мен в огромния, кипящ от живот, град.

Навсякъде се срещаха хора с различна кожа. Изглежда, всички раси бяха еднакво добре приемани тук — от най-светлите до най-тъмните. Черните като катран и съвсем белите мъже и жени; цялото това шарено население изразяваше една и съща радост от живота, която завладя сърцето ми още в първия миг. Хванал Пиколино за ръка, аз се отправих към центъра. Дългия Шарло ми беше дал адреса на един бивш каторжник, който поддържал тук пансион — пансиона „Маркайбо“.

Да, бяха изминали цели седемнадесет години. В това време войната беше пожънала живота на стотици хиляди мъже на моята възраст, беше вилняла в десетки страни, сред които и в моята родина Франция. От 1940 до 1945 г. толкова други момчета са били арестувани или убивани, или ранявани, често пъти осакатявани за цял живот. А ти си тук, Папи, в този голям град! На тридесет и седем години си, млад и силен. Огледай се наоколо — всички тези хора, много от които са бедно облечени, се смеят от сърце. Музиката не просто се носи из въздуха, тя не е само в модните грамофонни плочи, а в сърцата на всички наоколо. Или почти всички, защото човек веднага забелязва, че някои от местните жители влачат след себе си нещо по-тежко дори от верига и окови. Тях ги спъва нещастieto, че са бедни и не умеят да се защитават в джунглата, наречена голям град.

Колко прекрасно нещо е метрополът! При това сега е само четири следобяд. Как ли ще изглежда през нощта, когато пламнат милионите му електрически звезди? А ние дори не сме излезли от бедния квартал. Реших да се поохарча:

— Хей, такси!

Седнал до мен, Пиколино се смееше като дете и скоро целият се олигави. Избърсах устата му, а той ми поблагодари със светнал поглед и се разтрепери от вълнение. За него столицата Каракас означаваше надежда — тук той можеше да намери болници и способни лекари, които да го превърнат отново в нормален човек. А надеждата прави чудеса. Той стисна ръката ми, а наоколо се редяха улици, и още улици, хора, и още хора — толкова многобройни, че покриваха плътно тротоарите. Автомобили, клаксони, сирени на линейки, вой на пожарни, крясъци на кавгаджии и викове на вестникопродавци, свистене на спирачки, звън на трамваи, подрънкване на велосипеди, цялата тази шумотевица ни поглъщаше, заглушаваше, опияняваше. Глъчката може би пилеше нервите на околните, но ефектът ѝ върху нас бе точно противоположен — чувствахме се събудени, усещахме се приобщени към бесния ритъм на модерните времена. Хаосът не ни дразнеше, а напротив — караше ни да се чувстваме щастливи.

Естествено е, че именно шумът ни направи най-силно впечатление. От толкова години бяхме живели в тишина! За седемнадесет години успях да опозная тишината на затворите, тишината на каторгата, тишината на изолатора, тишината на джунглата

и морето, тишината на малки, откъснати от света селца, където хората живеят щастливо и безгрижно.

— Гледай, влизаме в преддверието на Париж — рекох аз на Пиколино. — Това е истински град. Тук ще те излекуват, а аз ще намеря начин да осъществя плановете си.

Ръката му стисна моята, една сълза се търкулна по бузата му. Дланта му излъчваше такава братска топлина, че я задържах, за да удължа този чудесен миг. И тъй като другата му ръка бе мъртва, аз сам избърсах сълзите на моя другар.

Най-после пристигнахме в пансиона на бившия каторжник Емил С. и веднага се настанихме. Самия Емил го нямаше, но жена му — венецуелка, се втурна да ни обслужи, веднага щом разбра какви сме и откъде идем. Даде ни стая с две легла и ни сипа кафе.

Помогнах на Пиколино да се изкъпе и го сложих да си легне. Беше уморен и превъзбуден. Щом тръгнах да излизам, започна да ми прави жестове: „Нали пак ще се върнеш? Нали няма да ме зарежеш сам тук?“

— Не, Пико! Ще слеза за няколко часа в града и ще се върна.

Ето ме най-после в Каракас. Седем часът вечерта е и аз вървя към площад „Симон Боливар“ — най-големия в града. Всичко наоколо е залято от светлини — чуден калейдоскоп от многоцветни електрически крушки и неоновии реклами. Именно бляскавите реклами ме смайваха най-много. Виеха се като огнени змейове, като лумнали пламъци, появяваха се и изчезваха в странен балет, чийто хореограф сигурно е бил магьосник.

Площадът бе красив. Точно в центъра се издигаше високата статуя на Симон Боливар яхнал огромен бронзов кон. Седеше гордо изправен и фигурата му излъчваше толкова благородство, колкото е имало в душата му. Огледах освободителя на Латинска Америка от всички страни и не можах да се въздържа да не го поздравя. Тихичко, за да не ме чуят околните, казах на лошия си испански: „Омбре, какво чудо е, че стоя в краката ти. Ти си Човекът на свободата, а аз съм просто един нещастник, който винаги се е борил да си извоюва онази свобода, която ти олицетворяваш.“

На два пъти се връщах до пансиона, който бе само на четиристотин метра от площада, за да проверя дали Емил С. се е прибрал. Накрая го открих. Той беше предизвестен за пристигането ни

от Шарло, който вече му беше писал. Седнахме да пийнем по едно и да си поприказваме спокойно.

— От десет години живея тук — заразказва ми Емил. — Женен съм, имам дъщеря, а жена ми е собственичка на този пансион. Така че не мога да ви настаня тук безплатно, но ще се уговорим да ми плащате само половин цена. — Изключителна е тази солидарност на бившите каторжници. Те винаги са готови да помогнат на изпадналия в беда събрат. Емил продължи: — Оня нещастник, когото влачиш след себе си, отдавнашен приятел ли ти е?

— Видя ли го?

— Не, но жена ми ми разправи. Каза, че е истинска дрипа. Хлопа ли му дъската?

— Не, напротив, и точно там е проблемът. Съзнанието му е съвсем ясно, докато устата, езикът и дясната му страна от кръста нагоре са парализирани. Запознах се с него в Елдорадо и той вече беше в това състояние. Дори не знам кой е, каторжник ли е бил или заточеник.

— Не мога да разбера защо се мъкнеш с някакъв непознат. Дори не знаеш дали е честен престъпник или мухльо. Отгоре на всичко, това е голям товар.

— На мен ли ще ми разправяш? От осем месеца се занимавам с него. В Каяо намерих едни жени да го гледат, но въпреки това пак ми беше тежко.

— Какво ще го правиш?

— Искам да го настаня в болница. Или да намеря стая, колкото и да е скромна, с душ и клозет, където да се грижа за него, докато успея някъде да го уредя.

— Мангизи имаш ли?

— Малко, но трябва да ги пестя, защото тук трудно ще си намеря работа. Макар да разбирам добре испански, все още трудно го говоря.

— Да, няма да ти е лесно. Работниците са повече от работните места. При всички положения, Папи, можеш спокойно да отседнеш при мен за няколко дни, докато си намериш някакво препитание.

Ясно, разбрах. Макар и щедър, Емил се дърпаше. Кой знае какво му бе казала жена му за Пиколино — езикът му виси, мучи като животно... Сигурно се е притеснила, че ще направим лошо впечатление на останалите клиенти. Утре ще трябва да го нахраня горе

в стаята. Бедният Пиколино! Никой не го искаше, макар да му плащах храната и престоя. Нали знаете — на здравите не им е приятно да гледат около себе си болни хора. Секва им смехът, когато забележат подобна сгърчена уста. Такъв е животът! Обществото те приема само ако можеш да го обогатиш с присъствието си, или ако си толкова безличен, че да не подразниш никого. Ходещите мебели са най-малкото лесно поносими. Но не се плаши, приятелю! Макар да не съм толкова добър болногледач, колкото момичетата от Каяо, ще бъда за теб повече от другар. Един бивш престъпник те е осиновил и няма да допусна да пукнеш като куче.

Емил ми посочи няколко адреса, но работа за мен не се намери никъде. Два пъти ходих в болницата, за да ги накарам да приемат Пико. Никакъв успех. Накратко казано, нямаше свободни легла, а документите му от каторгата в Елдорадо не улесняваха нещата. Вчера например ме попитаха защо съм се нагърбил с грижите около него, какъв е по народност и прочее. Обясних на бездушното писарче в болницата, че човекът ми е бил поверен от директора на каторгата в Елдорадо и че аз съм приел да се занимавам с него. А нещастният глупак направи следното заключение:

— Е, щом са го освободили благодарение на обещанието ви да поемете всички грижи, тогава нямате никакъв проблем — просто трябва да го настаните у дома си и да го лекувате със собствени сили. Щом не можете да се справите, значи е трябвало да го оставите в каторгата.

Запита ме за адреса и аз го излъгах — няхах доверие на този типичен представител на познатата в цял свят каста на посредствените чиновници, които само дебнат случай да си придадат важност. Бързо се прибрахме двамата с Пиколино. Бях отчаян — заради собствените си и неговите проблеми. Не можехме да останем повече у Емил — жена му се жалваше, че не можела да сменя всеки ден чаршафите на Пико. При това аз сутрин изпирах много старателно нечистотиите, но бельото съхнеше бавно и тя успяваше да забележи мокрите петна. Принудих се да купя ютия и да подсушавам изпраните чаршафи с нея.

Накъде сега? Няхах ясен отговор на този въпрос. Едно беше сигурно — трябваше да намерим бързо решение. Опитах за трети път да пробутам Пиколино в болница и пак нищо не се получи. Е, щом е така, значи ще трябва да действам, както си знам — реших да, посветя

един цял ден на проблема на моя приятел. Замъкнах го в Калварио — великолепна градина, потънала в тропически цветя, която е разположена на малък хълм в самия център на Каракас.

Седнахме на една пейка и се загледахме във великолепната панорама. Хапнахме топли сандвичи с месо, разделихме си бутилка бира и запалих две цигари — за него и за мен. Пиколино пушеше с усилие и олигавваше целия фас. Чувстваше, че моментът е съдбовен и че имам да му кажа нещо важно, което дълбоко ще го засегне. Изплашените му очи сякаш ми казваха: „Говори, говори по-скоро! Знам, че си взел решение! Говори, моля те!“

Четях молбата в очите му, сякаш бе изписана на хартия. Мъчно ми беше да го гледам в това състояние и се колебаех. Накрая стиснах зъби и започнах:

— Пико, от три дни се опитвам да те вкарам в болница. Не става, не те щат. Разбираш ли?

„Да“ — казаха очите му.

— От друга страна, не можем да се обърнем към френското консулство, защото рискуваме да поискат екстрадирането ни от Венецуела.

Той повдигна здравото си рамо.

— Слушай сега. Ти трябва да оздравееш, а за да оздравееш, ти е нужно лечение. Това е най-важното сега. Знаеш, че нямам достатъчно пари за доктори. Така че ти предлагам следното: днешния ден ще го прекараме заедно. Ще те заведе на кино, а утре сутринта ще отидем на площад „Симон Боливар“ и ти няма да носиш никакви документи в себе си. Ще легнеш в подножието на статуята и няма да мърдаш. Дори да искат да те вдигнат и да ти помогнат да седнеш, няма да приемаш. В един момент все ще извикат полицаи, който ще доведе линейка. Ще я последвам с такси, за да видя в коя болница те откарват. Ще изчакам да минат два дни и чак тогава ще дойда да те видя. Това ще стане в часа за посещения, когато и бездруго идват много хора — ще се смеси с тълпата, за да не правя впечатление. Първия път вероятно няма да те заговарям, а само ще ти оставя незабелязано малко цигари и пари. Е? Съгласен ли си?

Той сложи здравата си ръка върху рамото ми и ме погледна в очите с тъга и признателност. Гърлото му се сви и му беше нужно

почти нечовешко усилие, за да произнесе с изкривените си устни нещо като „да, мерси“.

На следващия ден нещата протекоха точно както ги бях предвидил. По-малко от четвърт час, след като Пиколино легна под статуята, трима-четирима препичащи се на слънцето старци повикаха полицаия.

След двадесет минути дойде и линейката. Последвах я с такси.

След два дни без никакви проблеми се вмъкнах заедно с група посетители и го открих в третото общо помещение, което претърсих. За късмет, от двете му страни лежаха тежко болни и можах да му поговоря малко. Той страшно се развълнува, когато ме видя, и доста се поразмърда.

— Добре ли се грижат за теб?

— Да — кимна той.

Погледнах болничния лист, закачен на леглото му: „Малария с вторични усложнения. Да се следи състоянието му на всеки два часа.“ Оставих му шест пакета цигари, кибрит и двадесет боливар.

— Довиждане, Пико!

Отчаяният му умоляващ поглед ме накара да добавя: „Не се притеснявай, приятелю, ще идвам да те виждам!“. Не бива никога да забравям, че съм му безкрайно нужен. Аз съм единствената му връзка със света.

От петнадесет дни съм тук, а банкнотите от по сто боливара бързо се топят. Добре поне, че пристигнах със здрави дрехи. Намерих малка стаичка — не много скъпа, но пак недостатъчно евтина за мен. Никакви жени на хоризонта. Въпреки че момичетата на Каракас са красиви, нежни и жизнерадостни. Но как да се запозная с някоя от тях! Годианата е 1946 и все още не е прието млади жени да седат сами в кафенетата.

Всеки голям град крие свои тайни. За да се справиш, трябва да ги познаваш, а за да ги опознаеш, трябва да си намериш учител. Кой са тук добрите учители по градски живот? Бях изправен пред истинска тайнствена фауна със свой собствен език, свои закони и навици, свои пороци и хитрини, чрез които човек можеше всеки ден да си изкарва средства за двадесет и четири часа напред. Да си изкарвам хляба колкото се може по-законно — това беше моето желание. И се оказа не особено лесно изпълнимо.

Вярно е, че и аз намирах от време на време по някой случай да си докарам малко сухо. Така например от онези дни срещнах един колумбиец, с който се знаехме от Елдорадо.

— Как я караш?

Отвърна, че в момента печелел, като разигравал на лотария един великолепен кадилак.

— Мамка му! Кога успя да забогатееш толкова, че да си купиш кадилак?

Той се скъса да се смее и ми обясни шашмата:

— Кадилакът е на директора на едн-коя си банка. Кара си го сам, отива на работа точно в девет сутринта и го паркира като добро момче на сто — сто и петдесет метра от банката. В играта участваме двама. Единият от нас — редуваме се, за да не ни забележи — го проследява до входа на учреждението и застава на пост. При опасност свирва със специална свирка, чийто звук не можеш да сбъркаш. Досега само веднъж се наложи да бягаме. Директорът, значи, идва сутринта и си тръгва към един. В този период ние слагаме върху колата красив бял плакат с червени букви, който гласи: „Тук се продават билети, благодарение на които можете да спечелите тази кола. Печелещите числа са същите, както и в голямата лотария на Каракас. Тиражът ще се тегли идния месец.“

— И на това здраве му кажи! Значи продаваш билети за кадилак, който не ти принадлежи? Не може да ти се отрече, че си храбро момче. Ами ако те гепят ченгетата?

— Те непрекъснато се сменят, пък и са доста наивни. Дори не им минава през ум мисълта, че вършим мошеничество. Ако почнат много да се навъртат, им подаряваме по два-три билета и те отиват да си мечтаят за голямата печалба. Ако искаш да спечелиш нещо, ела, ще те представя на съдружника си.

— Не мислиш ли, че е леко кофти да лъжеш бедняците?

— Глупости, бедняците! Един билет струва десет боливера — само заможен човек може да си го позволи. Така че не вършим зло.

И ето ме въввлечен в комбината. Какво да се прави, Папи, не ти е бляскаво положението, а трябва да се яде, да се спи някъде. Дори да не се стремиш да изглеждаш елегантен, все пак ти трябва средства за чисти и спретнати дрехи. Искан да задържа като резерва за всеки случай диамантите от Елдорадо и двете банкноти от по петстотин

боливара, които продължавах да нося като скъперник в патрона си, сякаш все още живеях в каторгата. Не бях престанал да нося патрона в червата си по две причини — ако го оставех в хотелската стая, рискувах да ми го откраднат, защото кварталът бе съмнителен. А ако си го държах в джоба, можех да го изгубя. Пък и след като съм си го завирил в задника цели четиринадесет години, една в повече или по-малко нямаше значение.

Продавахме билети за лотарията цели петнадесет дни и щяхме да продължим, но веднъж някакъв твърде запален клиент купи два билета и започна да оглежда внимателно колата. Изведнъж се изправи и възкликна:

— Ама това не е ли кадилакът на доктор Фулано, директора на банката?

Хладнокръвно, без дори да мигне, колумбиецът отвърна:

— Именно. Той ни я даде, за да я разиграем на лотария. Смята, че така ще спечели повече, отколкото ако я продаде направо.

— Странно... — отбеляза справедливо клиентът.

— Но не му казвайте, че знаете — продължи колумбиецът, все така спокойно. — Накара ни да обещаем, че ще си мълчим, защото ако се разчуе, ще изпадне в неловко положение.

— Е, разбира се. Подобен трик е доста неочакван за човек с неговото положение.

Щом се отдалечи достатъчно в посока към банката, светкавично смъкнахме плаката и го прибрахме. Колумбиецът побягна, а аз се запътих да предупредя съдружника, че вдигаме гълъбите. Едва се съдържах да не избухна в смях и останах близо до вратата на учреждението, за да видя какво ще стане по-нататък. Последвалите събития не ме разочароваха. Три минути по-късно долу слезе директорът, придружен от подозрителния клиент. Така размахваше ръце и толкова бързо крачеше, че от километри му личеше колко е ядосан.

Установиха с известна изненада, че около кадилака вече няма никой и бавно тръгнаха обратно. По пътя спряха в кафенето, за да изпият по едно на бара. Клиентът мен не ме беше виждал и затова се промъкнах да чуя разговора им.

— Възмутително! Направо възмутително, не мислите ли, доктор Фулано?

Но собственикът на кадилака се оказа истински жител на Каракас, с чувство за хумор и склонност да приема нещата откъм веселата им страна. Той се разсмя и отвърна:

— Като си помисля, ако бях минал оттам пешком, щяха да ми предложат билет за собствената ми кола. А аз съм толкова разсеян, че като нищо щях да си купя. Признайте, че цялата история е доста смешна.

Така настъпи краят на нашата лотария. Колумбийците изчезнаха някъде в мравуняка. Аз спечелих почти хиляда и петстотин боливар, с които можех да живея цял месец, а това не бе маловажно.

Дните се изнизваха и аз все не можех да си намеря сносна работа. По това време от Франция започнаха да пристигат поддръжници на Петен и колаборационисти — бягаха от правосъдието в собствената си страна. Не бях много наясно с разликата между привърженик на Петен и колаборационист и затова ги слагах всички в един куп — бивши гестаповци. Затова не поддържах връзки с тях.

Месецът изтече и все още нищо не се беше променило. В Каяо дори не си представях, че ще ми бъде толкова трудно да се уредя. Стигнах дотам, че тръгнах от врата на врата да продавам кафеварки, специално пригодени (виж ми окото!) за учреждения. Задачата беше толкова проста и тъпа, че ме отвращаваше: „Нали разбирате, господин директор, всеки път, когато подчинените ви отиват да изпият по едно кафенце (често срещана практика във Венецуела), те губят страшно много време, особено ако вали. А от това вие губите пари. С кафеварка в стаята ще спечелите със сигурност.“ Не знам за тяхната печалба, но моята беше доста съмнителна, защото много началници ми отвърщаха:

— Вижте, ние във Венецуела обичаме спокойния живот, дори когато се занимаваме със сделки. Затова позволяваме на подчинените ни да се разхождат до кафенето в работно време.

Представяте ли си колко интелигентен изглеждах, докато се щурах с кафеварка в ръка из улиците. Точно в този вид ме среща Паоло Боксора — стар познат от Монмартър.

— Хайде бе! Вие не сте ли Паоло Бокс...

— Ти ли си, Папийон?

Той бързо ме прегърна и ме замъкна в едно кафене.

— Това се казва случайност!

— Какво се мотаеш с тази кафеварка по тротоара?

— Продавам я. Жалка работа! Непрекъснато я вадя от кутията, показвам я и я прибирам обратно. Опаковката вече съвсем се разкъса.

— Разказах му къде съм отседнал и запитах: — А ти?

— Да си изпием кафето и ще идем другаде да ти разкажа.

Платихме и аз посегнах да си прибера кафеварката.

— Зарежи я. Вече няма да ти трябва.

— Мислиш ли?

— Убеден съм.

Захвърлих скапаната кафеварка на масата и излязохме.

Час по-късно седяхме у дома и си говорехме за Монмартър. В един момент Паоло реши да атакува. Гласял страхотна далавера в съседна на Венецуела страна. Вярвал ми, знаел, че ще му помогна. Ако се съглася, ще ме вземе в екипа си.

— В кърпа ни е вързано, братче. Направо ти казвам — ще имаме толкова долари, че ще трябва да ги натискаме с ютия, за да не заемат много място!

— Добре де, къде ще се развива действието?

— Ще ти кажем на място. Сега-засега ще си мълча.

— Колко души ще бъдем?

— Четирима. Един вече се е внедрил на самото място. Втория дойдох да го взема оттук. Впрочем ти го познаваш — Гастон.

— Вярно, че се знаем, но го бях изгубил от очи.

— Ти може би, но не и аз — разсмя се Паоло.

— Наистина ли не можеш нищо повече да ми кажеш?

— Не, Папи, имам си причини.

Размислих бързо. В моето положение няха голям избор. Или ще продължа да се шляя с кафеварката или някакъв друг боклук в ръка, или отново ще се впусна в приключение и ще се надявам да се озова скоро с пълни джобове. От край време знаех, че Паоло е мъжко момче и щом твърдеше, че му трябва четирима души, значи наистина беше замислил нещо голямо. Сигурно щеше да се получи красива операция. А да си призная честно, това също ме привличаше. Е, Папи, залагаш ли?

— Карай! Ва банк!

На следващия ден отпътувахме.

ШЕСТА ГЛАВА

ТУНЕЛЪТ ПОД БАНКАТА

Пътуването продължи повече от седемдесет и два часа. Редувахме се на волана. Паоло взимаше безкрайно много предпазни мерки. Всеки път, когато наливахме бензин, шофьорът оставяше другите двама на триста метра преди бензиностанцията и после се връщаше да ги прибере.

На двамата с Гастон ни се наложи да чакаме Паоло половин час в най-проливния дъжд. Направо побеснях.

— Ти наистина ли смяташ, че цялото това театро си заслужава усилията? Погледни ни на какво заприличахме, ще хванем охтика!

— Ама че си досаден понякога, Папи! Смених задната гума, напомпах останалите, долях масло и вода. Това не става за пет минути.

— Не е в това въпросът, Паоло! Искam само да кажа, че не виждам смисъла от толкова предпазни мерки.

— Важното е, че аз го виждам, а именно аз командвам операцията. Ти може и да си бягал тринайсет пъти от каторгата, докато аз десет години съм гнил в един изолатор в миличката ни Франция. Затова мисля, че предпазните мерки никога не са достатъчно. Не е все едно дали бензинаджията ще забележи шевролет с един или трима души вътре. Прав беше, да не повдигаме повече въпроса.

След още десет часа стигнахме до градчето, което беше крайната цел на пътешествието ни. Паоло ни остави в началото на една уличка, обточена с вили от двете си страни.

— Вървете по десния тротоар. Нашата вила се нарича „Ми амор“. Влезте като у дома си. Вътре ще ви чака Огюст.

Цъфнала градина, поддържана алея, кокетна виличка със затворена врата. Почукахме.

— Здравейте, приятели! Влизайте направо — покани ни Огюст, отваряйки вратата.

Посрещна ни по риза, плувнал в пот. Косматите му ръце бяха целите в пръст. Обяснихме му, че Паоло е отишъл да остави колата на

един паркинг в другия край на града. Нямаше нужда да навираме автомобила с венецуелска регистрация в очите на местните.

— Добре ли пътувахте?

— Да.

Ни дума повече. Разположихме се в трапезарията. Усетих, че настъпва решителният момент и че се чувствам леко притеснен. Нито Гастон, нито аз знаехме за каква точно операция иде реч. „Въпрос на доверие, ни беше казал Паоло в Каракас. — Или се хващате, или не. Ваша работа. Само едно ще ви кажа — ще потекат повече пари, отколкото изобщо можете да си представите.“ Хубаво, но сега вече дойде време да изясним и да уточним нещата.

Огюст ни предложи кафе. Зададе няколко въпроса за пътуването и здравето ни и не обели дори дума, от която да ми светне под шапката. Умеят да бъдат дискретни тия братлета, няма що!

Чух някой да захлопва врата на автомобил пред къщата. Сигурно Паоло е наел някоя местна бричка. Така се и оказа.

— Това е то! — възкликна Паоло като нахлу в стаята и свали коженото си сако. — Всичко върви по ноти, момчета!

После седна и спокойно си изпи кафето. Аз не обелвах и дума. Само чаках. Той накара Огюст да остави бутилката с коняк на масата. Без да припира, с все така самодоволен вид, той ни наля и чак тогава пристъпи към вълнуващия ни въпрос.

— И така, момчета, намираме се на мястото на подготвителните работи. Представете си, че точно срещу нашата китна виличка, от другата страна на улицата, по която дойдохте тук, е опряла гръб една банка. Официалният ѝ вход гледа към красивия булевард, който върви паралелно на нашата уличка. А приятелят Огюст, като ви знае какви сте мързеливци, е започнал вече сам работа, та да ви остане на вас по-малко. Затова ръцете му са целите в глина.

— Какво да ни остане по-малко? — запита Гастон, който не беше бунак, но и не беше особено бърз в мисленето.

— Нищо кой знае какво — отвърна Паоло с усмивка. — Просто един тунел, който започва от съседната стая, минава под градината, после под улицата и свършва под трезора на банката. Ако изчисленията ми са правилни. Ако ли не, ще се озовем от другата страна на улицата. Тогава ще копаем още по-надолу и ще се опитаме да стигнем центъра на трезора.

Замълчахме. Накрая Паоло попита:

— Какво ще кажете?

— Почакай, приятелю. Трябва ни време, за да го смелим. Очаквах нещо по-различно.

— Има ли нещо интересно в тази банка? — запита Гастон. Наистина, не го биваше много по мисленето. Щом Паоло беше задвижил цялата тази организация, значи явно не ставаше въпрос за три кутии със слама.

— Иди утре да я наобиколиш и ела да споделиш наблюденията си — отвърна Паоло, избухвайки в смях. — За да ти дам някаква бегла представа, ще ти кажа, че вътре работят осем касиери. Сега стана ли ти ясно какъв поток от чекове им минава през ръцете?

— Мамка му! — възкликна Гастон, пляскайки се по бедрото. — Ама това е истинска банка! Е, страшно съм доволен. За първи път ще участвам в обир, дето сякаш инженерчета са го подготвяли. А бе накратко, ще ме нарекат маршал на мошениците!

— Аз не държа да ставам маршал. Предпочитам да си остана лейтенантче, но да имам достатъчно пари за номера, който съм намислил. Не са ми нужни чак милиони. Искрено казано, Паоло, виждам, че ни предстои страхотно много бачкане. И ако накрая успеем — а за да успеем, трябва да вярваме, че това ще стане, — цял живот ще имаме с какво да си плащаме наема и телефона. Но... в цялата работа има толкова много „но“. Може ли да ти задам няколко въпроса, капитане?

— Питай колкото искаш, Папи. Аз така и така смятах да обсъдим заедно всяка точка от плана. Вярно е, че аз ще ръководя операцията, тъй като аз съм я разработил, но също така е вярно, че всеки от вас рискува тук свободата си, а може би дори живота. Питай колкото искаш.

— Правилно. Първо: колко метра има от съседната стая, където е отворът на тунела, до тротоара пред градината?

— Осемнайсет.

— Второ, какво е разстоянието от бордюра на тротоара до банката?

— Десет метра.

— Трето, измислил ли си къде точно в сградата на банката се намира трезорът?

— Да. Наех личен сейф, а помещението с личните сейфове на клиентите е разположено в съседство с трезора. Разделя ги блиндирана врата. Тази врата е и единственият вход към залата с големите мангизи. Веднъж, след като вече няколко пъти бях ходил там, докато стоях и чаках да донесат втория ключ за сейфа ми, видях как отвориха блиндираната врата. Успях да разгледам залата и подредените покрай стените ѝ каси.

— Можеш ли да прецениш колко е дебела преградата между двете помещения?

— Трудно е да се каже заради стоманените решетки.

— По колко стъпала слизаш, за да стигнеш до сейфовете?

— Дванайсет.

— Значи трезорът е на около три метра под нивото на улицата. Кажеш сега какво си намислил.

— Трябва да се опитаме да стигнем точно под стената, която разделя двете помещения. Възможно е да се ориентираме по съоръженията, с които касите долу са закрепени — те се подават и на повърхността. Ако стигнем под стената, с една дупка ще си осигурим достъп до двете помещения.

— Щом касите са завинтени неподвижно, може би рискуваме да попаднем под някоя от тях.

— Не бях помислял за тази възможност. Ако това се случи, просто ще разширим дупката.

— Според мен е по-добре да прокопаем две разклонения на тунела към двете помещения и да се стараем да излезем в средата на всяко от тях.

— Съгласен съм с това — рече Огюст.

— Добре, Папи. Има още много да се бъхтим, докато стигнем до там, но е хубаво да помислим по-отрано. Други въпроси?

— На каква дълбочина е тунелът?

— Три метра.

— Колко е широк?

— Осемдесет сантиметра. За да можем да се обръщаме вътре.

— Колко висок го мислиш?

— Метър.

— За широчината и височината съм съгласен, но ми се струва, че трябва да слезем по-надълбоко. Два метра пръст над нас не

представяват кой знае колко надежден свод. Достатъчно е да мине някой голям камион или валяк и всичко ще се срути.

— Може и така да е, Папи, но по тази улица по принцип не минават камиони и валяци.

— Дори и да е така, нищо не ни струва да направим кладенеца на четири метра дълбочина. Между улицата и тунела ще има поне три метра земя. Някакво неудобство ли виждаш в това? Единствената допълнителна работа ще е да издълбаем входа с метър по-надълбоко. Самият тунел ще си е същият. От друга страна, ако се движим на четири метра дълбочина, почти със сигурност ще стигнем на едно равнище с основата на сградата, ако не и под нея. Колко етажа има банката?

— Приземен и първи.

— Значи основите не са по-дълбоки.

— Така е, Папи. Ще слезем на четири метра.

— Как смяташ да проникнеш в хранилището? Какво знаеш за алармената система?

— Според мен, Папи, точно тук ни е проблемът. Логично е системите да са разположени около хранилището. При положение, че не закачаме нито неговата врата, нито вратата на банката, системата не би трябвало да се задейства. Не вярвам да са сложили нещо вътре в трезора. Все пак смятам, че не е разумно да пипаме касите, които са около входната и блиндираната врата.

— Добре, съгласен съм с теб. Разбира се, риск има — докато работим с другите каси, вибрациите могат да включат алармата. Но ако се придържаме към предпазните мерки, шансът ще е на наша страна.

— Има ли нещо друго, Папи?

— Предвидил ли си някакви укрепления за тунела?

— Да, в гаража имам необходимите материали.

— Чудесно. А какво ще правим с пръстта, която изравяме?

— В началото ще я разстиламе по повърхността на цялата градина, после ще направим малки хълмчета и накрая ще опашем оградата с ивица, широка метър и висока толкова, че да не буди любопитство.

— А наоколо навъртат ли се любопитни?

— Отдясно всичко е наред. Двама старци, които всеки път, щом ме видят, започват да сипят извинения — кучето им е навикнало да

сере точно пред портата ми. Отляво обаче нещата са по-кофти. Имат две дечица — на осем и на десет години, които непрекъснато се люлеят на люлката. Понякога литват толкова високо, че спокойно могат да видят какво става в нашата градина.

— Не и ако си вършим работата точно до оградата откъм тяхната страна.

— Точно така. Е, да предположим, че сме прокопали тунела и сега стоим под хранилището. Ще трябва да дълбаем кухня — нещо като стаичка, в която да държим сечивата си и да работим двама-трима едновременно. Щом като уточним къде се пада центърът на всяко от двете помещения, ще направим работни площадки два на два метра.

— Хубаво. А как ще пробием стоманените каси?

— Това трябва да го обсъдим заедно.

— Казвай.

— Можем да използваме горелка — в тази област съм спец, това ми е професията. Можем да вземем и електрическа резачка — с нея също съм работил, но тук има проблем. Във вилата тече 120-волтов ток, а ще ни трябва 220 волта. И заради това реших да включим в групата още едно момче, но не искам да го караме да копае заедно с нас. Той ще пристигне в навечерието на удара.

— И с какво ще действа?

— Седни, за да не паднеш, Папи. С термит! Той е истински специалист. Вие какво ще кажете?

— Ставаме пет маймуни на клона вместо четири — отбеляза Гастон.

— Ще си получиш своя дял, Гастон! Няма кой знае какво значение дали сме четири или пет.

— Аз съм за това да го вземем онзи с термита, защото, ако се наложи да отваряме дузина каси, с термит ще се справим много по-бързо.

— Може да се каже, че ви запознах с основния план. Всички ли сте навити?

Всички казаха да. Паоло ни даде един последен съвет — през деня двамата с Гастон за нищо на света да не си показваме носа навън. Ще излизаме само от време на време вечер, колкото се може по-рядко, и то винаги много внимателно издокарани — с вратовръзки и прочее. Никога не бива да ни виждат четиримата заедно.

Влязохме в съседната стая, която някога е служела за кабинет. Там вече беше прокопана дупка с един метър в диаметър и три метра дълбочина. Възхитих се на гладките ѝ стени и чак тогава се сетих за необходимостта от вентилация в тунела.

— А как ще стига въздух до нас?

— Намерил съм малък компресор и пластмасови маркучи. Ако този, който копае в момента, започне да се задушава, вторият човек ще държи маркуча насочен към лицето му, докато работи. Купил съм го в Каракас и е почти безшумен.

— Не можем ли да купим някаква климатична инсталация?

— Мислих вече по този въпрос. Имам такъв апарат в гаража, но той трещи страхотно.

— Слушай, Паоло. Онзи с термита не е съвсем сигурен. Ако не дойде на срещата, ще трябва да се справяме сами. С горелката ще е много бавно и ще ни се наложи да използваме електрическа резачка. Трябва по някакъв начин да прокараме 220-волтов ток. За да не събудиш подозрение у властите, кажи, че ще монтираш тук замразител за месо и климатична инсталация или че ще режеш дървени трупи в гаража си и ти е нужен електрически трион и прочее. Така ще разрешим проблема.

— Прав си. Ако прокараме 220-волтовия ток, само ще спечелим от това. А сега край на обсъжданията! Огюст е истински цар на спагетите. Веднага щом сготви, ще седнем да ядем.

Вечерята премина много весело. След като си припомнихме няколко тежки епизода от миналото, взехме решение да не споменаваме повече каторгата. Освен заради забавните моменти, които сме изживели там — жените, слънцето, морето, дивотиите. Смяхме се като деца. Нито един от нас не изпитваше и най-малкото угризение при мисълта, че се готвим да нападнем най-внушителния символ на властта в това егоистично общество — банката.

Токът от 220 волта беше прокаран без затруднения, още повече оказа се, че точно до къщата има трансформатор. Отказахме се да копаем с кирки — инструментът беше твърде неудобен за едно толкова тясно пространство. Започнахме да прорязваме цели блокове в пръстта с помощта на електрическия трион за дървесина, откъртвахме ги с един здрав и удобен за работа лост и после ги изтегляхме на повърхността с ведро и макара.

Нужни ни бяха титанични усилия и напредвахме твърде бавно. Бръмченето на триона потъваше в дъното на кладенеца, който вече достигна четири метра дълбочина. Звукът едва се долавяше във вътрешността на къщата, а на двора вече не се чуваше нищо. По тая линия нямаше от какво да се боим.

И така, входната дупка беше прокопана. Днес започнахме да работим по тунела. С компас в ръка Паоло прокопа първия метър в глинещата и влажна почва, която се лепеше по всичко наоколо. Отказахме се да работим полуголи и започнахме да използваме работни комбинезони, така че щом излезехме на повърхността, просто сваляхме дрехата и се оказвахме чистички като пеперуда, изпълзяла от какавидата си. С изключение на ръцете, разбира се.

Според предварителните ни изчисления имахме да изкопаем около трийсет кубически метра земя. Не беше шега работа.

— Ето ти истинска каторжническа ангария — мръхтеше Паоло, когато му паднеше настроението.

И все пак малко по малко напредвахме. „Като къртици“, както казваше Огюст.

— Ще успеем, момчета! И ще имаме парички за цял живот. Нали бе, Папийон?

— Ами да! А пък аз най-накрая ще пипна прокурора, фалшивия свидетел и ще организирам чудни фойерверки на „Ке д'Орфевър“ №36. Хайде, приятели, на работа! Вие може и да не бързате да станете милионери, но случва ми се понякога да сънувам, че прокурорът се е гътнал кротко в леглото, умрял е, без да успее да му извадя езика, че свидетелят се търкаля доволно сред скъпите кожи в магазина на татко си, а след войната ченгетата не само са си сменили адреса, но и са се преквалифицирали във войници от Армията на спасението. А това би означавало, че цялата тази операция губи смисъла си за мен. Не е сега моментът да си дрънкаме глупости или да играем белот. Хайде, спуснете ме в дупката. Ще поработя още няколко часа.

— Спокойно, Папи! Всички сме изнервени. Вярно е, че нещата не се движат бързо, но не можеш да отречеш, че напредваме. Само на петнайсет метра пред нас стои струпано богатството. А иначе всеки си има своите проблеми. Я виж какво ми пише Сантос — моят приятел от Буенос Айрес.

И Паоло извади от джоба си едно писмо и зачете на висок глас: „Драги ми Паоло, да не би да вярваш в чудеса? Вече повече от шест месеца не си идвал да видиш двете си мацки, а отгоре на всичко не си им пратил и по една пощенска картичка. Ти си абсолютно безотговорен тип. Горкичките те не знаят дали си жив или умрял и в кое кътче на земята се намираш. При това положение за мен става много неудобно да ходя да им събирам парите от курварлъка. Всеки понеделник ми се вдига все по-голям скандал: «Казвай къде ни е човекът! Какво прави? Сигурно готви някой голям удар. Лесно му е на него с неговите удари, но щеше да направи по-добре да си стои тук с нас. Писна ни вече да си лягаме с възглавницата. За последен път ти даваме процента. Ясно ли е? Да се връща, или ще си намерим друг!» Затова, драги Паоло, направи усилие, изпрати им някой ред и не вярвай в чудеса. Защото иначе ще изгубиш и двете си мелнички и край на брашното. — Твой приятел Сантос.“

— Е, аз наистина вярвам в чудеса. Ей го чудото стои пред нас. Аз — Паоло, и вие — моите другари, с нашия ум и смелост ще го постигнем. И все пак да се надяваме, че девойките ще издържат още малко, защото имаме нужда от парите, които изкарват, за да доведем нещата тук докрай.

— Всеки от нас ще им изпрати цветя — предложи Огюст, възхитен от идеята си.

— Ти в моите работи не се бъркай — отсече Паоло. — Аз съм като художник, който изпипва едно от най-красивите мошенически изпълнения. Без да го знаят, те също дават своята лепта и това е голяма чест за тях.

Избухнахме в смях, пийнахме по глътка коняк и аз кандисах да поиграем бридж-белот, за да ни се отпуснат нервите.

Разпръсването на пръстта из просторната градина не ни създаваше проблеми. Разстилахме я равномерно, като гледахме да не засипем пътеката към гаража. Но тъй като изкопаната земя се различаваше от тази на повърхността, от време на време докарвахме камион с обикновена пръст и я покривахме. Всичко вървеше по ноти.

Копаехме и мъкнехме ведрата с глина. Наложихме се да покриваме пода на тунела с дъски, защото на много места избиваше вода и затъвахме в кал. Дъските улесняваха и измъкването на ведрото, което влачехме с въже.

Работехме по следния начин: един от нас се спускаше до дъното на тунела. С помощта на триона и лоста той дълбаеше земята и изкъртваше блокове глина и камъни, с които напълваше ведрото. Вторият извлачваше ведрото до началото на тунела, откъдето го поемаше трети човек и го изтегляше с помощта на макара ѝ го изсипваше в количка. Бяхме пробили отвор между килера и гаража и четвъртият трябваше просто да закара количката до гаража и да излезе оттам ни лук ял, ни лук мирисал, като примерен градинар.

Работехме по цели часове наред, тласкани от бясното желание да постигнем целта си. Изразходвахме невероятно много енергия. Атмосферата в тунела беше изключително тежка въпреки вентилатора на климатичната инсталация и струята чист въздух, който стигаше до нас чрез пластмасовия маркуч. Обикновено навивахме маркуча около врата си и от време на време, докато копаехме, вдишвахме направо от него. От жегата цялото ми тяло се беше изринало на малки червени пъпчици и пришки. Казаха ми, че това е уртикария и аз съвсем се притесних. Единствено на Паоло му нямаше нищо, защото той се занимаваше само с разнасянето на пръстта из градината. След като се измъкнехме от ада, бързахме веднага да вземем душ и въпреки това ни беше нужен поне един час, за да се съвземем и да дишаме нормално. Намазвахме се от главата до петите с вазелин или какаово масло и едва тогава се чувствахме кажи-речи прилично. „В крайна сметка самите ние се навихме на тази работа, нали? Никой не ни е карал насила да я вършим. Затова сега се стегни, затвори си глупавата уста и Господ да ти е на помощ!“ Това си повтарях непрекъснато. Повтарях го и на Огюст, когато започнеше да се оплаква, че е изперкал, задето се е хванал на хорото.

Няма нужда да ви убеждавам, че копаенето на тунел под банка е най-доброто средство за отслабване. Удивително е колко гъвкав ставаш след толкова навеждане, извиване, промъкване. Потяхме се повече, отколкото в сауна. При всички тези физически упражнения нямаше опасност да запазим някой и друг грам излишна тлъстина. Поне развихме хубава мускулатура. Така че работата си имаше много добри страни, да не говорим, че в края на тунела ни очакваше една прекрасна награда — чуждото богатство.

Нещата вървяха по ноти, единствено около градината възникнаха проблеми. Нивото ѝ застрашително се покачи, цветята потъваха все

по-надълбоко и всичко това можеше да събуди нечие подозрение. Още малко и отвън щяха да се виждат само чашките им. И тук намерихме чалъм: пресаждахме ги в саксии и ги поставяхме върху нивото на новоразстланата пръст. Отдалеч изглеждаше сякаш си растат нормално върху земята.

Тая история започна твърде много да се проточва! Поне да можехме да си почиваме един след друг. Но нямаше как. Нужно беше участието и на четиримата, за да се поддържа ритъмът. Ако останехме трима, цикълът се удължаваше безкрайно, а да се складира изкопаната пръст вътре в къщата бе опасно.

Капакът на входа към тунела пасваше идеално и ние можехме спокойно да оставяме отворена вратата на стаята, където работехме — отстрани не се забелязваше нищо. Бяхме прикрили добре и отвора между килера и гаража. Откъм гаража на това място стоеше огромно дървено пано, окичено с разнообразни инструменти, а откъм килера беше подпряна историческа картина, посветена на испанските колонизатори. Така когато на Паоло му се налагаше да се види с някого, той спокойно го посрещаше у дома си. Само дето ние с Гастон се качвахме да се скрием на втория етаж.

В продължение на два дни валя като из ведро и тунелът се наводни. Долу се събра поне двайсет сантиметра вода и аз предложих на Паоло да купи ръчна помпа и маркучи. След един час вече помпахме здраво (още един вид упражнение) и изливахме водата в помийната яма. Цял ден мъчителен труд, който не ни приближи до целта.

Скоро щеше да стане декември. За предпочитане беше да приключим с подготвителната работа — тунел, работни площадки под самата банка и прочее — до края на ноември. Ако младежът с термита се появеше навреме, коледните подаръци ни бяха в кърпа вързани. Ако не дойдеше, щяхме да използваме електрическата резачка. Знаехме вече откъде да си набавим цялата апаратура. „Дженерал Електрикс“ продаваха чудни модели от тях. Решихме, че е по-разумно да направим покупката в друг град.

Междувременно тунелът напредваше и на 24 ноември стигнахме до основите на банката. Още три метра и готово. Оставаше ни да изкопаем около дванайсет кубически метра. Отпразнувахме случая, като отпусихме бутилка истинско френско сухо шампанско.

— Изглежда ми зеленикаво — отбеляза Огюст.

— Още по-добре, това е хубав знак. Зеленото е цветът на доларите!

Паоло обобщи това, което оставаше да се направи: шест дни, за да изкопаем тунела до края и да подготвим работните площадки под трезора; три дни, за да ги укрепим. Общо девет дни бачкане. Сега сме 24 ноември, значи на 4 декември всичко ще е окей.

— Ще атакуваме в петък, в осем часа вечерта — тоест един час след като са приключили работа. Ще разполагаме с цялата петъчна нощ, събота, нощта на събота срещу неделя и цялата неделя. Ако нещата се развиват по план, ще се измъкнем оттук някъде около два часа след полунощ неделя срещу понеделник. Ще разполагаме с петдесет и два часа, за да приберем мангизите. Съгласни ли сте?

— Не, Паоло, абсолютно не съм съгласен.

— Защо, Папи?

— Банката отключва в седем сутринта заради чистачките. Като нищо може някоя от тях да предизвика, без да иска, включването на алармата. Ще е минало твърде малко време от нашето отпътуване. Затова предлагам да правим каквото ще правим, но в шест вечерта в неделя да сме приключили. Докато си разделим плячката, ще стане около осем. Ще тръгнем веднага и така, ако някой задейства алармата в седем сутринта, ние вече ще сме имали единайсет часа, за да се отдалечим на достатъчно разстояние.

Накрая всички приеха моето предложение. Пиехме си шампанското и слушахме плочите, които Паоло беше донесъл — Морис Шевалие, Пиаф, типично парижка музика... Стиснал чашата си, всеки от нас мечтаеше за големия ден. Имахме чувството, че можем да го докоснем, ако протегнем ръка.

Е, Папи, скоро ще можеш да представиш в Париж сметката, която си запечатал в сърцето си. Ако всичко върви добре, ще се върна от Франция в Каяо и ще прибера Мария. На татко ще се обадя по-късно. Бедният ми добър баща! За да го целуна, първо ще трябва да погребва дълбоко в себе си човека от изминалите години, авантюриста... Но и това ще стане по-лесно, ако успее да отмъстя и да си създам положение в обществото.

Бедата ни връхлетя един ден след празника с шампанското, но ние не бяхме вкъщи, за да го разберем веднага. Бяхме заминали заедно

за съседен град на сто и двайсет километра от нашия, за да купим необходимите инструменти от „Дженерал Електрикс“. Елегантно облечени, двамата с Гастон тръгнахме пеша и два километра по-надолу се присъединихме към Паоло и Огюст, които ни чакаха с колата.

— Заслужихме си тази разходка, нали, момчета? Хайде, дишайте с пълни гърди въздуха на свободата!

— Прав си, Паоло, заслужихме си разходката. Не карай много бързо, за да се порадваме на пейзажа.

Отседнахме в два различни пансиона и прекарахме цели три дни в красивия пристанищен град, опасан с живописни кораби и гъмжащ от веселата разноцветна тълпа. Всяка вечер четиримата се събирахме заедно. „Никакви нощни барове, никакви публични домове, никакви уличници, сега сме в командировка по работа!“, беше отсякъл Паоло. И беше прав.

Двамата отидохме да изберем най-подходящата апаратура. Спряхме се на чудесна резачка, но се налагаше да я платим в брой, а не разполагахме с толкова мангизи. Паоло телеграфира в Буенос Айрес и за щастие даде адреса на пансиона, в който беше отседнал. Решихме, че ще ни закара обратно във вилата, а самият той ще се върне след ден-два, за да прибере парите и да купи резачката. Тръгнахме си към къщи в добро настроение след кратката ваканция.

Както обикновено, двамата с Гастон слязохме от колата на ъгъла на малката ни уличка. Имахме да изминем стотина метра до къщата. Тръгнахме бавно и предвкусахме удоволствието от срещата с нашия шедьовър — тунела. Внезапно сграбчих Гастон за ръката и двамата замръзнахме на място. Какво ставаше пред къщата? Ченгета, дузина зяпачи, двама пожарникари, които нещо копаеха по улицата... Нямаше нужда да искам разяснения. Явно беше, че тунелът е открит!

Гастон започна да трепери, сякаш има треска. И както си тракаше със зъби, не намери да каже нищо по-умно от най-голямата глупост на света:

— Тия са ни развалили хубавия тунел! Мамка им! Толкова хубав тунел беше!

Точно в този момент един тип, на който от километър му личеше, че е ченге, се втрени в нас. Цялата ситуация изведнъж ми се стори абсолютно нелепа и без да се усетя, избухнах в толкова искрен и весел

смях, че подозренията на ченгето се изпариха. Хванах Гастон за ръката и казах високо на испански:

— Страшен тунел са били подготвили тия крадци!

Бавно обърнахме гръб на шедьовъра си и тръгнахме надолу по улицата без да бързаме и без някой да ни гони. Сега вече се налагаше да действаме светкавично. Попитах Гастон:

— Колко пари имаш? Аз имам около шестстотин долара и хиляда и петстотин боливера. А ти?

— Нося две хиляди долара в патрона си.

— Най-доброто сега, Гастон, е да се разделим тук, насред улицата.

— Какво ще правиш, Папи?

— Ще се върна обратно в пристанището, откъдето дойдохме, и ще се опитам да взема кораб за някъде. Най-добре за Венецуела.

Не можехме да се разцелуваме насред улицата и само си стиснахме ръцете, но от вълнение и двамата имахме сълзи в очите. Нищо не може да свърже толкова здраво двама мъже, колкото приключението и преживените заедно опасности.

— Късмет, Гастон!

— Да ти го начукам, Папи!

Паоло и Огюст също се върнаха по домовете си, използвайки различни пътища. Единият си отиде в Парагвай, другият — в Буенос Айрес. Сега поне, мацките на Паоло не си лягат вечер само с възглавницата.

Успях да се кача на кораб за Порто Рико. Оттам взех самолет за Колумбия и кораб за Венецуела.

Чак няколко месеца по-късно научих какво се беше случило: повреда в канализацията под големия булевард от другата страна на банката. Огромен камион, натоварен с метални тръби, тръгнал да минава по нашата улица и задните му гуми хлътнали в тунела. Викове, крясъци, ама защо, ама как, полиция — и накрая разбрали всичко.

СЕДМА ГЛАВА

КАРОТ — ЗАЛОЖНАТА КЪЩА

В Каракас празнуваха Коледа. Големите улици бяха великолепно осветени. Навсякъде се бяха строили групички певци, които изпълняваха несравнимите коледни химни на обикновените хора от народа. Веселието се носеше из въздуха. Аз се чувствах потиснат от провала, но не и озлобен. Играхме и загубихме, но животът продължаваше, а аз се усещах по-свободен от когато и да било. Пък и както справедливо отбеляза Гастон, хубав тунел успяхме да изкопаем!

Атмосферата, която се създаваше от химните за Витлеемското чудо, лека-полека ме покори, почувствах се успокоен, душата ми отново се отпусна и отидох да изпратя телеграма на Мария: „Мария, дано тази Коледа изпълни с щастие дома, в който ти ми даде толкова много.“

Прекарах Рождество с Пиколино в болницата. Излязохме в малката градина и почетохме празника, седнали на една пейка. Бях купил две hallacas — специалитет, който се приготвя само на Коледа. Избрах от най-скъпия и най-хубавия вид. В джобовете си носех две плоски бутилчици чудесно кианти.

Бедняшка Коледа ли? Не. Ние бяхме богати, много богати. Това беше Коледа за двама възкръснали от блатото, Коледа за двама, чието приятелство заякна в изпитанията. Коледа на пълната свобода, когато можехме да си позволим лудории като моите. Безснежна Коледа в Каракас, в разцъфналата болнична градинка, един празник, изпълнен с надежди за Пиколино, чийто език вече не висеше безпомощно, откакто за него полагаха нормални грижи. Да, това беше наистина една Коледа на чудесата, защото той успя да ми отговори ясно с „да“, когато го попитах дали му харесват двете hallacas.

Господи, колко е трудно да започнеш живота си наново! Изкарах няколко тежки седмици, но не се обезкуражих. Помагаха ми непоклатимата вяра в бъдещето и жаждата за живот. Дори в моментите, когато трябваше да съм най-угрижен, дребна случка от

улицата можеше да ме накара да избухна в смях. А ако срещнех някой от старите си приятели, прекарвах с него вечерта и двамата се забавлявахме като двайсетгодишни момчетии. Така поддържах духа си.

Доктор Бугра ме взе на работа в лабораторията си за козметика. Не печелех много, но ми стигаше, за да се обличам добре, почти елегантно. Младият ми дух вършеше останалото. Не след дълго напуснах доктора заради една унгарка, която произвеждаше кисело мляко в дома си. Точно там се запознах с авиатора, чието име не искам да цитирам, защото в момента работи като командир на екипаж в „Еър Франс“. Ще го нарека Карот.

Той също бачкаше при унгарката и печелеше достатъчно, за да си прави кефа. Всяка вечер тръгвахме да се шляем из бистрата на Каракас. Често отивахме да обърнем по едно-две питиета в хотел „Мажестик“. По-късно той беше разрушен, но по онова време се славеше като единственото модерно заведение в квартала.

И точно в този период, когато си мислехме, че вече нищо ново не може да се случи, стана истинско чудо. Един ден Карот, който като истински мъж не плямпаше нагоре-надолу за личния си живот, изчезна и се върна след седмица от Съединените щати с малък двуместен самолет. Чудна машинка. Не го разпитвах за подробности — откъде го е взел й прочее. Зададох му само един въпрос — какво смята да прави с него.

— Още не знам — изхили се той. — Но мога да те взема за съдружник.

— Добре де, какво ще правим?

— Няма значение. Важното е да се позабавляваме и да вземем малко мангизи.

— Добре, навит съм.

Милата унгарка от самото начало не си правеше илюзии, че ще й работим цял живот. Само ни пожела успех на раздяла и оттук-насетне започна щурият купон. Какво ли не можехме да правим с тази огромна пеперуда!

Карот се оказа истински ас на висшия пилотаж. По време на войната се занимавал с прехвърлянето на бойци от Съпротивата от Англия във Франция и обратно. Често му се случвало да се приземява, воден единствено от светлината на джобните фенерчета на партизаните. Беше истински троши-глава и шегаджия. Веднъж, без да

ме предупреди, обърна самолета отвесно, така че за малко да се подмокря от шубе. И всичко това за да стресне една дебела лелка, която в този момент спокойно се облекчаваше в градината си, вирнала тлъстия си гол задник към небето.

Толкова се влюбих в този самолет и в нашите въздушни изпълнения, че щом ни се свършиха парите за бензин, родих великата идея да заработим като амбулантни търговци.

Това доведе до единствения случай в живота ми, когато хладнокръвно измамах доверието на друг човек в мен. Нещастникът се казваше Кория и притежаваше магазин за мъжка и дамска конфекция. Двамата с брат му бяха съдружници. Среден на ръст евреин, кестеняв, с интелигентен вид, при това говореше чудесно френски. Грижеше се добре за търговията си и магазинът му процъфтяваше. В отдела за женско облекло продаваше само най-модни артикули — рокли и прочее, всичките внесени от Париж. Така че имах избор. Успях да го убедя да ми даде на доверие стока, която ще продаваме из страната, и така отнесох рокли, ризи и панталони за доста солидна сума пари.

Вдигахме се със самолета накъдето ни скимне и се връщахме, когато си поискаме. Продажбите вървяха добре, но печалбите в никакъв случай не стигаха да си покрием разходите и делът на Кория лека-полека се втечни на бензин. За него не остана и стотинка.

Най-добрите ни клиентки бяха проститутките и ние, разбира се, редовно ги посещавахме. Ярки шемизети, модни панталони, поли на цветя, копринени шалчета — всичко това, разстлано върху масата в трапезарията на бордея, се превръщаше в неустойимо изкушение за тях. Аз бързах да наляя масло в огъня:

— Следете внимателно мисълта ми, госпожи! За вас това не е излишен лукс. Купувайки тези дрехи, вие бихте направили, ако смея така да се изразя, добро капиталовложение. Колкото по-привлекателно изглеждате, толкова по-лесно клиентите ще захватат въдицата. А на онези от вас, които мислят само как да спестяват, ще кажа, че да не си купуваш нищо, е твърде глупава форма на пестеливост. Защо? Защото по-нагиздените веднага се превръщат в непобедими конкурентки.

Нашата дейност хич не се нравеше на собствениците на публичните домове. Неприятно им беше да гледат как толкова пари изтичат към чужди джобове. Още повече някои от тях също се бяха сетили да продават — и то на кредит — „работно облекло“ на

момичетата. Като ни гледаха, на сводниците им идеше да ни хвърлят във въздуха.

Често отскачахме до Пуерто ла Круз, защото в съседство имаше много хубаво летище. Собственик на най-шикозния бордей, в който при това живееха шейсетина жени, беше един непоносим, надут и нагъл педераст. Беше панамец, а жена му — симпатична и мила венецуелка. От нея обаче нищо не зависеше. Мръсникът не ни позволяваше дори да отворим куфарите, за да им хвърлят мацките по някое око, камо ли да разстелем нещата върху масата.

Веднъж този тип си позволи да отиде твърде далеч. Пред очите ни изрита на улицата едно момиче само защото си купи шалчето, което носех на врата си. Страстите около този случай се поразгорещиха и накрая се появи полицай, който ни посъветва да не стъпваме повече тук.

— Добре бе, педераст мръсен — му каза Карот. — Няма да се върнем по земя, но ще се върнем по въздуха. На това не можеш да ни попречиш.

Разбрах какво иска да каже със заканата си чак на следващия ден, когато се отлепихме от пистата и чух гласа на Карот по вътрешния телефон: „Ще идем да поздравим панамеца. Ти само не се бой и се дръж здраво!“

— Чакай бе, какво ще правиш?

Той обаче не ми отговори, а щом стигнахме над покрива на бордея, набра леко височина, след което пикира почти отвесно, промуши се под кабелите за високо напрежение, които минаваха съвсем близко до къщата, и обърса сламения покрив. Зле прикрепената слама се разлетя на всички посоки и откри чудна гледка към стаите на горния етаж, леглата и техните обитатели. Последва лупинг на дясното крило, отново набрахме височина и пак минахме над бордея, за да се насладим на гледката. Никога не съм виждал нищо по-комично и необикновено от всички тези полуголи жени и техните клиенти, които лудееха от гняв в непокрытите си кутийки и размахваха юмруци към авиаторите, дръзнали да нарушат съня или любовната им игра. Двамата с Карот се смяхме, докато останахме без дъх.

Повече не стъпихме в този град, където ни очакваха бесният собственик и сърдитите жени. След време срещнах една от пострадалите, която прояви чувство за хумор и сподели нашето

веселие относно случката. Тя ни разказа, че изпълнението предизвикало големи вълнения и в резултат разяреният панамец настоял да поправи покрива съвсем сам, за да е спокоен.

Двамата с Карот обичахме природата и често се качвахме на самолета само за да търсим нови екзотични кътчета. Така открихме наскрѐд морето, на около двеста километра далеч от брега, едно наистина божествено място — Лос Рокес. Това беше огърлица от над триста и шейсет мънички островчета, които, гушейки се едно до друго, ограждаха огромно езеро наскрѐд самия океан. Езерото изглеждаше спокойно, защото островчетата играеха ролята на дига. Водата му бе бледозелена — толкова чиста и прозрачна, че от двайсет — двайсет и пет метра височина можехме да различим дъното. За жалост по това време там нямаше изградена писта за кацане. Затова прелитахме десетина пъти надлъж и нашир над това чудо на природата и после отскачахме до един друг остров, разположен петдесетина километра на запад — Лас Авес.

Карот наистина беше необикновен пилот. Виждаше сѐм го да се приземява върху наклонен плаж, бръснейки с едното крило пясъка, а с другото водата.

Isla de Aves ще рече Островът на птиците. Там кацаха хиляди и хиляди птици. Перушината на малките беше чисто бяла, но с времето посивяваше. Наричаха ги bobos, защото бяха глупавички и твърде доверчиви. Не мога да ви опиша колко чудесно беше да се разхождаме сѐсем сами и голи, както майка ни е родила, по този плосък като палачинка остров. Птичките свободно подскачаха около нас и кацаха по раменете ни, защото никога преди това не бяха виждали хора. По цели часове се излежавахме на тясната пясъчна ивица, опасваща острова, и се радвахме на слънцето. Играехме си с птиците, оставяхме ги да се гушат в дланите ни, а някои от по-любопитните кълвяха косите ни с мъничките си човчици. Къпехме се в морето, изсѐхвахме на слънцето и щом огладнеехме, събирахме припичащите се на брега лангусти и ги изпичахме на скара. Единственият ни проблем беше да намерим достатъчно сухи листа и сѐчки, за да накладем огъня, защото растителността на острова не беше богата. Седяхме на този девствен плаж, гледахме морето, небето и птиците, похапвахме от сочното месо, полято с дъхавото бяло винце, от което винаги носехме по няколко

бутилки на борда, и се чувствахме в рая. Не беше необходимо да говорим, просто се усещахме като едно цяло.

А когато вечер си тръгнахме за дома, сърцата ни бяха изпълнени с радост и слънце, с чувството, че сме гребали с пълни шепи от удоволствията на живота. Не ни вълнуваха никакви грижи, дори не мислехме с какви пари ще платим бензина — единственото ни желание беше да търсим нови и неочаквани преживявания.

В Лас Авес открихме голяма подводна пещера, чийто вход при отлив оставаше на сушата и това даваше възможност вътре да нахлуят въздух и светлина. Аз направо се влюбих в тази впечатляваща пещера. Прониквахме вътре с плуване. Водата там беше чиста и само около метър дълбока. Щом човек застанеше прав в центъра ѝ, сводовете ѝ изглеждаха като покритие с щурци. Само че това, разбира се, не бяха щурци, а хиляди малки лангусти, вкопчени в скалите така, както щурците се закачат за дърветата в Прованс. Стояхме дълго в пещерата и внимавахме да не вдигаме шум, за да не ги притесним. Намесихме се само веднъж, когато един тлъст октопод, явно изгладнял за бебета-лангусти, протегна пипалото си, за да придърпа няколко от тях. Бързо се хвърлихме и го обезвредихме. Сега вече можеше да си лежи там докато изгние, но едва ли рачетата щяха да го оставят на мира, защото сега той се беше превърнал в плячка за тях.

Няколко пъти ходихме до Лас Авес, за да прекараме там нощта. Въоръжени с големи електрически фенери, събирахме тежките по кило лангусти и пълнехме с тях саковете си. Стоварвахме улова на Карлота — летище, разположено наскредем самия Каракас. Преценихме, че можем да пренасяме наведнъж около половин тон лангусти. Беше лудост да товарим самолета така, но не ни пукаше. Едва успявахме да се отлепим от земята. Звездите определено нямаха причини да се боят, че ще ги стигнем. Тежко преминавахме над дългата двайсет и пет километра долина, която ни делеше от Каракас, и почти докосвахме покривите на къщите. После продавахме живите лангусти на смешната цена от два и половина болиара парчето. Както и да е — успявахме да си платим бензина и квартирата. Лошото е, че когато човек лови раци с голи ръце, често пъти си тръгва доста одран — понякога изобщо не успявахме да хванем нищо. Ние и на това не обръщахме кой знае какво внимание. Надсмивахме се над всичко и дишахме с пълни дробове.

Веднъж пак тръгнахме за Пуерто ла Круз, но по пътя недалеч от пристанището Карот ми каза по телефона: „Папи, свършва ни се горивото, ще се опитам да кацна на терена на петролната компания «Сан Томе».“ Прелетяхме веднъж над мястото за кацане, за да им покажем какви са ни намеренията, а ония видиотени наглеци в отговор паркираха насред частната си писта камион-цистерна — с вода ли или с бензин, върви разбери. На няколко пъти доста нервно казах на Карот, че не виждам къде може да се кацне, но той хладнокръвно ми отвърна „Дръж се, Папи!“ и се спусна към едно широко шосе, на което се приземи без много сътресения. За съжаление инерцията повлече самолета към кръстовището, откъдето в този момент изскачаше камион с ремарке, натоварен с биволи. Свистенето на спирачките заглуши нашите викове на ужас — ако шофьорът не бе загубил контрол над камиона и не се бе свлякъл в крайпътната канавка, щяхме да си отидем като едното нищо. За секунда изскочихме от самолета и Карот спря потока от псувни на шофьора италианец: „Я ни помогни да изтикаме самолета встрани от шосето и после ни ругай!“ Италианецът все още трепереше, бял като чаршаф. На свой ред и ние му помогнахме да си събере биволите, които се бяха разбягали от смачканото ремарке.

Виртуозното кацане накара хората да заговорят за Карот и правителството купи самолета му, а него назначи за инструктор на летището Карлота.

Така приключи животът ми на авиатор. Жалко, Карот ми беше преподавал няколко урока и ми се струва, че всичко вървеше добре. Толкова по-зле. Единственият, който загуби от цялата афера, беше Кория. Най-странното е, че той не подаде жалба срещу мен. Години по-късно успях да му се издължа напълно и сега е моментът да му благодаря за това, че постъпи толкова благородно.

Но сега-засега не само че бях загубил самолета и работното си място при унгарката, а отгоре на всичко не биваше да припарвам до центъра на Каракас, където се намираше магазинът на Кория. Положението ми отново не беше блестящо, но какво от това. С Карот прекарахме няколко твърде хубави седмици, за които никога няма да съжалявам. Нито ще ги забравя.

Двамата с Карот продължавахме да се виждаме често в кръчмичката на един стар французин, работил навремето в Трансатлантическата компания. Веднъж си седях кротко в ъгъла и

играех домино с бивш каторжник, който сега се изхранваше от продажбата на парфюми на изплащане, и един испански републиканец. В тоя момент в кръчмата влязоха двама с черни очила и запитаха дали е вярно, че френският авиатор идвал често тук.

— Аз съм — рече Карот и се надигна.

Огледах непознатите от главата до краката и разпознах единия въпреки черните му очила. От вълнение просто загубих дъх. Приблжих се. Той също ме позна, преди да съм проговорил:

— Папи!

Беше Дългия Леон — един от най-добрите ми другари от каторгата. Високо момче със слабо лице и щедро сърце. Мястото не беше подходящо за емоционални срещи и той без повече приказки ми представи приятеля си Педро Чилиеца. Отдалечихме се в един ъгъл и докато си пиехме питиетата, Леон обясни, че му трябвал пилот със самолет. Насочили го били към французина.

— Авиаторът е тук — повтори Карот. — И това съм аз. Но самолета вече го няма. Купиха го други.

— Жалко — отвърна Леон. И само толкоз.

Карот се оттегли и си продължи играта на домино. Педро Чилиеца отиде на бара и така най-сетне можахме да поговорим насаме.

— Е, Папи?

— Е, Леон?

— За последен път се срещнахме преди повече от десет години.

— Да, ти излизаше от изолатора, а аз тъкмо влизах. Как си, Леон?

— Не съм зле. А ти, Папи?

На него можех да му кажа всичко.

— Ще ти отговоря искрено, Леон. Живуркам си. Не е лесно да се качиш обратно по склона. Излизаш от каторгата с най-добри намерения, но се оказва, че не се живее лесно без занаят и без приключения. Пък и слушай, Леон. Ти си по-възрастен от мен и не приличаш на останалите. Мога да ти излея душата си. Ако говорим най-честно и искрено, на тая страна аз дължа всичко. Тук се възродих и си дадох дума, че ще я уважавам и няма да върша нищо, което заслужава порицание. Но хич не ми е лесно. Аз съм сигурен, че бих могъл да си изградя тук приемливо положение, тръгвайки от нулата, и то само с помощта на законни средства, но има в Париж едни хора, на

които искам да представя дълга сметка за уреждане. Не мога да чакам, докато ония мръсници пукнат спокойно, преди да съм пристигнал. Гледам тук младежите, които са толкова весели и безгрижни, и всеки път, щом застана пред някое момче на двайсет-трийсет години, цялото озарено от желанието за живот, което човек изпитва на тази възраст, без да искам започвам да си припомням, че ми откраднаха най-хубавите години в живота. Отново виждам черните дупки в изолатора, трите години, които изкарах в килиите, очаквайки съда, и после заминаването за Гвиана, отвратителната каторга, където с мен се отнасяха като с бясно куче. И после часове наред, а понякога и по цели дни, крача из Каракас и прехвърлям през главата си всичко това. Вместо да благодаря десет, двайсет пъти на съдбата, че ме избави, аз отново потъвам мислено в онези гробове, където обикалях като мечка в клетка, и отново започвам да скандирам: едно, две, три, четири, пет, кръгом! То е по-силно от мен, истинска мания. Обрекоха ме несправедливо на страданието и щяха да ме оставят да пукна като най-жалката дрипа с оскотяло сърце и лице, ако не се бях измъкнал с цената на страшни мъки и невероятна воля. Не, не мога да понеса мисълта, че виновните ще умрат спокойно в леглата си, без да са си платили. И когато крача така из улиците, улавям се, че не гледам света наоколо по нормален начин. Оглеждам всяка бижутерия, всяко кътче, където със сигурност ще намеря липсващите ми пари, и преценявам как точно да ги обера. При това тук има места толкова лесни за обирание, че просто те провокират. Ако досега не съм направил нищо, то не е защото ми липсва желание. Досега удържах на тежкия обет, който си бях дал да не върша престъпления срещу тази страна и този народ. Подобно нещо би било толкова подло, отблъскващо и недостойно, колкото да изнасилиш дъщерите на домакина, който те е приел в дома си. Но се боя, да, боя се от себе си, защото някой ден няма да устоя на изкушението да направя големия си удар. Тези противоречия ме потискат и на моменти дори загубвам вяра, че един ден ще мога да живея от честен труд. Защото по честен път би било съвсем невъзможно да събера сумата, необходима ми за моето отмъщение. Между нас да си остане, Леон, но вече съм на края на силите си.

Дългия Леон ме изслуша докрая, без да каже нищо. Само ме наблюдаваше внимателно. Изпихме по едно последно питие, без да си

говорим. После той стана да си ходи и ми определи среща на обяд на следващия ден. Щеше да присъства и Педро Чилиеца.

Срещнахме се в сенчестата беседка на един спокоен ресторант. Времето беше приятно.

— Обмислих това, което ми каза, Папи. Затова сега ще ти кажа защо сме в Каракас.

Оказа се, че двамата само минавали оттук на път за друга латиноамериканска страна, където щели сериозно да се погрижат за една заложна къща. Според сведенията, дадени им от един от служителите, а също и според собствените им проучвания вътре имало достатъчно бижута, за да остане всеки от нас след удара с добра сумичка в джоба. Точно затова им трябвал Карот. Искали да му предложат да се включи със самолета си, но сега вече нямало смисъл да се говори за това.

— Ако искаш, Папи, ела с нас — заключи Леон.

— Нямам нито паспорт, нито спестявания.

— С паспорта ще се заемем ние, нали, Педро?

— Смятай, че вече го имаш — отвърна онзи, — с чуждо име. Така официално няма нито да си излизал, нито да си се връщал във Венецуела.

— Колко горе-долу ще са разходите?

— Около хиляда долара, защото дотам ни чака дълъг път. Имаш ли толкова?

— Да.

— В такъв случай, като имаме предвид положението ти, не ти остава голяма възможност за колебание.

И като последица от тази среща две седмици след въпросния разговор и един ден след успешния удар аз се озовах в околностите на една латиноамериканска столица, където се мотаех с взета под наем кола и търсех място да зароя своята си част от плячката, скрита в тенекиена кутия за бисквити.

Операцията беше детайлно изпитана и мина леко. Проникнахме в заложната къща през магазина за вратовръзки до нея. Леон и Педро бяха ходили да купуват там вратовръзки няколко пъти и бяха огледали ключалката, както и стената, която трябваше да пробием. В заложната къща нямаше каси, само метални шкафове. Вмъкнахме се в събота в десет вечерта и излязохме в неделя към единайсет вечерта.

Всичко мина като по мед и масло. И така, реших да заровя кутията си в подножието на огромно дърво, двайсетина километра извън града. Бях сигурен, че ще мога после лесно да го открия — издълбах на кората му знак с ножа си, но и без това то се открояваше: беше първото дърво след един мост, почти на ръба на пътя. Гората започваше от него. На връщане хвърлих лопатата си десетина километра по-надолу.

Вечерта тримата се събрахме в скъп ресторант. Пристигнахме поотделно и се направихме, че се срещаме случайно на бара и после решаваме да вечеряме заедно. Всеки вече беше покрил някъде плякката си. Леон я беше оставил при близък приятел, Педро — като мен — в гората.

— Виж сега — обясни ми Леон. — По-удобно е, когато всеки си вземе частта веднага. Така ти не знаеш какво са направили другите със своите пари. Тук, в Латинска Америка, много често се налага да проявяваме подобна предпазливост, защото ченгетата не си играят, когато пипнат някого. Ако той проговори в резултат на изтезанията, ще може да издаде само себе си. Впрочем ти доволен ли си от подялбата?

— Напълно съм убеден, че правилно преценихме стойността на всяко бижу. Доволен съм, нямам какво да кажа.

Значи всичко мина добре и всички бяхме доволни.

— Горے ръцете!

— Ама какво става? — възкликна Леон. — Вие луди ли сте?

И това беше единствената ни реакция, защото преди някой друг да си отвори устата, тримата бяхме притиснати до земята, овързани, оковани и изпратени в Централното управление на ченгетата. Дори не успяхме да си довършим скаридите.

Тукашните приятелчета хич не се помайваха. Танцуваха ни по муцуните цяла нощ. Най-малко осем часа.

Първи въпрос:

— Обичате ли вратовръзки?

— Мамка ти!

И така нататък. В пет сутринта и тримата приличахме на пакети мляно месо. Побесняха, че не могат да измъкнат нищо от нас и ги чухме да изсъскват: „Добре, тъй като сте се запотили и явно ви е топличко, ние ще ви охладим.“ Закрепиха ни на крака, качиха ни в една затворническа кола и четвърт час по-късно ни стовариха пред някакво

огромно здание. Ченгетата влязоха вътре и след малко оттам се заизнизваха работници. Явно ченгетата ги бяха изгонили навън. Сега дойде и нашият ред да влезем. За да вървим, се налагаше да ни подкрепят по двама души. Почти ни влачеха.

Огромен коридор, стоманени врати отляво и отдясно. Над всяка врата стоеше нещо като часовник само с една стрелка. Термометри. Малко по малко с ужас започнах да осъзнавам, че се намираме в кланицата, в коридора на помещенията за замразяване на месо.

Най-после спряхме на едно място, където имаше няколко маси.

— Е? — запита шефът на ченгетата. — Оставям ви да размислите за последен път. Тук се намират камерите за замразяване на месо. Разбирате ли какво значи това? За последен път ви питам къде оставихте бижутата и всичко останало?

— Не сме виждали нито бижута, нито вратовръзки — отговори Леон.

— Добре, господин адвокат. Тогава ти ще бъдеш първи.

Ченгетата разтвориха вратите на една камера. Отвътре като дим изплуваха кълба ледена мъгла. Свалиха на Леон обувките и чорапите и с един удар го запратиха вътре.

— Затваряй бързо, че иначе и ние ще измръзнем!

Потреперих от ужас, виждайки как вратата се затваря зад Леон.

— Ти си наред, чилиецо. Ще пропееш ли, или не?

— Нямам какво да ви изпея.

Отвориха друга камера и натикаха чилиеца там.

— Ти си най-млад, италианецо (паспортът ми беше италиански). Погледни термометрите. Стрелката сочи минус петнайсет градуса. Това означава, че в състоянието, в което се намираш, след боя, който изяде, запотен, както си, почти нямаш шанс да не хванеш белодробна пневмония и да не пукнеш за четиридесет и осем часа, ако те пъхнем тук. Виждаш ли, оставям ти един последен шанс: обрахте ли заложената къща, минавайки през магазина за вратовръзки, или не?

— Нямам нищо общо с тези хора. Познавам само единия от тях и ги срещнах случайно в ресторанта. Попитайте ги лично. Не знам дали те са участвали в удара, но съм сигурен, че самият аз не съм.

— Добре тогава, пукни и ти, жабарино. Жал ми е, че ще си отидеш толкова млад, но то си е за теб. Сам си го поиска!

Вратата се разтвори пред мен. Силен удар ме хвърли в тъмната камера. Главата ми се удари в твърд като желязо свински бут и аз се проснах по очи върху заскрежения леден под. Само за секунди усетих как ужасният студ на замразителя обгръща тялото ми, пронизва го и прониква чак до костите. Надигнах се с цената на невероятно усилие — първо на колене, после, подпирайки се на свинския бут, успях да стана прав. Въпреки болките, които вследствие на побоя изпитвах при всяко движение, започнах да размахвам ръце, да разтривам врата, бузите, носа, очите си. Опитах се да стопля длани, като ги мушнах под мишниците си. Бях облечен само с една разкъсана риза и панталони. Преди да ме тикнат вътре, бяха ми свалили обувките и чорапите. Сега изпитвах непоносима болка в стъпалата, които залепваха на леда. Пръстите на краката ми вече започнаха да замръзват.

Казвах си: „Това няма да продължи повече от десет минути. Най-много четвърт час. Иначе ще стана като тези свине тук — блок замразено месо. Не, не е възможно да ни замразят живи! Стискай зъби, Папи! След няколко минути вратата ще се отвори. Ще видиш колко топъл ще ти се стори коридорът отвън.“ Ръцете престанаха да ме слушат, вече не смогвах да свия пръстите си, стъпалата ми залепнаха за пода и нямах сили да ги отлепя. Чувствах, че ще загубя съзнание и за няколко секунди пред очите ми минаха образът на баща ми, мутрата на прокурора, после някакви ченгета. Три лица се насложиха едно върху друго. Успях да помисля: „Колко странно е, че всички толкова си приличат. Хилят се, защото най-сетне спечелиха.“ И припаднах.

Какво се е случило? Къде се намирам? Отварям очи и над мен се навежда симпатично мъжко лице. Не мога да говоря, защото челюстта ми продължава да е скована от студ. Само се питам защо са ме сложили да легна върху тази маса.

Две здрави ръце, силни и ловки, масажират цялото ми тяло със затоплена мас и лека-полека животът се връща в мен. Полицейският началник наблюдава цялата сцена от два-три метра разстояние. Изглежда притеснен. На няколко пъти отварят устата ми и ме наливат с малки глътки алкохол. В един момент по грешка сипват твърде голяма доза и аз се задавям, повръщам всичко наведнъж.

— Готово — възкликва масажистът. — Този прескочи трапа.

След това продължиха да ме масажират още половин час. Вече можех да говоря, но предпочетох, да си мълча. По едно време си дадох сметка, че на съседната маса от дясната ми страна лежи още едно тяло. На него също му прилагаха някакви фрикции. Кой ли беше това — Леон или Чилиеца? Бяхме трима, а сега сме останали двама. Къде е третият?

Останалите маси бяха празни.

С помощта на масажиста се надигнах и седнах. Човекът до мен се оказа Педро Чилиеца. Облякоха ни и ни нахлузиха по един от онези ватирани комбинезони, предназначени специално за хората, работещи в хладилни помещения.

Полицейският началник отново пое задълженията си:

— Можеш ли да говориш, чилиецо?

— Да.

— Къде са бижутата?

— Не знам.

— А ти, жабарино?

— Нямам нищо общо с тези хора.

— Много добре.

Смъкнах се от масата на земята. Едва се удържах на крака, но с радост посрещнах живителната болка в раните си. Макар да ми примаяваше от нея, тя ми позволяваше да усетя, че кръвта ми отново тече, тече толкова бързо, че се блъска в стените на вените и артериите във всяко кътче на тялото ми. В този момент помислих, че най-големият кошмар е зад гърба ми, но уви, сгрехих. Накараха ни двамата с Педро да застанем един до друг и началникът, който междувременно си бе възвърнал увереността, заповяда: „Свалете им комбинезоните!“. Съблякоха ме и аз отново се разтреперих от студ.

— А сега вижте добре, *hombres*!

Изпод една от масите изтеглиха нещо като вкочанен пакет и го изправиха пред нас. Беше замразено тяло. Очите му се вираха широко отворени като на питащо дете. Отвратителна, ужасяваща гледка. Дългия Леон! Бяха го замразили жив!

— Вижте добре, *hombres*! — повтори началникът. — Вашият съучастник отказа да говори и ние бяхме принудени да стигнем до края. Ако упорствате като него, с вас ще се случи същото. Получих заповед да действам безмилостно, защото случаят е особено сериозен.

Заложната къща е държавна и хората в града говорят, че в обира са забъркани правителствени чиновници. Така че или ще говорите, или след половин час ще изглеждате като приятеля си.

Още не се бях съвзел напълно, и гледката до такава степен ме потресе, че в продължение на три дълги секунди ми се искаше да проговоря. Само едно ми попречи да извърша тази подлост — не знаех къде се намират дяловете на останалите. Ченгетата никога нямаше да ми повярват и аз пак щях да съм в опасност. В този миг с огромна изненада чух Педро да произнесе с напълно спокоен глас:

— Хайде стига! Да не си въобразяваш, че ще ни изплашиш? Това със сигурност е нещастен случай. Не си искал да го замразиш, обаче си объркал играта. Няма да се опиташ да го направиш и с нас. Един може и да ти се размине, но трима чужденци, превърнати в ледени блокове, е малко много. Ще се озориш, докато дадеш необходимите обяснения на две посолства. Един както и да е, но трима е вече прекалено.

Не можех да не се възхитя на желязното му хладнокръвие. Ченгето го изглежда внимателно и най-накрая каза:

— Ти със сигурност си престъпник, но трябва да призная, че си много смел.

После се обърна към останалите и нареди:

— Намерете им ризи и ги изпратете в затвора. Съдията да им бере грижата. Няма смисъл да си хабим силите с тези зверове. Само ще загубим време.

След което се завъртя и си тръгна.

Месец по-късно бях освободен. Продавачът на вратовръзки потвърди, че никога не съм стъпвал в магазина му. Барманите от ресторанта заявиха, че съм седял и съм си пиел уискито сам и че когато другите се появили, тримата сме демонстрирали голяма изненада от срещата си. Въпреки всичко ми бе заповядано да напусна страната в рамките на пет дни. Явно властите се бояха, че, бидейки сънародник на Леон (той също имаше италиански паспорт), мога да разкажа в консулството за случилото се.

По време на следствието ни направиха очна ставка с някакъв неизвестен за мен тип, когото Педро обаче познаваше. Оказа се, че това е онзи служител от заложната къща, който снасяше на момчетата вътрешна информация. Вечерта след подялбата кучият син подарил великолепен старинен пръстен на някаква курва. Ченгетата веднага

били известени и набързо го накарали да проговори. Затова Дългия Леон и Педро бяха толкова лесно идентифицирани. Педро не успя да се измъкне сух от цялата работа.

Качих се на самолета с петстотин долара в джоба. Не отидох да си прибера моя дял, защото ми се стори твърде опасно. Реших да се върна за съкровището си след една година. Опитах се да осмисля резултата от ужасния кошмар, който току-що бях изживял. Вестниците оцениха щетите от кражбата на двеста хиляди долара. Дори да ставаше дума за двойно по-малко, излизаше, ме в тенекиената си кутия съм скътал бижута на стойност трийсет хиляди. Но в една заложна къща всеки предмет получава два пъти по-ниска цена. Ако успеех да продам стоката на прекупвачи, щях да сложа в джоба си шейсет хиляди! Тази сума щеше да ми стигне да изпълня отмъщението си, при условие че не теглех от нея, за да покривам всекидневните си нужди. Парите от удара трябваше да останат непокътнати, защото бяха посветени на целта на живота ми. Под никакъв претекст не биваше да ги използвам за друго.

Въпреки трагичния край на Леон от моя гледна точка операцията завърши с победа. Освен ако не се наложеше да измъквам Чилиеца, но той вероятно нямаше да иска това от мен. След няколко месеца можеше да изпрати някой сигурен приятел да изрови плячката му и с парите да плати на адвокатите си или да си подготви бягство от затвора. В крайна сметка такава беше и предварителната ни уговорка: всеки си получава дела и оттам нататък не се чувства обвързан със съдбата на останалите. Аз самият не одобрявах този тип отношения, но явно в Латинска Америка хората действаха така. Щом свърши операцията, всеки се грижи за себе си, а Господ за всички.

Господ за всички... Ако дължа на него спасението си, значи е постъпил с мен повече от щедро — бил е направо великодушен. И все пак знаех, че е невъзможно именно божията воля да се превърне в оръдие на отмъщението ми. Господ не искаше да си отмъщавам, бях убеден в това. Спомних си каторгата в Елдорадо и деня преди окончателното ми освобождаване. Тогава исках да поблагодаря на католическия бог. Развълнуван го запитах: „Какво да сторя, за да ти докажа, ме съм искрено признателен за добрините ти?“ И в този миг чух глас да казва:

— Откажи се от мъстта си.

А аз отвърнах не, само не това. Невъзможно беше да ме е закриляла божията ръка. Невъзможно. Просто късметът ми бе проработил. Шибаният ми късмет. Господ Бог няма нищо общо с този лайнян свят.

И все пак резултатът беше налице — заровен в основите на стогодишно дърво. Мисълта, че вече имам средства да осъществя плана, който зрееше в душата ми от тринайсет години насам, свали огромен товар от плещите ми.

Сега трябваше само да вярвам, че войната е пощадила онези педерастии — палачите ми. В Очакване на великия час можех просто да живея спокойно и кротко да си работя до деня, когато щях да ида да прибера съкровището си.

Самолетът летеше много нависоко в бляскавото небе, а под него се разстилаха снежнобелите облаци. Всичко тук излъчваше чистота и аз си помислих за нашите — за майка ми, баща ми, семейството, обляното в светлина детство. Долу под белите облаци се стелеха мръсните кълбета и сивият дъжд, които нашият свят заслужаваше заради властващите в него жажда за власт, за надмощие. Заради жаждата на бездушните същества, които си въобразяваха, че могат да унищожат един човек, стига с това да постигнат жалките си цели.

ОСМА ГЛАВА

БОМБАТА

И ето ме отново в Каракас. С огромно удоволствие се потопих отново в този огромен и изпълнен с живот град.

Вече бяха изминали двацет месеца от освобождаването ми, а аз все още не успях да намеря мястото си в обществото. Лесно е да се каже: „Трябва просто да се хванеш на работа.“ Но приемлива работа не се предлагаше под път и над път, да не говорим, че много врати се затваряха под носа ми, защото не владеех испански достатъчно добре. Купих си учебник по граматика и се затворих в стаята си с решението да прекарам над него толкова часове, колкото ще са ми необходими, за да науча езика както трябва. Само че всичко това бързо ме изнерви. Все не успях да уловя тънкостите и накрая запратих учебника по стената и отново поех по стария си маршрут из уличките и кафенетата, дирейки някой познат, който да ми предложи нещичко.

Междувременно към Латинска Америка се стичаха все повече французи, отвратени от войните и политическите сътресения в Европа. Едни от тях бягаха от непостоянното и произволно правосъдие, чиито везни се накланяха в зависимост от моментните политически настроения. Други търсеха спокойствието, райското кътче, където ще дишат на воля, без някой да дебне ритъма на сърцето им или посоката на настроенията им.

Срещах французи, които по нищо не приличаха на татко Шариер, нито на който и да било от старите ми познати. Понякога се включвах в подобни компании, но те ме объркваха със своите възгледи, несравнимо по-различни и непонятни от онова, с което бях привикнал в младостта си. Не ги разбирах. Често ми се случваше да казвам:

— Смятам, че трябва да забравите миналото или поне да не говорите повече за него. Хитлер, нацистите, евреите, червените, белите, Дьо Гол, левицата и какво още друго се опитвате да изкорените или да посадите в сърцата си? Възможно ли е дори след края на войната сред вас все още да се намират защитници на нацизма, на

германското или на френското гестапо? Ще ви кажа направо: когато заговорите за евреите, имам чувството, че една раса е решила да излее цялата си омраза срещу друга раса.

Живеете във Венецуела, сред народа на Венецуела, но не сте в състояние да приемете тукашните схващания. Тук няма нито расова, нито религиозна дискриминация. Най-бедните, които живеят при почти нечовешки условия, би трябвало според вашата логика да носят бацила на класовата омраза срещу богатите. Но този бацил тук просто не съществува. Дори не сте способни да заживеете нормално заради самия живот. Нима животът се състои единствено от класови и идеологически борби?

Мълчете, моля ви! Не си мислете, че като идвате от Европа, значи сте по-висша раса. Истина е, че имате, общо взето, по-високо образование от повечето местни хора. И какво от това? В крайна сметка се оказвате по-глупави. За вас образованието не означава интелигентност, щедрост, доброта, разбирателство, а само назубрени познания. Щом като душите ви са останали сухи, егоистични, отмъстителни, изпълнени с омраза, познанията ви не струват нищо. Да, Господ е създал слънцето, морето, огромните степи, джунглата, но можете ли да кажете за кого по-точно ги е предназначил? Мигар за вас? Нима се считате за представители на избрана раса, която ще ръководи света? Когато ви гледам и слушам, аз като едно просто момче си мисля, че ако ви оставят на вас, ще залеете света само с войни и революции. Защото хората от вашия тип могат да живеят в спокойствие само при едно условие — ако всички са съгласни с тях.

Всеки от тях вадеше от джобовете си готови списъци на хора за убиване, осъждане, арестуване и въпреки объркването си не можех да не се посмея на тази гледка: група нещастници, седнали в долнопробно кафене или хотелско фойе, критикуват целия свят и накрая стигат до извода, че те единствени са в състояние да го ръководят. Но в същото време изпитвах страх, защото предусещах опасността, която новоодошлите носеха със себе си — бацила на идейните страсти, превърнали стария континент в минно поле.

Междувременно настъпи 1947 г. Запознах се с един бивш каторжник, Пиер-Рьоне Дьоолофър, за който не съществуваше друг бог освен генерал Ангарита Медина, бивш президент на Венецуела, свален от власт при последния държавен преврат от 1945 г. Тоя Дърлофър си

заслужаваше да го познава човек. Беше истински бунтар, страстен и щедър. И вложи цялата си страст в това да ме убеди, че взелите властта превратаджии не струват дори колкото пръстта под краката на Медина. Искрено казано, не успя да ме убеди, но тъй като се намирах в затруднено положение, реших да не му противореча.

Запозна ме с една изключителна личност — финансист на име Алехандро, който ми намери работа. Алехандро произхождаше от известно венецуелско семейство и беше благороден, щедър, фин, образован, духовен човек. При това притежаваше изключителна смелост. Имаше само един недостатък — завистлив, глупав и неспособен брат. Напоследък отново ми се случи да чуя това-онова за него и се убедих, че за двайсет и пет години не се е променил ни най-малко. Дьоолофър ме представи без увъртания:

— Приятелят ми Папийон, избягал от френската каторга. Папийон, запознай се с човека, за когото съм ти говорил.

Алехандро веднага ме хареса и с непосредствеността на истински благородник ме запита дали се нуждая от пари.

— Не, господин Алехандро, нуждая се от работа.

Предпочитах да видя първо как ще се развият събитията — човек не бива веднага да поставя въпроса за парите. Освен това точно в този момент джобовете ми не бяха съвсем празни.

— Елате утре в девет часа.

На следващия ден той ме заведе в един гараж — „При френския венецуелец“, и там ме представи на съдружниците си. Показаха се трима жизнерадостни младежи, готови във всеки миг да отпуснат юздите и да се понесат нанякъде без задръжки, без спирачки. Двама от тях бяха женени. Единият за Симон — двадесет и пет годишна прекрасна парижанка, а другият — за Деде, двайсетгодишна синеока бретонка, изящна като виолетка и майка на едно малко момченце — Крикри.

Бяха красиви, открити, без задни мисли. Приеха ме с разтворени обятия, сякаш ме познаваха от години. Веднага ми помогнаха да си подредя легло в дъното на огромния гараж. Само едно перде го отделяше от останалото помещение — добре поне, че беше близо до душовете. Няма да ви излъжа, ако кажа, че за първи път от седемнайсет години насам се почувствах като че имам семейство. Цялата тази младежка компания ме обичаше, тачеше, уважаваше.

Макар да бях с няколко години по-възрастен, изпитвах същата любов към живота, същото удоволствие от препускането над граници и закони.

Нямах желание да задавам въпроси. И все пак твърде бързо разбрах, че нито един от тях не е истински механик. Имаха съвсем повърхностни, да не речем бегли познания за това що е мотор, особено ако ставаше дума за мотора на американските коли, които бяха основните или по-точно единствените им клиенти. Едното от момчетата се представяше за стругар и това оправдаваше наличието на струг в гаража. Съвсем скоро научих, че всъщност стругът се използва за обработката на газови бутилки, към които се закрепват детонатори и бикфордови фитили.

В очите на повечето новопристигнали французи гаражът „При френския венецуелец“ беше място, където криво-ляво пооправяха колите им. За венецуелския финансист обаче това бе мястото, където се подготвяха бомби за бъдещия държавен преврат. Подобно положение съвсем не ми допадаше.

— По дяволите! За кого и срещу кого сте вие в тази история? Обяснете ми.

Седнахме една вечер с тримата французи под светлината на лампата, изпратихме жените и децата да спят и си поговорихме сериозно.

— На нас не ни е работа да знаем за кого и срещу кого. Правим бомбите, които Алехандро иска от нас, и баста!

— Баста може би за вас. Но аз имам нужда да съм наясно.

— Защо ти е? Печелиш повече от добре, пък се и забавляваме. Нали така?

— За забавление, забавляваме си, но аз не съм като вас. Тази страна ми е дала убежище. Тук ми се довериха и ми върнаха свободата.

Момчетата бяха изумени, че чуват такива думи от мен. Бях им разказал за моята фиксидея — отмъщението. Но бях премълчал за удара със заложената къща. Затова сега в един глас започнаха да ме убеждават:

— Ако успеем, ще спечелиш парите, които ти трябва, за да си изпълниш плановите. Дори ще ти останат. Ние нямаме намерение да стоим в този гараж до края на живота си. Вярно е, че си правим кефа,

но когато тръгнахме за Южна Америка, мечтаехме да постигнем много повече.

— А жените ви, а детето?

— Жените са в течение: Месец преди преврата ще заминат за Богота.

— А, ясно. Те били в течение. И аз забелязах, че не се учудват особено на някои странни неща тук.

Същата вечер отидох да се видя с Дьоолофър и Алехандро и доста си поприказвахме. Алехандро се опита да ми обясни:

— Нашата страна се ръководи от Бетанкур и Галегос, които действат под прикритието на псевдодемократичната партия Аксион демократика. Властта им бе дадена в ръцете от ограничените военни, които така и не знаят защо се надигнаха срещу друг военен, при това с по-либерални схващания. Медина ръководеше страната с по-хуманни средства от сегашните цивилни управници. Стоя и няма наблюдавам как преследват привържениците на бившия режим. Хората, които направиха революция, призовавайки за „социална справедливост и равноправие“, станаха далеч по-лоши от предшествениците си веднага щом се качиха на върха. Затова искам да помогна на Медина да се върне на поста си.

— Добре, Алехандро. Приемам, че целта ти е да сложиш край на преследванията от страна на властващата партия. За теб, Дьоолофър, Медина е бог, закрилник и приятел. Но чуйте ме добре — мен, Папийон, сегашният режим ме освободи от каторгата в Елдорадо. На следващия ден след революцията в лагера пристигна нов директор — адвокатът и известният писател Дон Хулио Рамос, който, надявам се, и днес продължава да работи там, и който ме пусна да си вървя и сложи край на варварското отношение към затворниците. Вие искате от мен да участвам в преврат срещу хора като него? Не, по-добре да се разделим. Знаете, че можете да разчитате на мълчанието ми.

Благородният Алехандро, който знаеше в какво положение се намирам, каза:

— Енрике, ти не правиш бомби. Не работиш на струга. Занимаваш се с колите и подаваш инструментите, когато майсторът ти ги поиска. Затова остани още малко. Аз те моля за това и ти обещавам, че ще те предупредим месец преди удара.

Така аз останах при трите момчета — няма да казвам целите им имена, а само инициалите — П. Л., Б. Л. и Ж. Ж. Те продължават да живеят заедно и могат да бъдат лесно разпознати. Бяхме страхотен екип, движехме се само заедно и вършехме толкова дивотии, че французите от Каракас започнаха да ни наричат тримата мускетари — както знаете, те всъщност са били четирима. Месеците с тях си останаха най-хубавият, най-веселият и лудешки период от живота ми в Каракас.

Всичко се сливаше в една непрекъсната забава. За събота си избирахме някоя от хубавите лимузини, казвахме на клиента, че не е готова, и поемахме към чудните плажове, опасани с цъфнали храсти и кокосови палми. Къпехме се, правехме хиляди лудории. Понякога се случваше да се сблъскаме със собственика, който потресен виждаше как колата му разкарва из града група откачени циркаджии, вместо да си стои в гаража. Тогава много внимателно и нежно му обяснявахме, че вършим това за негово добро и че тъй като не искаме да му върнем колата недовършена, сме принудени сами да изпробваме как работи. Благодарение на чаровните усмивки на двете жени номерът минаваше.

Имаше и една-две по-драматични случки. Резервоарът на лимузината на швейцарския посланик започнал да изпуска бензин. Той ни я докара, за да заварим пукнатината. Най-отговорно изпразних резервоара с каучукова тръбичка — изсмуках чак до последната капчица бензин. Явно не е било достатъчно, защото в мига, в който доближих до него пламъка на горелката, мръсният му резервоар избухна и колата изгоря напълно. Потънали целите в сажди, двамата с работника започнахме да се оглеждахме дали не сме ранени, осъзнавайки постепенно, че сме избягнали на косъм смъртта. В този миг над главите ни прозвуча ведрият глас на Б. Л.:

— Не смятате ли, че трябва да уведомим съдружниците си за тази дребна неприятност?

И той се обади на Алехандро, но попадна на щастливия идиот Висенте.

— Висенте, дали можете да ми кажете номера на осигуровката на гаража?

— ...

— Няма, така ли? Но това е направо несериозно! Нали вие се занимавахте с административните въпроси?

— ...

— Защо питам ли? А, да, за малко да забравя — лимузината на швейцарския посланик се подпали. В момента от нея е останала само купчинка пепел.

Сами се сещате, че само пет минути по-късно Висенте дотича, размахвайки ръце към небето. Беше бесен, защото гаражът наистина нямаше застраховка. Нужни бяха три добре напълнени чаши с уиски и цялото въздействие на разголените Симонини крака, за да го поуспокоим. Хладнокръвният Алехандро дойде чак на следващия ден. Държа се много мило и ни каза: „Само безделниците никога не грешат. Да не говорим повече за случилото се, ние с посланика се разбрахме.“

Посланикът получи нова кола и повече не го видяхме.

От време на време, докато течеше този веселяшки живот, се сещах за малкото си съкровище, скрито в корените на едно дърво в една страна, където хората се славеха с умението си да замразяват месо. Не забравях, че трябва да спестявам за двупосочен билет до там. Мисълта, че разполагам с достатъчно средства — или почти достатъчно, — за да изпълня отмъщението си, напълно ме промени. Станах безгрижен, спечелването на много пари вече не ме вълнуваше и затова се отдадох на безкрайни забавления заедно с тримата други мускетари. Така през един неделен следобед в три часа посред бял ден четиримата се озовахме по долни гащи наред шадраванчето на площада. Поне в този случай Висенте се държа на висота и помогна на братовите си съдружници да излязат от ареста, където бяха задържани за действия, противоречащи на общоприетия морал.

Изминаха няколко месеца и аз вече можех да се върна, за да потърся съкровището си без никакъв риск. Хайде сбогом, приятели, благодаря ви за добрината! И ето ме на път към летището.

Пристигнах в града в шест сутринта и в девет вече обикалях местността с взета под наем кола. Ето го мостчето... Господи, какво се е случило! Полудявам ли, или виждам миражи? Препминах моста, но дървото го няма. И не само мойто, изчезнали са сума ти дървета. Самият мост е променен, пътят е къде-къде по-широк. Ако се ориентирам по моста, бих могъл само приблизително да определя мястото на дървото и съкровището. Не мога да повярвам, не мога дори да си поема дъх. Вече не притежавам нищо!

В тоя миг почувствах как ме обзема луда ярост. Започнах да ритам по асфалта, като че ли той можеше да почувства болка. Заслепен от невероятния гняв, започнах да търся наоколо нещо, което да разруша, но пред очите ми се изпречиха само белите линии по шосето и затова се нахвърлих върху тях, сякаш тънките люспи боя, които се разхвърчаха от ритниците ми, биха могли да причинят катастрофа.

Върнах се при моста и пресметнах, че за да разширят пътя, сигурно са копали на около четири метра дълбочина. Моето съкровище беше заровено само на метър — не е останало за дълго скрито, горкото!

Опрях се на перилата и дълго гледах как водата тече. Лека-полека започнах да се успокоявам, но мислите продължаваха да се блъскат из главата ми. Винаги ли ще се провалям така? Дали не е по-добре да се откажа от бурния си живот? Какво да правя оттук нататък? Краката ми се подгъваха. И все пак успях да се взема в ръце и да си кажа: „А помниш ли колко пъти се провали, преди да извършиш успешното си бягство? Седем-осем пъти, нали? И в живота е същото. Залагаш ва банк и веднъж губиш, друг път печелиш. Такъв е животът, ако наистина го обичаш!“

Не останах дълго в тази страна, която имаше навика да преустройва толкова често пътищата си. Мисълта, че един цивилизован народ — защото тая пустош отгоре на всичко се броеше за цивилизована — не умее поне малко да уважава столетните си дървета, ме изпълваше с отвращение към човешкия род. И защо, продължавам да се питам, им беше притрябвало да разширяват едно достатъчно широко шосе?

В самолета за Каракас се присмивах мислено на хората, които си въобразяват, че са господари на живота си, които си казват, че могат да подредят бъдещето си, да предвидят какво ще им се случи една-две години по-късно. Глупости, Папи! Най-умният, най-пресметливият, най-гениалният организатор на собствената си съдба винаги ще си остане играчка пред неизвестностите на, съдбата. Само настоящето е ясно, всичко останало е една голяма въпросителна, която наричаме шанс, лош късмет, съдба или тайнствената и неразгадаема Божия воля.

Единственото, което има значение в живота, е да не се признаваш за победен и след всеки провал да започваш отначало. Точно това и смятах да направя.

Преди да замина, бях се сбогувал тържествено с приятелите си. Намеренията ми бяха да прибера съкровището и да се скрия за известно време в някоя трета страна, където да продам бижутата и да замина за Испания. Оттам вече щеше да ми е лесно да направя посещение на прокурора и ченгетата. Така че представете си каква олелия се вдигна, когато мускетарите ме видяха да прекрачвам прага на гаража им. В моя чест беше устроена вечеря с празнична торта, а Андрея беше сложила цветя на масата. Вдигнахме чаши за събралия се отново отбор и животът си продължи по стария начин. Но аз вече не бях толкова безгрижен.

Усещах, че Алехандро и Дьолофър кроят за мен някакъв план, но все още предпочитат да мълчат. Сигурно беше нещо свързано с държавния преврат, въпреки че им бях казал какво е мнението ми по този въпрос. Често ме канеха на вечеря или просто на чашка у Дьолофър. Изтънчени угощения без свидетели. Дьолофър сам приготвяше ястията, а Виктор — неговият верен шофьор, обслужваше масата. Говорехме за хиляди неща и накрая се връщахме към същия лайтмотив — генерал Медина, най-либералния от всички венецуелски президенти. Нито един политически затворник не е имало по негово време; никой не е бил преследван заради идеите си; мир — и добросъседство със съседните страни и дружба с всички държави и режими (дори установил дипломатически отношения със Съветския съюз); бил добър, бил благороден, и народът толкова се прехласвал по него заради простотата му, че веднъж по време на празника в Параисо тълпата ги вдигнала него и жена му и ги носила триумфално по улиците, сякаш са прочути тореадори.

Алехандро и Дьолофър ми говореха отново и отново за този прекрасен Медина, който се разхождал из Каракас само с един бодигард и ходел на кино като обикновен гражданин, и почти ме убедиха, че дълг на всеки сърцат мъж е да направи каквото му е по силите, за да го върне на власт. Несправедливостите и отмъстителността на чиновниците от сегашното правителство ми бяха описани с най-черните краски. За да ме накара съвсем да обикна този изключителен президент, Дьолофър ми разказа, че освен всичките си останали качества Медина бил първокласен гуляйджия и се отнасял

към него като към приятел, знаейки много добре, че е избягал каторжник. Аз от своя страна помнех, че по време на последната революция Дьолофър беше изгубил цялото си имущество. Някакви мистериозни „отмъстители“ му бяха секвестрирали чудния ресторант-кабаре, където се отбивали Медина и цялото висше общество на Каракас.

Накрая, почти убеден — по-късно разбрах каква грешка е това, — започнах да обмислям възможността да се включа в преврата. Колебанията ми окончателно рухнаха (трябва да си призная и това, ако искам да бъда откровен), когато ми обещаха в замяна да получа тлъста сума, напълно достатъчна за покриването на разходите по отмъщението ми.

И така една нощ се събрахме в дома на Дьолофър, готови за действие. Аз бях дегизиран като капитан, а той — като полковник. Нещата потръгнаха зле от самото начало. За да се разпознават помежду си, цивилните съзаклятници щяха да носят на ръката си зелена лента, а за парола си бяха избрали думата *Agagua*. В два часа след полунощ трябваше всички да се явим на уреченото място, готови за действие. А в единайсет вечерта на площада пред дома на Дьолофър се появиха четирима пияни до козирката веселяци, накачулени върху единствения файтон в Каракас. Пееха с пълно гърло и отгоре на всичко си акомпанираха с китара. Спряха пред къщата и когато чух думите на песента им, се смразих от ужас — идиотите редяха съвсем явни намеци за предстоящия преврат. Единият от тях направо изкрещя към Дьолофър:

— Пиер! Тази нощ най-после ще настъпи крайт на кошмара! Кураж и достойнство, амиго! Трябва да върнем на власт татко Медина!

Кретени с кретени! Повече от това не можеха да направят. Сега вече беше достатъчно някой доносник да свирне на ченгетата и оттук нататък им бяхме в кърпа вързани. Побеснях от гняв и имаше защо — в колата държахме три бомби. Двете в багажника и третата на задната седалка, покрита с одеяло.

— Абе страхотни са ти съзаклятниците! Ако всички останали са като тях, няма що да се мотаем, ами направо да вървим към затвора!

Дьолофър в това време се превиваше от смях, спокоен като че ще ходи на бал. Страшно беше щастлив от униформата си на полковник и само се въртеше пред огледалото.

— Хич да не ти пука, Папи. Да не би да сме тръгнали да причиняваме някому зло? Както знаеш, трите бомбончета в колата съдържат само барут. Просто ще вдигнем малко шум — това е всичко.

— И за какво ще послужи този шум?

— Ще даде сигнал на конспираторите, които са разпръснати из целия град. Нищо повече. Нали виждаш — не сме тръгнали да причиняваме някому зло. Просто искаме да ги накараме да си идат — това е всичко.

Хубаво. Искам или не искам, вече съм се хванал на хорото, така че толкова по-зле за мен. Няма какво да треперя или тепърва да съжалявам, ще седя и ще си чакам реда.

Отказах чашата с порто, която Дьоолофър ми предложи. Той само порто пиеше — по две бутилки на ден най-малко. Сега гаврътна няколко чашки. Тримата мускетари пристигнаха с камион, пригоден като багер. С него щяха да вдигнат две каси — на една самолетна компания и на затвора Модело, чийто директор (или началникът на гарнизона, не си спомням вече) беше съзаклятник. Аз трябваше да получа половината от съдържанието на касите и затова настоях да присъствам на акцията в затвора. Щеше да е нещо като отмъщение към всички затвори на света. Много държах на тази част от събитието.

Куриер донесе последните заповеди — нито един от враговете да не се арестува, да ги оставим да избягат. Гражданското летище в самия център на града — Калота, вече било освободено, така че основните членове на кабинета и по-важните държавни чиновници да можели да избягат по въздух без никакви усложнения.

Тогава разбрах къде се предвижда да избухне първата бомба. Тоя Дьоолофър наистина не се шегуваше! Ставаше дума ни повече, ни по-малко за портата на президентския дворец в Мирафлорес! Все едно да взривиш вратите на Елисейския дворец. Другите два взрива щяхме да разположим в западната и източната част на Каракас, за да създадем впечатлението, че целият град се вдига на бунт. Подсмихнах се при мисълта за паниката, която щеше да настъпи в двореца.

Голямата дървена порта все пак не беше официалният вход към сградата. Тя беше разположена откъм задния двор и през нея влизаха главно военните камиони, а понякога я използваше и президентът, когато искаше да се измъкне незабелязано.

Часовниците на всички ни бяха синхронизирани. По план трябваше да се озовем пред портата три минути преди да удари два часът. Вътрешен човек щеше да я откrehне за секунди — в този миг шофьорът имаше за задача да сигнализира присъствието ни, като натисне една детска играчка, надаваща писък на градинска жаба. Така останалите щяха да разберат, че сме на линия. За какъв дявол беше всичко това? Не знаех, защото нищо не ми казваха. Дали охраната на президента Галегос участваше в заговора? Тя ли щеше да го арестува? Или пък наши хора в двореца се канеха да я обезоръжат? Не знам.

Само едно нещо ми беше известно със сигурност — че точно в два часа трябва да запаля фитила на детонатора и да хвърля бомбата, която до този момент държа между краката си, като се постарая тя да падне точно пред портата. Фитилът изгаряше точно за минута и трийсет секунди. Така че имах време да запаля фитила с цигарата си, да освободя десния си крак, да отворя вратата на колата и да преброя през това време до трийсет. На трийстата секунда трябваше да търкулна бомбончето по шосето. Бяхме пресметнали, че насрещният вятър и съпротивлението при триенето ѝ със земята ще ускорят горенето и тя ще избухне след не повече от четирийсет секунди.

Вярно е, че бомбичката съдържаше само барут, но въпреки това си беше опасна, така че за да се опазим, трябваше веднага да потеглим на задна скорост и да се прикрием. Тая задача беше в ръцете на шофьора Виктор.

Накарах Дьолофър да ми обещае, че ако наоколо се появи ченге или войник, той ще се възползва от униформата си и ще му заповяда да изтърчи до противоположния край на улицата.

Добре... Точно три минути преди два часа пристигнахме пред фамозната порта. Залепихме се за отсрещния тротоар и зачакахме. Наоколо не се мяркаше нито ченге, нито часовой. Дотук чудесно. Два без две минути... Два без една... Два часът... Вратата така и не се откrehна.

Започнах да изтръпвам. Рекох на Дьолофър:

— Пиер, два часът е.

— Знам, и аз имам часовник.

— Ами нещо не е наред.

— Не разбирам какво става. Да почакаме още пет минути.

— Окей.

Два часът и две минути... Изведнъж вратата се разтвори с гръм и трясък и от двора започнаха да изскачат войници, готови за стрелба.

— Да бягаме, Пиер, предадени сме!

Дьоолофър обаче беше на друго мнение:

— Какви ги дрънкаш? Военните са с нас!

Извадих 45-калибровата си ютия и я опрях в тила на Виктор:

— Тръгвай, или ще те застрелям на място!

Бях убеден, че след този аргумент Виктор направо ще скочи върху газта, но вместо да почувствам как колата излита напред, ушите ми чуват следната невероятна дивотия:

— Nombre, не ти командваш тук, а шефът. Ще правя, каквото шефът каже.

Мамка му! Виждал бях железни пичове, но този дребен метис ги надмина всичките!

Нищо не можех да направя — на три метра от нас имаше войници. Те забелязаха звездите по пагоните на Дьоолофър, подпрян небрежно на отворения прозорец, и се приближиха към колата.

— Пиер, ако не наредиш на Виктор да тръгва, ще застрелям теб вместо него.

— Спокойно, бе малкият! Казвам ти, че са с нас. Да изчакаме още малко — отвърна Пиер, обръщайки се към мен.

И тогава забелязах, че зениците на Дьоолофър са се свили като топлийки. Мръсникът се беше дрогирал! Страхът ме обля на студени вълни и аз опрях дулото в слепоочието му, но той продължи съвсем спокойно:

— Сега е два часът и шест минути, Папи. Ще потеглим след още две минути. Да, сигурно са ни предали.

Тия сто и двацет секунди се точиха безкрайно дълго. Държех под око войниците, които ни наблюдаваха, но засега не предприемаха нищо. Най-после Дьоолофър каза:

— Vamos, Виктор, да вървим. Бавничко, кротко, само не бързай.

И така по чудо успяхме да се измъкнем живи от капана. Ох! Няколко години по-късно по екраните се появи „Най-дългият ден“. Можеха вместо това да направят филма „Осемте най-дълги минути“.

Дьоолофър заповяда на шофьора да завие към моста, който съединяваше Параисо с авеню „Сен Мартен“. Беше решил да възпламени бомбата наред моста. По пътя срещнахме два камиона,

натоварени със съзаклятници, които се лутаха нагоре-надолу и не знаеха какво да правят, защото не бяха чули експлозията в два часа. Докато им обяснявахме, че са ни предали, Дьоолофър си промени намерението и даде заповед да се прибираме бързо у тях. Това беше огромна грешка, защото имаше вероятност ченгетата вече да са в дома му. Въпреки всичко се върнахме и докато помагах на Виктор да скрием бомбата в багажника, забелязах, че върху нея са изрисувани три букви: П. Р. Д. Докато сваляхме униформите си, Пиер-Ръоне Дьоолофър ми обясни смехотворната причина да държи там инициалите си:

— Не забравяй, Папи, че човек трябва да умее да прибавя нотка артистизъм към всяка опасна афера, с която се захване. Тези инициали бяха визитната картичка, която исках да връча на неприятелите на моя приятел.

Виктор отиде да остави колата „забравена“ на един паркинг. Бомбите бяха открити три месеца по-късно.

Оттук нататък не можеше и дума да става да живеем у Дьоолофър. Той пое своя си път, аз — моя. Не се чухме повече и с Алехандро. Аз отидох в гаража, където помогнах на момчетата да разглобим струга и да скрием пет-шестте туби от газ, които все още се намираха там. Беше шест вечерта, телефонът извъня и някакъв тайнствен глас нареди:

— Французино, тръгвайте си всички в различни посоки. Само Б. Л. да остане в гаража. Ясно ли е?

— Кой си ти?

Затвориха.

И така, успях да се измъкна от Каракас, преоблечен като жена, и да стигна с джип до Рио Чико, на около двеста километра надолу по брега на морето. Помогна ми бивш френски офицер от Съпротивата, комуто бях оказал немалко услуги до този момент. Двамата с него, жена му и едно приятелско семейство от Бордо останахме там цели два месеца.

Б. Л. го арестуваха. После се разбра, че не са го изтезавали — разпитвали го строго, но коректно. Когато научих тази подробност, си казах, че режимът на Калегос и Бетанкур не ще да е толкова престъпен, колкото ми го бяха описали. Поне що се отнася до този конкретен случай.

Дьоолофър още същата нощ поискал убежище в никарагуанското посолство.

А пък аз от своя страна продължавах да вярвам в щастливата си звезда и седмица след проваления опит за преврат вече карах заедно с бившия капитан общински камион, който обслужваше строителството на пътищата в Рио Чико. Благодарение на едно старо приятелче успяхме да се уредим на работа към кметството. Така печелехме общо двадесет и един боливера, с които се изхранвахме и петимата.

Живяхме в кабината на камиона два месеца — достатъчно, за да стихне развихрилата се в Каракас буря. Полицията скоро получи сигнали, че се подготвя нов антиправителствен заговор и това отклони вниманието ѝ от нашия опит за преврат. В тази страна полицаите много разумно се занимаваха само с настоящето и обръщаха гръб на миналото. За мен това беше добре дошло, защото никак не ми се искаше да ме спипат като съучастник в подобен удар. Сега-засега най-добре беше да си живея тук тихо, кротко и незабележимо.

За да разнообразя всекидневието си, в късния следобед ходех често на риболов. Тази вечер успях да уловя един огромен *gobalo* — вид едър лаврак. Седнах на плажа и безгрижно забравих за всичко, погълнат единствено от великолепия залез. Пурпурна надвечер значи надежда, Папи! И въпреки всички провали, които бях изживял от освобождението си до днес, избухнах в смях. Да, именно надеждата трябва да ми помогне и ще ми помогне да победя и да живея. Но кога ще дойде успехът? Хайде, Папи, да направим равносметка на двете години, прекарани на свобода.

Не съм последен бедняк, но не може да се каже и че притежавам кой знае какво — най-много три хиляди боливера, цялото богатство, натрупано за две години приключенски живот. Какво се случи през това време?

— Първо. Планината злато в Каяо. Да не го обсъждаме — това не беше провал, сам се отказах от парите, за да могат старите ми приятели каторжници да продължат да живеят спокойно. Съжаляваш ли? Не. Добре тогава, забравяме златото.

— Второ. Комарът в диамантените мини. Двайсетина пъти за малко да те убият заради десет хиляди долара, които дори не успя да помиришеш. Жожо умря вместо теб, ти се измъкна. Вярно, без стотинка в джоба, но за сметка на това какво страхотно приключение! Никога няма да забравиш онези наситени с напрежение нощи, мутрите

на играчите, осветени от бензиновата лампа, невъзмутимия, но прекалено самоуверен Жожо. Значи и тук няма за какво да се съжбялява.

— Трето. Тунелът под банката. Случаят е по-различен. От онзи удар наистина нямаше печалба. И все пак три месеца живя на пълна скорост двайсет и четири часа в денонощието. Всеки нов час ти носеше нови вълнения. Дори само това да беше, пак няма от какво да се оплакваш. Даваш ли си сметка, че в продължение на три месеца дори в сънищата си се виждаше милионер и дори не се съмняваше, че всички тези долари ще бъдат твои! Струва си да поживееш така, нали? Разбира се, ако имаше малко повече късмет, можеше да пипнеш богатството, но пък, от друга страна, съдбата не се показва съвсем неблагоприятна. Ами ако тунелът се беше срутил върху главата ти? Щеше да умреш от задушаване като плъх или като къртица в дупката си.

— Четвърто. Заложната къща и замразителите. Тук няма на кого да се сърдя, освен на строителите на пътища и мостове. Да опустеят дано!

— Пето. Заговорът. Искрено казано, ти така и не прие цялата работа присърце. Политическите скандали, бомбите, които могат да убият случайни минувачи, не са по твоята част. Нави се заради двамата симпатяги и заради мангизите. Но до последния момент не мислеше, че е редно да сваляш с преврат правителството, което те освободи. Все пак спечели четири щури месеца с мускетарите, жените им и детето и никога няма да забравиш онези щастливи дни на втората си младост!

Да не говорим за всичко останало — самолета на Карот и така нататък.

Какво е заключението? В продължение на тринайсет години бях несправедливо затворен, откраднаха ми почти цялата младост и дори докато спя, докато се храня, пия или се забавлявам, не бива да забравям, че един ден ще си отмъстя. Това е.

Накратко — свободен си от две години насам. За тези две години изживя хиляди неща, изкара невероятни приключения, едва смогваше да се съвземеш от един удар, за да се включиш в друг. Нещо повече — нямаше нужда да търсиш авантюрите, те сами те намираха. Беше обичан както малко мъже са били обичани, опозна хора от различни класи, които те дариха с приятелството си и с които рамо до рамо рискува живота си. И продължаваш да се оплакваш след всичко това?

Много си се разглезил. Ако целият ти проблем е в бедността, няма страшно — тази болест се лекува лесно.

Кажи слава тебе, Господи, Папи. Слава на приключението, слава на риска, благодарение на който живеем наситено всеки ден и всяка минута! От него ти можа да пиеш на големи глътки, да заситиш душата си. А което е най-важно, продължаваш да си здрав!

Хайде, господа, да теглим чертата и да започваме наново. Приключвайте със залаганията! Rien ne va plus! Ва банк — и губиш; ва банк — и продължаваш... И пак, и пак... Важното е цялата ти душа да вибрира и да тръпне от надежда, че един ден ще чуеш: „Вашето число, господин Папийон! Събирайте, спечелихте!“

Слънцето почти потъна зад хоризонта. Пурпурна привечер — надежда. Истина е, аз съм преизпълнен с надежда и доверие в бъдещето. Вятърът захладня и освежен, щастлив, че се усещам толкова жив, бос в мокрия пясък и свободен, тръгнах към къщи, където нетърпеливо очакваха улова ми. Но всички тези цветове, всичките хиляди нюанси, получени от играта между сянката и светлината, които се гонеха по бялата пяна на вълните, преди да отплуват към безкрая, ме развълнуваха дълбоко. Припомняйки си преживените опасности, не можах да не се преклоня пред създателя на всичко това, пред Господ-Бог: „Добър вечер, велики приятелю, и лека нощ! Въпреки всички провали аз все пак ти благодаря, че ми подари този красив ден, изпълнен със слънце и свобода, и че накрая за десерт ми сервира този тропически залез!“

ДЕВЕТА ГЛАВА

МАРАКАИБО — СРЕД ИНДИАНЦИТЕ

Благодарение на сигналите за подготовка на нов преврат полицията си имаше достатъчно друга работа, за да се занимава и с мен, но си помислих, че ако се поотдалеча от Каракас, ще ѝ помогна да ме забрави още по-бързо. Сега-засега властите като че ли предпочитаха да зарежат следствието около проваления заговор, но човек никога не може да бъде сигурен.

Затова реших да се възползвам от случая, когато по време на едно инцидентно пътуване до Каракас стар приятел ме запозна с бивша парижка манекенка, търсеща помощник за току-що открития си хотел в Маракаибо. С радост приех да стана нейното „момче за всичко“. Наричаше се Лоранс — красиво и елегантно момиче, което дошло да представя модна колекция в Каракас и в крайна сметка останало във Венецуела. Хиляда километра разделяха полицейското управление на Каракас от това на Маракаибо — разстоянието чудесно ме устройваше.

Качих се на колата на един приятел и след четиринадесетчасово пътуване стигнах до така нареченото езеро Маракаибо — всъщност става дума за огромен вътрешен залив, разположен върху сто и петдесет на сто километра площ и свързан с морето чрез десет километров канал. Маракаибо се намира в северната част на канала откъм западния му бряг. Днес между двата бряга има мост, но на времето той не съществуваше и до Маракаибо се стигаше с ферибот.

Необикновеното езеро наистина беше изключително впечатляващо — спокойно, гладко, цялото осеяно с хиляди метални кулички. Приличаше на огромна безбрежна гора, чиито симетрично посадени дървета ти позволяваха да видиш хоризонта. Всъщност дърветата бяха петролни сонди и всяка от тях денонощно бълваше черното злато от земните недра.

Коли, пътници и търговци се накачулваха на ферибота, за да стигнат до Маракаибо. По време на краткото пътуване по вода аз се

държах като хлапе и тичах от единия до другия борд на ферито, очарован, почти хипнотизиран от металните пилони. Господи, като си помисля, че на две хиляди километра оттук — в другия край на Венецуелска Гвиана, си разпръснал щедро диаманти и злато, желязо и никел, манган и боксит, уран и всичко останало, а тук си посял петрола — мотор на модерния свят, и при това си проявил такава щедрост, че хилядите помпи могат да го засмукват денонощно, без да се боят, че ще пресушат извора! Е, Венецуела, не можеш да се оплачеш от липсата на късмет!

Хотел „Нормандия“ се оказа голяма и красива вила, заобиколена от добре поддържана цъфнала градина. Красивата Лоранс ме посрещна с отворени обятия:

— Ето го моето царство, Анри! (Тя винаги ме наричаше само Анри.)

Хотелът работеше само от два месеца насам. Едва шестнайсет стаи, но за сметка на това изтънчено луксозни, с отделни бани, достойни за дворец. Тя сама се беше погрижила за всяка дреболия — от общите тоалетни до салона, терасата и столовата.

Захванах се за работа и трябва да ви кажа, че хич не се оказа лесно да угодиш на тази ненавършила четиридесет години французка, която ставаше сутрин в шест и отиваше да надзирава, а понякога и сама да участва в приготвянето на закуската за клиентите. Тя по цял ден сновеше неуморно нагоре-надолу, грижеше се за всичко, държеше всичко под око и дори намираще време да подреже розите или да помете алеята пред входа. Беше се вкопчила в живота с нокти и зъби, беше преодоляла почти непреодолими пречки, за да задвижи малкия си бизнес, и сега изпитваше такова сляно доверие в предстоящия успех, че ентусиазмът ѝ ме зарази и ме изпълни с енергия, бурна почти колкото нейната. Правех всичко възможно, за да ѝ помогна да разреши купчините с проблеми. Проблеми най-често от финансово естество. За да превърне вилата в почти луксозен хотел, беше взимала пари назаем, докато накрая затъна до шията в дългове.

Вчера реших да направя нещо по собствена инициатива, без да я питам предварително, и успях да уредя невероятна сделка с една петролна компания.

— Добър вечер, Лоранс.

— Добър вечер. Късно е вече, Анри, стана осем часът. Не искам да ти правя забележки, но цял следобед не те видях.

— Бях на разходка.

— Това шега ли е?

— Ами да, аз винаги се шегувам с живота. Защото животът е доста забавен, не намираш ли?

— Невинаги. Точно сега се нуждая от моралната ти подкрепа — имам големи неприятности.

— Големи?

— Огромни. Налага се да изплатя инсталацията, но нямам пари, въпреки че бизнесът върви. Много съм задлъжняла.

— Дръж се да не паднеш, Лоранс! Ти вече никому нищо не дължиш.

— Подиграваш ли ми се?

— Не. Слушай сега. Тук ти ме взе на работа едва ли не като съдружник и аз дори забелязах, че много хора ме мислят за собственик на хотела.

— И какво от това?

— Такова, че един канадец от „Лумус и с-ие“ също помислил така и преди няколко дни ми предложи да сключим сделка. Днес отидох да се уговорим и идвам направо от офиса му.

— Казвай бързо! — извика Лоранс с блеснали очи.

— „Лумус и с-ие“ наемат хотела при пълен пансион за една година!

— Невъзможно!

— Напротив, кълна ти се.

Замаяна от вълнение, Лоранс ме разцелува по двете бузи и се просна на фотьойла с покосени крака.

— Разбира се, аз не можех да подпиша този великолепен договор от свое име и затова утре трябва ти да отидеш в компанията.

Благодарение на сделката Лоранс спечели истинско малко състояние с хотел „Нормандия“. Само предплатата за следващите три месеца беше достатъчна, за да покрие всичките си дългове. След като подписахме договора, тримата с представителя на „Лумус и с-ие“ пихме шампанско.

Тази нощ се почувствах много, много щастлив в огромното си легло. С допълнителната помощ на шампанското виждах целия свят в

розово. Папи, ти не си по-глупав или неспособен от мацката — значи и ти би могъл да си изградиш положение, нещо повече — дори да забогатееш само с честен труд. При това тръгвайки от нулата. Я виж ти! Тук, в хотел „Нормандия“, направих едно важно откритие. Наистина откритие, защото, доколкото си спомням от краткия си житейски опит, натрупан във Франция, там работникът си оставаше работник за цял живот. Но във Венецуела човек получаваше реална възможност да постигне нещо, ако иска.

Това заключение засягаше пряко моите планове. Всъщност истината е, че не жаждата за пари ме подтикна да се включа в няколкото противозаконни афери. Бях крадец по принуда, а не защото ми харесваше. Просто не можех да повярвам, че човек е в състояние да си изгради положение и да натрупа достатъчно пари, тръгвайки от нулата. А моето отмъщение изискваше много пари. И така, за да започна, ми трябваша само няколко хиляди боливера — сума, която лесно можех да спестя, стига да си намеря добро бачкане.

Отсега нататък, Папи, край на ударите — и на големите, и на малките. Ще търсим прости и честни начини за забогатяване. Лоранс успя, значи и аз ще мога! И баща ми ще бъде много щастлив, когато научи.

Единствената неприятност, ако тръгна по този път, е, че ще мине време, преди да мога да си отмъстя. Богатство не се трупа за три дни. „Отмъщението е ястие, което трябва да се консумира студено“, ми беше казал Мигел в мината за диаманти. Ще видим.

В този период Маракаибо изживяваше невероятен разцвет. В обстановка на всеобщо въодушевление ден след ден изникваха предприятия, строяха се сгради, рафинерии, а на черния пазар се продаваше всичко — от бира до цимент. Производството не смогваше да задоволи нуждите, които нарастваха като лавина. От труд се печелеше, работниците бяха високоплатени, човек можеше да забогатее от всякакъв вид търговия.

Винаги, когато даден район се намира в период на петролен бум, икономиката му изживява едно след друго два коренно различни периода. Първият — това е времето, преди да започне експлоатацията на находището. Пристигат и се инсталират компании, търсят се офиси, жилища, строят се пътища, прокарва се ток, дълбаят се кладенци,

сглобяват се сонди, помпи и прочее. Златна епоха за всички занаяти и всички класи.

Народът, имам предвид истинският — онзи с отрудените ръце, изведнъж започва да разполага с едри банкноти, осъзнава стойността на парите, разбира какво значи да ти е осигурен утрешният ден. Семействата укрепват, разширяват или подобряват жилищата си, децата тръгват на училище добре облечени, а често пъти дори превозвани от автобуси на компанията, където работят родителите им.

След това настъпва вторият период. Той прилича на лицето на Маракаибо в деня на моето пристигане — надупченото от сонди езеро, напомнящо гора от пилони. Това е периодът на експлоатацията. Хиляди помпи ден след ден бълват неуморно милиони кубически метра от черното злато.

Но сега — вече парите не минават през ръцете на народа. Милионите долари отиват направо в касите на държавните банки или на компаниите. А това е съвсем друга опера, както би се изразил някой парижки хаймана. Животът става труден, работните места са съкратени до възможния минимум, колективното богатство се изпарява и цялата треска около създаването на нови малки или големи предприятия заглъхва някъде в миналото. За следващите поколения ще останат само спомените на дядовците: „Едно време, когато Маракаибо беше богат...“

Аз обаче извадих късмет, защото дойдох в Маракаибо по времето, когато градът изживяваше втория си бум. От помпите в езерото не можеше да се очаква никаква изгода, но няколко петролни компании бяха извоювали нови концесии в земите между езерото и планините Перижа. Очакването за успех отново се понесе из въздуха. Точно този беше най-добрият момент.

Ще си изкопая дупката тук. И, кълна се, ще се постарая да е поширокча! За да успея, съм готов на всичко — ще пробвам различни средства, ще работя като луд, но ще грабна колкото може по-голямо парче от огромната торта. Решено е, Папи! Дойде най-последният момент да преуспея в живота чрез средствата на честните хора. В крайна сметка прави ще се окажат мухльовците, които забогатяват, без да им се налага да ходят в затвора.

„Good french cook, на 39 години, търси работа в петролна компания. Минимална заплата 800 долара.“

При Лоранс и готвача ѝ бях научил някои основни истини за кулинарното изкуство, та реших да пробвам късмета си. Публикувах обявата в местния вестник и осем дни по-късно бях назначен в „Ричмънд експлорейшън и с-ие“.

Напуснах Лоранс с мъка на сърцето, но тя не можеше да ми дава и наполовина толкова висока заплата.

Днес благодарение на школата, която изкарах в „Ричмънд“, вече знам доста неща за готвенето. Но пристигайки за първи път на работното си място, треперех да не би останалите готвачи да забележат, че the french cook не отбира нищо от тенджери и тигани. Каква беше изненадата ми, когато открих, че те пък се страхували от мен, защото така наречените готвачи от първия до последния човек бяха прости миячи на чинии. Отдъхнах си. Отгоре на всичко имах предимство пред тях — притежавах истинска готварска книга на френски, подарена ми преди години от една пенсионирана проститутка.

Шефът на персонала се наричаше г-н Бланше и беше канадец. Два дни по-късно той ми повери нахранването на дванайсетината началници на компанията. Най-големите клечки!

Когато за първи път му представих менюто, му падна шапката. Но веднага подчертах, че много от съставките липсват и аз, уви, не съм в състояние да изпълня добрите си намерения. Тогава той реши да ми даде отделен бюджет, с който да се оправям, както си знам. Няма нужда да ви казвам, че покрай покупките на продукти за богоизбраните ми клиенти и аз добре намазах, но и те доста се оядоха. Така всички бяхме доволни.

Всяка вечер окачвах в столовата менюто за утрешния ден, написано на френски, разбира се. Всички ония ухаещи имена на ястия, които вадех от готварската книга, им правеха неотразимо впечатление. Освен всичко бях открил в града един специализиран магазин за френски хранителни стоки. Благодарение на рецептите, от една страна, и на консервените кутии на фирма „Потен & Родел“, от друга, започнах да се справям толкова добре, че моите големи клечки понякога водеха в стола и жените си. Вместо дванайсет идваха дваайсет човека. Това си имаше своите неудобства, но пък принуждаваше ръководството да

гледа през пръсти на разходите ми, защото по устав безплатна храна се полагаше само на персонала.

Накратко, шишковците бяха толкова доволни, че поисках да ми повишат заплатата на 1200 долара — с четиристотин повече. Това им се стори много, но кандисаха да ми дават по 1000 и аз ги оставих да ме убедят, хленчейки, че за специалист като мен подобно заплащане е мизерно ниско.

Така изтекоха няколко месеца, но лека-полека установеното работно време взе да ме дразни като пристегнатата яка на риза. Тая служба ми писна и аз се примолех на началника на геолозите да ме вземе със себе си на експедиция, дори ако се кани да посещава опасни райони.

В действителност експедициите имаха за цел да правят проучвания на планинската верига Сиера Перижа, която разделя Венецуела от Колумбия. Тези земи са царството на едно диво и войнствено настроено индианско племе мотилонес. Учените все още не могат да кажат какъв е произходът на този странен народ, чийто език и обичаи силно го отличават от съседите му. Във всеки случай мотилоните бяха толкова опасни, че цивилизацията още не смееше да навлезе в техните територии. Живееха по петдесет до сто души в общи помещения — мъже, жени и деца се омесваха безразборно. Единственото домашно животно, което познавах, беше кучето. Бяха толкова диви, че имаше случаи ако някой от тях попадне в плен при „цивилизованите“, да откаже да се храни и да пие вода и накрая да успее да се самоубие, като си разреже или си прегризе сам вените на ръката. Години след епохата, — за която говоря, храбри монаси капуцини се установиха на брега на река Санта Роза — само на няколко километра от най-близкото мотилонско селище. Игуменът на манастира използва най-модерните методи, за да влезе в контакт с индианците — хвърля им продоволствия, дрехи, завивки и снимки на монаси от вертолет. Нещо повече, спуснал с парашут сламена кукла, облечена като капуцин. Джобовите на расото били пълни с различни лакомства и дори с кутии кондензирано мляко. Не е глупав тоя отец — в деня, когато при тях се появи жив монах, ще помислят, че им е пратен от небето.

Но да се върнем в 1948 г. — по времето, когато изявих желание да се включа в експедицията, на „цивилизованите“ дори през ум не им

минаваше да използват подобни похвати, за да се свържат с индианците.

За мен експедицията имаше три добри страни. Първо, предлагаше ми живот, коренно различен от този, който водех в кухнята на „Ричмънд и с-ие“ и който ми беше дошъл до гуша. Отново имах възможността да се впусна в някакво приключение сред невероятната венецуелска природа, но този път всичко щеше да е в рамките на закона. Разбира се, това криеше някакви рискове. Често пъти подобни експедиции се връщаха с един-двама души по-малко. Мотилоните умееха да стрелят изключително точно с лък — където им попаднеше погледът, там отиваше и стрелата. Поне не изяждаха убитите, защото не бяха канибали. И на това мерси.

Втори плюс. Триседмичните разходки из неизследваната джунгла се заплащаха твърде добре. Щях да спечеля двойно повече от онова, което получавах зад печката. От моя гледна точка тази точка беше особено важна.

Трети плюс. Харесвах компанията на геолозите. Бяха сериозни момчета. Давах си сметка, че е късно тепърва да се образувам, но и нищо нямаше да изгубя, запознавайки се с учените глави.

Накратко, тръгнах с тях преизпълнен от ентузиазъм и доверие. Заряхах вкъщи готварската книга — имах нужда само да знам как се отварят консерви и как се пекат „pancakes“ — нещо като галети, и хляб. Това лесно го усвоих.

Новият ми приятел, началникът на експедицията, се наричаше Крише. Беше командирован в „Ричмънд“ от „Калифорния експлорейшън и с-ие“. Знаеше всичко за геологията и петрола. Що се отнася до останалото, помнеше, че е имало война, тъй като беше воювал, но не можеше да каже със сигурност дали Александър Велики е живял преди или след Наполеон. Не му и пукаше, защото и без познания по история се чувстваше великолепно, имаше чудесна жена, правеше успешно деца и даваше на компанията необходимите й сведения за находищата. Впрочем от време на време се усъмнявах дали наистина знае толкова малко. Но чувството за хумор на англичаните доста се различаваше от остроумието в родния ми Ардеш. Двамата се разбирахме добре.

Една такава експедиция продължава между дваисет и дваисет и пет дни. След това получаваш осем дни почивка. Групата се състоеше

от един началник-експедиция, още двама геолози и десетина-дванайсет помощници, от които се искаше само сила и дисциплина. Те си опъваха палатките встрани и ядяха различна храна. Аз готвех на геолозите. Мъжете хич не бяха прости хора. Един от тях се оказа деец на лявата партия Accion Democratica. Той настояваше за стриктното спазване на синдикалните си права. Наричаше се Карлос. Разбирахме се добре помежду си, а мен ме натовариха да отбелязвам колко часа извънреден труд е положил всеки от тях.

Първата експедиция много ми хареса. Извличането на геологическа информация за петролните залежи е много любопитен процес. Задачата е да проследим реките колкото е възможно по-близо до изворите им високо в планината. Придвижваме се първо с камион, после с джип. Когато пътят стане непроходим за колите, поемаме нагоре по реката с лодки, а когато и лодките не могат повече да ни носят, тръгваме пеша по брега и теглим натоварения в пирогите багаж. На всеки се пада да носи по около четиридесет и пет кила — само готвачите и геолозите не се бърхат.

Защо се стремим да стигнем толкова високо в планините? Защото по повърхността и пукнатините на речното русло се чете като по книга какви залежи и находища са се натрупвали там през годините. От издълбаните скали покрай коритото на реката се откъртват малки късове, които се описват, класифицират и нареждат в торбички. После се проследява развитието на различните слоеве.

Ва банк, надолу в низината. След като вземат по този начин стотици мостри, геолозите могат да съставят карта на залежите, които се намират на дълбочина между сто и две хиляди метра в равнината. И след дълги изчисления на базата на тази информация един ден някой пробива кладенец някъде си, на място, на което никой не се е сещал да търси нефт. Нашият човек обаче знае, че точно на сто метра дълбочина ще намери находище. Страхотно нещо е това науката!

Всичко това щеше да е още по-хубаво без мотилоните, които често раняваха или убиваха със стрелите си. Този факт не улесняваше намирането на доброволци за експедициите и принуждаваше компаниите да се бръкнат по-надълбоко за заплатите.

Включих се в няколко експедиции една след друга и получих възможността да изживея необикновени моменти.

Единият от геолозите беше холандец. Наричаше се Лап. Умееше да събира яйца от каймани, които ставаха много вкусни, като се изсушат на слънце. Намирахме ги лесно — кайманката оставяше широка следа по пясъка, докато пълзеше нагоре-надолу да си търси сухо местенце за снасяне. Лап изчакваше мътещата с часове кайманка да мръдне нанякъде за малко, изравяше яйцата и преспокойно се връщаше в лагера. Веднъж обаче на кайманката ѝ писнало, изхитрила се някак да проследи крадеца и в мига, в който Лап се появи на нашата полянка с плячката в ръка, тя изскочи зад гърба му със скоростта на състезателен автомобил и го нападна. Беше дълга повече от три метра и дишаше хрипливо, като че е болна от ларингит. Лап хукна да обикаля около едно дърво, а аз щях да се пръсна от смях, наблюдавайки нещастния дългуч по шорти, който подскачаше и пицеше за помощ. Крише и останалите дотърчаха на секундата — два изстрела с куршуми дум-дум приспаха кайманката завинаги. Бледен като смъртта, Лап се срути на земята с подкосени крака. Всички бяха възмутени от поведението ми. Обясних им, че и бездруго не съм можел да се намеся, защото никога не нося пушка в себе си — много е тежка.

Вечерта докато похапвахме под навеса приготвеното от мен ястие от консерви, Крише ме запита:

— Вие не сте млад, нали? Най-малко трийсет и четири годишен.

— Малко повече, защо?

— Живеете и се държите като дваисетгодишно момче.

— Ами знаете ли, всъщност аз съм си на толкова — на дваисет и шест.

— Как така?

— Ще ви обясня. В продължение на тринайсет години бях заключен в един шкаф. И сега трябва да изживея тези тринайсет години наново. Трийсет и девет без тринайсет прави точно дваисет и шест.

— Не ви разбирам.

— Няма значение.

И все пак това беше истината: усещах се като дваисетгодишно момче. Имах нужда да изживея, да си върна обратно откраднатите тринайсет години. Трябваше непременно да ги изгълтам до последния ден с пълното безгрижие на младостта, с изпълнено от жизнерадост и непукизъм сърце.

Една сутрин точно преди изгрев-слънце се събудихме, стреснати от остър писък. Докато палел газовия котлон, за да свари кафе, готвачът на носачите бил ранен от две стрели — едната в ребрата, другата в задника. Налагаше се да го върнем веднага в Маракаибо. Четирима от мъжете щяха да го пренесат до мястото, където бяхме оставили лодките, с лодката щяха да го закарат до джипа, с джипа до камиона и с камиона — до селището.

Оттук нататък пътуването ни продължи в тежка атмосфера на потиснатост. Усещахме присъствието на индианците навсякъде около нас — те се промъкваха из джунглата, без да можем да ги чуем или видим. Колкото повече напредвахме, толкова повече се убеждавахме, че вървим из техните ловни полета. Наоколо беше пълно с дивеч. Тъй като бяха въоръжени, мъжете от време на време застрелваха по някоя птица или заек. Всички крачеха мрачно, никой не смееше да запее и доста глупаво след поредния пушечен изстрел продължавахме да говорим помежду си шепнешком, да не би някой случайно да ни чуе.

Малко по малко мъжете бяха завладени от колективно чувство за страх. Искаха да прекъснем експедицията и веднага да се върнем в Маракаибо. Крише от своя страна настояваше да продължим. Профсъюзният деец Карлос, който иначе беше момче куражлия, също се стъписа. Дръпна ме настрана:

— Да се връщаме, а, Енрике?

— Защо бе, Карлос?

— Индианците.

— Вярно е, че индианците са наоколо, но ако рекат да ни нападат, за тях няма да има значение дали вървим напред или се връщаме.

— Не е сигурно, французино. Може би се доближаваме до селището им. Я погледни този камък тук — явно е, че на него са млели жито.

— Имаш право, Карлос. Дай да говорим с Крише.

Американчето обаче беше участвало в десанта над Нормандия, не се стряскаше лесно и при това обичаше страстно професията си. Събра ни всички и ни заяви, че тази местност е изключително богата на геологическа информация. И понеже беше нервиран, си позволи да ни хвърли в лицето единствената фраза, която не биваше да произнася:

— Щом като ви е страх, вървете си! Аз оставам.

Всички освен нас двамата с Карлос си тръгнаха. А аз поставих условието, че щом приключим, ще заровим там горе инструментите и кирките, защото не мога да мъкна тежък товар. Откак си счупих и двата крака при неуспешен опит за бягство от затвора в Баранкиля, носенето на тежести ме уморяваше извънредно бързо. Щяхме да вземем с нас само пробите — тях щеше да ги носи Карлос.

В продължение на пет дни останахме сами в планината — Крише, Лап, Карлос и аз. Мина се без произшествия, но, искрено казано, рядко ми се е случвало да живея толкова напрегнато, колкото през онези пет дни, когато знаех, че някакви невидими врагове ме следят зорко двайсет и четири часа в денонощието. Зарязахме всичко едва когато на Крише му се случи следното. Отишъл той на брега на реката, за да свърши една работа, и в този момент видял как храстите се размърдват и две ръце бавно ги разтварят. Това пресякло желанието му да се облекчи и той с обичайното си хладнокръвие обърнал гръб на храсталака и се върнал обратно в лагера.

— Смятам — каза той на Лап, — че е дошъл моментът да се отправим към Маракаибо. Вече сме събрали достатъчно проби от скалите и мисля, че от научна гледна точка не е необходимо да оставяме на индианците за изследване четири вълнуващи екземпляра от бялата раса.

Стигнахме без проблеми до Ла Бурра — селище от петнайсетина къщи. Тъкмо седнахме да ударим по едно питие докато дойде камионът, когато един метис, налят с алкохол до козирката, ме дръпна настрани и ме запита:

— Ти си французин, нали? И за какво ти е да си французин, щом си толкова прост?

— Моля?

— Ще ти кажа: нахлуват в териториите на мотилоните и какво правите там? Стреляте наляво и надясно по всичко, което лети, тича или плува. Въоръжени сте до един. Това не ми прилича на научна експедиция, а на добре организиран лов.

— Накъде биеш?

— По този начин нападатестествения източник за прехрана на индианците. Те не са богати. Убиват, колкото да се наядат. Не повече. При това стрелите са безшумни и не плашат останалите животни. Вие

унищожавате всичко с гърмящите си пушки и карате дивеча да се разбягва.

Тоя приятел хич не беше глупав. Заинтригува ме.

— Какво пиеш? Аз черпя.

— Един двоен ром, французино. Мерси.

И продължи:

— Затова мотилоните ви нападат. Казват си, че заради вас няма да могат да се нахранят.

— Ако те разбирам добре, ние им крадем храната?

— Точно така, французино. Има и нещо друго. Когато се качвате нагоре по реката и тя се стесни, вие слизате от лодките и ги теглите след себе си. Не си ли забелязал, че така разрушавате едни леки заграждения, изплетени от клони и бамбукови пръчки?

— Да, често.

— Ами това, което разрушавате без да ви мигне окото, са хубавите капани за риба, заложили от мотилоните. Така им причинявате големи щети. Да се направят подобни заграждения е трудна работа. Индианците измислят цели системи от сложни лабиринти и завои, за да подкарат рибите нагоре по течението и да ги доведат до изплетените от бамбукови пръчки кошове. Кошовете си имат вратички от тънки лиани, които се отместват, ако някоя риба се удари в тях отвън, но после течението веднага ги залепва обратно и който е попаднал вътре, вече не може да излезе. Виждал съм капани, дълги по петдесет метра. Възхитителна работа!

— Абсолютно си прав. Само вандали като нас могат да разрушават подобни изобретения.

По обратния път разсъждавах над думите на пияния метис и реших да пробвам едно нещо. Щом пристигнахме в Маракаибо, още преди да съм се върнал у нас за полагащите ми се осем почивни дни, минах да оставя за шефа на персонала г-н Бланше писмо с което го молах да ме приеме на следващия ден.

Той ме прие, на срещата присъстваше и най-важният началник на геолозите. Обясних им, че вече няма да има ранени и убити по време на експедициите, ако ми възложат аз да ги ръководя. Разбира се, Крише щеше да си остане официалният шеф, но аз щях да отговарям за дисциплината. Решиха да ме оставят да опитам. Това устройваше Крише — той тъкмо беше депозирал доклад, с който искаше да му

позволят да се качи още по-високо в планината — тоест в още по-опасна зона, защото там щял да намери истинска мина от първокласна информация. Правата и задълженията около новата ми длъжност (паралелно с нея щях да продължа да изпълнявам ролята на готвач за геолозите) щяхме да уточним, след като се върна. Разбира се, не казах и дума за причините, които ме караха да гарантирам сигурността на експедицията. Американците са практични хора. Не ми задаваха въпроси, за тях важен беше крайният резултат.

Само Крише беше в течение на плановете ми. Те напълно го уреждаха и затова се съгласи да ми се довери. Беше убеден, че съм открил начина да избегнем неприятностите. Фактът, че останах с него по време на предишната експедиция, когато всички останали го изоставиха, допълнително наклони везните в моя полза.

Отидох при губернатора на провинцията и го запознах с намеренията си. Представих му препоръчително писмо и той прояви сърдечност и разбиране. Убедих го да заповяда на Националната гвардия да отнеме под някакъв приемлив предлог оръжията на посочените от мен лица точно преди да навлезем в територията на мотилоните. Ако мъжете знаеха предварително, че отиват в опасните земи без пушки, никога нямаше да се съгласят да тръгнат от Маракаибо. Налагаше се да ги притисна на място и да се опитам да им вдъхна доверие.

Всичко мина като по ноти. На последния пост на гвардията в Ла Бурра обезоръжиха всички мъже с изключение на двама. Заръчах им да стрелят само в случай на опасност, но не и за лов или забавление. Аз носех револвер — друго оръжие няхаме.

От този ден нататък няхаме проблеми с експедициите. Американците се увериха в това и не ме питаха как го постигам, защото се интересуваха само от крайния резултат.

Разбрах се добре с мъжете и те ми се подчиняваха. Новата роля много ми допадна. Сега вместо да смазваме капаните с пирогите си, ние внимателно ги заобикаляхме. Знаейки, че гладът е основният проблем на мотилоните, всеки път, щом напускахме лагера, оставях кутии със сол, захар, понякога някое мачете, нож, брадвичка. Когато дни по-късно се връщахме в същия лагер, подаръците вече ги нямаше. Изчезваше всичко — дори празните тенекиени кутии. Тактиката ми се оказа сполучлива — тъй като никой в Маракаибо не знаеше причината,

пуснаха слух, че съм бил brujo — магьосник, или че съм сключил таен договор с индианците. Всичко това ме забавляваше.

По време на една от тези експедиции получих изключителен урок по риболов: как да хванем рибата без стръв, без въдица, без мрежа. Учител ми беше la danta — животно, по-голямо от дебело прасе. Сигурно стигаше два метра, че и повече на дължина. Подобен екземпляр видях за първи път един следобед, докато се мотаех близо до реката. Тъкмо излизаше от водата, и аз започнах да го наблюдавам, без да мръдна, за да не го притесня. Кожата му приличаше на кожата на носорога, а предните му крака бяха по-къси от задните. Вместо уста имаше къс, но добре оформен хобот. Приблужи се до храсталака и добре похапна — значи тревопасно. После тръгна обратно към реката, навлезе в нея и пое към една от дълбоките локви, образувани от речния прилив. Там спря и започна да преживя като крава. След което повърна през хобота си някаква зелена течност и я размеси с водата, като клатеше глава нагоре-надолу. Питам се защо го прави, но няколко минути по-късно за моя изненада рибите заплуваха около него с коремите нагоре като заспали или упоени. И тук моята danta започна преспокойно да ги лапа една след друга. Просто се шашнах.

Реших да опитам и аз. Намерих храсталака, който животното беше наръфало преди мен, набрах от листата му и ги смелих между два камъка. После изсипах кашата встрани от течението на потока. Успех! Минути по-късно рибите започнаха да изскачат дрогирани на повърхността. Взех и предпазни мерки — изкормих ги веднага, защото иначе за два часа щяха да се развалят. Оттук нататък често сервирах прекрасна риба на геолозите. А на носачите дадох следния съвет — никога и при никакви условия да не стрелят по симпатичния риболовец. Още повече че беше безобиден.

Понякога с експедициите идваха семейство ловци на каймани — баща и двама сина. Наричаха се Фуенмайор. Бяха ни полезни, защото познаваха добре областта, но не смееха да пътуват сами заради мотилоните. Денем ни помагаша да намираме пътищата през джунглата, а нощем ловяха каймани. И ние, и те имяхме полза от дружбата.

Жителите на Маракаибо — маракучосите, бяха много дружелюбни хора. Говореха напевно, имаха силно развито чувство за

приятелство. Носеха в жилите си индианска кръв и притежаваха всички качества на тази раса, а освен това бяха много умни и хитри.

Успях да завържа и дори да задържа до наши дни безценни приятелства с маракучосите. С мъжете, но и с жените, които бяха красиви и умееха да обичат и да бъдат обичани.

Ловът на каймани — тези дву-триметрови зверове, е опасно нещо. Снощи реших да тръгна заедно с бащата Фуенмайор и с големия му син. Наместихме се в тясна и лека пирога — бащата отзад с греблото, аз по средата, а синът на носа. Нощта беше непрогледна, чувахме шумоленето на джунглата и едва-едва долавяхме припляскването на греблото. Не пушихме, не смеехме да шукнем. Греблото, което служеше и за кормило, нито веднъж не се отърка о борда на пирога.

От време на време стрелвахме по повърхността на реката лъча на мощна електрическа лампа — срещу нас блесваха разпръснати на чифтове червени точки, сякаш осветявахме с фаровете на автомобил фосфоресциращите реклами покрай някое шосе. Чифт червени точки — един кайман. Знаехме, че точно пред очите на повърхността се подават — дупките на носа — ноздрите, и очите са единственото, което крокодилът не потапя във водата, докато си почива. Подбирахме жертвата според най-късото разстояние между ловеца и червените точки. Щом я набележихме, тръгвахме към нея със загасени светлини. Бащата Фуенмайор умееше като никой друг да определя в рамките на секунда точното местоположение на каймана. Плъзвахме се бързо към него и щом усетехме, че сме достатъчно близо, блесвахме с лампата в очите му. Заслепеното животно почти никога не успяваше да реагира. Лъчът ярка светлина не го изпускаше, а в това време се приближавахме на два-три метра. Кацнал на носа на пирога, синът Фуенмайор държеше лампата с лявата ръка, а с дясната мятеше с всички сили десеткилограмовия оловен харпун, който единствен можеше да пробие, дебелината кожа и да проникне в тялото на крокодила.

Оттук нататък трябва да се действа бързо. Едва усетил харпуна в тялото си, звярът се гмурва към дъното, а ние вадим веслата и започваме да гребем бързо към брега. Налага се почти да се метнем на сушата, защото ако му оставим време, кайманът ще изплува обратно и с един удар на опашката ще преобърне лодката. Разтревожените му

събратя няма да се поколебаят да си устроят пир с ловците. Едва докоснали брега, тримата скачаме и светкавично омотаваме въжето на харпуна около ствола на най-близкото дърво. Чувстваме как жертвата тръгва към нас, за да види какво я е впримчило, откъде е тази болка в гърба. Идва, за да разбере какво става. Леко, без резки движения, придърпваме отпуснатата част на въжето и я омотаваме около ствола. Ето, крокодилът ще изпъзни от реката всеки момент. Синът Фуенмайор държи в опънатата си ръка наточена американска брадва и в мига, в който животното се покаже на брега, му нанася страшен удар върху главата. Понякога са нужни до три удара, за да умъртвиш каймана. При всеки удар той изплющява с опашката си и горко на палача, ако случайно го докачи. Ако и трите удара не са били смъртоносни, а това се случва, трябва бързо да отпуснеш въжето, за да може животното да се върне в реката. Иначе с невероятната си сила то може да се изтръгне от харпуна колкото и дълбоко да е потънал в тялото му. Изчакваме малко и отново започваме да го придърпваме.

Прекарах фантастична нощ. Убихме няколко каймана. Оставихме ги на брега. На сутринта двамата Фуенмайор отидоха да им одерат кожата от корема и долната част на опашката. Кожата на гърба е прекалено дебела, за да може да се употребява за каквото и да е. След това заровиха трупите — не биваше да ги хвърлят обратно в реката, за да не я отровят. А кайманите никога не ядат себеподобните си, дори когато са мъртви.

Организирах няколко експедиции. Печелех добре, дори успях да спестявам. И тогава се случи най-невероятното събитие в живота ми.

ДЕСЕТА ГЛАВА

РИТА — ХОТЕЛ „ВЕРА КРУС“

Когато бях затворен в килиите на изолатора на Сен-Жозеф, често пъти отлитах към звездите и си измислях приказни мечти, за да населя самотата и кошмарната тишина. Представях си, че съм свободен, победител, излязъл от блатото и започнал нов живот в някой голям град. Представях си, че съм възкръснал, че съм отместил надгробния камък, който ме затискаше в мрака, и виждах как се връщам към светлината и живота. В мечтите ми от онзи период често се появяваше образът на едно момиче — красиво и добро. Нито висока, нито ниска, руса, с лешникови очи и ясни черни зеници, издаващи жизнерадост и остър ум. Устните ѝ бяха изящно очертани и когато се смееше, под тях блесваха белите ѝ зъби. Стройна и със съвършено тяло, тази жена без съмнение ме очакваше някъде по света, за да стане моя завинаги.

На тази богиня, на този идеал за красота аз приписвах най-красивата, най-благородната, най-чистата душа, преизпълнена с достойнствата, които правят от една жена любовница и приятелка едновременно. Бях убеден, че ще я срещна някой ден, че ще се свържа с нея завинаги и ще живея обичан, богат и уважаван.

Да, в изгарящата и задушаваща влага на изолатора, където не проникваше дори струя животворен въздух, задъхан и с набъбнало от страхове сърце, измъчван от неутолима жажда, останал без сили, се опитвах отчаяно да доловя дори най-незначителната капчица свежест... Полузадушен от изпаренията, които изгаряха дробовете ми, аз губех чувство за реалност и политах с мечтите си към прекрасни места, където въздухът бе хладен, короните на дърветата — зелени, където всекидневните грижи не ме засягаха, защото бях станал богат. И във всички картини, рисувани от въображението ми, се появяваше моята „красива принцеса“, както бях започнал да я наричам. Тя винаги си оставаше същата — до най-дребния детайл. Нито една нейна черта не се променяше и аз вече я познавах толкова добре, че приемах за

най-естествено присъствието ѝ в мечтите ми. Нали именно тя щеше да стане моя жена, мой ангел-хранител.

— Веднъж след поредната експедиция реших да напусна стаичката си в лагера на „Ричмънд и с-ие“ и да се преместя да живея в центъра на Маракаибо. И така един хубав ден камион на компанията ме докара до малък сенчест площад наред града. Носех малък куфар — повечето си вещи бях оставил в лагера. Знаех, че в околността има доста хотели и пансиони и тръгнах по улица „Венецуела“, която свързва двата основни площада на Маракаибо — площад „Боливар“ и площад „Баралт“. Типична тясна уличка в колониален стил, поръбена от двете страни с къщи на по един или максимум два етажа. Жегата беше невероятна, движех се само в сянката на къщите.

Хотел „Вера Крус“. Хубава къща в колониален стил от времето на конквистадорите, боядисана в бледосиньо. Чистият и приветлив вид ме подтикнаха да вляза в прохладния коридор, чиито прозорци гледаха към вътрешния двор. И там, в тази прохладна и сенчеста градина, видях една жена... и това беше ТЯ.

Тя беше, нямаше как да греша, защото я бях виждал хиляди пъти в мечтите си. Ето я пред мен моята „красива принцеса“, седнала в люлеещ се стол. Напълно сигурен съм, че ако се приближа, ще видя лешниковите очи и дори мъничката бемка на красивото ѝ овално лице. И декора съм го виждал хиляди пъти. Значи е невъзможно да греша — принцесата от моите мечти е тук, пред мен, и ме очаква.

— Buenas días, senora! Имате ли свободни стаи?

Оставих куфара си на земята — бях сигурен, че ще ми каже да. Гледах я, разкъсвах я с очи. Тя стана от фотьойла и се приближи, малко изненадана, че непознат човек се взира така втренчено в нея. Усмихна се и разкри прекрасните си зъби, които вече бях виждал толкова пъти.

— Да, господине, имам стая за вас — отвърна принцесата на френски.

— Как разбрахте, че съм французин?

— По начина, по който говорите испански. Французите трудно произнасят звука „х“. Бихте ли ме последвали?

Вдигнах куфара и тя ме заведе до една чиста, прохладна и добре обзаведена стая, която гледаше директно към двора.

Едва след като се освежих с душ, след като се измих, изкъпах, обръснах и запалих цигара, седнал на ръба на леглото в хотелската

стая, започнах да осъзнавам, че този път не мечтая. „Тя е тук, момчето ми, тази, която ти помогна да преодолееш толкова часове в килията! Тя е тук, само на няколко метра от теб! Само недей да си губиш ума! Само недей да говориш или да вършиш глупости от любов!“ Сърцето ми биеше до пръсване и аз се опитвах да го успокоя. „И най-важното, Папи, не разказвай на никого тази лудешка история. Дори и на нея. Кой би ти повярвал? Всички ще ти се смеят, ако седнеш да ги убеждаваш, че си познавал, докосвал, целувал, обладал тази жена преди няколко години, докато си гниел в килиите на един ужасен затвор. Мълчи! Принцесата е тук и това е най-важното. Не избързвай — сега, след като я срещна, тя повече няма да ти избяга. Но действай бавно, внимателно. От вида ѝ си личи, че е собственичката на хотела.“

Обясних ѝ се в любов през една чудна тропическа нощ, докато седяхме в хубавата малка градинка на хотела. Тя до такава степен приличаше на феята, за която бях мечтал, че сякаш също ме очакваше отдавна. Наричаше се Рита и произхождаше от Танжер. Беше свободна и нямаше връзка, която да ѝ тежи. Очите ѝ ме гледаха с целия си блясък, ярки като звездите в небето над нас. Най-почтено ѝ признах, че съм бил женен във Франция, че не знам какво точно е семейното ми положение в момента и че поради твърде сериозни причини не съм в състояние да проуча този въпрос. Което си беше чистата истина: не можех просто да пиша писмо до кметството в родното ми село и да поискам справка за гражданското си състояние. Не знаех как би реагирала съдебната система на подобна молба. Би могла например да започне процедура за екстрадирането ми. Не ѝ казах обаче, че съм бил престъпник и каторжник. Вложих цялата си сила и въображение, за да я убедя. Не можех да си позволя да изпусна най-големия шанс в живота си.

— Ти си красива, Рита, невероятно красива. Приеми огромната и силна любов на един мъж, който също си няма никого на белия свят, но изпитва нужда да обича и да бъде обичан. Истина е, че нямам много пари, а ти с малкия си хотел си почти богата в сравнение с мен, но повярвай ми, единственото ми желание е нашите две души да се слеят завинаги. Отговори ми „да“, Рита — ти, която си красива като най-красивите цветя в тази страна, красива като орхидеите. Не мога да ти кажа защо и как, но искам да знаеш, колкото и невероятно да ти се струва това, че те познавам и те обичам от дълги години насам. Ти

трябва да ми принадлежиш така, както аз ти се заклевам, че ще ти принадлежа — изцяло и завинаги.

Но, както очаквах, Рита не се оказа лесно момиче. Трябваше да минат три дни, преди да се съгласи да ми се отдаде. Срамежлива и стеснителна, тя ме молеше да се крия, когато отивам в стаята ѝ. После една хубава сутрин, без да съобщаваме официално на никого, ние просто престанаме да крием любовта си и аз съвсем естествено се заех с ролята на собственик на хотела.

Щастието ни беше пълно и пред мен се разкри възможността за съвсем нов живот — семеен живот. Аз, парият, беглецът от френската каторга, успях не само да се измъкна от блатото, но вече имах и свое домашно огнище с една жена, чиято душа бе красива като тялото ѝ. Единствената сянка върху щастието ни идеше от факта, че бях женен във Франция и сега не можех да склуча брак с нея.

Да обичам, да бъда обичан, да имам свой дом — о, господи, колко великодушно е да ми дадеш всичко това!

Скитници по пътищата; скитници по моретата; авантюристи, които се нуждаят от приключения така, както останалите смъртни — от хляб и вода; мъже, които летят из живота както мигриращите ята в небето; скитници от градовете, които ден и нощ обикалят из бедняшките предградия, влизат в парковете, надничат в богаташките квартали и с гняв в сърцето търсят място, където да нанесат своя удар; скитници-анархисти, които на всяка крачка от съществуването си откриват колко егоистично всъщност е обществото; освободени затворници; войници в отпуски; войници, които се връщат от фронта; бегълци, преследвани от една система, която иска да ги пипне обратно и да ги тикне в килиите, за да ги доунищожи; всички те, да, всички без изключение, страдат от това, че в един или друг момент от живота си не са имали дом, и ако providението им направи този подарък, те влизат в него така, както аз влязох в моя — с обновена душа, изпълнени с желание да дарят любов и зажаднали да получат обич.

Ето че най-после и аз като всички останали смъртни, като баща ми, като майка ми, като сестрите ми, като близките ми, най-после имах собствен дом и в него живееше и ме обичаше моето момиче.

И ако срещата с Рита промени почти изцяло начина ми на живот, ако ме накара да почувствам, че оттук нататък поемам по нов път, то това стана само защото тя беше наистина необикновена жена.

Първо, точно като мен тя бе пристигнала във Венецуела, за да избяга от нещо. Не от каторга или затвор, разбира се, но все пак за да избяга.

Беше дошла от Танжер преди половин година заедно с мъжа си, който я зарязал три месеца по-късно, за да се впусне в някаква авантюра на триста километра от Маракайбо. Тя не пожелала да тръгне с него и той я оставил да се оправя с хотела. В Маракайбо работеше брат ѝ — търговски пътник, който почти не се свърташе на едно място.

Разказа ми за живота си, а аз я слушах внимателно. Моята принцеса се беше родила в един от бедните квартали на Танжер. Овдовялата ѝ майка смело се опитвала да отгледа сама шестте си деца — три момчета и три момичета. Рита била най-малката.

Още като дете тя превърнала улицата в свой дом. Не искала да прекарва дните си в двете стаички, обитавани от седемчленното ѝ семейство. Предпочитала да се разхожда из парковете, арабските пазари, да наблюдава хората, които се тълпели из тях, ядели, пеели, пиели и крещели на всички възможни езици. Ходела босонога. За останалите деца и съседите от квартала била просто Рикита. С другарчетата си — тайфа весели хлапета, прекарвала далеч повече време на плажа или на пристанището, отколкото в училище. Но вече знаела как да защитава реда си на дългата опашка пред градската чешма, когато трябвало да занесе вкъщи ведро с вода. Съгласила се да сложи обувки чак когато станала на десет години.

Любознателното ѝ мозъче проявявало интерес към всичко наоколо. Прекарвала часове край арабския разказвач на приказки. Накрая на разказвача му писнало да гледа непрекъснато пред себе си малкото момиченце, което при това не оставяло и грош в шапката му, и я блъснал да се махне. От този ден тя винаги се криела зад по-големите деца.

Не знаела кажи-речи нищо, но това не ѝ пречело да мечтае за широкия, пълен с неизвестности свят, откъдето пристигали параходите с чуждестранни имена. Да замине, да пътешества била голямата ѝ страстна мечта. Тя никога не я напуснала. Но малката Рикита имала странна представа за широкия свят. Северна и Южна Америка били съответно горна и долна Америка. Горна Америка всъщност била Ню Йорк, който я изпълвал цялата от край до край. Там всички хора били

богати и всичките се снимали в киното. В долна Америка живеели индианците които поднасяли цветя на хората и свирели на флейти. И в двете Америки хората живеели, без да работят, защото там имало негри, които вършели всичко.

Но това, което я вълнувало повече от арабските пазари, камиларите, разказвачите на приказки, мистериозните забулени с фереджета жени и шарената глъчка на пристанището, било циркът. Била ходила на цирк два пъти. Първия път се промъкнала под тентата, а втория път влязла благодарение на един стар палячо, който се развълнувал от гледката на хубавото босоного дете и лично ѝ осигурил чудесно място. Циркът я привличал като любовник, била готова да го последва. Мечтаела да танцува върху високо опънатото въже, да прави пируети във въздуха и да получава аплодисменти. Циркът тъкмо се готвел да замине към долна Америка. С цялата си душа жадувала да тръгне с него. Да замине, да отпътува, да стане богата и да донесе много пари на своите.

Не заминала с цирка, а със семейството си. Не било далечно пътешествие, но все пак пътешествие. Преместили се да живеят в Казабланка. Там пристанището било по-широко, а корабите — по-големи. Рикита продължавала да мечтае за далечните светове.

Навършила шестнайсет години. Носела кокетни роклички, които си шиела сама, защото вече работела в магазина „Френски платове и тъкани“ и собственичката често ѝ подарявала по някой друг изостанал метър от платовете. Жаждата ѝ за пътешествия продължавала да я изгаря, още повече че магазинът се намирал на „Рю дьо Л’Орлож“ — на две крачки от офиса на прочутата въздухоплавателна компания „Латекоер“. Авиаторите често се отбивали във френския бутик. И то кои авиатори! Мермоз, Сент-Екзюпери, писателят Мимил, Дьолоне, Дидие. Били красиви, освен това били най-смелите пътешественици на света. Познавала ги до един, а те вкупом я ухажвали. От време на време се съгласявала на една целувчица, но като разумно момиче спирала дотук. Колко пъти си представяла, че лети с тях в небето, докато ги слушала да разказват за приключенията си, седнали удобно в близката сладкарница! Те от своя страна също я харесвали, тя била малката им любимка. Носели ѝ скромни, но безценни в нейните очи подаръци, посвещавали ѝ стихове, някои от които били публикувани във вестник „Ла Вижи“.

На деветнайсет години се омъжила за търговец — износител на плодове за Европа. Работели много, родила се дъщеричката им, били щастливи. Разполагали с две коли, удобна къща и Рита вече можела да подпомага финансово майка си и близките си.

За нещастие обаче два от корабите с портокали претърпели тежки злополуки. Две провалени доставки — и те били разорени. Междувременно мъжът ѝ бил задлъжнял с големи суми — щели да минат години в непосилен труд, докато ги изплати. Тогава решил да избяга в Южна Америка. Лесно убедил Рита да тръгне с него на това фантастично пътешествие към мечтаната страна, където златото, диамантите и петролът се срещат на всяка крачка. Поверили дъщеричката си на Ритината майка и изпълнени с мечти за приключения, зачакали момента, когато ще се качат на бленувания голям кораб.

Големият кораб се оказал риболовна лодка, дълга дванайсет и широка пет метра. Капитанът, бил естонец. Не изглеждал особено почтен човек. Склонил да ги качи на борда и да ги заведе до Венецуела заедно с още дванайсет други бегълци. Услугата струвала по пет хиляди франка на човек. И така, Рита поела на път: в пълна нелегалност, с една стара лодка, в компанията на десетина испански републиканци, бягащи от Франко, един португалец, бягащ от Салазар, и две други жени — двайсет и пет годишна кобилеста германка, любовница на капитана, и дебелата испанка Мария, жена на готвача Антонио.

Сто и дванайсет дни продължило пътуването! На Острови Зелени нос им се наложило да спрат за дълго, тъй като корабчето било бая надупчено и дори за малко не потънало при една по-силна буря. Докато го поправяли, пътниците трябвало да спят на пристанището. Мъжът на Рита бил загубил първоначалната си смелост. Казвал, че е чиста лудост да се носиш из Атлантическия океан в тази разнебитена черупка. Рита се опитвала да му повдигне духа — обяснявала му, че капитанът е викинг, а викингите са най-добрите моряци на света и затова трябва да му имат пълно доверие. И тогава като гръм от ясно небе дошла новината! Испанците успели да научат, че онзи мръсник капитанът си е намерил други пътници ѝ ще се възползва от принудителното им отсъствие, за да поеме с новите си клиенти към Дакар още тази нощ. Веднага избухнал бунт. Предупредили властите и

групом се отправили към корабчето. Обградили капитана, заплашили го. Испанците имали ножове. Духовете се успокоили, когато капитанът обещал, че ще стигнат до Венецуела. Съгласил се дори да бъде под непрестанната опека на някой от пасажерите. И така, още на следващия ден те напуснали Зелени нос... Пред тях се простирал Атлантикът.

Двайсет и пет дни по-късно видели на хоризонта очертанията на островите Тестигос — отдалечена от континента венецуелска територия. Забравили всички неприятности — бурите, перките на акулите, гърбовете на делфините, които блъскали лодката им на игра, гадините в брашното, дори случая със Зелени нос. Рита била толкова щастлива, че забравила за предателството на капитана и го разцелувала по двете бузи. Корабчето се тресяло от песента, която испанците съчинили по пътя (където има испанци, там винаги се намира китара и певец):

*A Venezuela nos vamos
Aunque no hay carretera.
A Venezuela nos vamos
En un barquito de vela.*^[1]

Влезли в пристанището на Каракас на 16 април 1948 г. Размахвайки вместо флаг една пола на немкинята Зенда, капитанът поискал медицинска помощ за групата си. Сърцата на всички се разтуптели от радост, когато видели как към тях се приближава моторницата на пристанищната здравна служба. Били победили!

Рита преживяла трудностите сравнително леко, макар че по време на пътуването отслабнала с цели десет килограма. През цялото време не проронила нито едно оплакване. А имало от какво да се жалва в онази безпомощна черупка, захвърлена наскре Атлантическия океан. Изпуснала нервите си само веднъж, но никой не я видял. На тръгване била взела няколко книжки, за да се развлича по време на безкрайното пътуване. И сред тях се оказал точно най-неподходящият за морските пътешественици роман — „Капитан Немо“ от Жюл Верн. По време на една буря Рита не издържала и го метнала през борда,

защото ѝ писнало да сънува как от дълбините на океана изплува гигантски октопод и ги завлича на дъното както „Наутилус“.

Няколко часа след пристигането им венецуелските власти ги приели на територията на страната, въпреки че нямали документи. „По-късно ще ви издадем удостоверения за самоличност“, им казали. Двамата болни пътници били настанени в болница, а другите получили храна, облекло и покрив от държавата. След няколко седмици всеки си намерил работа. Ето това беше историята на Рита.

Не е ли странно първо това, че намерих жената, за която бях мечтал в ужасните килии на изолатора, и, второ, че и тя беше пристигнала тук като мен — бягайки? И че беше получила същия дружелюбен прием от тази щедра нация...

В продължение на три месеца нищо не помрачи щастието ни. Но ето че един хубав ден неизвестни лица разбиха касите на „Ричмънд и с-ие“, чиито геоложки експедиции аз продължавах да организирам. Така и не разбрах откъде местните ченгета са надушили истината за миналото ми. Няма значение — важното е, че бях арестуван като заподозрян номер едно и че се озовах в затвора на Маракайбо.

Оттук-нататък нещата тръгнаха по стандартната процедура. Рита беше разпитана заради връзката си с мен, така че тя научи от ченгетата по възможно най-грубия начин онова, което се бях опитал да скрия. Интерпол добре я беше осведомил. Въпреки всичко тя не ме заряза, докато бях в затвора, и направи много, за да ми помогне. Плати от джоба си на адвокат, който само след петнайсет дни успя да докаже невинността ми и ме извади от затвора. Злото обаче вече беше сторено.

Когато дойде да ме посрещне при освобождаването, Рита беше развълнувана, но много тъжна. Не ме гледаше вече така, както преди. Като че ли се страхуваше да остане насаме с мен. Имах чувството, че всичко е загубено. Сякаш за да потвърди това, тя запита:

— Защо ме излъга?

Не, не може да бъде! Не искам да я загубя! Никога вече няма да получа такъв подарък като нея от съдбата. Налага се отново да събера всички сили, за да се преборя.

— Рита, трябва да ми повярваш. Когато те срещнах, толкова те харесах, толкова се влюбих в теб, че се уплаших да ти кажа истината.

Мислех си, че ако я знаеш, няма да искаш повече да ме погледнеш. Помниш ли какво ти разправях за себе си? Лъжех, разбира се, но лъжех, за да чуваш за мен само неща, които ще ти е приятно да чуеш.

— Ти ме излъга... Ти ме излъга... — не спираше да повтаря тя. — А аз те мислех за свестен човек!

Боже, тази жена като че ли изживява наяве някакъв кошмар. Тя се бои. Тя се бои от теб, братко, тя се бои от теб.

— Кое те кара да мислиш, че не мога да бъда свестен човек? И аз като всеки друг имам правото поне да се опитам да стана щастлив, добър, почтен мъж. Не забравяй, Рита, че в продължение на тринайсет години съм се съпротивлявал срещу най-страшната наказателна система на света и че никак не ми е било лесно да се измъкна от блатото. Аз те обичам такъв, какъвто съм сега, Рита, обичам те не с миналото, а с настоящето си. Трябва да ми повярваш — премълчах истината само от страх да не те загубя. Казвах си, че дори да съм живял някога в грях, бъдещето ми с теб ще е съвсем различно. Виждах общия ни път облян в светлина и доброта. Кълна ти се, Рита, в живота на баща ми, когото накарах много да страда.

И тук нервите ми не издържаха и аз се разридах.

— Истина ли е това, Анри? Наистина ли така виждаш бъдещето ни?

Опитах се да се взема в ръце, но гласът ми още трепереше, когато й отговорих:

— Трябва да бъде така, защото това диктуват сърцата ни. Не може да не го чувстваш. Ние двамата с теб нямаме минало. Само настоящето и бъдещето имат значение за нас.

Рита ме прегърна:

— Не плачи, Анри. Послушай вятъра в дърветата — нашето бъдеще започва от днес. Закълни ми се обаче, че никога вече няма да вършиш нищо престъпно. Обещай ми, че няма да ме лъжеш вече и че в живота ни няма да има мръсни тайни.

Държейки я в прегръдките си, аз се заклех. Чувствах, че в момента е заложен на карта най-големият шанс, който съдбата някога ще ми даде. Разбихах, че не е трябвало да крия каторжническото си минало от тази честна и храбра жена, която при това трябваше да мисли и за малката си дъщеричка. И тогава на един дъх й разказах всичко, абсолютно всичко. Извадих на показ дори най-дълбоко

скритата в душата ми тайна — манията за отмъщение, която ме гризеше от осемнайсет години насам. Реших да сложа тази фикс-идея в краката ѝ, да се откажа от отмъщението като доказателство за искреността ми. Сам не можех да повярвам, че го правя: това беше възможно най-голямата жертва от моя страна и при това тя не можеше да я оцени. Чух гласа си някак отстрани, сякаш говореше непознат:

— За да ти докажа колко те обичам, Рита, ще направя за теб най-голямата жертва. От този момент нататък се отказвам от отмъщението си. Да изпукат в леглата си ония, които ме накараха толкова да страдам и да се мъча — прокурорът, ченгетата, фалшивият свидетел. Ти си права. Не бих могъл да им простя. Но за да заслужи една жена като теб, трябва да изхвърля от съзнанието си безумното желание да ги накажа. Пред теб стои съвсем нов човек. Старият е мъртъв.

Вероятно Рита беше мислила над този разговор през целия ден, защото вечерта след работа ме запита:

— А баща ти? Ти вече си достоен за него, защо не му пишеш веднага?

— Не сме научавали нищо един за друг от 1933 година насам. По-точно от октомври на 33-а. Тогава за първи път присъствах на раздаването на писма в каторгата — онези тъжни писма, които се четат предварително от надзирателите и в които човек не може да каже нищо. Видях отчаянието по лицата на нещастниците, които не получиха писмо; видях тъгата на онези, които не намериха в своите писма желаните новини. Видях момчета, които късаха писмата си и ги тъпчеха, видях други, чиито сълзи размазваха мастилото. Можех също така да си представя какво причиняват прокълнатите каторжнически писма на получателите си: марката от Гвиана, коментарите на раздавача и съседите в селското кафене: „Каторжникът е писал. Значи още е жив, щом праща писма...“ Представях си срама на човека, взимащ плика от ръцете на раздавача: „Как е синът ви, добре ли е?“ И затова, Рита, писах на сестра ми Ивон и ѝ казах: „Не чакайте никога повече новини от мен и не ми пращайте нищо. И аз като вълка на Алфред дьо Вини мога да умра, без да вия.“

— Но, Анри, всичко това е минало. Сега ще пишеш ли на баща ти?

— Да, още утре.

— Не, сега.

И така, за Франция замина едно дълго писмо, разказващо само за неща, които не биха накарали баща ми да страда. Не му описвах страданията си, а само новото начало и розовото настояще. Писмото се върна с клеймо „Заминал, без да остави адрес“.

Господи, кой знае къде е бил принуден да избяга баща ми, за да се скрие от срама, който му навлякох! Хората са толкова зли, сигурно са направили живота му непоносим. Рита реагира веднага:

— Ще замина за Франция, за да намеря баща ти.

Погледнах я объркан. Тя добави:

— Зарежи експедициите, и без това са опасни. По-добре докато ме няма, да се грижиш за хотела.

Не бях сбъркал с моята Рита! Не само че не се страхуваше да се хвърли в неизвестността на едно такова дълго пътуване, но и имаше достатъчно доверие в мен, бившия каторжник, за да остави в ръцете ми всичко, което притежаваше. Правилно постъпваше — можеше изцяло да разчита на мен.

Всъщност Рита беше наела хотела. Трябваше да направим нещо, за да сме сигурни, че няма да ни се изплъзне от ръцете. С други думи, трябваше да го купим. Едва сега научих какво означава да се бориш, за да завоюваш по честен път място под слънцето. Напуснах „Ричмънд и с-ие“ и с получените от тях шест хиляди боливера плюс спестяванията на Рита успяхме да платим половината от цената. Тогава за нас започна истинска всекидневна и дори всекинощна борба, за да изкараме останалите пари. Работехме като луди по осемнайсет-деветнайсет часа на ден. Това усилие, тази непресъхваща воля за победа, стремежът да постигнем целта си колкото можем по-скоро, ни караха да се чувстваме чудесно. Никога не се оплакахме от умората си. Аз пазарувах и помагах в кухнята, приемах гостите, бях навсякъде едновременно, без да престана да се усмихвам. Примрял от умора, започвах отначало.

За да печелим повече, аз се занимавах и с амбулантна търговия — имах дървена двуколка, която пълнех с леко дефектни сака и панталони, купени от фабриката на безценица, и ходех да продавам стоката на площад „Баралт“. Застанал под изгарящото слънце, ревах с пълно гърло, за да привличам купувачи. Веднъж толкова се увлякох, че в стремежа си да демонстрирам здравината на саката, разпрах едно от тях от горе до долу. Колкото и да обяснявах, че съм най-силният мъж в Маракаибо, него ден не направих голям оборот. Киснех на площада от

осем часа до обяд. В дванайсет и половина дотърчавах в хотела, за да помагам при сервирането в ресторанта.

Площад „Баралт“ беше пазарният център на Маракайбо и винаги беше много оживен. В единия му край се издигаше църквата, в другия се нареждаха най-живописните сергии на света. Там можеше да се намери и от пиле мляко — месо, дивеч, риба, раци, без да забравяме големите зелени игуани — любимо местно лакомство, — оплетени така, че да не могат да избягат, яйца от каймани, от костенурки, от морски костенурки, всички видове плодове — тропически и всякакви, и, разбира се, сърцевина от палмово дърво. Под жежкото слънце на този вечно врящ град пазарът жужеше от хора: кожи с всякакъв цвят, очи с всякаква форма — от дръпнатите очички на китаеца до кръглите очища на негъра.

Двамата с Рита обожавахме Маракайбо, въпреки че беше един от най-горещите градове във Венецуела. Жителите му бяха весели, отворени и жизнерадостни. Говореха напевно, бяха благородни и щедри, съчетавайки испанската си кръв с най-добрите качества на индианците. Мъжете кипваха лесно, но иначе изпитваха култ към другарството и умееха да се държат като братя с приятелите си. Маракучото (така наричат тук жителя на Маракайбо) се отнася подозрително към всичко, което идва от Каракас. Оплаква се, че изхранва цяла Венецуела с добивания от него петрол и че столичани най-неблагодарно го пренебрегват. Чувства се като благодетел, когото облагодетелстваните третират като беден роднина. Жените са хубавици, най-често средни на ръст, почтени като девойки, верни като съпруги, добри майки. И цялото това множество живее в оживление, шум и смях сред облените в ярки цветове къщи, дрехи, цветя и плодове. Напред, назад, движението тук не секва. Площад „Баралт“ е пренаселен с амбулантни търговци и контрабандисти на дребно, които продават алкохол и цигари почти без да се прикриват. Нещата се уреждат някак по семейному — полицаят стои на няколко метра, но винаги успява да извърти глава в другата посока, докато бутилката френски коняк, уиски или пакетът американски цигари прескочат от една кошница в друга. Защото за разнообразните стоки, пристигащи дотук по земя, море и въздух, клиентът плаща с една много стабилна валута — по онова време един долар струваше точно 3,35 болиара.

Да ръководиш хотел не е проста работа. При пристигането си Рита се беше опитала да наложи порядки, които противоречаха на местните навици. Клиентелата ѝ — венецуелска в по-голямата си част — беше свикнала да хапва обилно на закуска: царевични питки (arepas), пържени яйца с шунка, бяло сирене. Тъй като посетителите бяха на пълен пансион, всяка сутрин менюто за деня се изписваше на черната дъска пред трапезарията. И още първия ден Рита беше изтрила всичко и беше написала с красивия си заоблен почерк: „Закуска — черно кафе или кафе с мляко, хляб и масло.“ „Хайде бе!“, трябва да са си помислили повечето клиенти, защото още на следващия ден много от тях си прибрали багажа.

С моето идване дребните промени, предложени от Рита, прераснаха в истинска революция.

Първи декрет: удвоих цените.

Втори декрет: само френска кухня.

Трети декрет: климатична инсталация навсякъде.

Хората се шашкаха от това, че една пригодена за хотел къщичка в колониален стил предлага климатична инсталация във всяка стая и в трапезариите. Клиентелата се промени. Първо при нас започнаха да отседат търговски пътници. После в къщата се настани един баск, предлагащ „швейцарски“ часовници „Омега“, произведени изцяло в Перу. Той превърна стаята си в офис и започна да търгува със закупчици, препродаващи стоката му из петролните полета. Толкова се боеше от обир, че монтира допълнително още три ключалки на вратата си. Въпреки мерките за сигурност от време на време по някой часовник изчезваше от „офиса“. Първоначално баскът реши, че къщата е обитавана от духове. После обаче се разбра, че крадецът, или по-точно крадлата, е нашата пуделка Буклет. Тя беше хитро животно и съумяваше да се мушне в стаята и да отмъкне под носа на собственика някоя и друга ценна вещ. В резултат онзи глупак се разкрещя и ме обвини, че съм я дресирал да го краде. Умрях от смях. Изпихме заедно по два-три рома и накрая успях да го убедя, че нямам нищо общо със скапаните му часовници и че дори бих се срамувал да продавам такъв боклук. Той се успокои, утихна и се прибра обратно в стаята си.

Идваха всякакви клиенти. По онова време Маракаибо се пукаше по шевовете, почти беше невъзможно да намериш свободни места по квартири и хотели. В един момент в града се появи рояк неаполитанци.

Те обикаляха домовете и продаваха платове. Страхотни мошеници — нагъваха топчетата по някакъв особен начин, мереха, режиха и накрая клиентът винаги получаваше два пъти по-малко, отколкото беше платил. Ходеха облечени като моряци с по една тежка торба на рамо и за кратко време буквално наводниха града и околностите му — особено петролните полета. Не знам тия хитреци откъде научиха за нашия хотел, но ето ги, че цъфнаха пред вратата. Тъй като нямахме нито една свободна стая, им предложихме да спят на двора. Те пък взеха, че се съгласиха. Прибираха се вечер към седем и отиваха да се къпят в общата баня. Заради тях се научихме да готвим спагети по неаполитански. Харчеха много и бяха добри клиенти. Всяка вечер изкарвахме от склада железните кревати, подреждахме ги в дворчето и Рита ги оправяше за сън заедно с две прислужнички. Тъй като настоявах всичко да се плаща предварително, всяка вечер водех с неаполитанците един и същи спор. Те твърдяха, че не бива да плащат колкото и останалите гости на хотела, щом като спят под открито небе. Аз пък им казвах, че напротив, всичко си е много логично, защото местенето на леглата, чаршафите, одеялата, възглавниците сутрин и вечер изисква повече работа от поддържането на една обикновена стая.

— И изобщо съветвам ви да си траете, защото иначе ще кача цените още повече. Скапвам се от работа, докато мъкна тия легла нагоре-надолу. Накратко, карам ви да си плащате за хамалъка.

Плащаха и после заедно се смеехме. Въпреки че печелеха много, спорът се повтаряше и на следващата вечер. Една нощ валя страшен дъжд и горките неаполитанци трябваше да премъкнат дюшеците си в трапезарията и да спят там. Леле, тогава какъв скандал беше!

Появи се и една собственичка на публичен дом. Въртеше голямо заведение на пет километра от Маракаибо, в местността Биволска глава. Бардакът ѝ се казваше „Тибири Табара“. Тя — Елеонора — представляваше огромна маса плът, но с хубави очи. Умна жена. Повече от сто и двайсет жени работеха за нея. Но само нощем.

— Имам няколко французойки, които са решили да ме напускат — оплака се Елеонора. — Не искат да прекарват по двайсет и четири часа на ден в бардака. Съгласни са да работят от девет вечерта до четири сутринта. Но през останалото време искат да могат да се отпуснат в една хубава стая, да не чуват непрекъснато как се работи в съседните помещения, да хапнат хубава храна.

С Елеонора се разбрахме италианките и французойките да дойдат да живеят при нас. Не ми беше трудно да повдигна цената с десет боливера на ден: момичетата бяха твърде доволни, че ще живеят в хотел „Санта Крус“ при французи. В началото се договорихме да дойдат шест клиентки, но след един месец вече се бяха увеличили двойно.

Рита наложи желязна дисциплина. Мацките бяха млади и до една хубави. Беше им абсолютно забранено да приемат посещения на лица от мъжки пол — не само в стаите, но дори на двора или в трапезарията. Трябва веднага да кажа, че не ни създадоха проблеми. Държаха се като истински дами. Вярно е, че много проститутки в обикновения живот са свестни жени с добро поведение. Вечер идваха да ги вземат с таксита. Излизаха от стаите си преобразени — докарани, гримирани. Дискретно и без шум се запътваха „към фабриката“, както наричаха помежду си бардака. От време на време сводниците на момичетата пристигаха на гости от Париж или Каракас. Стараеха се да минават незабелязано. На тях, естествено, им разрешавахме да посещават клиентките ни в хотела. Идваха, прибираха парите, окуражаваха момичетата и си заминаваха също така дискретно.

Не се минаваше и без някои дребни смешни инциденти. Веднъж един подобен гостенин ме помоли да преместя него и протежето му в друга стая. Оказа се, че в момента съсед им е един едър и як италианец, който всяка вечер дочаквал своята мацка да се върне от работа и я любел най-малко веднъж. При това бил с около пет години по-възрастен от моя човек.

— Разбери, човече, не мога да издържа на неговия ритъм. Ако знаеш какви изпълнения прави! И нали сме съседи, ние с моята чуваме всичко — викове, охкане, пъшкане — цял концерт. Поставя ме в ужасно положение, защото аз, да ти кажа откровено, го правя има-няма веднъж на седмица. Мацката ми взе да сравнява. Излъгах я няколко пъти, че имам мигрена, но тя не ми вярва. Моля те, братче, ако не ти представлява голяма трудност, премести ни в друга стая.

Успях да остана сериозен и отвърнах, че при такива убедителни аргументи не мога да не му служа.

Веднъж Елеонора ми се обади по телефона в два часа през нощта. Някакъв французин, който не знаел дума испански, бил хванат от полицията докато надзъртал през прозорците на бардака, скрит сред

клоните на едно дърво. Почнали да го разпитват защо се е покатерил там и дали е имал престъпни намерения, но на всеки въпрос човекът отговарял само: „Енрике от Вера Крус“. Сkochих в колата и поех към „Тибири-Табара“.

Веднага познах онзи нещастник — беше сводник от Лион и беше гостувал в хотела. Двамата със съдържателката на бардака седяха един до друг, а срещу тях се бяха изправили с мрачни физиономии двама полицаи. Преведох им това, което той ми разказа накратко:

— Не, този господин не се е бил качил на дървото с лоши намерения. Просто се е влюбил в една от мацките, но не ще да си признае в коя. Покатерил се сред клоните, за да ѝ се порадва скришом, защото тя и пет пари не давала за него. Това е цялата история. Нищо сериозно, както виждате. Впрочем аз го познавам, той е свестен човек.

Изпихме бутилка шампанско, която той плати. Накарах го да остави бакшиш и го поведох към колата.

— Я кажи сега, какъв дявол те накара да кацнеш на онуй дърво? Да не си полудял? Или може би си започнал да ревнуваш собственото си момиче?

— Не, не е така. От известно време приходите ѝ спадат безпричинно. Тя е сред най-хубавите курви в бардака, а печели по-малко от останалите. Затова реших да дойда и да проверя лично колко души приема на нощ. Така щях поне да разбера дали ме лъже и дали крие доходите си от мен.

Колкото и да бях ядосан, че са ме вдигнали посред нощ заради някакъв си сводник, не можах да не се разсмея. „Кацналият на едно дърво“, както започнах да го наричам от този ден нататък, си замина обратно за Каракас. Акцията му остана без последствия. Момичетата от бардака научили за скандала и неговата курва веднага се досетила какво е дирел сводникът на дървото.

Работехме много, но и се веселяхме. Непрекъснато измисляхме разни шеги. По едно време се занимавахме с викане на духове. Вечер едва изчакахме курвите да тръгнат към „фабриката“, и се нареждахме около кръглата маса, слагахме върху нея ръце с длани надолу и започвахме сеанса. Тази щуротия я измисли една хубава трийсетгодишна художничка унгарка. Тя всяка нощ викаше духа на умрелия си съпруг и аз помагах с крак на масата да отговаря на въпросите ѝ.

Мъжът ѝ продължавал да я измъчва, оплакваше се тя. Защо? Накрая една вечер духът на мъжа ѝ отговори посредством масата, че никога няма да я остави на мира. Обвини я, че била много дашна. Ние всички се развикахме, че това е страшно престъпление и че ревнивият дух може жестоко да ѝ отмъсти, още повече че тя открито си признаваше греховете. Какво да стори? Чакай да размислим, защото нейният нрав може и да е лек, но проблемът е тежък. Консултирахме се дълго с духовете и намерихме разрешението. Тя трябваше да излезе в средата на двора при пълнолуние чисто гола и с разплетени коси, без грим, без бижута и парфюм, изкъпана с марсилски сапун за пране и едно мачете в ръка. В мига, в който луната навлезеше в зенита си, художничката трябваше да размаха мачетето във въздуха и да удари с него двайсет и един пъти. Акцията завърши успешно, а ние добре се посмяхме, скрити зад кепенците на прозорците си. На следващия ден след сеанса за разваляне на магията масата отвърна (и то по изрично настояване на Рита, която прецени, че шегата започва да става солена), че починалият съпруг ще я остави на мира. При това той ѝ разреши да хойка колкото иска, но я помоли никога повече да не сече с брадва въздуха при пълнолуние, защото много го боляло.

Имахме един пудел — Мину. Беше доста голям, почти кралски — подарък от случаен клиент французин. Песът беше винаги идеално сресан и подстриган. Козината на главата му се издигаше в нещо като впечатляващ щръкнал перчем. Бедрата на краката му бяха винаги топирани, а глезените — старателно избръснати. Под нослето му стърчаха мустачки в стил Чарли Чаплин, а брадичката изглеждаше изящно заострена. Комшиите не спираха да му се възхищават и често пъти случайни минувачи преодоляваха стеснителността си, за да ме запитат що за животно е това.

Та същият този Мину за малко не ни докара неприятности с църквата. Улица „Венецуела“, на която се намираше хотелът, водеше към един храм и затова по нея често минаваха религиозни процесии. Мину, който си падаше по зрелищата, обикновено сядаше на дупето си пред входа на хотела и старателно наблюдаваше. Не лаеше никога. Нещо повече, всяко негово обаждане предизвикваше сензация — толкова беше тих. Веднъж обаче цялата група вярващи маракучоси се заплесна по нашето животно и изостави кюрето и послушниците да вървят напред сам-самички. Вместо да следват процесията, местните

жители се блъскаха, за да видят кучето отблизо, а някои от тях съвсем сериозно обсъждаха възможността това да е душата на покаял се грешник, който иска отново да се приобщи към Бога и затова така тихо наблюдава шествието. По едно време кюрето явно осъзна, че зад гърба му няма никой, и се обърна да види какво става. Хукна обратно към хотела, почервенял от гняв, и започна да хока вярващите, задето нямат уважение към църковната церемония. Уплашени, хората отново се строиха в редици и продължиха пътя си. Някои от тях бяха толкова смаяни, че продължиха да се обръщат назад към Мину, докато го изгубиха от поглед. От този ден редовно следяхме маракаибския вестник „Панорама“, за да знаем кога ще има процесия по нашата улица и да вържем кучето в задния двор.

Имахме и други инциденти с кюретата. Две францужойки напуснаха бардака на Елеонора и хотела. Бяха решили да развиват самостоятелно бизнес и да спретнат малък публичен дом на една от централните улици. Хитро измислено, защото сега вече клиентите им не бяха принудени да пътуват десет километра на отиване и десет на връщане, за да се облажат. Имаше хляб в тази работа, ако мога така да се изразя. За да си направят реклама, момичетата си отпечатаха визитни картички с текст „Жюли и Нана, изискани услуги на еди-кой си адрес“ и тръгнаха да ги разпространяват из града. Вместо да ги дават лично в ръцете на разни мъже, те понякога ги подпъхваха под чистачките на паркираните автомобили. За зла беда, обикаляйки града, бяха налетели на колата на епископа на Маракаибо и му бяха тикнали не една, а две визитки под двете чистачки. И той вдигна шум до бога. За да демонстрира греховния характер на предложението, вестник „Религия“ дори пусна факсимиле на картичката. Свещеничеството все пак прояви толерантност и не закри публичния дом, а само посъветва дамите да бъдат по-дискретни в бъдеще. Благодарение на безплатната реклама в „Религия“ момичетата събраха бързо голяма и доста странна клиентела. Пред вратата на дома често се събираше толкова дълга опашка, че момичетата помолиха един продавач на топли сандвичи да премести сергията си пред техния вход и така да осигури някакво минимално алиби на чакащите.

Така изглеждаше работата в хотела откъм веселата ѝ страна, но бързам да кажа, че ние не живеехме на някаква изолирана планета. Живеехме във Венецуела и зависехме от икономическите и

политическите промени в страната. След 1948 година политическият живот стана доста бурен. Калиегос и Бетанкур държеха властта от 1945 г. насам. Това беше първият опит за установяване на демократично управление в историята на Венецуела. На 13 ноември 1948 г. — едва три месеца, откак двамата с Рита си поставихме за цел да купим хотела, един майор — Томас Мендоса, има наглостта да направи сам опит за преврат. Провали се. На 24-и същия месец благодарение на часовникарски точен удар военните взеха властта почти безкръвно. Президентът на републиката и виден писател Калиегос беше принуден да се оттегли. Политическият лъв Бетанкур поиска убежище в посолството на Колумбия.

Ние в Маракайбо преживяхме няколко напрегнати часа. В един миг чухме екзалтиран глас да крещи по радиото: „Работници, излезте на улицата! Искат да ви отнемат свободата, да закрийт синдикатите, да ви наложат със сила една военна диктатура! Излезте да завземете площадите и...“ Щрак! Микрофонът внезапно млъкна и след малко прозвуча спокоен сериозен глас: „Граждани! Въоръжените сили отнеха властта от хората, в чиито ръце я бяха поверили след свалянето на генерал Медина, защото те не съумяха да я използват за вашето благо. Не се страхувайте, ние гарантираме живота и собствеността на всички без изключение. Да живее армията! Да живее революцията!“

Това е всичко, което аз лично разбрах от тази безкръвна революция. На следващия ден се събудихме и прочетохме във вестниците състава на тричленната военната хунта: генералите Делгадо Чалбод, президент, Перес Хименес и Льовера Паес.

В началото се бояхме да не би новият режим да ни отнеме свободите, гарантирани от предишния. Нищо такова не се случи. Животът си продължи постарому, само дето ключовите държавни постове бяха дадени на военни. Две години по-късно убиха Делгадо Чалбод. Мръсна история, за която и до днес съществуват две противоположни версии. Първата е, че е имало заговор да бъдат избити и тримата, но само той го е отнесъл. Втората — че единият или двамата останали генерали са организирали убийството. Истината така и не излезе наяве. Убиецът загина на място от пушечен изстрел, докато полицията го преместваше от един затвор в друг. Така най-сигурно му запушиха устата за нежелани разкрития. Силният човек в

правителството стана Перес Хименес, който през 1952 г. беше официално обявен за диктатор.

Нашето всекидневие не се промени. Живеехме тежко, нямахме време дори да излезем на разходка, но въпреки това чувствахме удовлетворение от усилията, които полагаме. Знаехме, че работим, за да изградим собствения си дом, дом, където щяхме да живеем щастливо, без да дължим нищо никому, доволни, задето сме постигнали всичко сами. Само хора, които се обичаха като нас, можеха да бъдат толкова единни.

В този дом един ден щеше да дойде Клотилд, дъщерята на Рита, и тя щеше да стане моя дъщеря. В този дом щеше да дойде моят баща и той щеше да е и техен баща.

В този дом щяха да се отбиват приятелите ми, за да си поемат дъх и да потърсят помощ, ако нещо ги притеснява.

В този дом щяхме да бъдем толкова щастливи, че мисълта за отмъщение нямаше дори да ми минава през ума.

Най-накрая дойде денят, когато можахме да се поздравим като победители. Декември месец на 1950 г. нотариусът оформи един хубав документ, удостоверяващ, че най-после ние сме абсолютните собственици на хотела.

[1] Във Венецуела отиваме,/ въпреки че натам няма път,/ във Венецуела отиваме/ с нашата малка платноходка. ↑

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

БАЩА МИ

В мига, в който документите ѝ станаха готови, Рита тръгна за Франция. Тръгна да търси мястото, където баща ми се беше оттеглил или може би скрил от света.

— Имай вяра, Анри. Аз ще доведа баща ти.

Останах да се грижа сам за хотела. Зарязах търговията с ризи и панталони, която ми носеше доста добри печалби. Но Рита беше заминала да търси моя баща — не биваше да допусна отсъствието ѝ да се забележи. Трябваше да се справям с всичко, сякаш тя си беше тук и дори два пъти по-добре.

Заминала да търси баща ми, да търси баща ми! Онзи чистосърдечен учител от ардешкото селце, който преди двайсет години не можа да целуне за последен път осъдения си на доживотна каторга син, защото дебелият затворнически решетки му попречиха. Онзи, на който Рита — моята жена, ще каже: „Идвам тук като ваша дъщеря, за да ви кажа, че след много страдания синът ви си възвърна свободата, започна нов живот като добър и честен човек и изгради с мен свой дом, където ви очаква.“

Ставах в пет сутринта и тръгвах на покупки с кучето Мину и с дванайсетгодишното хлапе Карлито, което прибрах от затвора за малолетни. Карлито носеше кошниците. За час и половина купувах провизиите за целия ден — месо, риба, зеленчуци. Връщахме се, натоварени като мулета. В кухнята работеха две готвачки — едната на осемнайсет, а другата на двайсет и четири години. Трупвах целия пазар на масата и те се заемаха да подредят продуктите.

Най-хубавият момент в плътно разграфения ми ден идваше в шест и половина сутринта, когато сядах да закуся в трапезарията, а в скута ми се настаняваше четиригодишната дъщеричка на готвачката Роза. Беше черна като въгленче и абсолютно отказваше да се храни без мен. Мъничкото ѝ голичко телце, изкърпано току-що от майка ѝ, беше още хладно. Тя гукаше и ме гледаше с блестящите си очички, бликащи

от доверие. Кучето ревниво лаеше, обидено, че го пренебрегвам заради детето, а папгалът на Рита се разполагаше преспокойно на масата до чашата ми с кафе и кротко кълвеше натопените си в млекце трохички хляб. Цялата тази компания превръщаше закуската в празник.

А Рита? Ни вест, ни кост от нея. Защо? Замина преди месец. Пътуването трае шестнайсет дни — значи от две седмици е във Франция. Нима за две седмици не е успяла да открие нищо? Или не иска да ми каже какво е научила? Аз ще бъда доволен да получа дори само една телеграма: „Баща ти е добре и те обича.“

Започнах да дебна пощальона, вече напусках хотела само ако не можех да изпратя някой друг да свърши моята работа. Приключвах покупки и сделки надве-натри и тичах обратно към къщи. Почальоните във Венецуела не носят униформи, но обикновено са съвсем млади момчета. Така че скачах всеки път, когато някой младеж тръгнеше да влиза в двора, и гледах в ръцете му, за да видя жадуваната зелена хартийка на телеграмата. Не и не. В повечето случаи момчетата дори не бяха пощальони. Два или три пъти наистина получихме телеграми, адресирани до хотела. Щом ги видех, аз се хвърлях и ги измъквах от ръцете на служителя, за да разбера с разочарование, че са за някой от клиентите на хотела.

Напразното очакване и липсата на новини ме изнервиха до крайност. Убивах се от работа и гледах да съм непрекъснато зает, защото чувствах, че иначе не бих могъл да издържа на напрежението. Помагах в кухнята, измислях разни щурави менюта, проверявах по два пъти на ден дали стаите са почистени. Говорех с клиентите за всякакви глупости и изслушвах всякакви истории. Стремях се да запълня докрай часовете и дните, за да понеса тежестта на неизвестността. Единственото, което не смогвах да свърша в този период, бе да взимам участие в хотелските партии покер, които започваха в два часа всяка нощ.

Справях се не зле за сам човек и клиентите бяха доволни. Направихме само един голям гаф, и то по вина на Карлито. Вместо да купи течен парафин, за да почистим кухнята, той взел бензин. Двете готвачки натъркали хубаво целия под и после най-безгрижно запалили фурната. Огънят обхвана помещението за секунди. Двете сестри бяха обгорени от краката до кръста. Едва успях да метна една покривка върху дъщеричката на Роза и да я изнеса. В резултат само тя се отърва

почти без рани, докато готвачките пострадаха сериозно. Оставих ги да се лекуват в стаята си в хотела и наех временно на тяхно място един панамец.

Животът в хотела продължаваше спокойния си ход, но аз започнах да се измъчвам от мълчанието на Рита.

Това продължи точно петдесет и седем дни. И ето че дойде моментът, когато стоях на летището ѝ знаех, че ще я видя след най-много десет — двайсет минути. Беше ми изпратила телеграма: „Пристигам в петък в 15.30 ч. с полет 705. Целувки. Рита.“ Защо само това? Защо не пишеше подробности? Никого ли не бе успяла да открие? Не знаех вече какво да мисля и не смеех да гадая.

Ето я насреща ми моята Рита. Най-после ще науча всичко.

Тя слезе пета от самолета. Видя ме още от стълбицата и двамата размахаме ръце. Изглеждаше спокойна. Опитвах се да прочета нещо по лицето ѝ. Не се смееше, само леко се усмихна. Не, тя определено не приличаше на победител, не, тя не бе размахала ръка от радост, а само за да ми покаже, че ме е видяла. Когато стигна на два метра от мен, вече знаех, че се връща победена.

— Намери ли баща ми?

Изстрелях въпроса в упор, в лицето ѝ. След двумесечна раздяла едва намерих сили да докосна бузата ѝ с устни — до такава степен не можех повече да чакам отговора.

Да, намерила го беше. В гробището на едно малко селце в Ардеш. Показа ми снимка — хубава надгробна плоча от цимент с надпис „Ж. Шариер“. Снимката на гроба беше всичко, което Рита носеше за мен.

Сърцето ми, изпълнено с толкова надежда при заминаването на жена ми, сега почти спря от мъка. Изведнъж нещо дълбоко в мен се разкъса, сякаш под тежестта на внезапно срутилите се илюзии. До този миг аз продължавах да виждам малкото момче в себе си през очите на баща ми. Господи, не стига, че ме лиши от младостта ми, но дори не ми позволи да прегърна за последен път баща си, да го чуя как ми казва: „Ела в прегръдките ми, мой малък Рири. Съдбата се отнесе безмилостно към теб, съдебната и наказателната система те смачкаха по нечовешки начин, но аз продължавам да те обичам, никога не съм се отричал от теб и се гордея, че намери сили да се бориш, да победиш и да стигнеш дотук.“ Карах Рита непрекъснато да ми повтаря малкото

факти, които едва беше успяла да научи за живота на баща ми след моето осъждане. Аз мълчах, не можех да говоря, душата ми беше стегната докрай. И внезапно сякаш някакъв шлюз се отприщи в сърцето ми и мисълта за отмъщение отново ме завладя с дива сила: „Ченгета, ще заложа експлозивите на «Ке д'Орфевър», но не за да убия няколко от вас, а за да убия колкото мога повече — сто, двеста, триста, хиляда! А ти, Голдстейн, лъжливи свидетелю, имай ми доверие! Ще дойде време да ти взема мярката и на теб. А за онзи жаден за присъди прокурор ще намеря най-подходящия инструмент и ще изтръгна колкото мога по-болезнено лъжливия му език!“

— Трябва да се разделим, Рита. Опитай се да ме разбереш: те унищожиха живота ми. Те не ми позволиха да прегърна баща си и да получа прошка от него. Трябва да си отмъстя, не мога да ги оставя да се измъкнат безнаказано. Утре тръгвам на път. Това е последната ни нощ заедно. Знам къде да намеря пари, за да замина и да осъществя плана си. Единственото, за което те моля, е да ми дадеш пет хиляди боливера от общите ни спестявания, за да посрещна първите разходи.

Изведнъж стана безкрайно тихо. Вече не виждах Рита. Лицето ѝ се стопи зад ярките образи, които запрепускаха във въображението ми.

Какво ми е нужно, за да осъществя плана си? Общо взето, по-малко от двеста хиляди боливера. Навремето ми се струваше, че ще ми трябват повече, но не съм бил прав. Шейсет хиляди долара ще ми стигнат съвсем спокойно. Мога да си ги набавя от две места, които оставих на мира от уважение към тази страна. Първото се намира в Каяо — купчината злато, пазена от двама бивши каторжници. Другото е наскред Каракас — касата на едно голямо предприятие. Касиерът е лесен — той пренася парите без ескорт. Входът на сградата, където се намира касата, е много удобен, при това зле осветен. Мога да действам сам, без оръжие, само с едно шише хлороформ. Единственото неприятно е, че когато се пренасят по-големи суми, касиерите се движат по трима. Не мога да съм сто на сто сигурен, че ще се справя и с тримата. Най-лесен е, разбира се, обектът в Каяо. Достатъчно е да взема това, което ми трябва — трийсетина кила злато, не повече, и да ги зароя. Ако нещо се издъни, правя се на болен и отсядам в къщата на Мария. Но има възможност да усетят кражбата доста по-късно. Операцията е проста: лягам с Мария и щом тя заспи, ѝ давам да подиша малко хлороформ, за да не се събуди през нощта. Мога да

стана, да изляза, да направя удара и да се върна в леглото без никой да ме усети. Лесно ще се приближа до пазача — гол, омазан с черни сажди в тъмната нощ.

После ще бягам през Английска Гвиана. В Джорджтаун трябва да пристигна с малко злато във формата на бучки или на стърготини, останали след преработка. Това е лесно. После ще намеря сигурен купувач, който да купи всичкото злато. Ще действаме по принципа на разрязаните на две банкноти. Той ще държи половинките и ще ми ги връчи едва щом му предам цялата стока. Срещата ще стане на английския бряг на река Карони, където ще съм заровил откраднатото. Така всички ще сме спокойни.

В Джорджтаун мога да се появя съвсем спокойно — вече минаха няколко години, откак избягах оттам. Сега ще вляза в страната пак нелегално и ако властите ме пипнат — нещо твърде малко вероятно, ще кажа, че съм прекарал изминалите години в джунглата в търсене на каучук или злато и заради това не са ме виждали отдавна.

Знам, че малкият Жюло продължава да живее там. Той е свестно момче и ще ми даде подслон. Има само една опасност — Индара и сестра й. Ще мога да излизам само нощем. А по-добре изобщо да не излизам и да оставя Жюло да действа вместо мен. Мисля, че Дългия Андре също е там, а той притежава канадски паспорт. Колко му е да сменим снимката и да фалшифицираме печата. Ако не става, просто ще си купя документи от първия срещнат или от някой моряк в клуба на марината.

Оттук нататък трябва да изпратя парите по банков път в Буенос Айрес, да оставя в себе си съвсем малко средства, да отида в Тринидад и да взема оттам самолет за Рио де Жанейро. В Рио ще сменя паспорта и ще вляза в Аржентина.

В Аржентина няма да имам проблеми. Там е пълно с приятели от каторгата. Лесно ще открия и бивши нацисти, който сигурно са гъчкани с фалшиви документи. От Буенос Айрес тръгвам за Португалия с четири различни паспорта и документи за самоличност от четири различни държави, но всичките с едно име, за да не се объркам.

От Лисабон взимам пътя за Барселона. Оттам пак по земя влизам във Франция с парагвайски паспорт. Вече говоря испански достатъчно добре, за да заблудя любопитните френски жандарми. Половината от

парите ще съм превел в Лионската банка, а другата половина ще оставя за всеки случай в Буенос Айрес.

Трябва да убедя абсолютно всички познати, с които съм имал работа в Джорджтаун, Бразилия и Аржентина, че съм тръгнал за Италия, където ме очаква жена ми, за да започнем собствен бизнес в едно курортно селище.

В Париж ще отседна в хотел „Жорж V“. В никакъв случай няма да излизам нощем, ще се храня в хотела и в десет вечерта ще си поръчвам да ми носят чай в стаята. Така цяла седмица. Ще си създам образ на сериозен тип, който води стриктно подреден живот. В хотел подобни неща се разчуват бързо.

Ще нося мустаци, а косата си ще подстрижа с бретон — като офицер. Ще говоря колкото е възможно по-малко и ще употребявам само няколко френски думи, и то изчанчени с испански акцент. Ще настоявам всеки ден да ми дават на закуска испански вестници.

Хиляди пъти досега бях мислил над въпроса с кого от виновните да започна, за да не направи никой връзка между трите удара на Папийон. Първо ще посетя ченгетата и ще им пратя един натъпкан с експлозивни куфар. Ако всичко мине без гафове, никой няма да се сети за мен. Трябва обаче първо, да отида на „Ке д'Орфевър“ и да измеря с хронометър колко минути са необходими, за да вляза, да изкача стълбите, да оставя куфара и да изляза навън. Детонатора ще си го наглася сам — достатъчно съм научил във френско-венецуелския гараж.

Ще пристигна пред сградата на полицията с камионетка с надпис еди-коя си фирма за канцеларски принадлежности. Облечен като хамалин, с едно куфарче на рамо, кой би ме заподозрял. Трябва само да запомня името на някой началник, който има кабинет на горния етаж. Като ме спрат ченгетата долу, ще мога да им кажа, че отивам при него, или още по-добре — ще им покажа фактурата за доставка, сякаш не си спомням името на клиента. После стой и гледай, ако си падаш по фойерверки. Само някакъв гигантски малшанс може да ги накара да свържат името на Папийон с този атентат в анархистки стил.

Така Прадел няма нищо да заподозре. Заради него, но също така за да имам къде да приготвя куфара с експлозивите и детонатора, ще наема една извънградска къща, като ще се представя чрез парагвайския си паспорт, ако дотогава не съм успял да си намеря френски

документи. Все пак ме е страх да се обаждам на старите приятели от престъпния свят. Най-добре е да се оправям с чуждестранните паспорти.

Къщата ще е в околностите на Париж, на брега на Сена, за да мога да стигам дотам и по земя, и по вода. Ще купя малка, лека и бърза моторница с кабина и ще я оставям или пред къщата, или на някой кей наред Париж. Ще си взема също една бърза количка. Веднъж да стигна дотам — после лесно ще науча къде живее Прадел, къде — работи, какъв е обичайният му маршрут, къде прекарва почивните си дни, вози ли се с метро, автобус, такси или има собствен автомобил. Ще оформя план за действие и ще го отвлека, за да го затворя в къщата.

Въпросът е добре да проуча кога най-често остава сам. Веднъж да го вкарам в мазето на къщичката, и всичко ще е наред. Спомням си как се беше разплул в креслото си в съда през далечната 1931 г. и сякаш ми казваше с поглед: „Няма да ми се измъкнеш, хубавецо, ще използвам всичката си мощ срещу теб, ще измъкна всичката отвратителна смрад от досието ти, за да накарам заседателите да се отвратят от теб и да те изхвърлят завинаги от обществото.“ Той наистина използва всичките си умения, за да постигне тази цел — обрисова едно момче на дваисет и четири години като самия дявол, а дванайсетте неуки мухльовци от скамейката на заседателите ме изпратиха на доживотна каторга. Този трябва да го измъчвам поне осем дни, преди да го оставя да пукне. И пак ще му е малко!

За десерт ще си оставя Голдстейн — лъжливия свидетел. Ще го оставя последен, защото той е най-опасен за мен. Щом намерят трупа му, ченгетата ще проверят досието му и ще открият каква роля е изиграл в процеса срещу мен. Те знаят, че съм избягал, и тъй като не са глупаци, лесно ще се досетят, че Папийон е в Париж. От този момент ситуацията ще стане доста напечена: ще ме търсят по хотелите, улиците, гарите, пристанищата, летищата. Ще трябва бързо да се чупя, като не оставям нищо на случайността.

Лесно ще го открия и проследя чрез магазина за кожени облекла на баща му. Мога да го убия по няколко различни начина, но каквото и да правя, трябва да съм сигурен, че ме е познал преди смъртта си. Ако е възможно, ще направя това, за което толкова пъти съм мечтал: ще го удуша с голи ръце, бавно, като му повтарям: „Мъртвите понякога се

надигат от гроба си. Не очакваше, че можеш да умреш от моите ръце, нали? Все пак ти по-лесно се измъкна, защото ще пукнеш само след няколко минути, а мен ме обрече да гния бавно и мъчително.“

Не знам дали ще успея да се измъкна от Франция след този удар, защото след убийството на Голдстейн за мен ще стане доста опасно. Почти сигурно е, че ще ме разкрият. Не ми пука. Виновните трябва да платят за смъртта на баща ми, дори ако това ми коства живота. Бих им простил собствените си страдания. Но това, че баща ми си отиде от света, без да научи как синът му се е измъкнал от блатото, това, че си отиде със срама на челото, криейки се от бившите си приятели, това, че легна в гроба, без да разбере къде съм и какво става с мен, това не бих могъл да го простя! Никога!

Докато обмислях за пореден път всички стадии на акцията, за да съм сигурен, че няма пропуски в плана, Рита седеше на земята, опряла глава на коленете ми. Не казваше нито дума, нито звук, имах чувството, че дори задържа дъха си.

— Скъпа Рита, утре заминавам.

— Не, няма да заминеш.

Изведнъж тя се изправи, сложи ръце на раменете ми и ме погледна в очите. После продължи:

— Не бива да заминеш, не можеш да заминеш. Имам и други новини. Възползвах се от това пътуване, за да подготвя идването на дъщеря ми. Тя ще пристигне след няколко дни. Знаеш, че досега я държах настрана, защото исках първо да се установя, да си уредя живота. Сега не само че се чувствам по-сигурна за бъдещето, но знам, че детето ще има баща — теб. Нима ще избягаш от отговорността? Нима ще провалиш всичко, което постигнахме с любов и взаимно доверие? Добре, ще убиеш тези, които са виновни за нещастията ти, а може би дори за смъртта на баща ти. Но нима това е най-доброто, което можеш да сториш в сравнение с всичко останало? Това ли е единственият път, който виждаш? Нашите съдби са свързани завинаги, Анри. Заради мен, заради порасналото момиче, което идва тук като твоя дъщеря и което ще те обикне. Не искам от теб да простиш, а да изоставиш мисълта за отмъщение. Ти веднъж вече беше взел това решение. А сега смъртта на баща ти те връща обратно в „блатото“. Слушай ме внимателно: ако баща ти — този честен и добър селски учител, който цял живот е учил децата да бъдат добри, работливи,

милостиви, да вървят по правия път и да уважават възрастните, — ако той можеше да поговори с теб, нима щеше да приеме желанието ти за мъст? Не. Щеше да ти каже, че нито ченгетата, нито лъжливият свидетел, нито прокурорът, нито въпросните мухльовци-заседатели струват толкова, че да пожертваш заради тях една жена, която обичаш и която те обича; или дъщеря ми, която се надява да намери баща в твоето лице; или домашното ти огнище; или правдивия ти живот. Искаш ли да знаеш как виждам твоето отмъщение? Нашето семейство да се превърне за околните в символ на щастие; с твоя ум и моята помощ да успеем да си изградим добро положение; всички местни хора казват за теб: „Французинът е честен, почтен, коректен, думата му струва колкото злато“. Ето така ще си отмъстиш. И това ще е най-хубавата ти победа: ще докажеш на всички, че страшно много са грешали по отношение на теб, че си успял в живота, защото си се измъкнал неопетнен от страданията въпреки средновековните затвори и човешката злоба. Това е единственото отмъщение, достойно за любовта и доверието ми към теб.

Тя спечели. Говорихме цяла нощ и аз разбрах какво значи да изпиеш горчивата чаша до дъно. Не можех да устоя на желанието да науча всички подробности от пътуването на Рита. Тя се беше отпуснала на дивана като смазана от болезнения неуспех на дългото си странстване и от битката, която току-що беше водила с мен. Седнал на ръба на дивана, наведен към нея, аз разпитвах и разпитвах безкрай и изкубвах малко по малко всичко, което тя искаше да скрие.

Тръгнала, изпълнена с вяра от Маракаибо, но още по пътя към пристанището на Каракас, където е трябвало да вземе кораба за Европа, я обзело предчувствие за провал. Като че ли целият свят се опитвал да ѝ попречи. Тъкмо преди да се качи на кораба „Колумбия“, забелязала, че ѝ липсва една от необходимите визи. Наложило се да се върне в Каракас и да си осигури визата за отрицателно време. С документите в джоба тръгнала обратно към пристанището, примирайки от страх да не би корабът междувременно да е заминал. Точно в този момент избухнала силна буря и отплаването се отложило. Шофьорът на камиона, който я откарвал към пристанището, обаче толкова се уплашил от бурята, че тръгнал обратно към града, зарязвайки Рита сам-сама на сред пътя. Тя извървяла три километра под дъжда и за неин късмет попаднала на такси, което — също уплашено

от бурята — бързало да се приюти на някой от паркингите на пристанището. Пристанището ги посрещнало с рева на корабните сирени. Полудяла от притеснение, Рита мислела, че това са сирените на „Колумбия“, която вече вдига котва.

Щом успяла най-накрая да се настани в каютата си, се разплакала от радост. Но точно тогава някакъв инцидент на борда забавил с още няколко часа отпътуването. Всички тези изживявания ѝ се сторили като лоши знамения.

После прекосила океана, минала покрай Хавър и слязла в Марсилия, където я посрещнала стара нейна приятелка. Тя я завела при някакъв местен общински съветник, който от своя страна ѝ осигурил препоръка до свои приятели, живеещи в Ардеш. Отново на път — горката Рита успяла да си поеме дъх и да се организира едва след като пристигнала в дома на онези изключително любезни хора, към които я насочил марсилският съветник. Трудностите тепърва ѝ предстоели.

Домакинът — Анри Шампел, я завел в Обена у семейния ни нотариус адвоката Тестю. Ах този проклет Тестю! Безсърдечен буржоа! Първо ѝ съобщил най-безцеремонно, че баща ми е мъртъв. После, без да се е допитвал до никого по своя инициатива ѝ забранил да се среща със сестрата на баща ми и с нейния съпруг — леля и чичо Дюмарше, пенсионирани учители, живеещи в Обена. Години по-късно двамата ще ни посрещнат с разтворени обятия, възмутени и потресени от мисълта, че не са могли да се видят с Рита и да възобновят връзките си с мен заради проклетия Тестю. Що се отнася до сестрите ми, онзи злобар направо отказал да ѝ даде техния адрес. Едва успяла да изскубне от безсърдечния тип името на селището, където е бил погребан баща ми — Сен Пере.

Тръгнали към Сен Пере. Там Анри Шампел и Рита успели да намерят гроба и научили нещо ново — че след двайсетгодишно вдовство баща ми се бил оженил отново за една пенсионирана учителка. Това станало още докато съм бил в каторгата. В семейството я наричали леля Жу. Изключителна жена — ми каза за нея Рита. Жена, която била с толкова благородно сърце, че запазила и в новия си дом спомена за майка ми жив и непокътнат. В трапезарията Рита видяла големи снимки на майка ми, която беше идол за мен, както — и снимки на баща ми. Леля Жу била запазила дори мебелите на майка ми. Тази

леля Жу, която навлезе толкова внезапно в живота ми, сякаш съм я познавал открай време, направила всичко възможно, за да усети Рита атмосферата, с която баща ми е живял до последния си миг: споменът за мама и присъствието на онзи изчезнал син, който за татко си останал малкият Рири.

На всеки 16 ноември — моя рожден ден, баща ми плачел. На Коледа винаги оставяли край масата един празен стол. Когато жандармите идвали да му съобщят, че съм избягал, той бил готов да ги разцелува за хубавата новина. Самата леля Жу, която никога не ме беше виждала, мислела за мен сякаш съм неин роден син и споделяла с баща ми радостта и надеждата около всяко мое бягство.

И така, леля Жу приела Рита повече от добре. Само една подробност хвърлила сянка върху радостната им среща. Леля отказала да даде на Рита адресите на двете ми сестри. Защо? Поради каква причина жената на баща ми взела такова решение? Опитах се бързо да намеря отговора. Явно леля Жу не е била сигурна как те ще посрещнат новината за възкръсването ми. Явно е имало сериозни причини, за да не каже на Рита: „Тичай бързо там и там, те ще полудеят от радост, че брат им е жив, че се е установил в обществото и има собствено семейство.“ Изглежда, нито сестра ми Ивон, нито сестра ми Елен, нито зетьовете ми са щели да се зарадват на появата на избягалия каторжник. Явно леля Жу не е искала да поеме отговорността да разстрои спокойствието им.

Вярно е, че и двете бяха омъжени, че имаха деца и тези деца сигурно дори не подозираха, че съществувам. Жената на баща ми си е казала: нека да бъдем по-предпазливи. Без да знам повече подробности, си извадих заключение, че докато съм бил в каторгата, аз съм живял и оцелял с мисълта за моите близки, докато те са направили всичко възможно, за да ме забравят колкото могат по-бързо. Така жена ми се върна само с малко пръст, взета от гроба на баща ми, и със снимката на този гроб, където точно четири месеца преди пристигането ѝ татко намерил вечен покой.

И все пак успях да видя през очите на Рита (Шампел я беше развел навсякъде) местата, където прекарах детството си. Тя ми разказа с подробности как изглежда сега сградата на основното училище, в която живеехме с татко. Представих си паметника на незнайния воин точно срещу градинката и самата градинка. Имах

усещането, че дори разцъфналата мимоза не се е променила през всичките тези години, за да може жената, която преди месец я е попивала с очи, да ми каже: „Нищо, или почти нищо не се е променило. Ти толкова пъти си ми рисувал картината на своето детство — имах чувството, че посещавам отдавна познати места.“

Често пъти молах Рита да ми разкаже отново един или друг момент от пътешествието си. Животът в хотела продължи обичайния си ход. Но дълбоко в душата ми бе настъпила необяснима промяна. Не се чувствах като зрял мъж на средна възраст, научил за смъртта на един баща, когото не е виждал от двайсет години. Не, чувствах се като десетгодишно хлапе, което е живееело с татко си, в един момент е проявило непослушание, избягало е от училище, за да си поиграе, и на връщане разбрало, че баща му вече го няма.

Дъщерята на Рита — Клотилд, пристигна. Караше шестнайстата си година, но беше толкова тънка и крехка, че хората я мислеха за дванайсетгодишна. Дребна, с дълги и къдрави черни коси, които падаха върху раменете ѝ. Черните ѝ очи блестяха от ум и любопитство. Не приличаше на девойче, а на хлапе, което още си играе с кукли. Между нас веднага възникна взаимно доверие. Тя като че ли разбра, че мъжът, който живее с мама, ще се превърне в най-добрия ѝ приятел и винаги ще я обича и закриля.

След пристигането ѝ сякаш попаднах в плен на непознато чувство — желанието да я закрилям, да я направя щастлива, да видя, че ме смята ако не за баща, то поне за най-сигурната опора в живота си. Сега, когато Рита пое своята част от задълженията, вече можех да ходя на пазар по-късно — към седем часа. Водех със себе си и Клотилд. Двамата тръгнахме от къщи, хванати за ръка. Водехме кучето Мину, а зад нас подтичваше Карлито, който носеше кошниците. За нея всичко беше непознато, искаше да види всичко наведнъж. Когато забележеше нещо странно, веднага започваше да разпитва на висок глас. Най-силно впечатление ѝ правеха индианците с дългите си шарени роби, с изрисуваните лица и плетените шалове, обединяващи всички цветове на дъгата. Фактът, че водех със себе си едно дете, което се вкопчваше в ръката ми при всяка въображаема опасност, сякаш за да се подсети, че има кой да я закриля сред многоцветната шумна тълпа,

ме вълнуваше дълбоко и подхранваше в мен ново чувство — бащината любов. „Да, малка Клотилд, върви спокойно и доверчиво през живота, бъди сигурна, че до последния си миг ще правя всичко възможно, за да премахвам бурените от пътя ти.“

И накрая двамата се връщахме доволни в хотела и винаги носехме на Рита някаква забавна история за това, което сме видели или което ни се е случило на пазара.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

КАК СТАНАХ ВЕНЕЦУЕЛЕЦ

Зная, че читателят очаква да научи от тази книга преди всичко за приключенията, които лично аз съм преживял, а не подробности от историята на Венецуела. Затова нека ми прости отклонението, но държа да разкажа за някои важни политически събития, които се случиха по време на описвания от мен период. Правя го по две причини. Първо, защото въпросните събития промениха хода на моя живот и повлияха на някои решения, които се наложи да взимам, и, второ, защото по време на срещите ми с читателите на „Папийон“ в няколко различни държави открих, че хората твърде малко познават Венецуела.

Повечето европейци знаят, че Венецуела се намира в Южна Америка (но не им е ясно в коя точно част на континента), че има петролни залежи и че е експлоатирана от североамериканците — нещо като колония на САЩ. А това далеч не е вярно.

Наистина, властта на петролните компании в миналото е била много голяма, но постепенно венецуелските интелектуалци успяха почти изцяло да освободят страната си от американското влияние. Понастоящем спокойно можем да говорим за пълна политическа независимост на Венецуела и това се доказва от достойното ѝ място в ООН и други международни организации. Всички политически партии в еднаква степен милеят за правото на Венецуела сама да ръководи съдбините си независимо от волята на чужди държави. Затова след идването на власт на Калдера ние установихме дипломатически отношения с всички страни по света независимо от политическите им режими.

Истина е, че в политическо отношение Венецуела продължава да зависи от своя петрол, но поне съумява да го продава скъпо. А чуждите петролни компании са принудени да оставят на държавата до осемдесет и пет процента от печалбата си.

Венецуела обаче притежава и други богатства освен петрола, желязото и различните полезни изкопаеми. Венецуела има своите граждани — богат резерв от мъже и жени, чиято основна цел е да освободят изцяло страната си от чуждия икономически натиск, независимо кой го упражнява. Мъже и жени, които започнаха да доказват и ще доказват все по-убедително, че Венецуела може да утвърди, да уважава и развива демокрацията не по-зле от която и да било държава.

В университетите — истински средища за новаторство в политиката и политическата култура, младите мечтаят за социална справедливост и радикално преобразяване на родината им. Те вярват, убедени са, че ще успеят да постигнат идеалите си, без да нарушават основните принципи на свободата на личността, и че ще донесат щастие на народа си, без да попадат в клопките на крайно дясна или крайно лява диктатура. Разбира се, всички тези вълнения не могат да минат без някои прояви на насилие. Информационните агенции бързат да разпространяват новините за тези прояви по целия свят, без да обясняват причините, които са ги породили — а именно жаждата за социална справедливост и свобода. Аз вярвам в младежта на тази страна, вярвам, че тя ще допринесе за изграждането на едно общество — пример за останалите заради демократичността си, но също и заради солидната икономика. Защото не бива да забравяме, че огромните залежи в най-близко бъдеще ще бъдат напълно индустриализирани. Тогава Венецуела ще е спечелила голямата си битка. Знам, че ще я спечели.

Освен възможностите за бурно развитие на индустрията и богатствата на земните си недра Венецуела е идеална страна за развитието на туризма. Тя притежава всички условия, които могат да я превърнат в рай за туристите — пясъчните плажове, обградени с кокосови палми, слънчевия климат, възможностите за риболов в топлите води, летищата, способни да приемат и най-големите самолети, евтинията, островите, симпатичното местно население, неговата гостоприемност, липсата на намек за расова сегрегация. Достатъчно е да пътуваш един час със самолет от Каракас, и можеш да се озовеш сред индианците, потъналите в нея села около Маракайбо или вечните снегове на Андите.

Съвсем скоро Венецуела ще бъде в състояние да посреща огромни контингенти от туристи, които никога няма да съжаляват, че са дошли — толкова много са възможностите на страната да задоволи всички вкусове, и капризи. Народът е политизиран наистина, но само по отношение на вътрешните си проблеми. За сметка на това не му липсва мъдрост и той никога не си позволява да съди за чужденците по това какъв режим властва в тяхната страна.

Винаги съм си мечтал да видя един ден как с помощта на големите синдикални централи семействата ще могат да се събират по време на ваканциите си не в големите хотели, а в кокетни бунгала, където ще се чувстват свободни и независими от разни графици. Самолетите са толкова бърз транспорт, а чартърните полети позволяват да се намали много цената на билета. Тогава защо синдикатите по цял свят да не се обединят и да построят във Венецуела евтини ваканционни селища за членовете си?

Накратко, Венецуела е толкова щедро надарена от природата страна, че не се нуждае от политик за държавен глава, а по-скоро от един добър счетоводител, заобиколен от активен екип, който с печалбите от петрола ще построи фабрики за преработка на полезните изкопаеми и ще отвори нови работни места.

Една революция трябва да протече от горе на долу. Така тя ще постигне много по-добри резултати от революциите, които тръгват по обратния път. А захранената с нови политически идеи младеж може да се надигне, ако не осъзнае, че върховете активно действат за дълбоки промени в обществото. Аз лично съм убеден, че Венецуела ще спечели тази битка и ще успее благодарение на богатствата си да осигури и на най-скромния си гражданин добър стандарт на живот.

1951... Стигам в спомените си до тази година и ме обзема чувството, че просто няма какво повече да разказвам. Лесно е да разказваш истории за бури, главоломни падания и изкачвания обратно до върха, но когато повърхността е гладка и спокойна, ти се иска просто да се отпуснеш в тихите бистри води и да се унесеш мълчаливо в миналото. Ето обаче, че дъждът отново завалява, тихите води се надигат, вихърът ви понася и въпреки желанието ви да живеете спокойно, настрани от вълненията, външните събития така нахлуват в

личния ви свят, че се налага отново да побегнете, за да спасите черупката си. И вие хуквате през пороя с надеждата, че ще намерите някое друго закътано пристанище.

След мистериозното убийство на Чалбаот в края на 50-те Перес Хименес взе властта в свои ръце, макар и прикрит зад „сламения човек“ на хунтата Фламерих. Възцари се диктатурата. Първата ѝ проява — премахната беше свободата на словото. Над печата и радиото беше наложена цензура. Опозицията излезе в нелегалност и кошмарната Seguridad Nacional — политическата полиция — излезе на сцената. Най-преследвани бяха комунистите и членовете на Action Democratica (партията на Бетанкур).

На няколко пъти се наложи да укриваме нелегални във „Вера Крус“. Никога не хлопвахме вратата пред хората, имащи нужда от помощ. Никога не им искахме документи за самоличност. С радост давах лептата си на привържениците на Бетанкур — човека, чийто режим ме освободи и ми даде подслон. Рискувахме да загубим всичко, но Рита разбираше, че не можем да постъпваме другояче. От друга страна, хотелът се беше превърнал в убежище на изпадналите в беда французи — като например сънародниците, които идваха във Венецуела с мизерни средства и не знаеха къде да отседнат. Ние им давахме възможност да спят и да се хранят безплатно при нас докато си намерят работа. В Маракайбо бяха започнали да ми викат „френския консул“. Между хората, на които помогнахме, беше и Жорж Арно. Настанихме го, хранихме го и му осигурихме необходимото, за да се прехвърли в Колумбия. По-късно той си присвои авторските права над една история, която аз му разказах, и я нарече „Възнаграждение за страха“. Вероятно за да ни се отблагодари, той съвсем безплатно ни опозори в една от последните си книги.

През тези години се случи едно особено важно за мен събитие — почти толкова важно, колкото срещата ми с Рита: възобнових връзките със семейството си. Веднага щом Рита тръгнала обратно за насам, леля Жу писала на сестрите ми. И сега изведнъж получих три писма — от леля Жу и от двете ми сестри. Бяха минали двайсет години. Най-последен край на мълчанието. Треперех от страх, преди да отворя първото писмо. Какво ли съдържаеше то? Не смеех да го прочета. Дали се отказваха от мен завинаги, или...

Ура! И в трите писма тържествуваше радостта, че съм жив, че съм станал почтен гражданин, че съм се оженил за такава прекрасна жена (леля Жу им беше наговорила най-хубавите неща на света за Рита). Преоткрих сестрите си, но преоткрих също техните семейства, които приех като част от моето голямо семейство. По-възрастната ми сестра се радваше на четири хубави деца — три момичета и едно момче. Мъжът ѝ също беше хванал писалката, за да ми каже лично, че храни най-искрено приятелство към мен, че е щастлив, задето съм на свобода и се чувствам добре. Снимки, още снимки, ситно изписани страници със спомени, разкази за сегашния им живот, за преживяното през войната, за децата. Прочетох всяко изречение, всяка дума по няколко пъти, за да разбера, да вникна във всекидневието им, да усетя очарованието му.

И някъде от пещерата на времето, след черната дупка на затворите и каторгата, пред мен изплува детството ми: „Скъпи мой Рири...“, ми пишеше сестра ми. Тя смяташе, че на снимката, която им изпратих, изглеждам като точно копие на баща ни. Щом му приличам толкова на външен вид, значи му приличам и по сърце, пишеше тя. Двамата с мъжа ѝ изобщо не се бояха от възможността да се появят отново в живота им. Полицията беше научила за посещението на Рита в Ардеш и ги беше посетила, за да измъкне някаква информация. Зет ми им отвърнал: „Да, можем да ви дадем информация за него. Той се чувства добре и е много щастлив. Благодаря, че се заинтересувахте.“

Другата ми сестра живееше в Париж и се беше омъжила за адвокат корсиканец. Имаха двама сина и една дъщеря и се радваха на добро положение в обществото. От нейното писмо бликаше същата радост: „Ти си свободен, обичан, имаш собствен дом, изградил си си положение, живееш като нормален човек! Браво, скъпото ми братче! Децата ми, съпругът ми и аз благославяме Господ, задето ти е помогнал да излезеш като победител от онази ужасна каторга, където те беше захвърлила съдбата.“

По-голямата ми сестра предлагаше да вземе при себе си дъщеря ни, за да ѝ осигури по-добро образование. Ние с Рита приехме. Но това, което стопли най-много сърцето ми, е, че нито една от тях дори не намекваше да се срамува от брат си — избягалия каторжник. Отгоре на всичко, наред този порой от прекрасни новини успях да открия адреса на моя приятел д-р Гибер Жермен — бившия лекар в каторгата,

който на Роаял се грижеше за мен като за член на семейството си, канеше ме в дома си и ме закриляше. Двамата с жена му укрепиха вярата ми, че и аз имам достойнство като всяко нормално човешко същество. Благодарение на този изключителен човек беше премахната пълната изолация в затвора на Сен Жозеф; благодарение на него успях да се прехвърля на Дяволския остров, откъдето избягах. Писах му и бях изключително щастлив, когато една сутрин получих следното писмо:

Лион, 21 февруари 1952. Скъпи Папийон, много сме щастливи, че най-после имаме новини от теб. От доста време предполагах, че търсиш начин да се свържеш с мен. По време на престоя ми в Джибути мама ми каза, че при нея се е получило писмо от Венецуела, но не знаеше кой е подателят му. Най-накрая тя ми прехвърли твоето писмо. И така след доста перипетии ние се срещаме отново. От септември 1945 г. насам — датата, когато напуснах остров Роаял, с мен се случиха доста неща.

(...) Най-после през октомври 1951 г. получих назначението си в Индокитай и на 6 март ще трябва да замина за две години. Този път тръгвам сам. Там на място, ако преценя, ще направя необходимите постъпки, за да взема и жена си. Както виждаш, доста километри съм изминал от последния ни разговор насам. Запазил съм някои добри спомени от онова време, но — уви! — така и не успях да открия никой от гвианските си приятели. Дълго получавах писма от готвача ми Рюш, който се премести в Сен Лоран, но след като заминах за Джибути, кореспонденцията ни се прекъсна. Много се радваме да научим, че си здрав, щастлив и че си си намерил място под слънцето. Странно нещо е животът, но поне, доколкото аз си спомням, ти никога не си бил склонен да се поддаваш на отчаяние. Ето че си бил прав. Снимката с жена ти също ни зарадва и още веднъж ни доказа, че си постигнал много. Може пък един, ден да намерим начин да ти дойдем на гости. Кой знае! Човек предполага, Господ разполага. От

снимката си личи, че имаш добър вкус. Госпожата изглежда очарователна, а хотелът ти ни се стори доста приятен. Скъпи Папийон, прости ми, че те наричам с този прякор, но той ми навява толкова спомени!

(...) Ето, приятелю, и някои подробности около нашия живот. Честно казано, често пъти сме намирали повод да си говорим за теб и да си припомним разни неща. Особено случая, когато онзи доносник си пхна носа където не трябваше.^[1] Скъпи Папийон, изпращам ти една снимка, на която сме двамата с жена ми. Снимката е съвсем прясна — правена е преди около два месеца в Марсилия. Сега-засега ти казвам довиждане и се надявам, че ще продължа да получавам новини от теб. С жена ми те поздравяваме, предай нашите най-добри чувства на жена ти.

А. Гибер Жермен

Отдолу госпожа Гибер Жермен също беше драснала няколко реда: „Поздравления за успеха ви и най-добри пожелания за новата година. Продължавам да пазя прекрасни спомени за моето «протеже» — М. Гибер Жермен.“

Госпожа Гибер Жермен така и не можа да се присъедини към мъжа си в Индокитай. Той беше убит и аз никога повече не видях онзи скромнен доктор, който има куража да защитава убежденията си на истински хуманист в каторгата и успя да постигне някои немаловажни резултати в полза на каторжниците. Липсват ми думи, за да изкажа огромното си уважение към този човек и жена му. Противопоставяйки се на всички, без да мисли за кариерата си, той никога не се умори да твърди, че човекът си остава човешко същество, че има надежда за спасението му, колкото и тежко престъпление да е извършил в миналото.

Идваха писма и от леля Жу. Това не бяха писма на мащеха, която никога не ти е виждала очите, а истински майчини послания, изпълнени с думи, които само майчиното сърце може да роди. Тя ми разказваше за живота на баща ми, за последните му дни. Този скромнен учител цял живот беше уважавал закона, но въпреки това повтарял до

края: „Детето ми беше невинно, чувствам това, а онези мръсници го осъдиха! Къде ли е той сега, след като е избягал? Дали е още жив?“ Всеки път, когато дейците на Съпротивата успявали да осъществят някоя успешна акция в Ардеш, татко казвал: „Ако Анри беше тук, щеше сега да е с тях.“ Имало и дълги периоди, когато изобщо не произнасял моето име. Тогава сякаш прехвърлял нежността, която изпитвал към мен, на внуците си. Глезел ги с неизчерпаемо търпение.

Поглъщах новините като прегладнял. Тези безценни писма възобновяваха прекъснатите връзки със семейството ми. Двамата с Рита ги четяхме и препрочитахме, пазахме ги като истински реликви. Това наистина беше Божия благословия — всичките ми близки без изключение носеха в сърцата си толкова обич към мен, но и толкова смелост, че пренебрегваха условностите на буржоазната си среда, за да изразят свободно радостта си от това, че съм жив и щастлив. Наистина им трябваше смелост, защото обществото не прощава лесно роднинските връзки с престъпници. Междувременно се бяха намерили дори хора, които да им подхвърлят: „А, този род ли, нали знаете, в тях има каторжническа жилка.“

През 1953 г. решихме да продадем хотела. Лека-полека смазващата жегата на Маракайбо беше започнала да ни изсмуква силите. Пък и двамата с Рита имахме вкус към приключенията и не възнамерявахме да живеем тук до края на дните си. Още повече чухме да се говори за истински бум във Венецуелска Гвиана, където били открили цели планини почти чисто желязо. Това беше на другия край на страната, затова решихме да отидем в Каракас и там да научим повече подробности. Натоварихме багажа си в зеления „Де Сото“ и една хубава утрин потеглихме, оставяйки зад гърба си пет години спокойно щастие и много приятели.

И ето ме отново в Каракас. Но това Каракас ли е? Да не би да сме сбъркали града? Проклетият Перес Хименес, който се беше провъзгласил за президент, след като известно време действа чрез подставеното лице Фламерих, се беше заел да превърне Каракас от колониален град в ултрамодерна столица. Преустройството протичаше във време на нечувано насилие и жестокост както от страна на правителството, така и от страна на нелегалната опозиция. Така

например Калдера — сегашният президент на републиката, който беше избран през 1970 г., едва избягна един ужасен атентат. Мощна бомба беше хвърлена в стаята, където спял спокойно с жена си и детето си. Истинско чудо бе, че нямаше убити. Със завидно хладнокръвие двамата с жена му вместо да вдигнат шум около случая, бяха коленичили да благодарят на Господ, че ги е спасил. Това се случи през 1951 г. Искам да подчертая, че по това време той вече беше от социалхристиянската партия, защото някои твърдят, че станал християнин едва след атентата.

И все пак въпреки злините, които извърши по време на диктатурата си, Перес Хименес тотално преобрази Каракас, а също и много други неща. Старият път, който свързва Каракас с летището в Maiquetia и с пристанището La Guaira, все още съществува. Но Перес построи прекрасна автомагистрала, забележителна от техническа гледна точка, която позволява да се стигне от града до морето за четвърт час, докато по стария път това отнемаше два часа. В квартал Silencio, застроен по времето на Медина, Хименес пося небостъргачи, огромни като нюйоркските. Освен това разсече центъра на града с разкошна магистрала, свързваща крайните квартали. И прочее. Да не говорим за осъвременяването на пътната мрежа, за новите жилищни квартали за работници и хора от средната класа и други нововъведения. Сега в заспалия от векове град се вихреше истински валс на милиони долари, а от недрата му сякаш бликаше сила и енергия. Останалите държави започнаха да гледат на Каракас с друго око и чуждите капитали потекоха насам, както й специалисти във всички области. Животът тръгна с нов ритъм, вратите за емигрантите се разтвориха широко и свежата кръв на хора, свикнали с модерния начин на живот, помогна на страната да тръгне по новия си път. Единствената грешка, която правителството допусна в този период, според мен беше, че не се възползва от нахлуването на чуждестранни специалисти, за да подготви собствени кадри и да даде техническо образование на хилядите младежи, които така щяха да получат нови възможности за работа.

Възползвах се от пребиваването ни в Каракас, за да възобновя връзката си с някои стари приятели и да науча какво е станало междувременно с Пиколино. През последните години редовно бях изпращал при него познати, които да го навещават и да му предават от

мен дребни суми. През 1952 г. му пратих по негова молба пари, достатъчни, за да се установи да живее в La Guaira, близо до пристанището. Няколко пъти го каних да се пресели при нас в Маракаибо, но той всеки път отговаряше, че само в Каракас има достатъчно добри лекари. Изглежда почти беше възстановил способността си да говори и можеше да използва криво-ляво дясната си ръка. Никой не знаеше какво е станало с него. Бяха го виждали да се влачи из пристанището. После изведнъж беше изчезнал вдън земя. Може би се беше качил на някой кораб за Франция? Така и не разбрах. Често съжалявам, че не отидох още на времето да го доведа лично в Маракаибо.

Положението беше от ясно по-ясно: отиваме във Венецуелска Гвиана, където е прочутият бум с желязото и където един архитект — генерал Равар, се опитва да докаже, че въпреки невероятното си диво могъщество девствените гори и огромни реки могат да бъдат опитомени. Ако не ни хареса, се връщаме и се настаняваме в Каракас.

И така, отново натоварени в десотото, двамата с Рита плюс целият ни багаж поехме към столицата на Венецуелска Гвиана Сиюдад Боливар, разположена на брега на Ориноко. След цели осем години аз преоткрих този очарователен провинциален град и неговите внимателни, гостоприемни жители.

Прекарахме първата нощ в едно хотелче и на сутринта отидохме да пием кафе на терасата. Едва се бяхме настанили, когато пред нас се изпречи висок, кльощав и изгорял от слънцето човек. Беше около петдесетгодишен, носеше малка сламена шапка и мигаше с малките си очички толкова усърдно, че те почти изчезваха в бръчките около клепачите му.

— Да пукна, ако ти не си онзи французин, дето му викат Папийон! — обърна се той към мен.

— Е, приятелю, не може да се каже, че си особено дискретен. Ами ако дамата с мен не беше в течение?

— Прости ми. Толкова се шашнах, че те виждам, та не забелязах какви глупости дрънкам.

— Добре де, все едно нищо не се е случило. Седни до нас.

Оказа се, че това е стар мой приятел — Марсел Б. Разприказвахме се. Той беше доста изненадан, задето изглеждам толкова добре — явно веднага схвана, че съм успял да постигна нещо в живота. Обясних му, че съм имал късмет. Горкият, нямаше нужда да ми казва, че живее в нищета — дрехите му говореха вместо него. Поканих го на обяд. След няколко чаши чилийско вино езикът му съвсем се развърза:

— Е, да, госпожо, няма да повярвате, като ме гледате такъв, но на младини бях храбър и хубав. След първото си бягство от каторгата успях да стигна чак до Канада и знаете ли къде постъпих на работа? В конната полиция, ни повече, ни по-малко! Можех да си остана там цял живот, но веднъж се напих и се сджавках с един тип. И той, моля ви, да вземе да падне върху ножа ми! Честна дума, госпожо Папийон, падна сам върху ножа ми. Не ми ли вярвате? Е, тъй като знаех, че и канадската полиция няма да ми повярва, избягах. Минах през Съединените щати и накрая стигнах до Париж. Там някакъв доносник ме предал, и хоп! — отново ме пратиха в каторгата. Тогава се срещнахме с мъжа ви. Бяхме добри приятели.

— А с какво се занимаваш сега, Марсел?

— Имам зеленчукова градина в Моричалес.

— Върви ли ти бизнесът?

— Не особено. Понякога по няколко пласта облаци се натрупват и не оставят слънцето да огрее както си му е редът. Знаеш, че слънцето е там горе, но не го виждаш. Само пуска едни такива странни лъчи, които за няколко часа ти убиват доматиите.

— Стига бе! И защо се получава така?

— Тайна на природата, приятелю! Не знам причината, но познавам резултата.

— Много ли бивши каторжници има тук?

— Двайсетина.

— Доволни ли сте?

— Кажи-речи.

— Имаш ли нужда от нещо?

— Честно, Папи, ако не ме беше попитал, нямаше да си поискам сам. Но виждам, че положението ти е доста добро и затова с позволението на госпожата ще те помоля за нещо.

„Само да не е много скъпо!“ — ми мина за секунда през ума.

— От какво се нуждаеш? Кажи, Марсел.
— От един панталон, чифт обувки, риза и вратовръзка.
— Давай, качвай се в колата!
— Ама тя твоя ли е? Ей, гълъбче, наистина ти е провървяло!
— Да, провървя ми!
— Кога ще тръгваш?
— Довечера.
— Жалко, иначе можеше да закараш младоженците до църквата.
— Какви младоженци?
— Ей, вярно, бе. Забравих да ти кажа, че искам нови дрехи заради сватбата на един бивш каторжник.
— Познавам ли го?
— Не знам. Вика се Матюрет.
— Какво каза? Матюрет?
— Ами да, какво странно има в това? Да не ти е неприятел?
— Напротив, много добър приятел ми е.

Не можех да се съвзема. Матюрет! Малкото педерастче, което не само ни помогна да избягаме от болницата в Сен Лоран дьо Марони, но и пропътува с нас две хиляди морски мили в люшканата от океана черупка.

Вече не можеше и дума да става да заминем същия ден. Отидохме на сватбата на Матюрет с едно нежно дребно момиче с цвят на кафе с мляко. Най-малкото, което можахме да направим за тях, бе да платим цялото ядене и пиене и да накупим дрешки за трите деца, които младоженците бяха успели да изфабрикуват, преди да застанат пред олтара. Това беше един от малкото случаи, когато съжалих, задето не съм кръстен — не можах да му стана кум.

Матюрет живееше в беден квартал, където моята Де Сото направи истинска сензация, но все пак той поне притежаваше тухлена собствена къщурка — чиста, с кухня, баня и трапезария. Той не ми разказа как е успял да избяга, нито пък аз му говорих за премеждията си. Единственият намек за миналото, който допуснахме, бяха тези няколко думи:

— Ако имахме повече късмет, щяхме да излезем на свобода десет години по-рано.

— Да, но съдбите ни щяха да се стекат различно. Аз съм щастлив, Матюрет, а ти също изглеждаш доволен от живота.

Разделихме се развълнувани от срещата и си казахме по сто пъти „довиждаме“ и „до скоро“!

Продължихме по пътя си към Сиюдад Пиар — града, разположен в най-голяма близост до железните находища. По-късно, докато го разглеждахме, аз разказах на Рита за Матюрет и за това колко странно се променят понякога нещата в живота. Двамата с него двайсетина пъти се бяхме оказвали на косъм от смъртта в океана; бяхме рискували всичко; бяхме заловени повторно и изпратени обратно в каторгата. И той като мен гни две години в изолатора и ето сега — точно когато съм тръгнал към поредното приключение, го срещам най-случайно. При това го срещам в навечерието на сватбата му, намирам го установен, със скромно положение, но щастлив. И двамата с Рита едновременно помислихме едно и също: „Миналото няма значение. Важно е какво си успял да постигнеш в настоящето.“

В Сиюдад Пиар не открихме нищо, което да ни заинтригува, и накрая се върнахме в Каракас с идеята да закупим някое заведение с добро име и клиента. Бързо намерихме точно това, което най-добре подходеше на вкуса и финансовите ни възможности — малко ресторантче, наречено „Арагон“ и разположено на чудно място — пред входа на парка „Карбобо“.

„Арагон“ тъкмо си търсеше нов собственик. Офертата веднага ни пасна. Началото беше тежичко, тъй като бившите собственици бяха дошли от Канарските острови и ни се налагаше да променяме всичко в ход. Променихме менюто и започнахме да предлагаме френска и венецуелска кухня. Клиентелата нарастваше ден след ден. Сред редовните ни гости имаше лекари, зъболекари, химици, адвокати. А също и индустриалци. Месеците се заизнизваха, всичко вървеше чудесно.

Беше понеделник, 6 юни 1956 г., девет часът сутринта, когато получихме прекрасната новина: Министерството на вътрешните работи ме уведомяваше, че молбата ми за получаване на венецуелско гражданство е удовлетворена.

Това беше голям ден за мен — възнаграждение за повече от десет примерни години, прекарани на тази земя, без властите да имат повод да ме критикуват за което и да било действие, извършено на

територията ѝ. И така, дойде 5 юли 1956 г. — националният празник на страната. Отивах да се закълна във вярност пред знамето на новата ми родина, която ме прие, без да се интересува от миналото ми. Триста души застанахме пред знамето. Рита и Клотилд бяха сред публиката. Трудно ми е да обясня онова, което изпитвах — из главата ми се блъскаха толкова мисли, толкова чувства се бяха насъбрали в сърцето ми. Мислех за онова, което ми е дал венецуелският народ — материална помощ, морална подкрепа... Без нито веднъж да заговори за миналото ми. Мислех и за индианската легенда, според която местните хора били синове на Перибо — Луната. Перибо бил велик воин. Веднъж, за да се спаси от стрелите на враговете, той подскочил толкова високо, че се издигнал над облаците, ранен на няколко места. Докато се издигал в небето, от раните му падали капки кръв. В мига, в който докоснали земята, те се превръщали в хора — родоначалниците на този народ. Мислех за легендата и се питах дали Симон Боливар, освободителят на Венецуела, не е пръснал също част от кръвта си по тази земя, за да се роди от нея расата на щедрите, човеколюбиви хора наследили най-доброто от него.

Засвири националният химн. Всички станаха на крака. Гледах втрещено обсипаното със звезди знаме, което плющеше във въздуха, и сълзите ми течаха. С пълен глас запях заедно с останалите. Аз, който мислех, че никога повече през живота си няма да пея националния химн на която и да било страна, сега изричах думите от химна на новата ми родина:

Abajo cadenas...^[2]

Да, именно на този ден завинаги се разделих с оковите си.

— Закълнете се във вярност пред това знаме, което отсега нататък е ваше знаме.

Тържествено всички ние се заклехме, но си мисля, че от тристата души най-искрен беше Папийон. Този, когото родината осъди на доживотна каторга. Да, Франция беше моята земя. Венецуела е моят рай.

[1] Става дума за епизода от първата книга на Шариер „Папийон“, където доносник разкрива издълбаното в един гроб скривалище за сала на двама бегълци. — Бел.пр. ↑

[2] Долу оковите. ↑

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

ВРЪЩАНЕ КЪМ ДЕТСТВОТО

Оттук нататък събитията започнаха да се развиват с главоломна скорост. Като венецуелски гражданин имах право на паспорт и веднага си подадох документите. Треперех от вълнение, когато ми го връчваха. Още повече се вълнувах, когато отидох да го взема от испанското посолство, попълнен с красива виза за три месеца. Вълнувах се, когато гледах как митничарят слага печат, преди да се кача на борда на „Наполи“ — хубавия параход, който понесе Рита и мен към Европа, към Барселона. Почти треперех, докато мине паспортната проверка в Испания. Най-после паспортът беше отново у мен, обогатен с още един печат, удостоверяващ, че съм влязъл в страната. Отнасях се към този документ с такова преклонение, че от страх да не го загубя, накарах Рита да сложи ципове на всичките ми вътрешни джобове.

Цялото пътешествие ми се стори прекрасно — харесвах морето по време на буря, харесвах дъжда, който се изливаше върху палубата, симпатичен ми беше дори намусеният пазач на багажното отделение, който с огромно нежелание ми позволи да слеза в трюма и да проверя дали огромният ни току-що купен линкълн е добре подпрян отвсякъде. Всичко ни изглеждаше прекрасно, защото сърцата ни пееха. Независимо дали в трапезарията, бара, танцовия салон, независимо дали имаше хора около нас или бяхме сами, ние непрекъснато се гледахме в очите и си говорехме без думи. Отивахме в Испания, близо до френската граница, за да направим нещо, за което аз години наред не смеех дори да мечтая. Казвах на Рита с очи:

— Сладка моя, благодарение на теб ще мога да видя семейството си. Ти ме доведе дотук.

А нейните очи ми отговаряха:

— Бях ти обещала, че един ден, стига да ми имаш доверие, ще можеш да целунеш своите, без да се боиш.

И наистина, това набързо подготвено пътешествие имаше една цел — да се срещна с роднините си на испанска земя, недосегаем за

френските власти. Не бях ги виждал от двайсет и шест години. Всички се съгласиха да дойдат, за да се срещнем. Щяхме да прекараме заедно цял месец на мои разноски. И то през най-прекрасното време за почивка — август. Прекарвах ден след ден на предната палуба, като че това кътче от кораба ми помагаше да се приближа по-бързо до мечтата си. Минахме Гибралтар, земята отново се изгуби от погледа ни — приближавахме.

Разположен удобно на шезлонг на борда на „Наполи“, аз се вирах в хоризонта и очаквах всеки миг да видя земя — земята на Европа. Земята на Испания, долепена до земята на Франция.

1930–1956 г.: двайсет и шест години. Тогава бях на двайсет и четири, сега — на петдесет. Цял един живот. Има хора, които умират, преди да са достигнали моята възраст. Сърцето ми бясно заби, когато най-последно различих очертанията на брега. Корабът се движеше бързо и сечеше морето с носа си. Когато напуснах Франция на борда на „Ла Мартиниер“ — прокълнатия кораб, каторга преди каторгата, — когато се отдалечавах завинаги от родината си (поне аз си мислех, че е завинаги), не можех да гледам брега, защото бях затворен в желязна клетка долу в трюма. А днес в елегантното ми сако, затворен с цип във вътрешния ми джоб, се кътеше новият ми паспорт. Паспорт от новата ми родина, удостоверяващ новата ми самоличност: „Ти венецуелец? Ти, който си роден във Франция от френски родители, при това учители от Ардеш?“ Да, точно така стояха нещата.

В земята на Европа, която толкова бързо се приближаваше към нас и чиито извивки вече съвсем ясно различавах, почиваха майка ми и баща ми. Там живеяха и всичките ми близки. Майка ми? Тя приличаше повече на фея, между нас двамата съществуваше толкова дълбока връзка, сякаш бяхме едно цяло. Сигурно съм бил на пет години, когато дядо Тиери ми купи онова страхотно колело с конска глава на кормилото. Колко красив беше жребецът ми! Светлокафяв, почти риж. А каква грива имаше само! Черна, направена от естествени конски косми. Натисках толкова здраво педалите, че на равен терен карах бавачката си да се задъхва от тичане, за да не ме изгуби от поглед. После обаче се налагаше да ми помага, за да издрапам по лекия наклон, преди да стигна до забавачката. Директорката г-жа Боно беше приятелка на майка ми. Тя ме посрещаше пред входа, галеше дългите ми като на момиче къдри и казваше на разсилния:

— Отвори широко вратата, за да може Рири да влезе в училището с големия си кон.

Горд като Д'Артанян, аз натисках педалите с всички сили и нахлувах в училищния двор. Първо правех един тур за овации, после скачах леко от седлото и все не смеех да пусна кормилото, за да не тръгне колелото само нанякъде. Целувах за довиждане бавачката Тереза, а тя връчваше на г-жа Боно кутията с обяда ми. Всичките ми приятелчета — момчета и момичета, идваха да се порадват на чудното конче, защото друго такова нямаше нито в нашето градче, нито дори в околните села. Преди да тръгна от къщи, майка ми винаги ме караше да обеща, че ще дам на всичките си другарчета да покарат колелото. Беше ми ужасно неприятно, но се подчинявах. След забавлението връчвахме „коня“ на разсилния да го пази, строявахме се и влизахме в класната стая с някоя песничка на уста.

Знам, че разказът ми ще накара доста хора да се подсмихнат иронично, но искам да разберете едно — тези редове ги пише не шейсет и пет годишният човек, какъвто съм аз сега, а детето Рири от Пон д'Юсел. Споменът за детството се е отпечатал в душата ми толкова ярко, че дори сега употребявам думите, с които съм говорил тогава. Думите от времето, когато майка ми беше „фея“, баща ми — „татенце“, сестрите ми „какички“, а аз за тях — „малкото братче“.

Детството... Една градина, в която растеше френско грозде, сестрите ми — които още не бяха се превърнали в девойки, натежалите от плод дръвчета, които не биваше да обираме, преди тате да е разрешил. (Крушата под прозорците обаче винаги ме мамеше твърде много. Редовно се измъквах през задния прозорец на първия етаж и се наяхдах до насита с незрели плодове. После страдах от колики.)

Бях вече на осем години, но продължавах да заспивам на коленете на татко или в прегръдките на мама. Не усещах кога са ме съблекли, нито кога нежните ръце на майка ми са ми нахлузили пижамата. Понякога усещах в просъница как се надвесва над леглото ми и я прегръщах силно. Тя оставаше, притисната до мен, дълго, много дълго, докато заспа отново, и после тихо се отдалечаваше. Бях най-разглезеното от трите деца. Така си беше редно — единствено момче, наследникът на фамилията име. Какичките бяха доста по-големи от

мен. Най-голямата на единайсет, а по-малката — на десет години. Аз бях бъдещият крал, а те — само принцеси. Нали, мамо?

Колко красива беше мама — тънка, изящна, винаги елегантно облечена! Нима е необходимо да я описвам? Тя беше най-красивата на света, най-нежната, най-изисканата. Трябваше да я види човек как свири на пиано. Понякога се промъквах зад гърба ѝ и затварях очите ѝ с ръце. Беше чудесно да имаш майка, която може да свири, без да гледа нотите или дори клавишите. При това мама не беше родена за учителка. Тя не беше ходила на обикновено училище, защото беше имала много богат баща. Двете със сестра ѝ Леонтин бяха посещавали най-скъпите и елитни училища в Авиньон като всички останали дъщери на богати буржоазни семейства. Дядо ми Тиери обаче обичал твърде много светския живот. Возел се на скъпи каляски, теглени от прекрасни коне, ходел по бляскави приеми. И хубавата ми майчица, която с голямата си зестра трябвало да се омъжи за някой от собствената си среда и да живее, без да работи до края на дните си, в един момент била принудена да започне да си изкарва хляба като учителка. Дядо беше толкова мил, но имаше прекалено широки пръсти и меко сърце. Беше срещал твърде много хубавици, жадни за подаръци по време на разгулните си разходки из околностите на Авиньон, и накрая беше стопил зестрата на мама.

Тези подробности ги бях подочул оттук-оттам, когато възрастните си говореха, без да забелязват присъствието ми. Най-често за това говореше леля Онтин (Леонтин), която бе прибрала дядо ми да живее при нея във Фабра. Впрочем и мама, и сестра ѝ са щели да спасят по нещичко от зестрите си, ако на дядо не му била хрумнала грандиозната идея да построи висящи градини над покрива на една от къщите си. „Той си мислеше, че живее във Вавилон!“, възкликваше леля Онтин. Мама кротко ѝ отговаряше „Трябва да признаем, че градините станаха много хубави.“ Единствената неприятност дошла от това, че под тежестта на „много хубавите градини“ стените на къщата започнали да се пропукват и се наложило да ги укрепят с кръстосани на „Х“ стоманени пръти. Накрая, за да платят за каприза, трябвало да продадат спешно сума имоти на загуба.

Невероятен беше този мой дядо! Имаше бастунче и малък снежнобял мустак като Раймон Поанкаре. Сутрин двамата, хванати ръка за ръка, обикаляхме околността. Беше секретар в кметството във

Фабра, където ходех през ваканциите. („Трябва да си изкарва поне парите за тютюна“, казваше леля Онтин.) Затова непрекъснато разнасяше някакви документи от града до фермите и обратно. Забелязах, че леля е абсолютно права за едно нещо: дядо винаги се застояваше по-дълго във фермите с хубави стопанки. Той обаче твърдеше, че хубостта на стопанките няма никакво значение за него. Просто му било приятно да си приказва със симпатични и гостоприемни домакини. Особено обичах да ходим във фермата на една хубавица, която ми позволяваше да яздя магаренцето ѝ и ме оставяше да си играя с дъщеря ѝ Мирей. А трябва да ви кажа, че Мирей, макар да беше на моя възраст, знаеше много по-добре от мен как се играе на мама и татко.

— Колко сме щастливи! — казваше често мама. — Добре че татко се разори. Благодарение на това можах да се срещна с твоя баща, който е най-чудесният човек на света. Пък и знаеш ли, скъпи Рири, ако не бях загубила зестрата си, и ти нямаше сега да си тук.

— А къде щях да бъда?

— Далеч, много далеч, но със сигурност не тук.

— О, скъпа мамо, какъв късмет, че дядо обичал висящите градини!

Едва осемгодишен, вече бях голям беляджия. Ходех скришом да плувам в Ардеш. Научих се да плувам съвсем сам. Разбира се, по това време няхаме бански костюми и плувахме голи-голенички. Движехме се на тумби по седем — осем момчета. Трябваше да се крием най-вече от лесничея. Скачахме във водата, като гледахме да се плъоснем по корем. Реката не беше широка — едно-две загребвания, и хоп! — улавях се за — тревите на другия бряг. В компанията винаги имаше един „голям“, който се грижеше за малките като мен. „Големият“ обикновено беше на около дванайсет години и сам поемаше цялата отговорност за нас. Винаги можехме да разчитаме на него, за да ни изтегли обратно на брега. Ако ли пък някой от малките започнеше да се дави наред реката, „спасителят“ скачаше във водата, за да го извади. Колко прекрасни бяха онези слънчеви дни във водите на моята река! Ловяхме пъстърва с голи ръце. После се връщахме у дома едва след като изсъхнем добре на слънцето. Косите ми вече бяха къси — не се налагаше дълго да ги суша. Имахме едни съседи — Дьобанови.

Симпатични хора, на които майка ми имаше пълно доверие. Затова, когато се върнех от реката, винаги казвах, че съм бил у тях.

1914 г. Войната избухна и татко замина. Отидохме да го изпратим на гарата. Беше се записал в ротата на алпийските стрелци — щеше да се върне скоро. На раздяла ни каза: „Бъдете добри деца и слушайте майка си. Момичетата трябва да ѝ помагат в домакинството, защото сега тя ще преподава едновременно на своите и на моите ученици. Войната ще свърши бързо — всички казват така.“ Останали на перона, ние дълго се взирахме след влака, от който татко ни махаше за сбогом.

Четири години война не помрачиха много домашното ни щастие. Живеехме малко по-притеснено. Аз се преместих да спя в голямото легло при мама. Заех мястото на татко, който на фронта се биеше като истински мъж, какъвто никога не съм се съмнявал, че е. Четири години от световната история са твърде незначителен период. Четири години от живота на едно дете са твърде дълго време. Пораснах бързо, играех си на войник, на битки. Връщах се раздърпан и често пъти целият в синини, връщах се като победител или победен, но никога не плачех. Мама превързваше драскотините ми или налагаше насиненото ми око със сурово месо. Сърдеше се по малко, но никога не повишаваше тон. Почти прошепваше упреците си, за да не би сестрите ми да чуят, че ми се кара — това си беше проблем между нас двамата. „Моля те, бъди послушен, скъпи Рири, майка ти е толкова преуморена. Тези класове от по шейсет ученици просто ми изстискват силите. Не виждаш ли, че вече не издържам, това надвишава възможностите ми. Хайде, съкровище, бъди поне ти добър и кротък!“ Всичко свършваше с целувки и обещание за примерно поведение през следващия ден, а понякога и през цялата идна седмица. Винаги спазвах обещанията си.

Голямата ми сестра беше на тринайсет години, а Ивон — на дванайсет. И двете ме обичаха много, макар че понякога ги дърпах за плитките. В деня, когато татко замина, мама хлопна капака на пианото и каза, че ще го отвори, едва когато той се върне.

Открихме, че някой краде от запасите ни с дърва, складирани под един навес зад училището. Мама започна да се страхува от тъмното. Притисках се до нея, прегръщах я с детските си ръце и вярвах, че я закрилям: „Не се страхувай, мамо. Аз съм мъжът в къщата и съм достатъчно голям, за да те защитавам.“ Откачих пушката на татко и я

заредих с два куршума за глигани. Една нощ моята фея се събуди, разтърси ме и прошепна, треперейки:

— Чувам крадците. В момента влачат един клон.

— Не се бой, мамо.

Успокоих я и се измъкнах внимателно от леглото, сякаш на двора някой можеше да дочуе стъпките ми в спалнята. Хванах пушката и с безкрайна предпазливост отворих прозореца. Той леко проскърца, аз спрях да дишам и задържах с една ръка кепенците. После подпрях пушката на рамото си побутнах кепенците, които безшумно се отвориха. Имаше пълнолуние и на двора беше светло като ден. Ясно видях, че под навеса няма жива душа. Купчината с дърва не беше пипната: „Спокойно, мамо, няма нищо. Ела да видиш.“ Прегърнати, двамата останахме известно време на прозореца, успокоени, че не са дошли крадци. Мама беше много доволна, че синът ѝ е толкова храбър.

Колкото и щастливо да живее едно хлапе на десет години, ако няма баща в къщата, то често започва да прекалява с лудориите. Никак не исках да наскърбявам прекрасната си майка, която обожавах, но все се надявах, че тя няма да научи за поредната беля. Веднъж вързахме опашката на някаква нещастна котка за звънеца пред входната врата на една къща, друг път хвърлихме от моста на Ардеш велосипеда на лесничея, който беше тръгнал да лови браконieri по реката. И други такива... Стреляхме с прашки по птичките, а два пъти дори ходихме с татковата пушка да ловим заек — приятелят ми Рике Дъобан твърдеше, че го е видял да подскача сред нивите. Да изнесем и да внесем обратно татковата пушка, без мама да ни види, беше истинско приключение.

1917 г. Татко беше ранен в главата от избухнал близо до него шрапнел, но животът му бе въвн от опасност. Новината пристигна по линията на Червения кръст и ни подежда като гръм от ясно небе. Не сме се вайкали, почти не плакахме. Двайсет и четири часа по-късно все още никой от съседите не беше научил — мама продължаваше да води уроците както преди. Гледах я и ѝ се възхищавах. Обикновено седах на първия чин, но този път бях седнал назад, за да се намеся, ако някой започне да прави бели. В три и половина следобяд силите на мама, изглежда, привършиха. Чувствах го, защото по програма трябваше да имаме естествени науки. Вместо това тя написа на дъската някакво уравнение и каза: „Имам нужда да изляза за няколко минути. Решете задачата в тетрадките си по аритметика.“

Измъкнах се след нея — беше се облегнала на акацията пред входната врата. Скъпата ми майка плачеше, не бе могла да издържи. Сестрите ми ги нямаше — те учеха в гимназията в Обена и се връщаха чак в шест. Притиснах се към нея, но не заплаках. Опитах се да я успокоя и когато тя ми каза през сълзи „Баща ти е ранен“, сякаш не го знаех, с детската си логика намерих най-правилния отговор: „Още по-добре, мамо. Значи за него войната е свършила и вече можем да бъдем сигурни, че ще се върне жив.“ Изведнъж мама осъзна колко съм прав.

— Виж ти, това е точно така! Прав си, скъпи, татко ще се върне жив!

Тя ме разцелува и, хванати ръка за ръка, двамата се върнахме в клас.

Испанският бряг се откроява все по-ясно, вече мога да различа бели петънца — това са къщите. Започвам да различавам детайлите така, като започвам ясно да си спомням за лятото на 1917 г., прекарано в Сен Шамас, където татко беше настанен за лечение. Раните му не бяха от най-тежките, но няколко мънички парченца от шрапнела, които не можеха да се извадят с операция, му причиняваха доста неприятности. Както и да е, нямаше вече да ходи на фронта. Ранените бяха толкова много, че едва се намираха легла. Случи се обаче едно чудо — местната учителка реши да отстъпи на татко апартамента си по време на ваканцията. Щях да прекарам цели два месеца с татко! Жилището й, както и нашето, се намираше в сградата на училището. Беше снабдено с всичко необходимо — имаше дори една норвежка тенджерка. Събрахме се цялото семейство — весели, здрави, щастливи. Мама сияеше — успяхме да се измъкнем живи от тази проклета война, но тя продължаваше да вършее своите жертви.

— Не бива да сте егоисти, скъпи деца. Не бива да мислите само за нашето си семейство или за игрите си. Не бива да прекарвате времето си само в тичане и веселби, трябва да отделяте време и за другите.

И така, ние започнахме да придружаваме мама, която всяка сутрин ходеше в болницата, за да помага на медицинските сестри да се грижат за ранените. Всеки от нас вършеше по нещо полезно: разхождахме инвалиди в колички, водехме слепите, пишехме писма вместо ранените, изслушвахме онези, които не можеха да се надигнат

от леглата си и които копнееха да говорят с някого за семействата и най-вече за децата си.

И точно когато се връщахме с влак от Сен Шамас, някъде около Вогюе на мама ѝ стана толкова лошо, че отидохме право у леля Антоанет, сестрата на баща ми, която живееше наблизко. Отдалечиха ни от постелята на мама, защото докторът заяви, че се е разболяла от някаква неизвестна, силно заразна болест. Вероятно се бе заразила, превързвайки индокитайци в болницата. Двете ми сестри постъпиха в интерната на девическата гимназия в Обена, а аз — в интерната на мъжката гимназия.

Изглежда здравето на мама беше започнало да се подобрява. Въпреки всичко на мен ми беше много мъчно и затова отказвах да се забавлявам с другите момчета. Понякога сестричките ми идваха да ме видят и пак се връщаха в своя си интернат. Една неделя излязох да ги поизпратя извън сградата на общежитието. На връщане се спрях пред един явор и започнах да мятам по него ножа си. Почти всеки път успявах да го забия в кората на дървчето. Обикновено прекарвах свободното си време тук на пътя, почти до стената на училището. Улицата водеше към гарата, която бе едва на петстотин метра.

Чух свирката на влака — не разбрах дали пристига или тръгва. Не чаках никого, затова не гледах към улицата, по която минаваха слезлите от влака пътници. Вместо това като автомат хвърлях ножа си по дървото. Беше към пет часа следобед. Слънцето беше слязло ниско и ми пречеше да се прицелвам добре. Преместих се, за да не ми блести в очите, и тогава внезапно видях как смъртта пристъпва бавно към мен.

Вестоносците на смъртта вървяха с наведени глави, с лица, прикрити от черните воали, стигащи чак до земята. Познах ги веднага въпреки целия този погребален маскарад — леля Онтин, леля Антоанет, майката на баща ми и зад тях мъжете, които като че ли се опитваха да се скрият. Баща ми — буквално пречупен на две, и двамата ми дядовци, облечени в черно.

Не тръгнах към тях, всъщност не направих нито едно движение — и как бих могъл? Кръвта се беше отдръпнала от сърцето ми, то сякаш въобще престана да бие, и колкото и да исках да заплача, в очите ми не се появи нито една сълза. Групата спря на повече от десет метра от мен. Не смееха да се приближат. Нещо повече, като че ли се

срамуваха, биха предпочели те самите да са мъртви, но не и да се изправят пред мен и да ми кажат това, което вече знаех. Мрачното им облекло говореше вместо тях: „Майка ти е мъртва, мама умря съвсем сама, съвсем самотна.“ Кой е бил до нея в последния ѝ миг? Никой, тъй като аз — най-голямата любов в живота ѝ — не съм бил там. Мъртва и погребана, без да успея да я зърна, без да може да ме целуне за последен път. Тогава татко тръгна напред като войник, който изскача пръв от окопа при атака. Почти успя да се изправи. Лицето му излъчваше само отчаяние и мъка, не беше в състояние да сдържи сълзите си. Аз стоях все така неподвижен, а и той не протегна ръце, за да ме прегърне. Знаеше много добре, че нямам сили да направя дори крачка. Най-накрая стигна до мен, обгърна ме безмълвно с ръце. Едва тогава избухнах в ридания и през сълзи го чух да казва: „Умря, произнасяйки твоето име.“ И припаднах.

Леля Антоанет се премести да живее в нашата къща и пое работата в училището. Старите родители на майка ми също се нанесоха у нас. Мен ме прибраха от интерната, защото се страхуваха да ме оставят там сам. Татко все още беше мобилизиран. Горкият старец и двете жени се опитваха да ме обградят с нежност, но тук всяка стая ми изглеждаше гробница, а всеки предмет — реликва. Въпреки щедрите слънчеви лъчи на отиващото си лято домът ми се струваше мрачен, тъмен и отчайващо унил. Дядо непрекъснато ми говореше как татко щял скоро да се прибере, но той така и не си идваше. Всичко ме дразнеше, всичко ме нараняваше, всеки жест или дума на съчувствие, колкото и искрени да бяха, имаха обратен ефект. Този дом вече не беше моят дом.

„Мама не би казала това така, нещо повече, те нямат право да мислят, че майка като моята може да бъде заместена.“ Вече не исках да чувам мили думи, не можех да понасям нежности и внимание от разните лели, дядовци и баби. Най-вече не можех да понасям опитите им да имитират майчини ласки. Не исках да бъда глезен или успокояван от когото и да било. Казах това на двете чудесни жени — без викове, без бунт, почти като молба. Мисля, че ме разбраха.

— Не искам повече да живея тук. Пратете ме в интерната. По време на ваканциите ще прекарвам достатъчно дълго време в тази дупка. Не е необходимо да се мотая тук и през учебната година.

Ваканциите ли? Как така ще прекарвам ваканциите си вкъщи? Би било светотатство да се смея и да играя из тези стаи. По-добре да ходя при леля Онтин във Фабър — ще паса козите и овцете заедно с приятелчетата си и ще се разхождам из поляни, по които кракът на хубавата ми майка никога не е стъпвал.

Войната свърши и татко се върна. Някакъв господин му дойде на гости и двамата се почерпиха с червено вино. Говориха си за земяците, загинали през войната, и накрая гостенинът изтърси: „Леко се отървахме ние с тебе, нали, господин Шариер? И на зет ти му се размина. Нищо не спечелихме, нищо не изгубихме.“

Навън вече се беше мръкнало. Измъкнах се, преди гостът да си е тръгнал, причаках го малко по-надолу и го халосах с един камък в тила. Пищейки до бога, той хукна към съседите с окървавена глава. Не можеше да разбере кой и защо го е замерил. Не можеше да разбере, че преди малко, докато изреждаше имената на загиналите през войната, пропусна да спомене най-свидната жертва. Тази, чиято загуба беше единствено непоправима. Майка ми.

Не, господине, съвсем не се отървахме леко.

И така, всяка година през есента аз се връщах в интерната на прогимназията. Започнах да се готвя за конкурсните изпити за техникума в Екс ан Прованс. И всяко лято четиримата с татко и сестрите ми бягахме от къщи, за да отидем във Фабър, където прекарвахме възможно най-хубавите ваканции, защото татко умееше да се грижи за нас и вместо мама.

Лека-полека в училище започнах да се превръщам в побойник. Играех ръгби. Налитах на противниците, не очаквах добрини от тях, но и аз не проявявах милост. Прекарах в техникума шест години. Бях много добър ученик, особено по математика. Но имах кошмарно поведение. Участвах във всички схватки. Редовно — поне един-два пъти месечно, се сбивах с някой от съучениците ми. В неделя ходех да се блъскам на игрището за ръгби. Най-тежки за мен бяха четвъртъците, защото това бяха дните за посещения. Тогава най-много налитах на бой. И нямаше начин да стоя кротък. Защото тогава майките идваха да видят синовете си, водеха ги на обяд извън интерната, а по-късно, ако времето беше хубаво, решаваха да се разхождат заедно под сянката на кестените в двора на училището. Всяка сряда си обещавах, че няма да ги наблюдавам, но на следващия ден увисвах на прозореца на

библиотеката. Избирах място, откъдето да виждам целия двор. И винаги забелязвах два типа поведение, всеки от които ме вбесяваше.

От една страна, гледах онези, чиито майки бяха бедни, скромни, смачкани и приличаха на селянки. Малките шибани гадняри като че ли се срамуваха от тях. Мамка им стара, наистина се срамуваха! Ах, страхливци, мръсници, копелета! На човек веднага му ставаше ясно какво им е на душата. Вместо да обиколят целия двор, те се свиваха на някоя скамейка и се бояха да мръднат оттам. Не искаха да ги видят заедно с майките им, криеха ги. Защото вече бяха надушили как трябва да изглеждат образованите и културните граждани и искаха по-скоро да забравят произхода си. Просто си ги представях как един ден ще седят в компанията на разни големци и ще се оправдават заради внезапното пристигане на родителите си: „Ах, извинете, това са далечни роднини от провинцията. Сега ще ги пратим в кухнята — толкова са досадни!“

С този тип хора ми беше много лесно да започна боя. Веднъж видях как един подобен гадняр изгони майка си, за да не го излага. Проследих го по петите и веднага го подбрах:

— Я кажи, Пиеро, защо изгони толкова бързо майка си?

— Тя бързаше за някъде.

— Лъжеш. Знам, че тя обикновено взима влака за Гап чак в седем вечерта. Сега ще ти кажа защо я прати да си върви. Срамуваш се от нея. Опитай се да отречеш, мръсник такъв!

Обикновено излизах победител от тези схватки. Биех се често и добре си служех с юмруците. Понякога противникът ми се оказваше по-силен, но не ми пукаше. Чувствах се едва ли не щастлив. Гледах обаче никога да не нападам слабаци.

Другият тип момчета, които ме вбесяваха и ми вдъхваха много повече злоба, бяха така наречените фукльовци. Онези с красивите, елегантни, изискани майки. Това бяха шестнайсет-седемнайсетгодишни хлапета, които гордо развеждаха майките си из двора; надуваха се като пауни около тях; държеха ги под ръка и се надпреварваха да маниерничат. Полудявах, като ги гледах. Ако някой от тях прехвърлеше всяка мярка, или ако майка му по нещо ми напомняше за моята, ставах неудържим. Едва изчаквах виновникът да се прибере, и се нахвърлях върху него:

— Какво се надуваш бе, говедо, не виждаш ли, че майката ти е една старомодна повлекана! Какво ми се фукаш — моята майка беше и по-хубава, и по-изискана от твоята! Нейните бижута бяха истински, а не фалшиви. Дори глупакът би се сетил, че мамчето ти е накичено със стъклени мъниста.

Няма нужда да ви казвам, че повечето юнаци, към които се обръщах с подобни думи, не ме изчакваха дори да свърша, преди да ми забият един в мутрата. А аз само това и чаках. Започвах да се бия като уличник — удари с глава, удари под кръста... И в същото време усещах как в душата ми се разлива някакво задоволство, сякаш в този миг премазвах всички майки на света, които са имали наглостта да бъдат красиви и елегантни като моята.

Злобата ми се оказа по-силна от волята ми. Не можех да се преборя с нея. Толкова години бяха минали, откак мама умря, но аз така и не преодолях усещането, че съдбата е проявила огромна несправедливост към мен. На тази възраст е много трудно да разбереш смъртта, да я приемеш. Добре, нека старците умират на воля. Но мама — тази красива, жизнерадостна фея, изпълнена с любов към мен — как можеше ТЯ да умре? Не можех и не исках да го разбера. Ревнувах всички майки на света. От тази ревност произтече и сбиването, което промени завинаги живота ми.

Въпросният тип разигра такова театро, че не можех да го оставя да си легне спокойно вечерта. Беше някакъв претенциозен горделивец на деветнайсет години — един от онези училищни първенци, на които им върви във всичко. Висок, елегантен и много силен. Спомням си, че веднъж, по време на урок по природознание, беше повдигнал съвсем сам дънера на едно изгнило дърво, за да ни помогне да видим къде се крие полската мишка.

В онзи четвъртък преди толкова години той се чувстваше на седмото небе. Разхождаше се с изящната си майка, чиято талия беше тънка като мамината. Тя беше облечена в светла рокля на сини точки — сякаш взета от гардероба на мама. Имаше огромни черни очи и носеше кокетна шапчица с воал. Двамата с Първенеца обикаляха двора цял следобед — нагоре, надолу, по диагонал. Целуваха се често, почти като влюбени. Аз трябваше да съм сега на неговото място. Моята майка трябваше да се опира така нежно на ръката ми, аз трябваше да целувам нежното ѝ лице.

В момента, в който остана сам, му налетях:

— Я го виж ти него! Уж силен по математика, а всъщност готов за цирка! Не бих ти повярвал, ако...

— Какво ти става, Анри?

— Става ми това, че показваш майка си като мечка в цирка. Искаш да ни шашнеш, нали? Е, мен поне не успя да ме шашнеш. Защото в сравнение с моята майка твоята нищо не струва. Прилича на луксозните кокотки, които се мотаят по курортите през лятото.

— Слушай, ще ти шибна един в мутрата, а както знаеш, удрям здраво. Вземи си думите назад. Знаеш, че съм по-силен от теб.

— Знам. Но нека да си изравним силите — да се бием с ножове като на дуел. Отивай да си вземеш ножа, аз ще взема моя. Ако не си лайно и можеш да защитиш честта на майка си, върви. Ще те чакам зад кенефа след пет минути.

— Ще бъда там.

Няколко минути по-късно той вече се гърчеше на земята с моя нож, забит дълбоко над сърцето му.

Извикаха татко. Татко беше висок около метър и осемдесет, малко пълен. Син на учител и селянка. Имаше кръгло добродушно лице, светлокестеняви очи със златисти отблясъци и любопитен, почти детински поглед, в който сякаш се отразяваха всички въпроси на учениците му към света. Благодарение на тях очите му бяха запазили отпечатъка на онази естествена наивност, която само детето притежава. За него смъртта на мама беше ужасна загуба. Раната, която тя му беше причинила, така и не заздравя с времето, а болката продължаваше да го разкъсва като в първия ден. Единствената му любов — Лулу, както той я наричаше, вече я нямаше на този свят, но той дишаше, живееше със спомена за нея по двайсет и четири часа в денонощието. Въпреки всичко челото му си остана гладко и спокойно. Мъката и грижите не издълбаха бръчки по него. Нищо не издаваше колко невероятно трудно му е да продължава да живее, да се грижи за своите деца, както и за децата на другите. Той просто беше престанал да се смее, да пее, да тананика. Бръчките се криеха дълбоко в сърцето му. Но татко си налагаше да се държи както преди. Знаех, че пак както преди се лишаваше от почивните си дни, ако някой негов ученик имаше нужда от повече внимание. И децата му се отплащаха, както можеха.

Бях едва седемнайсетгодишен, когато двамата излязохме от кабинета на следователя, който се занимаваше с моя случай. Готвеха се да ме пратят на подсъдимата скамейка. Посъветвах татко да ме запише като доброволец във военноморския флот и така да ме спаси от затвора. Отидохме в жандармерията на Обена и там подписах договор за три години.

Всъщност татко така и не ми се скара истински за стореното:

— Доколкото разбирам, Анри (той винаги ме наричаше Анри, когато искаше да се покаже строг), ти си предложил да се биете с ножове, защото противникът ти е бил по-силен от теб.

— Да, татко.

— Постъпил си зле. Само скитниците се бият така. А ти, скъпи мой, не си скитник.

— Не.

— Виж в каква история се забърка. Забърка и цялото ни семейство. Помисли колко болка си причинил на майка си, където и да е тя сега.

— Не мисля, че съм й причинил болка.

— Защо, Анри?

— Защото се бих заради нея.

— Какво искаш да кажеш?

— Че не мога да понасям, когато приятелите ми се фукат с майките си.

— Ще ти кажа нещо, Анри. Никога досега не си се сражавал заради майка си. Не и от любов към нея. Истината е, че просто си един непоносим егоист. Съдбата те е лишила от майка и ти сега искаш всички деца на земята да бъдат сираци. Това е толкова несправедливо. Разочароваш ме! И аз страдам, когато някой колега ми дойде на гости, прегърнал жена си. Мисля за тяхното щастие и за това, как съдбата ми отне моята любов. Но не им завиждам — напротив, пожелавам им никога да не изпитат моята мъка. Ако си наследил поне малко от душата на майка си, трябва да се радваш на чуждото щастие. Ето сега, за да се измъкнеш от тази каша, трябва да идеш във флота. Очакват те най-малко три нелеки години. А аз също ще се чувствам наказан, защото няма да мога да виждам детето си.

И тогава той ми каза нещо, което запомних за цял живот:

— Знаеш ли, момчето ми, човек може да се чувства сирак независимо от това на колко години е.

... Сирената на „Наполи“ изкъртя в ушите ми и ме накара да подскоча. Изчезна образът на седемнайсетгодишното момче, което излиза от жандармерията, след като е подписало тригодишен договор за служба във флота. Но веднага след това в мислите ми нахлу онзи ужасен миг, когато видях баща си за последен път.

Това се случи в едно от ужасните помещения за свиждане в затвора, където осъдените се срещаха с близките си иззад решетките на своите килии. Разделяше ни коридор, широк един метър. Мисълта за живота ми, който ни доведе — баща ми и мен — за трийсет минути в онзи зверилник, ме изпълни с погнуса и срам.

Тогава той дори не помисли да ме упреква, задето съм се превърнал в заподозрян номер едно в поредната гадна разпра на подземния свят. Носеше същото изражение на смазан от живота човек, както в деня, когато дойде да ми съобщи за смъртта на мама. Беше дошъл в затвора, за да види сина си за половин час и не искаше да го хока, че е постъпил неправилно; не искаше да му натяква, че нанася непоправим ущърб на честта на семейството си; не искаше да казва „Ти си черната овца“... Не, той ме помоли да му простя, задето ме е възпитал толкова зле. Не ми каза „Обвиняваме те...“. Напротив, изрече последните думи на света, които очаквах да чуя. Думите, които ме раниха най-дълбоко:

— Моя грешка е, че си тук, сине. Прости ми, задето толкова те разглезих.

Средиземно море... „Наполи“ цепеше вълните му с невероятна лекота. Като си помисля само, че именно сред тези вълни започнах живота си във флота! След няколко седмици сухи тренировки в базата в Тулон се качих на кораба „Тионвий“. Изящен и расов вестоносец, в който всичко беше подчинено на скоростта, а елементарните удобства за моряка — на необходимостта от огромни шахти за въглищата.

Едва ли можете да си представите нещо по-противно от желязната дисциплина, която цареше във френския флот през 1923 година. Моряците бяха разделени на шест касти в зависимост от образованието си. Благодарение на техникума попаднах в шестата — най-висшата каста. Едно седемнайсетгодишно момче като мен трудно можеше да приеме, да преглътне необходимостта от сляпо подчинение

на заповедите, издавани често от дълбоко неуки хора с много по-ниско образование. Повечето началници бяха бретонци и стигаха най-много до трета степен в интелектуалното си ниво. Не че имам нещо против бретонците. Безспорно от тях излизат добри моряци, готови да търпят всякакви лишения. Друг е въпросът, че не разбират нищо от психология.

Моментално настроих всички против себе си. Не можех да изпълнявам заповедите като машинка. Отказах да посещавам лекции по предмети, които вече бях изучил в техникума. И моментално се оказах класиран в групата на непокорните, недисциплинираните нехранимайковци, които дори не са си дали труда да изкарат някаква специализация. На нас ни стоварваха най-гадните ангарии. „Не ставаш за нищо? Добре, ще направим от теб момче за всичко!“ Беленето на картофи, кенефите, лъскането на металните части, товаренето на въглища (трябваше да подреждаме из огромните трюмове петкилограмовите брикети като книги в библиотека), търкането на палубата — всички тези удоволствия бяха запазени за нас.

— Какво се помайвате там зад камината?

— Току-що приключихме с миенето на палубата, господин старши.

— Тъй ли? Тогава я измийте отново, но този път отзад напред. И се постарайте повечко, че иначе ще си имате работа с мен!

Въпросният кретен беше изкарал във флота цели петнайсет години. Нямаше никакво образование. Беше бретонец, но от вътрешността на провинцията — дори не се беше родил на брега на морето. Обикновено като кажат моряк, хората си представят строен мъж с помпон на шапката, бяла яка, леко килната над ухото барета... Само ние — „нехранимайковците“, няхаме право да се докарваме. Колкото по-зле бяхме облечени, колкото по-смазани изглеждахме, толкова по-щастливи бяха преките ни началници. Така че — както обичат да се изразяват днес — напрежението ескалираше. И в тази напрегната обстановка кретените в нито един момент не престанаха да допускат големи грешки. Ето например при всяко спиране на пристанище получавахме т.нар. градска отпуска и можехме да прекараме нощта на кея. Къде да идеш? В бардака, разбира се. Аз и двама-трима приятели бързо научихме как да се справяме. За нула време сваляхме по някоя курва, която не само че ни пускаше гратис,

ами дори ни хранеше и поеше. При това не ние тичахме след тях — те самите ни задиряха. Връщахме се на кораба около четири сутринта, капнали след изтощителния секс и леко махмурлии.

Лесно прониквахме обратно на кораба. Достатъчно беше да издебнем някой арабин на пост:

— Кой там? Отговори, или ще стрелям! Паролата! Ако не я знаеш, няма да минеш.

— А бе, кретен, паролата ти не я знаеш. Малкото ти мозъче вече я е забравило.

— Как ще съм я забравил? Днес е Рошфор!

— Да бе, прав си.

След което се оттегляхме и отивахме при друг часови.

— Кой там? Кажи паролата!

— Рошфор.

— Добре, влизайте!

Непрекъснато трупяхме наказания и черни точки. Петнайсет дни карцер, после трийсет. Един от готвачите отказа да ни даде по парче хляб с месо, след като цял ден му бяхме белили картофи. За да го накажем, откраднахме цял овнешки бут, като го издърпахме с куки през широката вентилационна тръба. Стана за секунди, докато беше с гръб към печката. Поделихме си плячката долу в трюма сред въглищата. В резултат лежах четирийсет и пет дни във флотския затвор, където научих прочутото „До кожа! Това значи чисто гол, не знаеше ли?“ И така се озовах чисто гол посред зима в двора на тулузкия затвор. Изправиха ме пред едно корито с ледена вода и ми заповядаха да се потопя в него. После пък трябваше да ходя на военен съд заради някаква скапана барета за десет франка. Мотив — поругаване на военни символи.

Поне по мое време всички във флотата си мачкаха шапките. Не за да ги унищожат, разбира се, а за да ги натъкмят по модата. Първо ги намокряхме, след това трима души хващаха една барета и започваха да я теглят на три страни, докато придобие формата на поничка. Накрая подрязвахме помпоните. Градските момичета твърдо вярваха, че ако докоснат помпон, това ще им донесе щастие. И бяха готови да раздават целувки, за да стигнат до баретите ни.

Един от капитаните си имаше проблеми с децата — едва успяваха да минат от един клас в друг. Моят човек твърдо вярваше, че

вината не е у тях, а у зловните учители, които им задават трудни въпроси на изпитите. Беше убеден, че даскалите се разбират помежду си и пускат своите деца да минат между капките, докато в същото време измъчват останалите. За нещастие аз бях учителски син.

— Всеки си намира майстора, Шарьер! Тук няма кой да ти прави услуги. Напротив!

Превърнах се в черната овца за този идиот. Преследваше ме непрекъснато. До такава степен започна да ми досажда, че на няколко пъти избягах. Но никога не съм бягал за повече от пет дни и 23 часа, защото след шест дни самоотлъчка те пишат дезертьор. Всъщност веднъж в Ница за малко не станах истински дезертьор. Изкарах нощта с една страхотна мацка и се събудих прекалено късно. Още час, и щях да мина за дезертьор. Облякох се бързо и хукнах да търся полицаи, който да ме арестува. Забелязах най-накрая едно ченге, впуснах се към него и го помолих да ме арестува. Оказа се добър и снизходителен шишко, който нищо не разбираше:

— Чакай бе, момче! Не е необходимо да стигаме до крайности. Върни се кротко на кораба и им обясни всичко. В крайна сметка всички сме били млади.

Колко пъти му повторих, че след един час вече ще ме смятат за дезертьор. Никакъв ефект. Накрая вдигнах един камък и го заплаших:

— Ако не ме арестувате, ще строша тази витрина на сол!

— Ама че си луд, малкият! Добре, хайде да тръгваме към ареста.

Именно тогава ме хванаха, че съм си деформирал баретата, за да я направя по-елегантна, и ме изпратиха в наказателния взвод в Калви, Корсика. Вече никой не се съмняваше, че това е първата крачка към каторгата. Раздадоха ни специални униформи. Още на входа ни посрещна групичка от старите войници, чиято задача беше да ни класира в една от трите възможни групи: „наше момче“, „мухльо“ или „педераст“. Тази малка приятна церемонийка се наричаше „демонстрация“. Трябваше да докажем същността си като, се бием поред с двама-трима от „старите пушки“. Справих се доста добре благодарение на тренировките в техникума. Приключих „демонстрацията“ със спукана устна и разбит нос и бях вписан в групата на „нашите момчета“.

Първо ме пратиха да работя на лозето на един корсикански сенатор. От изгрев до залез, без почивка, без храна — нали трябва да

се поукротят буйните глави? Вече не ни брояха дори за моряци. Никога няма да забравя цитаделата в Калви, нито петкилометровия път до лозето, където работехме. Крачехме в нишка по един с лопата или мотика на рамо — от затвора до лозето и обратно. Беше непоносимо, нечовешко. Вдигнахме бунт и тъй като бях сред инициаторите, ме изпратиха в друг, още по-тежък лагер в Корте. Там пък се бяха сетили да построят затвора високо в планината и всеки ден трябваше да слизаме и да изкачваме шестстотин стъпала, за да идем на работа близо до гарата, където строяхме стадион за военните.

Ето в такава обстановка на грубост и насилие получих едно писъмце от Тулон, което някакъв цивилен младеж успя тайно да ми пробута: „Скъпи, ако искаш да се измъкнеш от този ад, трябва да си отрежеш палеца. Според закона загубата на палеца, независимо дали останалата част от дланта е съхранена или не, автоматически води до прехвърляне на спомагателна служба към войската. Но ако нараняването е станало по време на изпълнение на задание, то води до пълно освобождаване от военната служба. Закон от 1831 г., циркуляр от 23 юли 1883 г. Чакам те, Клара.“ Адресът беше Мулен Руж, Картие резерве, Тулон.

Не се колебах дълго. Работата ни се състоеше в това да копаем земя — всеки ден трябваше да изкопаваме по около два кубически метра пръст, които превозвахме с колички до камионите. Работехме по двойки. Ако ме пипнеха, че съм се самонаранил щяха да ме държат в лагера още поне пет години. Затова не биваше да си отрязвам пръста с нож или някакъв друг остър инструмент. Двамата с аверчето Франки изкопахме нещо като пещера на един стръмен склон. Достатъчно беше да ударя веднъж с мотиката, и сводът щеше да се срути отгоре ми. Подофицерите, които ни охраняваха, не бяха глупаци. Сержант Албертини стоеше непрекъснато залепен за нас и ни наблюдаваше от два-три метра. Това усложняваше задачата, но същевременно можеше да помогне — в случай на успех щях да разполагам с чудесен свидетел. Франки нагласи един остър камък точно в центъра на изкопаната пещера. Сложих палец върху ръба на камъка и натиках един парцал в устата си, за да не изохкам. Разполагахме с пет-шест секунди, за да срутим свода върху ми. Преди това Франки щеше да ми премаже пръста с друг, около десеткилограмов камък. Нямахме начин да се провалим.

На три метра зад нас сержантът се опитваше да очисти ботушите си от полепналата пръст. Франки грабна камъка, вдигна го над главата си и го стовари надолу с всичка сила. Палецът ми се превърна в каша от кожа, кръв и кости. Кънтенето на мотиките наоколо заглуши шума, а и сержантът нищо не забеляза. Хайде два удара нагоре, и пещерата се срина, погребвайки ме жив. Крясъци, викове за помощ, най-последно успях да ме измъкнат, целия оплескан в пръст и с премазан палец. Между другото, болеше ме адски. Все пак успях да кажа на сержанта:

— Ще ме обвинят, че съм го направил нарочно.

— Не, Шариер, аз лично видях как стана, ще ти бъда свидетел. Може да съм строг, но съм справедлив. Не се бой.

Два месеца по-късно получих уволнението си, придружено с пенсия за инвалидност. Обърнах гръб на Калви, където лежеше погребан палецът ми, и се отправих към Тулон като свободен човек.

Отидох да поблагодаря на Клара в „Мулен Руж“. Тя заяви, че загубата почти не се забелязва и че лявата ми ръка я гали все така добре, въпреки че има вече само четири пръста. А това в крайна сметка беше най-важно. Сбогом на флота, на дисциплинарите взводове и всички останали дивотии!

— Нещо се е променило в теб, момче. Не мога да кажа кое точно. Надявам се, че трите месеца, прекарани сред престъпниците, не са оставили дълбоки следи в душата ти.

Двамата с баща ми седяхме в къщата на моето детство, където се бях върнал веднага след уволнението. Наистина ли се бях променил?

— Не знам как да ти отговоря, татко. Мисля, че съм станал по-неуправляем и че вече съвсем не съм склонен да се подчинявам на онези правила, които си ме учил да спазвам. Сигурно си прав, сигурно много съм се променил. Усещам го особено силно тук, в тази къща, където бяхме толкова щастливи с мама и сестрите ми. Сега приемам съвсем спокойно факта, че сме останали само двамата. Вероятно съм загрубял.

— Какво смяташ да правиш оттук нататък?

— Ти какво ще ме посъветваш?

— Намери си колкото можеш по-бързо работа. Вече си на двайсет години, момчето ми.

Явих се на два конкурса. Единият се уреждаше от Главното управление на пощите, а другият — от едно военно учреждение, което си търсеше волнонаемни за чиновническата работа. Дядо Тиери дойде да ми стиска палци. Писменият и устният изпит минаха много, много добре. Може и да не бях първи, но със сигурност попадах в първата десетка. И тъй като свободните места бяха сто и десет, работата ми беше в кърпа вързана. Не виждах нищо обидно в това да последвам съвета на баща ми и да стана чиновник. Най-искрено вярвах, че така ще изпълня синовния си дълг. Възнамерявах да изживея живота си достойно и почтено. И все пак днес не мога да не се запитам — колко ли време щеше да устиска зад бюрото малкият Шариер? Като си спомня каква буря вилнееше в душата му...

Щом получихме резултатите по пощата, гордият татко реши да спретне малко тържество в моя чест. Леля Леонтин, чичо Дюмарше, дядо Тиери, баба. Имаше огромна торта, бутилка истинско шампанско, а татко беше поканил и дъщерята на свой колега: „От нея може да излезе чудесна съпруга за моя разбойник.“ За първи път от десет години насам къщата се изпълни с радостно настроение. За миг изпитах угризения, но после се отпуснах и си позволих да се посмея. Отпуснах се, защото бях взел решението да живея почтено както мама и татко, защото се чувствах спокоен за бъдещето, преизпълнен с оптимизъм и доверие.

— Представете ли си, Анри се е класирал трети в конкурса. Още не е навършил двайсет години, а вече си е осигурил блестяща кариера!

Разходих се из градината с девойката, за която татко мечтаеше да ме ожени. Беше хубава, образована, почти изискана и много умна. Имаше обаче едно нещо, което най-силно ме привличаше — майка ѝ беше починала при раждането. Значи бях по-богат от нея, бях получил повече майчина любов. Е, нямаше да стана инженер, но пак щях да си изградя добро положение.

И след два месеца — бум! Като изневиделица пристигна следното известие:

Тъй като не сте представили удостоверение за добро поведение от флота, имаме неудоволствието да ви

съобщим, че не можем да ви вземем на работа в нашето учреждение.

Един ден пощальонът дойде и ми донесе закуп пенсиите за изминалата половин година. Точно тогава татко не си беше у дома. Той много тежко понесе отказа да ме назначат. Всичките му надежди бяха разбити на пух и прах. Ходеше унил и мрачен и почти не разговаряше. И защо да продължавам да живуркам така? Хайде, вземи един куфар, пхъни вътре няколко вещи надве-натри и се възползвай от отсъствието на баща ти, за да си вдигнеш чуковете. Баба ми обаче ме спипа, докато се измъквах по стълбите:

— Накъде си тръгнал, Анри?

— Отивам някъде, където няма да ми искат удостоверение за добро поведение във флота. Ще ида при един тип, с който се запознах в дисциплинарния взвод в Калви. Той ще ме научи как да живея извън вашето общество, защото вече не мога да очаквам нищо добро от него. Отивам в Париж, бабо. В Монмартър.

— Какво ще правиш там?

— Все още не знам, но със сигурност няма да е нищо почтено! Целуни татко от мен.

Бързо се приближавахме към брега. Вече виждах дори прозорците на къщите. Връщах се на този континент след едно твърде дълго пътешествие. Връщах се, за да прегърна роднините си, които не бях виждал от двайсет и седем години. Как ли се чувстваха? През всичките тези години сигурно се бяха опитвали да ме забравят. За тях бях мъртъв, за децата им изобщо не се бях раждал. Дори името ми не бяха произнасяли на глас. Може би само в някои редки случаи, когато са оставали насаме с татко... Едва преди пет години са започнали лека-полека да обясняват на децата си, че съществува някакъв чичо Анри, който живее във Венецуела. Да, сигурно са правели всичко възможно, за да изтрият брат си, племенника си, чичото на децата си от списъка на обичаните хора. От пет години насам си пишихме най-редовно. Получавах нежни писма, пълни с думи на внимание. Но те си оставаха роби на миналото, на изпълненото с предразсъдъци общество. Да,

много мило от тяхна страна, че ми пишеха, но дали сега не изпитваха страх от това какво ще кажат хората, не се ли бояха от срещата с избягалия брат каторжник, който им беше определил среща в Испания? Не ми се щеше да идват от чувство за дълг, исках да усетя, че ги води искрената обич.

И все пак, ако знаеха...

Ако знаеха, че през тринайсетте години в каторгата съм живял само с мисълта за тях! Ако знаеха колко бавно се приближава сега този бряг, от който преди двайсет и седем години ме отдалечиха толкова бързо! Ако можеха сестричките ми да видят филма на всички спомени за детството, който си прожектирах мислено в килиите на изолатора! Ако знаеха, че от мисълта за тях съм черпил сили да се преборя с отчаянието, със самотата, с желанието да сложа край на живота си, ако знаеха, че месеците, дните, часовете, минутите, секундите, прекарани в абсолютна самота, бяха населени със случки от нашето прекрасно детство!

Брегът беше съвсем близко, Барселона се виждаше цялата, готвехме се да влезем в пристанището. Сирената отново изви. Обхвана ме лудешко желание да свия длани като тръба пред устата си и да изкрещя от щастие: „Хей, хора, пристигам! Тичайте да ме посрещнете!“ Така виках като дете из поляните на Фавър, когато намерех теменужки. Ивон дотичваше първа и си заплюваше: „Всички тук са мои!“ Щедрата Нене се задоволяваше с по-рехави букетчета.

— Какво търсиш тук, скъпи? Търся те от цял час. Дори ходих да проверя да не си в трюма при колата.

Без да ставам от шезлонга, протегнах ръка и прегърнах Рита през кръста. Тя се наведе и ме целуна леко по бузата. Едва сега осъзнах, че съм тръгнал към близките си благодарение на истинското си семейство, което в момента държах в ръце. Семейството, което сам бях създал.

— Просто стоях тук и си припомнях миналото, скъпа. На тази земя, към която се приближаваме сега, са всичките ми близки — живи и мъртви.

Веднага щом слязохме от кораба, се качихме на лъскавата си кола, в която багажът ни бе старателно подреден, и потеглихме направо

към френската граница, без дори да спрем да разгледаме красивата Барселона. Два часа по-късно обаче се наложи да спра край пътя, защото вълнението така ме беше стиснало за гърлото, че не можех да шофирам. Очите ми не се насищаха на пейзажа; на обработените земи; на огромните явори; на тръстиките, които трепереха на вятъра; на червените плочи по покривите на ферми и къщурки; на тополите, на поляните, които съчетаваха всички оттенъци на зеленото; на кравичките, чиито хлопатари звънтяха; на лозята и тежките гроздове, които дори зелените листа не можеха да скрият. Това беше част от Каталония, но точно по същия начин изглеждаше моята Франция. Сред същия пейзаж се бях родил, сред същите цветове и растителност се бях разхождал с дядо, по същите пътеки бях носил ловджийската чанта на баща ми, докато кучето Клара тичаше пред нас, за да открие скривалището на някой заек или яребица. Дори оградите между дворовете бяха същите. Както и тънките канали за напояване, в които тук-там се виждаха дъсчици, сложени, за да отклонят водата към определено място в градината. Можех да се обзаложа, че в тях скачат същите жаби и че с проста самоделна въдица мога да наловя колкото искам от тях — така както го бях правил толкова пъти.

Просто забравих, че съм още в Испания, до такава степен всичко ми напомняше за родния Ардеш и за Рона. Природата беше толкова различна от онази, с която привикнах през последните два-сет и седем години. Не можех да се нарадвам на многото китни парцели, поддържани като църковни градинки. Гледката стопли сърцето ми като майчина ласка. В крайна сметка аз бях син на тази земя.

Там някъде, по пътя между Барселона и Фигуерас, се разплаках. Дълго не можех да сдържа риданията. Най-после усетих ръката на Рита, която леко ме галеше по гърба.

„Да благодарим на Бога, каза тя, задето ни доведе толкова близо до Франция, където след два-три дни ще се срещнеш най-после с близките си.“

Отседнахме в хотела, който беше разположен най-близо до френската граница. На следващия ден Рита взе влака за Сен Пере, за да доведе леля Жу. В това време аз трябваше да наема някоя вила. Толкова ми се искаше да отида лично да я доведа, но за френската полиция аз си оставах беглец от Гвиана. Намерих една чудна виличка в Росас. Беше разположена на самия плаж. Потрай още малко, Папи, и ще

видиш как от влака слиза жената, която е обичала баща ти; която е запазила в дома му духа на майка ти; тази, която ти написа толкова хубави писма и те накара да си спомниш всички и всичко, което си обичал.

Рита слезе първа от влака. Със синовно внимание помогна на една висока и симпатична жена, забрадена като селянка, да стъпи на перона. Някакъв възпитан господин ѝ подаде куфара. Две дълги ръце ме обгърнаха, притеглиха ме, предадоха ми цялата топлина и обич, които не биха могли да се предадат с думи. Те като че ли ми казваха: „Най-последно! След двама и седем години, въпреки смъртта на майка ти и баща ти, аз те прегръщам вместо тях. Нося спомена за тях в сърцето си и ти говоря и те прегръщам и от тяхно име. В нашия дом ти никога не беше забравен, ние никога не повярвахме, че си виновен, никога не престанахме да те обичаме. Доброто ни дете се върна. Не си и помисляй да ни искаш прошка, защото сме ти простили много отдавна.“

Двамата с Рита я прегърнахме от двете страни и обгърнахме гръб на гарата, забравяйки напълно, че куфарите вървят след хората само когато някой се сети да ги вземе в ръце. Леля Жу направо се сащиса, като видя колата ни, и започна да ѝ се възхищава като младо момиче. После пък започна да се чуди къде са се дянали куфарите и как може в толкова вълнуващ момент като този да те карат да мислиш и за тях. После ми каза, че ще е хубаво да отида да прибера безчувствения куфар от перона, но в същото време продължаваше да ми говори и не ме пускаше да направя и крачка обратно. Защото в крайна сметка какво толкова важно можеше да има в един куфар. Цялото му съдържание не струваше колкото няколко минути, прекарани заедно.

Рита и леля Жу пристигнаха в единайсет сутринта. Часовникът показваше три през нощта, когато, капнала от умора, от пътуването, от вълненията, от възрастта, от шестнайсетте часа разкази и спомени, леля Жу кротко заспа като дете. Аз също се хвърлих в леглото си и заспах като смазан, на края на силите си. Нищо в този момент не би могло да ме задържи буден. Щастие то може да пресуши силите ти до дъно, както и нещастие то.

На следващия ден двете бяха станали преди мен и по някое време дойдоха да ме измъкнат от дълбокия сън, за да ми кажат, че е единайсет сутринта, че слънцето свети, че пясъкът е топъл, че кафето и

препечените филийки ме чакат и че трябва бързо да закуся, за да отидем да посрещнем сестра ми и семейството ѝ на границата, където щяха да пристигнат около два следобед. „По-добре е да отидем пораничко, рече леля Жу, защото цялото семейство умира от нетърпение да те види и сигурно ще накарат зет ти да кара много бързо.“

Спрях линкълна до самия граничен пост, в близост с испанските полицаи. Ето ги, пристигат! Идваха пешком, тичаха насам, зарязали зет ми да чака със ситроена на опашката пред митницата. Първо видях сестра ми Елен. Тя пресече тичешком ничията земя, аз също хукнах към нея. Едва дишах от вълнение. На няколко метра един от друг двамата спряхме, за да се погледнем в очите. Нене си беше същата, каквато я помнех от детските ни години. В нейните очи аз също не се бях променил. Прегърнахме се. Колко странно, аз така и не можех да забележа разликата между тази петдесетгодишна жена и малката ми сестричка. Не виждах бръчките, а само изражението и познатите черти. Наистина не беше мръднала!

Двамата забравихме за останалите и дълго стояхме, вкопчени един в друг. Рита вече беше разцелувала всичките си племеннички. Чувах само откъслечни реплики: „Колко си красива, лельо!“ Накрая се отделих от сестра си и посочих към Рита: „Обичай много жена ми, защото благодарение на нея съм тук сега.“

Трите ми племеннички бяха хубавици, зет ми изглеждаше свестен човек. Той също беше искрено развълнуван от срещата ни. Отсъстваше само големият им син Жак — беше мобилизиран в алжирската война. Накрая се качихме на колите и потеглихме към Росас. Никога няма да забравя първата ни вечеря заедно около кръглата маса. Коленете ми така трепереха, че се налагаше да ги успокоявам с ръце.

1929–1956 г. Толкова неща се бяха случили и за мен, и за тях. Толкова дълъг път бяхме изминали, толкова се бяхме борили, толкова препятствия бяхме преодолявали. По време на вечеря не споменавах каторгата. Само запитах зет си дали присъдата ми им е причинила неприятности. Той отрече, но аз можах да се досетя, че им е било трудно да си изградят положение с брат-каторжник в рода.

Не говорех за каторгата, не споменах и процеса. В техните очи, а и в моите, животът ми беше започнал в деня, когато благодарение на Рита зарових авантюриста дълбоко в земята, за да възродя Анри Шариер — сина на учителя от Ардеш. И така, аз отново имах голямо семейство. Племенниците ми бяха очаровани от новия чичо със страхотната американска кола, който разказваше истории за индианци и сума любопитни неща. Истински чичо от Америка. Обожаваха ме.

Месец август изтече твърде бързо по топлия пясък на плажовете край Росас. Сестра ми толкова ми напомняше за мама, когато се обръщаше към децата си. Както на времето, двамата се хилехме безпричинно, избухвахме в смях, чувствахме се съучастници. Един месец е много време, ако го прекарваш сам в килията. Но толкова бързо свършва, ако си сред близки хора. Бях като пиян от щастие. Сеотра ми, зет ми, племенниците, които обикнах като дъщери — всичко беше фантастично. Рита сияеше, като ме гледаше толкова щастлив. За нея това беше истински триумф, най-хубавият подарък, който можеше да ми направи — да ме събере със семейството ми някъде далеч от пипалата на френската полиция.

Една нощ двамата лежахме върху топлия пясък на плажа. Рита се беше сгушила в мен, а аз галех косите ѝ:

— Утре всички си заминават. Колко бързо мина и колко хубаво беше! Тъжно ми е, че отново се разделяме. Де да знам кога ще ги видим пак — подобни пътешествия са толкова скъпи!

— Имай вяра, непременно ще ги видим пак.

На следващия ден ги изпратихме до границата. Леля Жу също тръгна с тях. Разделихме се на стотина метра от граничната бразда. Не плакахме много, защото им обещах, че след две години ще дойдем пак, и то не за един, а за два месеца.

— Обещавах ли, чичо?

— Обещавам, милите ми, ще го направим!

Черният ситроен бавно се отдалечи. Двамата с Рита стояхме на пътя. Лицата на всички бяха обърнати към нас. Махахме, докато можехме да се видим. Довиждане! Господ знае дали някога ще ви видя пак.

Седмица по-късно другата ми сестра кацна в Барселона сама. За съжаление семейството ѝ не можеше да дойде. Двамата веднага се разпознахме. Имахме твърде малко време, затова през следващите дни

и нощи гледахме да сме непрекъснато заедно. Двете с Рита си допаднаха от пръв поглед. Между нас се възцари огромно доверие. Разказахме си един на друг всичко, което можеше да се разкаже.

Е, господин прокурор, ето че загуби играта. Всички бяха толкова доволни от мъдрата си присъда, когато произнесоха думата „доживот“. Не можехте дори да подозирате, че един ден човекът, когото изпратихте на „безкръвната гилотина“, ще дойде да се срещне с близките си на няколко метра от френската граница. При това без да се крие зад храстите, без да се бои от преследвачи. Дойдох при семейството си не за да моля за помощ, не като победен, а като победител. Намерил своето място под слънцето преуспял, дойдох с гордо вдигната глава и дори домъкнах със себе си най-люксовата кола на света, за да се фукам нагло с претенциозната ѝ красота.

След още два дни от Танжер пристигна майката на Рита. Тя обгърна лицето ми с меките си старчески ръце, целуна ме и каза: „Синко, щастлива съм, че двамата с Рита се обичате.“ Лицето ѝ сияеше със спокойната си красота, обградено от белите коси като от ореол. Двете много си приличаха.

Останахме в Испания твърде дълго. От щастие не забелязвахме, че времето минава. Не можехме да си позволим да изгубим още шестнайсет дни, за да пътуваме по море. Решихме да си тръгнем със самолет. Линкълнът щеше да пристигне по-късно. Работата ни чакаше.

Все пак намерихме още няколко дни, за да пообиколим Испания. Отидохме да видим висящите градини в Гренада — това чудо на арабската цивилизация. Там в един камък са изсечени следните стихове: „Dale limosna, mujer, que no hay en la vida nada comme la pena de ser ciego en Grenada“ — „Дай му милостиня, жено, защото няма по-голяма мъка на света от това да си сляп в Гренада.“

Има по-голяма мъка от това да си сляп в Гренада. Ако си на двайсет и четири, млад и пълен със сили, с вяра в живота, дори да си луда глава и не съвсем почтен, но поне не убиец, и разбереш, че те осъждат доживот заради престъпление, извършено от друг; ако изчезнеш без надежда да се върнеш, обречен на морална и физическа разруха, тогава ще бъдеш още по-нещастен. Колко ли хора, унищожени от нечовешката наказателна система, биха предпочели да са слепи в Гренада? Аз съм един от тях.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

РЕВОЛЮЦИЯТА

Самолетът, който бяхме взели от Мадрид, плавно се приземи на летището в Каракас. Приятелите и дъщеря ни ни очакваха. Двайсет минути по-късно вече си бяхме въщи. Кучетата скачаха от радост, а прислужничката индианка, която беше нещо като член на семейството, непрекъснато питаше:

— Какво правят близките на Анри, сеньора? А ти, Анри, хареса ли майката на Рита? Толкова хора ви обичат там в Европа, направо се страхувах, че няма да ви пуснат да се върнете. Благодарим ти, Боже, задето се прибрахте от толкова дълго пътуване цели-целенички!

Да, както каза Мария, с божията помощ се прибрахме у дома „цели-целенички“. Даже нещо повече, защото за мен възобновяването на връзките с близките ми беше от особено голямо значение. Те проявиха такова голямо доверие към мен, че оттук нататък щеше да е невъзможно да не го оправдая с някоя непочтена постъпка.

Иначе борбата за насъщния продължаваше по същия начин. Продадохме ресторанта, защото започна да ми втръсва от бифтеците с пържени картопки, патиците с портокали и пилешкото, сготвено с вино. Вместо това купихме един нощен бар — „Кети-бар“.

В Каракас нощните барове се посещават само от мъже. Компания им правят специални момичета, които си говорят с тях, изслушват ги, обръщат по някоя и друга чашка и подтикват клиента да поръчва пиене дори ако не е много жаден. Нощният живот в Каракас коренно се различава от обикновеното всекидневие под слънцето — по-наситен е, несравнимо по-бурен и по-вълнуващ, защото всеки клиент в бара през нощта разкрива второто си лице. След като часове наред най-дисциплинирано са се натягали да демонстрират своята изрядност, сенатори, депутати, банкери, адвокати, офицери, висши функционери хукват да се разтоварят от напрежението, насъбрано през

деня. В „Кети-бар“ всички сваляха маските. Зарязваха зад гърба си задължителното за пред обществото лицемерие, забравяха служебните и семейните си проблеми — робуващата на предразсъдъци буржоазна класа тук се освобождаваше от оковите си. За няколко часа всички без изключение се връщаха в младостта. Не без помощта на алкохола робите на обществените условности се превръщаха в свободни хора — веселяха се, спореха, правеха се на донжуани пред красивите момичета от бара. По-далеч от ухажване не се стигаше, защото Рита държеше нещата здраво в свои ръце и не позволяваше на нито една жена да се измъкне от заведението в работно време. Но мъжете се задоволяваха и само с компанията на момичетата, които умееха да ги изслушват (всички имаха нужда от това) и изпълваха нощите им със своята младост и красота.

Колко пъти съм виждал изненадани от зората клиенти, които внезапно осъзнават, че са останали сами в заведението (по някое време момичетата се измъкваха тихо през задния вход). Веднъж изпратих един от тях до колата му. Беше могъщ бизнесмен, който всяка сутрин отиваше в кантората си точно в девет часа. Той ме прегърна през рамото и протегна ръка към планините около Каракас, които ясно се открояваха на фона на просветляващото небе:

— Нощта свърши, Енрике, и слънцето всеки миг ще се издигне над Авила. Нощта свърши и вече няма откъде да получа глътка надежда. Всички барове са затворени, а денят ще ни върне към вечните проблеми и задължения. Работата, кантората, робското всекидневие ме очакват. Ако не бяха тези нощи, нямаше да имам сили да издържа. Нощта си отиде, Енрике, жените отлетяха по домовете си, а ние с теб останахме сами като двама стари глупаци.

Но въпреки мъчителните мигове на зазоряване и разбитите илюзии подобни клиенти винаги се връщаха, за да получат поредната порция свобода от нощта. Самият аз често се заразявах от настроението им и благодарение на тях изживях незабравими мигове, толкова различни от скучния поток на всекидневието.

Скоро станах собственик на второ заведение — „Мадригал“, после купихме и трето — „Нормандия“. Запознах се с един противник на режима — социалиста Гонзало Дюран, който беше готов денонощно да защитава интересите на всички собственици на кръчми, барове и ресторанти. Двамата с него основахме асоциация за защита на

заведенията от този тип. След време ме избраха за президент на асоциацията — правехме каквото можем, за да се опазим от изнудванията на разни чиновници.

Нали не можех да стоя мирен, реших да превърна „Мадригал“ в руски бар и го прекръстих на „Ниночка“. За да му придам повече колорит, облякох един испанец от Канарските острови като казак. Казакът си имаше стара и безкрайно кротка кранта — двамата с нея играеха ролята на портиери пред бара. Клиентите толкова ги харесаха, че започнаха да дават на казака да пие. Но което е по-лошо — даваха и на коня. Конят, разбира се, не обръщаше цели чаши уиски, но обожаваше да гълта потопени в ром захарчета. С две думи, когато крантата се почерпеше, а казакът се напиеше като поляк, двамата хукваха в галоп нагоре-надолу по улицата. За зла участ барът се намираше на една от основните пътни артерии на града — булевард „Миранда“. Та представете си, как пияният казак препуска с още по-пияния си кон между колите и крещи с пълно гърло: свистене на спирачки, катастрофи, псувни и писъци. Да не говорим за живеещото наоколо гражданство, което силно недоволстваше, че го будят посред нощ. Имахме си много неприятности, но за сметка на това страхотно се забавлявахме.

Бях наел само един музикант, но и той беше шантав колкото портиера. Беше немец, казваше се Курт Льовендал — акордеонист с ръце на боксьор, който свиреше ча-ча-ча с такова себеотдаване, че стените на целия жилищен блок трепереха чак до деветия, последния етаж. Всъщност не вярвах, че е толкова шумен, но веднъж домоуправителят и собственикът на апартамента ме качиха до горе, за да се убедя. Наистина не преувеличавах.

Другият нощен бар — „Нормандия“, се намираше на много подходящо място — точно срещу сградата на Службата за национална сигурност. Така от двете страни на улицата се гледаха терорът и удоволствието от живота. Поне веднъж в живота си бях за завиждане. Разбира се, пак намерих начин да си осигуря проблеми — започнах да помагам на затворниците, политически и други, да предават нелегално писма на близките си. Беше доста опасно.

1958 г. От няколко месеца насам обстановката във Венецуела започна да става все по-напрегната. Усещаше се, че диктатурата на Перес Хименес няма дълго да издържи. Дори привилегированите прослойки се отдръпнаха от него. Останаха му само две опори — армията и ужасяващата политическа полиция Seguridad nacional, която арестуваше все повече хора. По същото време тримата основни политически лидери — всичките изгнаници, се срещнаха в Ню Йорк и направиха общ план за превземане на властта. Това бяха Рафаел Калдера, Ховито Вилалба и изключителният Ромуло Бетанкур. Лидерът на комунистите Мачадо не беше поканен да се присъедини към тях. Въпреки че комунистите също дадоха много жертви по време на диктатурата.

На 1 януари генералът от ВВС Кастро Леон се опита да въстане заедно с хората си. Малка група авиатори хвърлиха няколко бомби над Каракас, и по-точно над президентския дворец на Перес Хименес. Операцията се провали и Кастро Леон избяга в Колумбия. Но 23 дни по-късно в два часа сутринта един друг самолет прелетя над Каракас. В него бяха Перес Хименес, семейството му, най-близките му сътрудници и част от огромното състояние на президента. Този самолет превози толкова ценни хора и такова огромно богатство, че по-късно венецуелците го кръстиха „свещената крава“. Перес Хименес беше разбрал, че е загубил битката и че дори армията се готви да го изостави. Затова след десетгодишна диктатура напусна страната. Самолетът се насочи към Доминиканската република, където друг диктатор — генерал Трухильо, радушно посрещна своя събрат.

Каракас се събуди, управляван от нова хунта начело с адмирал Волфганг Ларазабал, който пое кормилото на кораба след бягството на капитана и екипажа. Започна революцията.

В продължение на почти три седмици човек не можеше да види жив полицай по улиците. Имаше много случаи на грабежи и насилие, но нападенията бяха почти само срещу привърженици на предишния режим. След десетгодишно покорно мълчание народът най-после се надигна. Сградата на Seguridad nacional срещу моя бар „Нормандия“ беше превзета и повечето от охраняващите я полицаи — убити.

Всъщност именно в трите дни непосредствено след бягството на Перес Хименес аз за малко не изгубих всичко припечелено за последните дванайсет трудни години. Няколко души ми се обадиха да

ме предупредят, че всички барове и луксозни ресторанти, които имат славата, че са били посещавани от пересхименисти, сега са методично нападани и ограбвани. Това може би не беше толкова опасно за собствениците, които живееха далеч от заведенията си, но ние с Рита живеехме над „Кети-бар“. Барът се помещаваше на приземния етаж на кокетна ниска виличка в дъното на шиказна затворена улица. Над него беше нашият апартамент, а над нас — плоският покрив, аранжиран като арабска тераса. Бях твърдо решен да защитавам къщата, собствеността и семейството си. Снабдих се с двайсет бензинови бутилки, които превърнах в бомби от типа на „коктейл Молотов“. Подредих ги в стройна редица на покрива. Рита не пожела да ме остави сам и настоя да стои до мен със запалка в ръка. Така ги дочакахме.

Забелязахме, че към нас се стича тълпа от стотина души — грабителите. „Кети-бар“ се намираше в дъното на затворената улица. Щом идваха насам, значи беше заради нас. Вече дочувах крясъците им: „Ето тук са се събирали пересхименистите! Да го унищожим!“ Хукнаха към нас, размахвайки лопати и железни пръти. Аз щракнах запалката.

Внезапно усетихме, че тълпата спря като закована. Четирима мъже стояха наред улицата, разперили ръце, и преграждаха пътя на превъзбудените юнаци. Чух някой от четиримата да казва:

— Ние също сме работници и хора от народа и също сме за революцията. Познаваме собствениците на това място от години. Стопанинът Енрике е французин. Той е приятел на народа и го е доказвал много пъти. Отдръпнете се, нямате работа тук!

От тълпата се чува възражения, но вече не така войнствени. Четиримата ми спасители започнаха да обясняват защо са застанали на наша страна. Спорът продължи двайсет минути. През това време ние с Рита стояхме на покрива с готовите запалки в ръце. Накрая четиримата успяха да убедят тълпата да не ни закача и тя започна да се изнизва обратно укротена. Ох! А аз вече се бях приготвил да се простя с живота. Впрочем някои от нападателите също нямаше да си тръгнат поживо-поздраво.

Четиримата ни спасители бяха работници от службата по водоснабдяването в Каракас. А в съседната на „Кети-бар“ сграда се помещаваше едно от депата на тази служба. Оттук влизаха и излизаха

камионите цистерни, които носеха вода до районите, където водоснабдяването е било прекъснато по една или друга причина. Работниците, естествено, подкрепяха левицата. Често ги черпехме. Ако помолеха за бутилка кока-кола, давахме им я безплатно. Бяхме добри съседи и те знаеха, че се отнасяме към тях с толкова уважение, колкото и към богатите ни и влиятелни клиенти. Нещо повече — понякога някои от тях попадаха в затвора заради антиправителствени изказвания и ние с Рита използвахме всичките си връзки, за да им помогнем да излязат на свобода и да се върнат на работа. Измежду депутатите, сенаторите и висшите военни се намираха много свестни хора, които с удоволствие вършеха добрини. Рядко се е случвало да отхвърлят ходатайствата ни.

И ето, че сега работниците от водоснабдяването проявиха изключителна смелост (защото обстановката беше доста напечена), за да си върнат дълга. Няма да повярвате, но същото чудо се случи и с останалите ни две заведения. „Ниночка“ се отърва без нито едно счупено стъкло. А „Нормандия“, която се намираше на най-горещото място в града — срещу сградата на Seguridad nacional, се събуди след престрелките, грабежите и палежите все едно, че нищо не е имало. Никакви разрушения, никакви кражби. Коя тайнствена сила ни опази? Не знам, така и не разбрах.

По времето на Перес Хименес желязната дисциплина, работата и обществената сигурност бяха поставени на първо място. От десет години насам никой не смееше да обсъжда политическите или синдикалните проблеми. Хората само се подчиняваха. Печатът беше с намордник. При моряка Ларазабал всичко се обърна с главата надолу — народът танцуваше, пееше, с удоволствие отказваше да се подчинява на силите на реда. Интелектуалци, политици или просто демагози изпонаписаха и изговориха всичко, което им дойде наум, опиянени от възможността да изказват свободно мнението си. Симпатично време беше. Морякът отгоре на всичко беше поет, артист по душа, чувствителен към беднотията и тежкото положение на хилядите хора, които след падането на диктатора се стекоха към Каракас от всички краища на Венецуела. Той измисли „план за подпомагане“ и раздаде на мизерстващите милиони, извадени от

хазната. Обеща скорошни избори. Подготви ги толкова почтено, че ги спечели съперникът му Бетанкур. В началото Бетанкур изживя доста тежки моменти — всеки ден изскачаше по някой заговор за свалянето му, всеки ден се налагаше да води борба с реакцията.

По това време купих най-голямото кафене в Каракас — „Гран-кафе“, което разполагаше с четиристотин места. Това именно беше кафенето, където ми бе дал среща Жюло Юнар — крадецът на бижута, който разбиваше витрините с чук. Това се беше случило през 1931 г. в коридорите на затвора в Париж: „Кураж, Папи! Ще се срещнем в «Гран-кафе» в Каракас!“ Ето че аз дойдох на срещата. Вярно, с двайсет и осем години закъснение, но все пак дойдох. Само че Юнар го нямаше.

И така, поне на пръв поглед при мен всичко вървеше като по мед и масло. Политическата обстановка в страната обаче беше доста напрегната. Един отвратителен и подъл атентат срещу Бетанкур разклати младата и все още слаба демокрация. Направлявана от разстояние кола, пълна с пластични експлозиви, беше изпратена да пресече пътя на президентския кортеж. Военният министър беше убит, шофьорът — тежко ранен, генерал Лопес Енрикес и съпругата му — зверски обгорели. На президента ръцете му бяха почти овъглени до лактите. Двайсет и четири часа по-късно, с превързани ръце, той се изправи да говори пред нацията. Беше толкова невероятно, че много хора го помислиха за двойник на истинския Бетанкур.

Не е необходимо да ви обяснявам, че в подобна обстановка благословената земя започна лека-полека да се заразява с вируса на политическите страсти. Всеки беше повече или по-малко заразен от политиката, ченгетата плъзнаха навсякъде, хората започнаха да се променят. Някои функционери злоупотребяваха с политическата си принадлежност. Роди се кошмарният израз „В тая страна ние командваме“.

Чиновниците от различни ведомства на няколко пъти ми създадоха големи проблеми. Нароиха се инспектори от всякакъв вид — инспектори по алкохолните напитки, инспектори по общинските данъци и прочее. Повечето от чиновниците дори не се преструваха, че си разбират от работата — ясно беше, че са докопали поста по политически причини. Отгоре на всичко, те знаеха за миналото ми и се възползваха от положението ми на осъден във Франция изгнаник, за да

ме изнудват да им давам информация. Аз, разбира се, непрекъснато поддържах контакти с бивши каторжници, сводници, дребни престъпници и макар че живеех напълно почтено, не можех да се отърва от подпитвания — знам ли нещо по този случай, знам ли нещо по онзи... Пък дали няма да си помисля добре и да потърся повече информация, като се има предвид колко съм уязвим...

Накрая започна да ми писва от тия хубавци. Още не се чувствах притиснат до стената, но, както беше тръгнало, след година-две нямаше да мога да си намеря място. Определено вече не ме свърташе тук — в страната, която ми даде шанса да си възвърна свободата и достойнството.

Без много да му мисля, продадох „Гран-кафе“ и другите три заведения и двамата с Рита заминахме за Испания. Надявах се, че ще успея да се аклиматизирам там и да завъртя нещо. Така и не можах да се устроя. Европейските страни са наистина твърде добре организирани. В Мадрид тъкмо бях успял да си осигуря тринайсетте документи и разрешителни, необходими за отварянето на заведение, когато чиновниците много мило ми заявиха, че е необходим още някакъв четиринайсти подпис и печат. Това преля чашата. Рита също усети, че аз буквално не мога да живея извън Венецуела и че съм се затъжил дори за онези неприятници, които ме тормозеха. Затова настоя да се върнем обратно у дома, въпреки че вече не притежавахме нищо там.

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

РАЦИ И МЕД

И ето ни пак в Каракас. Годианата беше 1961 — шестнайсет години ме разделяха от каторгата в Елдорадо. Бяхме напълно щастливи, радвахме се на живота и нямахме сериозни проблеми. Обстоятелствата се стекоха така, че не успях да се срещна отново със семейството си в Испания, но ние продължавахме да си пишем редовно и знаехме всичко едни за други.

Нощният живот в Каракас много се промени. Вече нямахме достатъчно средства, за да купим чисто, красиво и прочуто заведение като „Гран-кафе“. Да не говорим, че един смешен закон обявяваше собствениците на барове и продавачите на алкохолни напитки едва ли не за рушители на обществения морал. Това ги правеше особено уязвими от чиновниците изнудвачи, а на мен не ми се искаше пак да попадам в лапите им. Трябваше да се заема с нещо ново. Открих истинска доходоносна мина — не за диаманти, а за раци — големи раци, наричани сагагос, и други, още по-големи — langostinos. И всичко това в Маракайбо. Върнахме се там, настанихме се в хубав апартамент, купих част от плажната ивица и основах компанията „Капитан Чико“ — така се наричаше местността, където купих плажа. Единствен акционер — Анри Шариер. Генерален директор — Анри Шариер. Първи сътрудник — Рита.

Така се впуснахме в една от най-необикновените ни авантюри. Купих осемнайсет риболовни лодки. Бяха големи съдове, екипирани с мотори от по петдесет конски сили и огромни мрежи. Наех по петима риболовци, за всяка лодка. Цялата тази инвестиция изискваше гигантски пари. Животът отново потече на пълни обороти. Едно начинание като нашето можеше да преобрази селата наоколо, да изгони мизерията, да изтрие отвращението от труда благодарение на високото заплащане, да накара хората да вярват в бъдещето. Тукашните бедняци не притежаваха нищо — изведнъж се появявахме ние и им предоставяхме риболовни лодки. Те бяха свободни да правят

с тях каквото си искат. Единственото им задължение към мен беше да ми продават улова си на най-ниски цени, тъй като оръдията на труда им ми принадлежаха. Работата потръгна и аз се запалих. Бяхме купили три хладилни камиона, които неспирно обикаляха плажа, за да събират прясната стока. Построих над езерото една кацнала на пилони закрыта платформа, където сто и двайсет — сто и четирийсет жени под ръководството на Рита очистваха раците от главите и вътрешностите им. После ги измиваха с ледена вода и ги подреждаха според размера им. Най-едрите бяха и най-скъпи. Всяка седмица получавах от Америка сводка за цените на раците. Всеки ден поне по един самолет, натоварен с раци, излиташе към Маями. Щях да спечеля много пари от това предприятие, ако не се бях хванал на въдицата на един американец. Той имаше кръгло като луна лице, изглеждаше добър, тъп и почтен. Не говореше нито френски, нито испански и тъй като аз не знаех английски, практически нито веднъж не се скарахме. Американчето ми предложи да се сдружим, като не внесе във фирмата никакъв капитал, но вместо това нае хладилни камери от някаква много прочута фирма. В тези камери раците замръзваха идеално. И така, аз отговарях за риболова и за поддържането на лодките, аз товарех дневния улов на трите хладилни камиона, аз плащах на ръка на риболовците за стоката им... От мен се искаха доста пари. Случвало ми се е да тръгна към плажа с трийсет хиляди боливера в джоба и да се върна без стотинка. Всичко беше чудесно организирано, но трябваше ежечасно да се преборвам не само със собствените си риболовци, но и с купувачите пирати. Риболовците по природа бяха честни хора. Ставаха наемни работници, за да печелят хляба си, но не умееха да използват умно припечелената надница, така че продължаваха да тънат в беднотия. Те сякаш не изпитваха нужда да устроят домовете си, да си купят мебели, да имат истинска кухня или истинска спалня. Може би бяха твърде мъдри, не знам. Колкото и да им обяснявах ползата от известно осъвременяване на бита, те си държаха на своето. Въпреки различията във възгледите непрекъснато ме канеха за кръстник или за кум. Истинският проблем идваше от купувачите пирати. Както вече ви казах, с риболовците се бяхме разбрали, че ще използват моите лодки, но ще ми продават улова си за по половин боливар на кило. Така беше справедливо. Пиратите от своя страна не рискуваха нищо. Те не притежаваха лодки, а само един камион с

хладилна камера. Отиваха на плажа и изкупуваха стоката наред. Ако една лодка взеше осемстотин килограма раци и пиратите предложеха с по цял боливар на кило, ловците печелеха четиристотин боливара повече. Разделено на пет, това даваше по осемдесет и пет боливара на човек. Трябваше да си светец, за да устоиш на подобно изкушение. Така че риболовците само чакаха отнякъде да се появи пират и веднага му предлагаша стоката си. Затова се налагаше да защитавам денонощно интересите си. Борбата ми харесваше и аз се радвах на живота.

Американските купувачи ни плащаха чрез чекове, които осребрявахме в банката след представяне на необходимите документи, доказващи, че стоката е висококачествена, идеално замразена и изпратена по предназначение. Тогава банката изплащаше 85% от общата сума. Останалите 15% получавахме седемдесет и два часа по-късно след потвърждение от Маями, където ставаше разтоварването. Често пъти в събота съдружникът ми се качваше на самолета, за да придружи пратката до САЩ. В деня, за който ви разказвам, цената на рациите беше скочила неимоверно много, а работниците от продоволствените складове в Маями стачкуваха. Затова се наложи американчето да замине и да наеме хора, които да разтоварят самолета, да натоварят стоката в хладилни камиони и да я откарат във фабриката на купувача в Маями Тампа или Джаксънвил. Това ставаше в събота, банките не работеха, така че нямаше как да използваме кредитните си карти. След два дни — в понеделник, научих, че стоката се продава с десет-петнайсет процента по-скъпо. Бяхме извършили добра сделка. Радвахме се и се поздравявахме, че съдружникът е действал толкова умно, но по едно време започнахме да се чудим защо не се връща.

В този период на годината езерото обикновено е бедно на раци. Затова наех един голям кораб и излязох в морето да търся улов. Върнах се, натоварен с първокласна стока. Начаса накарах работничките да почистят рациите и натоварих два самолета за Маями. Бях платил разноските по риболова, по почистването и по експедицията — всичко до стотинка. Самолетите излетяха и моите прекрасни раци се изпариха в облаците. В понеделник отидох да проверя дали и как са пристигнали — никакъв отговор. Във вторник също. Отбих се в банката — ни вест, ни кост. Не ми се щеше да вярвам, но се налагаше да погледна истината в очите — бях ограбен. Съдружникът ми продал стоката, щипнал парите и изчезнал.

Направо побеснях. Тръгнах да го търся из Щатите с пистолет в джоба. Открих лесно следите му, но на всеки адрес, до който успях да се добера, ме посрещаше някоя женичка, която заявяваше, че е законната му съпруга и не знае къде може да намери мъжа си. Това ми се случи три пъти в три различни града! Така и не успях да открия симпатичния си съдружник.

Бях разорен. Загубихме сто и петдесет хиляди долара. Останаха ни само лодките, но те бяха в доста окаяно състояние. Подобна търговия върви само ако човек разполага с големи суми пари. Не успяхме да се съвземем и продадохме всичко. Рита не се оплакваше и нито веднъж не ме упрекна за прекомерната доверчивост. Парите, спестени след четиринайсет години усилен труд и две години напразни жертви, се стопиха за дни. Със сълзи на очи се сбогувахме с риболовците и наемните си работници. Те също скърбяха за загубата — в продължение на две години им бяхме осигурявали доходи, каквито не бяха имали никога досега.

Прибрахме се в Каракас и се настанихме в малко апартаментче близо до „Гран-кафе“. Какво да правим оттук нататък? Вече нямахме средства за ново предприятие. Налагаше се да измислим нещо.

Подразбрах, че група чужденци са заинтересовани от покупката на медни отпадъци в големи количества. Работата беше деликатна, защото медта минаваше за стратегически материал. САЩ контролираха цялата търговия с мед на Южна Америка, за да не би важната суровина да мине зад Желязната завеса. Във Венецуела контролът над медта се осъществяваше от военните. Самата Венецуела не разполагаше с индустриални мощности, за да оползотвори безценния метал. Но износът му бе почти невъзможен, тъй като за целта се изискваше лиценз от военното министерство. Така започна най-щурата история в живота ми.

Влязох в контакт с купувачите и им подказах, че съм човек с голямо влияние. Веднага след първите ни контакти ги накарах да си отворят банкови сметки, предназначени да обслужват операцията с медта. Обясних им, че преди да извърша каквито и да било стъпки, трябва да съм сигурен, че разполагат с необходимите огромни суми, за

да платят сделките. И доларите започнаха да се стичат — на тяхно име, разбира се.

А аз пришпорих коня и започнах да установявам контакти. Отвсякъде ми предлагаха да изкупя гигантски количества медни отпадъци. Обадиха ми се например някакви юнаци, които знаели местоположението на подводен телефонен кабел, изтеглен от употреба под голям секрет и скрит така, че дори пазачите му не знаят за неговото съществуване. Цитираха ми и подробности: кабелът бил нарязан на филийки и натикан в стари бъчви. Най-отгоре бил посипан с железни стърготини, за да може да мине през митницата.

Срещнах се с един уважаван каталански търговец, чийто зет работеше в Електрическата компания. Тя притежаваше километри от стари медни кабели за високо напрежение. Каталанецът твърдеше, че всички те са мои, стига да платя в брой. Оказа се, че цяла Венецуела е осеяна със старателно укривани и ревниво пазени медни отпадъци, които само чакаха да се появи купувач. Всеки продавач обикновено пазеше в тайна източника си и служеше за посредник на друг продавач. Затова, колкото и добронамерени да бяха хората, с които контактувах, те не можеха да ми дадат никаква конкретна информация — само най-общи описания на стоката и в никакъв случай името на истинския собственик. Цялата далавера се градеше върху взаимното доверие. Имаше бариери, които не биваше да се прекрочват.

Купувах, продавах, купувах, продавах, канех бъдещите си клиенти на обилни вечери в мъничкия си апартамент. Рита се скъсваше да готви. Смятах се за по-хитър и по-ловък от останалите търговци. Мислех, че съм центърът на цялата афера — в крайна сметка продавачите познаваха само мен, купувачите също. Превърнах се в истински Макиавели. Купувах (слава Богу на кредит) съвести; убеждавах влиятелни хора да ми дадат лиценз за износ на стратегическата суровина; пазарях се с компаниите, че ще търгуват единствено чрез мен. Вложих в сделката целия си ум, цялото си време и всичките пари, които ми бяха останали след краха с раците. Последните стотинки се стопиха в наеми за апартамента, вино и уиски — нали трябваше да се държа на положение като истински бизнесмен!

Свиквах събрания, на които всеки яростно защитаваше своята част от бъдещата печалба. Всеки участваше в разпределението на очакваните блага по различен начин. Понякога се налагаше да

организирам тайни вечери за купувачите, които започнаха да проявяват нетърпение. Още по-тайни вечери се уреждаха за приятелите на приятелите на приятелите, които можеха да осигурят лиценз за износ от министерството. По едно време се появи един посредник и ни предложи да използваме някакво си пристанище, където митничарите щели да си затворят очите пред изнасяната стока — щели да я пишат за олово или желязо. Изчислихме цената на транспорта и постанових, че е по-добре да търсим по-близко пристанище. Абе колкото повече затъвахме в изчисления със съдружниците, толкова повече се убеждавахме, че ни очаква сензационна печалба.

Бях на косъм от успеха. По време на едно от онези фантастични угощения, приготвени от Рита, за които големите търговци в Каракас още си спомнят, уточних с продавачите последните детайли от операцията. Нещата бяха изпипани докрай. Всеки старателно отбеляза на един лист колко стотици тона мед е готов да ми достави. Обсъдихме и комисионите. Датите за доставка бяха уточнени, амбалажът — осигурен.

Едва тогава, след като подробностите бяха подредени като по ноти, отидох при един висш венецуелски функционер с молба да ми подсказе към кого да се обърна, за да получа лиценз за експорт. Връчих му гордо описание на качеството, количеството и произхода на предлаганата за износ мед.

Бомбата избухна на следващия ден. Човекът ми се обади по телефона:

— Скъпи приятелю, съжалявам, но трябва да ти кажа, че си продал повече мед, отколкото въобще съществува в цяла Централна и Южна Америка, взети заедно.

Какво става, Боже мой? Този да не е полудял? Може би просто не му се занимава с моите сделки? Може би намира цялата операция за твърде рискована или дори непочтена? Тази мед съществува! Не е възможно толкова хора да са ме излъгали едновременно. Вечерта моят познат дойде у дома с документите в ръка и ми даде неопровержими доказателства, че е прав. Трябваше да погледна ужасната истина в очите.

Аз бях повярвал на моите продавачи, които от своя страна бяха повярвали на своите продавачи, които пък от своя страна са били само посредници... и така нататък до последната брънка на веригата. А там,

при последната брънка, се разбираше, че медта никога не е съществувала освен в нечие разпалено въображение. Понякога митът за находищата просто беше използван за въдица в други сделки. Така се беше хванал и каталанецът, а каталанците не са глупави хора. Бяха го накарали да купи три скапани хладилни апаратури, които никой не би взел дори като подарък, само защото му бяха обещали трийсет тона медни отпадъци. Друг от продавачите — един унгарец, беше превърнал жилището си в склад за мотички, примамен пак от същата стръв.

Реших да изправа продавачите до стената, но се оказа твърде късно. Оттам трябваше да започна. Лека-полека започнаха да си признават: тоновете се превръщаха в килограми, а понякога дори в грамове. Складовете за електрически кабели се оказваха купчинки от изстреляни гилзи. Подводният телефонен кабел никога не беше съществувал. И така нататък...

Положението беше доста сериозно. Паднах отвисоко — за една година бях изхарчил почти всички пари, мислейки, че бъдещето ни е повече от осигурено. Сега се оказах изправен пред недоволните купувачи и дори не можех да им компенсирам разходите, които направиха за отварянето на нови банкови сметки и трансфер на капитали. Те обаче ме оставиха да си ида поживо-поздраво, защото истината е, че бях допуснал само една грешка — повярвах на честните търговци.

Няма нужда да ви обяснявам какво ми беше на душата. В разстояние на две години се оказах два пъти преметнат от мухльовци. Първо американчето с кръглото лице и после честните търговци... Толкова ме бе яд на мене си, че веднъж се чух да крещя, застанал наред собствената си трапезария:

— Отсега нататък никога повече няма да сключвам сделки с честни хора, защото те всички до един са лъжци и крадци. Оттук нататък ще търгувам само с мошеници! С тях човек поне знае какво да очаква!

ШЕСТНАДЕСЕТА ГЛАВА

ГОРИЛАТА

На вратата се почука (звънецът не работеше) и аз отидох да отворя с надеждата, че е дошъл някой от многобройните продавачи на медни отпадъци, които се храниха цяла година безплатно на трапезата ми, за да мога да излея яда си поне върху един от тях и евентуално да му разбия мутрата. Оказа се обаче моят приятел полковник Болгано. Той и семейството му открай време ме знаеха като Папийон. Май бяха единствените в цяла Венецуела, които ме наричаха така. Всички останали ми викаха Енрике или дон Енрике в зависимост от общественото ми положение в момента. Венецуелците имат страшен нюх за тези неща — от пръв поглед могат да преценят дали бизнесът ти процъфтява, или е в упадък.

— Е, Папийон? От три години не си се обаждал.

— Какво да правим, Франсиско, така се получи.

— Защо не дойде поне да видиш новата ми къща?

— Не си ме канил.

— Приятелите не се канят — те идват, когато имат желание. Моят дом е и твой. Ако те поканя, това ще означава, че те слагам в групата на хората, които не могат да идват къщи по всяко време.

Замълчах си, защото беше прав. Болгано прегърна Рита и седна на масата. Изглеждаше угрижен. Докато чакахме Рита да направи кафе, го попитах:

— Как откри адреса?

— Това ми е работата. Защо не ми писа, че си се преместил?

— Много работа, много грижи.

— Проблеми ли имаш?

— Колкото искаш.

— Значи съм избрал неподходящ момент.

— Защо?

— Дойдох да те помоля да ми дадеш пет хиляди боливера назаем. Закъсал съм с парите.

— Не мога, Франсиско.

— Разорени сме — допълни Рита.

— Разорени? Истина ли е това, Папийон? И имаш наглостта да го кажеш така, между другото! Заради това ли се криете от мен? Заради това ли не си ми се обаждал досега?

— Да.

— Не съм очаквал подобна обида от теб. За какво са приятелите, ако крием от тях проблемите си? Нали точно приятелите ще ни помогнат в тежките моменти? Как може да не си се сетил за мен, да не си дошъл досега да ми разкажеш всичко? Та трябваше да научавам за трудностите ти от странични хора и да разигравам сценки, за да чуя истината и от твоята уста?

Двамата с Рита не знаехме накъде да погледнем и не можехме да продумахме от възмущение. Вярно е, че не бяхме молили никого за помощ. Но много хора, на които бяхме оказвали огромни услуги, прекрасно знаеха, че сме разорени, а не дойдоха да ни предложат дори съчувствие. Повечето от тях бяха французи — някои почтени хора, други — мошеници.

— Какво да направя за теб, Папийон?

— За да завъртим ново заведение, ще са ни нужни прекалено много пари. Ако изобщо притежаваш такава сума, едва ли можеш да я дадеш назаем. Пък и изобщо не вярвам да имаш толкова пари.

— Обличай се, Рита! Тримата отиваме да обядваме в най-хубавия френски ресторант.

Когато стигнахме до десерта, вече се бяхме разбрали, че ще потърся подходящо заведение и ще кажа на Болгано колко пари са ми нужни, за да го купя.

— Ако разполагам с необходимата сума, веднага ще ти я дам. Ако ли не, ще взема назаем от братята и зет ми. Но ти давам дума, че ще купиш заведението си — каза в заключение Болгано.

Двамата с Рита дълго си говорихме за него, за благородството му.

— Знаеш ли, навремето този човек ми даде единствения си граждански костюм, за да изляза от каторгата в Елдорадо прилично облечен, а днес ще ни помогне да се изправим на крака и да започнем отначало.

Платихме си наема със закъснение и се преместихме да живеем над едно приятно ресторантче, разположено на много удобно място, и то пак в шикозния квартал. Наричаше се „Бар-ресторант Габ“ и пристигането на Дългия Шарло ме завари като негов собственик.

Шарл дьо Гол, тогава президент на републиката, дойде на официално посещение по покана на венецуелския президент Раул Леони. Каракас и цяла Венецуела бяха празнично настроени. Не само висшата класа, повтарям — цяла Венецуела. Обикновените хора от този щедър народ очакваха с нетърпение Шарл дьо Гол, за да го приветстват.

В „Габ“ имаше чудна покрита тераса и аз тъкмо се бях разположил на нея, за да обсъдя с един французин тънкостите около производството на някакъв особен вид рибено брашно. Французинът ми обясняваше шепнешком, че е открил метод, който ще му донесе милиони. Това, разбира се, бяха чисти брътвежи, но аз кротко слушах как сънародникът ми ме кандърдисва да вложа пари в начинанието. Мошеникът не беше съвсем глупав — употребяваше едни изрази, като че ли е учил в университет. Винаги е забавно да наблюдаваш как някой иска да те изработи, а този тук беше истински артист. Очарован от умението, с което лъжеше, дори не си дадох сметка, че човекът на съседната маса се е навел напред, за да ни чува по-добре. В един момент обаче келнерчето ми подаде скришом бележка от Рита: „Не знам какво обсъждаш с онзи негодяй, но съседът ви изглежда твърде заинтригуван. Прилича на ченге.“

Бързо приключих дискусията с изобретателя и го посъветвах да продължи с изследователската си работа. Казах, че много ме е заинтригувал и че моментално бих се включил в начинанието, но за жалост не разполагам с пари. Той най-после си тръгна, а аз завъртях стола си и се оказах лице в лице с човека от съседната маса. Той беше як, някак прекалено як, а също и прекалено добре облечен. На масата пред него имаше чаша мастика и пакет цигари „Голоаз“. Нямаше нужда да го питам нито какво работи, нито откъде идва.

— *Perdone usted, fuma cigarillos franceses?* (Извинете, вие френски цигари ли пушите?)

— Да, французин съм.

— Я, колко странно. Не съм ви виждал досега тъдява. Да не сте от горилите на Дългия Шарло?

Канарата се надигна и се представи:

— Аз съм комисарят Белион и отговарям за сигурността на генерала.

— Очарован съм.

— И вие ли сте французин?

— Хайде стига, господин комисар. Явно знаете твърде добре кой съм и затова сте дошли в нашето кафене.

— Ама чакайте...

— Не го усуквайте. Едно нещо във вас ми хареса — сложили сте нарочно цигарите върху масата, за да ви заговоря. Нали така?

— Точно така.

— Ще пиете ли още една мастика?

— Окей. Дойдох да се запозная с вас, защото в качеството си на отговорник по сигурността имам задължението да съставя списък на лицата от френски произход, които трябва да напуснат Каракас по време на посещението на генерала. Този списък ще бъде връчен на министъра на вътрешните работи, който ще предприеме необходимите стъпки.

— Аз в списъка ли съм?

— Все още не.

— Какво знаете за мен?

— Че имате дом, семейство и водите почтен живот.

— И какво друго?

— Че сестра ви се нарича госпожа Х... и живее там и там в Париж, а другата — госпожа У... понастоящем е в Гренобъл.

— По-нататък?

— Че присъдата ви ще бъде отменена идната година — през юни 1967.

— Кой ви го каза?

— Знаех го, още когато тръгнах от Париж, но тук консулт ми го потвърди.

— Защо консулт не ме е известил?

— Официално той не би трябвало да знае адреса ви.

— Но се сеща къде живея, когато ми изпраца изпаднали в беда французи, за да им помогна.

— Хората пристигат при вас по линията на Алианс Франсез — това е друга организация.

— Щом казвате... Все пак благодаря ви за добрата новина. Мога ли да отида в консулството, за да получа официалното известие?

— Винаги, когато поискате.

— Кажете, господин комисар, кой вятър ви доведе тази сутрин на моята тераса? Не сте дошли, за да ми кажете, че ще бъда помилван, нито за да потвърдите, че сестрите ми си живеят на старите адреси.

— Така е. Дойдох, за да ви видя лично, Папийон.

— Вие познавате само един Папийон — човека от полицейското досие в Париж, а то е пълно с лъжи, преувеличения и фалшифицирани доказателства. Досие, което никога не е съдържало и една истина за мен.

— Вярвам ви и най-искрено ви поздравявам.

— Сега, след като ме видяхте, ще ме сложите ли в списъка за експулсиране?

— Не.

— А искате ли, господин комисар, аз да ви кажа какво търсите тук?

— Би било забавно.

— Казали сте си — авантюристът винаги би се хванал да свърши някоя работа за пари. Въпреки почтения си живот, Папийон си е останал авантюрист. Колкото и голям хонорар да му предложат, той сигурно би отказал да подготви лично атентат срещу Дьо Гол, но нищо не му коства да помогне в организирането на атентата, ако друг поеме големия риск.

— Продължавайте.

— Много сте сбъркали, драги ми комисарю. Първо на първо, никакви пари не могат да ме накарат да се забъркам с политиката, а още по-малко — да застана срещу Дьо Гол. И второ, кой би имал интерес да го застреля баш във Венецуела?

— OAS^[1].

— Виж, това е не само възможно, но и твърде вероятно. След като толкова пъти се издъниха във Франция, във Венецуела може да им се усмихне късметът.

— Да им се усмихне късметът, защо?

— Хората от OAS имат такава организация, че не е необходимо да влизат в страната по легален път. Земните граници на Венецуела са почти неохранявани. Терористите могат да проникнат на наша

територия посред бял ден съвсем спокойно и никой няма да научи. Това е първата грешка, която допускате, господин комисар. Но има и втора.

— Да чуем — подсмихна се Белион.

— Ако онези типове от OAS са толкова ловки, колкото ги мислят, те много ще внимават да не влязат в контакт с някой от живеещите тук французи. Те не могат да не знаят, че полицията ще отиде първо при французите, затова ще правят всичко възможно да ни избягват. Не забравяйте, че ако човек има престъпни намерения, той никога не би отседнал в хотел. В този град стотици хазаи дават стаи под наем, без да регистрират гостите си. С други думи, ако някой подготвя атентат срещу Дьо Гол, не го търсете сред французите. Независимо дали са престъпници, или не.

Стори ми се, че след тези думи Белион загуби желанието си да се усмихва. Тръгна си угрижен и ми каза да го посетя, когато ми разрешат да се върна в Париж. Даде ми служебния си адрес. Аз наистина отидох след няколко години. Отговориха ми, че не познават такъв човек. Жалко, щеше да е забавно да го срещна отново. Той постъпи коректно с мен, защото, за разлика от много други, не бях експулсиран по време на посещението. Впрочем опити за атентати също нямаше.

И така, аз отидох да посрещна Дьо Гол, развълнуван като последния глупак. И като глупак дори се просълзих, защото това беше президентът на родината ми, човекът, който спаси честта ѝ пред света. Докато ръкоплясках заедно с останалите посрещачи, дори за миг забравих, че именно тази родина ме изпрати на доживотна каторга. Господи, какъв глупак! Да не говорим, че бях готов да изгубя още един пръст, само и само да мога да се ръкувам с него или да присъствам на приема, който посолството даде в негова чест. Разбира се, такива като мен не бяха поканени. Все пак нашите хора — имам предвид представителите на така наречения престъпен свят, бяха възмездени за пренебрежението. Защото на приема успяха да се промъкнат няколко пенсиониранни курви, които междувременно се бяха пооженили и сега живеяха като почтени матрони. Представям си как са поднасяли букетите си на очарователната булка на Дьо Гол — леля Ивон.

Отидох във френското консулство и оттам потвърдиха, че присъдата ми ще бъде отменена догодина. Още една година, и щях да видя Франция. Тук му е мястото да отбележа, че нито веднъж по време на живота ми като свободен човек във Венецуела не съм бил притесняван от френското посолство или от консулствата. Не бях и стъпвал в тези учреждения, но за сметка на това работещите там чиновници често посещаваха ресторантите и заведенията ми.

Положението ни бързо се подобри и аз отново се впуснах в бизнеса с нощните барове. Купих „Скоч клуб“ — един бар, разположен в самия център на Каракас. В продължение на няколко години се върнах към навика си да живея през нощта. Но нощите в Каракас вече не бяха същите — атмосферата беше станала доста вулгарна, липсваше бохемският дух, който ѝ придаваше очарование. И нощните птици се бяха променили. На новите клиенти им липсваше културата и финесът на висшите класи. Гледах да стоя в самия бар колкото мога по-малко. Предпочитах да се шляя из квартала и практически прекарвах времето си по улиците. Така опознах чудесните улични хлапета на Каракас, които обикаляха по цели нощи с надеждата да припечелят няколко стотинки. Бяха невероятно изобретателни — живееха в кучешки колиби, но имаха поне въображението си. Често пъти притиснатите от мизерията родители ги експлоатираха безчовечно. И смелите хлапета излизаха на улицата, за да могат призори да донесат в бараката си сумата, която искат от тях. На възраст бяха между пет- и дванайсетгодишни. Лъскаха обувки, миеха колите на баровците или тичаха с всички сили да изпреварят портиерите на заведенията и да отворят вратата на някой богаташ, за да получат бакшиша му. Хиляди професии, хиляди мъки, хиляди хитрости, за да съберат боливар по боливар някаква сума и да я занесат вкъщи на сутринта.

Имах сред тях няколко добри приятелчета, които вече осъзнаваха значението на думите достойнство и дружба. Никога не ме молеха да им помогна, когато изнемогваха. Идваха при мен само в случай на крайно отчаяние — ако не бяха успели да припечелят нищо през цялата нощ и се страхуваха да се приберат с празни джобове. Бяхме почти съучастници. Често подканях клиентите да проявят щедрост към тях, преди да потънат в луксозните си коли: „Хайде, направете един жест! Помислете колко пари пръснахте току-що в бара. А тези деца ще се зарадват дори на няколко стотинки.“ В девет от десетте случая моят

призив имаше успех и щедрият богаташ се бръкваше за десетина боливера.

Най-добрият ми приятел се наричаше Паблито. Тъничък, дребен и смел, той се биеше като лъв с по-големите и по-яките от него момчета. Това беше истинска борба за живот и за да оцелеят, хлапетата трябваше да са бързи и ловки. Налагаше им се да защитават яростно своя периметър и ежечасно да доказват на останалите, че трябва да се съобразяват с тях. Моят малък приятел беше и много умен — беше се научил сам да чете от вестниците, които понякога продаваше. Хвърляше се като мълния към всяка кола, паркираща пред бара, и тичаше като вятър, за да изпълнява някои дребни поръчки на клиентите. Деветгодишният Паблито издържаше сам старата си баба, която имала бели коси, бледи сини очи и такъв ужасен ревматизъм, че вече не можела да върши нищо сама. Майка му била в затвора, задето ударила с бутилка по главата, един съсед, който се опитвал да им открадне радиото. Имал братче и сестричка и не искал и те да се бъхтят из улиците като него. Чувстваше се глава на семейство и беше готов да защитава близките си.

Често помагах на Паблито, когато не беше спечелил нищо през нощта или когато му трябваха пари за лекарството на баба му.

— Баба получава астматични пристъпи, Енрике. Ако знаеш само до колко разходи води това!

Всяка нощ Паблито ми даваше отчет за здравословното състояние на баба му. Веднъж дойде при мен със специална молба — трябваха му четирийсет боливера, за да купи матрак. Заради астмата баба му вече не можела да спи в хамак — лекарят казал, че така допълнително притиска дробовете си.

Паблито често се настаняваше в колата ми и въртеше кормилото. Един ден кварталният полицаи се заговорил с него и както си въртял пистолета в ръцете, без да иска го прострелял в рамото. Откарахме го спешно в болницата, където го оперираха. Искрах веднага да го видя, но лекарят каза, че състоянието му не позволява посещения. През нощта тръгнах да търся приятелите му, за да ме заведат при баба му, но в солидарността си един към друг уличните деца отказаха да ми дадат адреса. Всички твърдяха, че не знаели къде живее. Знаех, че ме лъжат, защото на разсъмване често се изчакваха, за да се приберат заедно. Тази тайнственост ме заинтригува и помолих медицинската сестра в

болницата да ме повика веднага щом се появи някой от роднините или съседите на Паблито. Дадох ѝ телефонния си номер и след два дни тя ми звънна.

— Е, Паблито, как си? Много си намусен.

— Не, Енрике. Гърбът ме боли.

— Ами само допреди минута се смееше — намеси се посетителката.

— Роднина ли сте му, госпожо?

— Не, съседка съм.

— Как са баба му и другите две деца?

— За каква баба говорите?

— За бабата на Паблито.

— Той изобщо няма баба!

— Я виж ти!

Дръпнах жената настрана. Да, Паблито имал сестричка, а също братче, но не и баба. Майка му не била в затвора. Майка му била една нещастна луда — безопасна за околните, но неспособна да отговаря за постъпките си.

Милото момче от улиците на Каракас! То не искаше приятелят му Енрике да разбере, че майка му е малоумна. Предпочиташе да твърди, че е в затвора, но е красива и затова беше измислило историята с астматичната баба. Взимаше от мен пари уж за нея и така помагаше на нещастната си майка.

Върнах се при леглото на малкия си приятел, който не смееше да ме погледне в очите. Внимателно повдигнах лицето му. Той стискаше здраво очи, но накрая ги отвори.

— Паблито, ти си страхотно смел мъж.

Дадох му една банкнота от сто боливера за семейството му и си тръгнах горд от това, че го познавам.

[1] Organisation armee secrete — нелегално движение стремящо се да се противопостави чрез насилие на независимостта на Алжир. — Бел.пр. ↑

СЕДЕМНАДЕСЕТА ГЛАВА

МОНМАРТЪР — ПРОЦЕСЪТ

През 1967 г. най-после бях помилван. Тръгнах сам за Франция, защото не искахме да оставяме заведението в чужди ръце. За да бъде работата ни чиста, трябваше да я ръководи човек с желязна хватка, смелост и умение да вдъхва респект. Само Рита отговаряше на тези условия. На изпращане тя ми каза:

— Иди целуни близките си в домовете им, посети гроба на баща си, а после продължи за Израел, за да видиш и майка ми.

Влязох във Франция през Ница. Въпреки венецуелския си паспорт и издадената от консулството френска виза първо се отбих в Барселона и оттам взех самолета за Ница. Предпочетох този сложен път заради нещо, което ми каза консултът в Каракас, когато ми връчваше документите за помилването: „Почакайте да получа специални инструкции за вас от Франция. Вероятно ще поставят някои условия за пътуването ви.“ Не беше необходимо да обяснява повече. Инструкциите вероятно включваха забрана за посещаване на Париж, а аз възнамерявах да се разходя дотам. Затова и не се обадих повече на консула — след като не бях подписвал никакви забрани, значи не върших нарушение. Съществуваше опасност да предупредят полицията на летище „Орли“ да не ме пуска в града и затова предприех обходната маневра.

1930–1967 г. Трийсет и седем години бяха изтекли.

Тринайсет години затъване в блатото, дваайсет и четири години живот на свобода. От тях дваайсет и две години прекарах като семеен човек и благодарение на срещата си с Рита успях да се върна в обществото и да се превърна в почтен, макар и не твърде дисциплиниран гражданин.

През 1956 г. се видях с близките си в Испания. Оттогава минаха единайсет години, през които си пишихме, но нищо повече. През 1967-а се срещнахме отново. Те ме посрещнаха в домовете си, поканиха ме на трапезите си, люлях внуците им на коленете си. Обиколих

Гренобъл, Лион, Кан и накрая стигнах до Сен Пере, където в бащината ми къща леля Жу продължаваше да се държи на поста си. Внимателно опаковах снимките на родителите си, гордо приех медалите, получени от баща ми в Голямата война. Леля Жу ми разказа какво е довело до преждевременната смърт на татко. Той настоявал сам да полива градината си и в продължение на часове мъкнел тежките лейки нагоре-надолу. „Представяш ли си, момчето ми! Можеше да купи гумен маркуч, но не пожела. Беше упорит като магаре, а съседът отказваше да даде половината от сумата, за да го купят заедно. Татко ти знаеше, че онзи така или иначе ще го използва и затова се заинати и отказа да го плати сам. И както си мъкнеше лейките, сърцето му не издържа.“

Лесно си представих как баща ми влачи чугунените лейки до лехите с домати, салатки и фасул. Представях си и как упорито отказва да вземе прословутия гумен маркуч, докато жена му го убеждава ден след ден. Представях си как старият провинциален учител спира да си поеме дъх и да подметне няколко съвета към съседа или да даде урок по ботаника на някой от внуците си, изпратен да се съвзема на село след прекараната шарка или заушка. И как после раздава цялата си реколта на съселяните и на близките си, за да им помогне да преживеят по-леко гладните военни години. Преди да отида на гроба му, помолих леля Жу да ми покаже любимите му маршрути за разходка. Минахме заедно по алеите с макове, маргаритки и тръстики, а тук-там по някоя стара ограда, пчелен кошер или внезапно излетяла птичка припомнях на леля Жу случки от миналото, които са вълнували баща ми. Слушах я със свито от възмущение гърло, жаден да науча колкото мога повече подробности за живота им. Струваше ми се, че чувам гласа му:

„Знаеш ли, Жу, когато моето малко момче беше на пет-шест години, го ухапа оса. И то не само веднъж, както сега внука ми Мишел, ами два пъти. И той дори не заплака — напротив, едва го удържахме да не отиде да търси гнездото на осите, за да го унищожи. Колко смел беше Рири!“

Така и не се опитах да обиколя целия Ардеш. Видях само Сен Пере и това ми беше достатъчно. Мечтата ми беше един ден да посетя родното си село заедно с Рита. След две-три години и това може би щеше да стане. Така изпълнен със спомени, слязох, на Лионската гара в Париж и оставих куфарите си на гардероб, за да не ми се налага да се регистрирам в хотел. След трийсет и седем годишна раздяла отново

отърках подметки по парижкия асфалт. Искях най-вече да отида в моя си квартал „Монмартър“. И то през нощта, разбира се. През 1930 г. Папийон беше виждал „Монмартър“ само на светлината на електрическите крушки. И ето го милия ми квартал, ето го площад „Пигал“, кафене „Пиеро“, лунната светлина и пасажите, където се гушеха и си приказваха проститутки и сводници, ето ги претъпканите барове и разпалените спорове. Уж всичко си беше същото, но такова се оказа само първото ми впечатление. Трийсет и седем години бяха изтекли безвъзвратно и вече никой не ми обръщаше внимание. Кой ще погледне някакъв си старец (вече бях на шейсет)? Проститутките ми предлагаха услугите си, а младоците ме изблъскваха с лакти, за да заемат мястото ми на бара. Още един чужденец, може би клиент, може би дори провинциален индустриалец, какво друго можеше да представлява този добре облечен господин, който се мотаеше толкова късно през нощта из евтините барове? Още повече от пръв поглед се виждаше, че се чувства неуютно, че обстановката му е чужда.

Да, наистина се чувствах неуютно и това беше обяснимо. Нито хората, нито изразенията им бяха същите. Сега всичко се беше омесило — ченгета, курви, сводници, педерасты, мошеници, мухльовци, араби, негри... Само тук-там по някой марсилец или корсиканец ми напомняше с южняшкия си акцент за доброто старо време. Накратко, моят свят се беше променил до неузнаваемост. Нямаше ги дори групичките от поети, художници или артисти, които с дългите си коси излъчваха бохемски дух, непокорство, авангардизъм. В днешно време всеки втори глупак носеше дълги коси.

Ходех като сомнамбул от бар на бар; изкачвах се по стръмните улички, за да проверя дали съществуват все още залите за билиард от времето на моята младост, и отказвах услугите на момчетата, които ми предлагаха да ме запознаят с квартала като екскурзоводи. Питам ги:

— Смятате ли, че „Монмартър“ е загубил духа, който имаше през 1930 г.?

И страшно ми се искаше да зашлевя наглеците, които обиждаха с отговорите си моя квартал:

— Но, господине, „Монмартър“ е безсмъртен! Живея тук от четирийсет години и повярвайте ми, „Пигал“ си е „Пигал“, „Плас Бланш“ си е „Плас-Бланш“, „Клиши“ и останалите булеварди винаги ще си останат същите, защото обстановката не се е променила.

Вместо да раздавам шамари, просто обръщах гръб на нещастните лъжци и тръгвах по средата на улицата, откъдето, ако не се вглеждах много, можеше да ми се стори, че „Монмартър“ наистина си е същият. Бавно се приближавах към мястото, където според съдебните протоколи бях убил Ролан Лъогран в нощта на 25 срещу 26 март 1930 г.

Седнах на здравата дървена пейка (същата пейка, пребоядисвана всяка година). Електрическата лампа си стоеше над нея, околните къщи също не бяха мръднали, дори кепенците на прозорците ми напомняха за старите. Е, хайде, камъни, дървета, прозорци, разприказвайте се! Вие сте свидетели на всичко. Нещо повече, вие сте първите, единствените, истинските свидетели на драмата и много добре знаете кой е стрелял през онази нощ. Знаете, че това не бях аз. Защо не дойдохте да го кажете в съда?

Хората ме отминаваха с безразличие. Никой не забелязваше шейсетгодишния мъж, подпрян на дървото. Никой не знаеше, че това дърво е било на същото място, когато е отекнал изстрелът. Погалих кората на дървото и го помолих да ми прости, задето преди няколко секунди го обвинявах за мълчанието му. Камъните, дърветата и електрическите лампи щяха завинаги да си останат единствените неми свидетели на „Монмартър“.

През 1930 г. бях на двацет и три и тичах надолу по улица „Льопик“ — стръмна улица, която дори днес успявах да изкача, без да се задъхам. За щастие все още бях силен и здрав, и много млад. Защото, ако не носех този млад дух, щях да пукна на място от сърдечен удар — толкова силно се вълнувах. Чувствах се като възкръснал мъртвец, излязъл изпод надгробната си плоча. Искаше ми се да накарам всички минавачи да спрат и да ме погледнат — мен, невинно осъдения за извършеното точно тук убийство. Искаше ми се да им изкрещя: „Попитайте немите свидетели дали аз съм стрелял през онази нощ!“. И тогава те може би щяха да чуят шепота, който ми се струваше, че чувам самият аз: „Не, преди трийсет и седем години, в нощта на 25 срещу 26 март този мъж не беше тук в 3.30 часа след полунощ.“

„Къде е бил тогава?“, ще запитат скептиците. Веднага ще им отговоря: „Бях в «Ирис-бар», на стотина метра оттук.“ В „Ирис-бар“, където внезапно влетя някакъв таксиджия и каза: „Навън се стреля.“

„Лъже“, ще отсекал ченгетата. „Лъже“, казаха навремето келнерите от „Ирис“, притиснати от полицаите.

Спомените от следствието ме връхлетяха. А и аз самият не исках да се отказвам от тази среща с миналото. Искаш ли да го преживееш отново, приятелю? Толкова ли държиш на това? Почти четирийсет години минаха, защо ти трябва старият кошмар? Да не би да се боиш, че връщането към миналото ще разпали отново жаждата ти за отмъщение? Не, вече си сигурен в себе си и нагазваш в калта, знаейки, че няма да бродиш до сутринта, за да се втурнеш да купуваш експлозиви, да разлистваш указатели и да проверяваш дали прокурорът и свидетелят Голдстейн са още живи. Не, бях напълно убеден, че сега никой не бива да се страхува от мен. Да пукнат спокойно виновниците, ако червеите не са ги изяли вече.

Е, не беше трудно да си представя сцената, в която бях едновременно жертва и главно действащо лице. Хайде, седни на въпросната пейка, която е присъствала на убийството на улица „Жермен-Пилон“, близо до булевард „Клиши“. Щом си толкова упорит, Папи, щом искаш да преживееш отново съдбата на двацет и три годишния Папийон — моля!

И така, да се върнем към нощта на 25 срещу 26 март и по-точно в три и половина сутринта. Един човек влиза в бар „Клиши“ и пита за мадам Нини.

— Аз съм — му отговаря проститутката.

— Сводникът ти току-що получи куршум в корема. Ела, в таксито е.

Нини бързо хуква след непознатия, придружена от една своя приятелка. Качва се в таксито. Ролан Льогран е на задната седалка. Нини моли непознатия да тръгне с тях, но той отказва и изчезва в нощта.

— Бързо, карайте към болницата „Ларибоазиер“!

Едва по пътя шофьорът руснак разбира, че пътникът е ранен. До този момент той нищо не е забелязал. Веднага след като го оставя в болницата, той отива в полицията и разказва всичко, което знае: двама мъже го спрели в началото на булевард „Клиши“, но само един от тях се качил — Ролан Льогран. Другият му казал да кара към бар „Клиши“ и тръгнал след него пеша. После влязъл в бара, известил жените и

изчезнал. Двете жени му наредили да кара към болницата. „Едва по пътя разбрах, че в колата има ранен.“

Полицаят внимателно записал показанията. Записал и показанията на Нини, според която сводникът ѝ цяла нощ играл карти в същия бар с някакъв непознат; после започнал да хвърля зарове и пил на бара с група непознати и накрая си тръгнал сам. Нищо в думите на Нини не доказва, че някой е ходил да го вика. Излязъл сам след двамата непознати.

Един комисар и едно ченге разпитали умирация Лъогран в присъствието на майка му. Медицинските сестри им казали, че състоянието му е безнадеждно. В момента цитирам техните показания и нека никой да не ми казва, че си измислям, защото всичко това беше публикувано по-късно в една книга, предназначена да ме срине със земята. Ето стенограмата от разпита на Лъогран:

— Пред вас са полицейският комисар и майка ви, която е най-святото нещо на земята. Затова говорете истината. Кой стреля по вас?

— Папийон Роже.

— Закълнете се, че казвате истината.

— Да, господине, казвам истината.

— Ще се оттеглим, за да ви оставим насаме с майка ви.

Всичко е пределно ясно — в онази нощ на 25 срещу 26 март 1930 г. е стрелял Папийон Роже.

Ролан Лъогран беше сутеньор, който живееше на гърба на приятелката си Нини. Не беше истински член на престъпния свят, но като всеки жител на „Монмартър“ познаваше няколко Папийоновци. Затова е уточнил името на истинския си убиец в тази предсмъртна изповед. Искал е да бъде сигурен, че полицията ще накаже виновника. С други думи, споменал е не само марката на колата, но и регистрационния ѝ номер. Папийон, но Папийон Роже.

Сигурно си бях преповтарял тази история поне хиляда пъти, бях научил документите по следствието наизуст, защото адвокатите ми бяха предоставили всички протоколи. Сега спомените отново нахлуха

с пълна сила. Нито показанията на Лъогран, нито показанията на неговата Нини ме сочеха като евентуален извършител. Тук на сцената излизаха четирима мъже. В нощта на убийството те бяха ходили в болницата, за да питат: 1) наистина ли раненият е Ролан Лъогран; 2) в какво състояние се намира.

Предупредени, ченгетата се бяха втурнали да ги издирят, но те дори не се криеха. Арестуваха ги на булевард „Рошешуар“ и ги закараха в XVIII участък. Имената им:

Голдстейн Жорж, 24-годишен;

Дорен Роже, 24-годишен;

Журмар Роже, 21-годишен;

Кап Емил, 18-годишен.

Показанията им, свалени в деня на убийството в участъка, изясняваха всичко.

Според Голдстейн той научил случайно в някаква кръчма, че Лъогран е получил три рани от огнестрелно оръжие. Понеже му бил приятел, отишъл в болницата, за да се осведоми за състоянието му. По пътя срещнал Дорен, а после и другите двама и ги помолил да го придружат. Останалите не знаели нищо и не познавали жертвата.

— Познавате ли Папийон? — го беше питал комисарят.

— Да, отчасти. Срещал съм го тук-там. Единственото, което мога да кажа, е, че той познаваше Лъогран.

Е, и? Какво ще рече това име Папийон? В „Монмартър“ бяхме шест или седем Папийоновци. Вълнувах се, като че ли отново се бях озовал в Консиержерията.

Показания на Дорен: Голдстейн го помолил да отиде с него до болницата, за да разбере какво е състоянието на някакъв негов приятел, чието име дори не споменал. Влязъл с него и Голдстейн запитал дали приетият току-що Лъогран е в тежко състояние.

— Познавахте ли Лъогран? Името Папийон Роже говори ли ви нещо? — го беше питал комисарят.

— Не познавам Лъогран нито по име, нито външно. Познавам един Папийон, когото съм срещал на улицата. Той е известен в квартала и има славата на свиреп човек. Никога не съм говорил с него. Това е всичко, което знам.

И пак никакъв Папийон Роже не се показваше на хоризонта.

Третият разпитан, Журмар, беше заявил, че Голдстейн влязъл в болницата с Дорен и на излизане споменал: „Няма съмнение, че става дума за моя приятел.“

Значи Голдстейн не е бил сигурен кого ще заvari на смъртното му ложе.

Комисарят:

— Познавате ли някой си Папийон Роже и Лъогран?

— Познавам един с прякор Папийон. Среждал съм го на „Пигал“. За последен път го видях преди около три месеца.

Същият сценарий се повтаряше и при четвъртия юнак. Не познавал Лъогран, но бил виждал Папийон. Майката също потвърди, че при даването на показания синът ѝ е казал Папийон Роже.

Бъркотията започна едва след като бяха събрани тези първи сведения. Дотогава всичко изглеждаше ясно, просто и точно. Ченгетата не бяха започнали да обработват разпитваните. Всички основни свидетели бяха говорили напълно свободно пред кварталния комисар, без върху тях да се упражнява натиск, без заплахи и манипулации. Изводът от тези първи признания: преди драмата Ролан е бил в бар „Клиши“ с лица, чиято самоличност не беше установена. Може да са били картоиграчи, познати на Ролан, но така или иначе, никой не ги беше разпознал. Странното е, че следствието до края не направи никакво усилие да ги открие.

Второ. Ролан Лъогран според твърденията на Нини излязъл от бара последен и сам. Никой не е ходил да го вика навън. Минуты след като напуснал бара, бил ранен от непознат, когото той на смъртния си одър идентифицира съвсем конкретно като Папийон Роже. Човекът, отишъл да предупреди Нини за нещастиято, също не бе открит до края на процеса. Все пак именно той качил Лъогран на таксито след изстрела и после отишъл пеша до бара при Нини, за да я извести. Този безкрайно важен свидетел дори не беше търсен от полицията, въпреки че всичките му действия безспорно доказваха, че е човек от нашите среди, тоест познат на ченгетата. Странно, нали.

Трето. Бъдещият основен свидетел на обвинението Голдстейн не е знаел кой точно е ранен и отишъл чак до болницата, за да разбере дали това не е приятелят му Лъогран.

Единственото, което се знаеше за въпросния Папийон, е, че малкото му име е Роже и че минава за твърде опасен човек.

На двайсет и три годишна възраст аз все още не бях нито опасен, нито страшен, макар че след време може би щях да стана. Истина е, че не бях в добри отношения със закона, но на двайсет и три години човек има много шансове да се промени. Бях пристигнал в „Монмартър“ едва преди две години, така че не бях имал време да се превърна в страшилището на „Пигал“. Вярно е, че нарушавах спокойствието на обществото. Имаше подозрения, че съм участвал в няколко големи кражби, но на този етап нищо не беше доказано. На няколко пъти ме бяха привиквали в централното управление на полицията и добре ме бяха обработвали, без обаче да успеят да изтръгнат дори едно име или признание. Вярно е също, че след трагедията, която ме сполетя в детството ми; след преживяванията във флота; след отказа на чиновничеството да ме приеме в кръга на почтено живуркащите хора бях решил да живея извън нормите и го доказвах непрекъснато. Вярно е, че при всеки арест, свързан с някое по-сериозно престъпление, в което изглеждах замесен, намирах десетки начини да обиждам и да ругая мъчителите си. Казвал съм им дори, че един ден те ще тънат в лайната и аз ще се разправам с тях по същия начин, по който те с мен. Вярно е, че озлобените ченгета са си казвали: „Не бива да пропускаме удобния случай да подрежем крилцата на тази пеперуда.“

И все пак бях само на двайсет и три години! Целият ми дотогавашен живот представляваше един непрекъснат бунт срещу обществото; срещу примирените мухльовци; един безкраен карнавал от насмешки и фойерверки. Участвах в някои безумия, но никога не съм бил злодей. Впрочем когато ме арестуваха, досието ми беше почти чисто — имах една-единствена условна присъда от четири месеца заради укриване на крадени вещи. Трябваше ли да ме изтриват от света само защото съм се гаврил с ченгетата или защото един ден можело да стана опасен? Ако във Венецуела преценяваха хората по същия начин, никога нямаше да ми дадат убежище, а още по-малко гражданство. Защото когато пристигнах там, не само че вече бях на трийсет и осем години, но и действително бях станал опасен.

Всичко започна от момента, когато със случая се зае съдебното следствие. Започнаха да привикват всички Папийоновци. Цял „Монмартър“ бе вдигнат на крак. Търсеха се: Малкия Папийон, Папийон Пусини, Папийон Безсмъртния, Папийон Роже и прочее. Мен ме наричаха или само Папийон, или Папийон Безпалеца. Не ми се

искаше да си имам вземане-даване с ченгетата и затова светкавично се ометох. Защо избягах, нали бях невинен? Глупав въпрос! До този момент вече няколко пъти бях изтезаван на „Ке д'Орфевър“ и трябва да ви призная, че хитроумните им методи не ми бяха много по вкуса. Не си падах по идеята отново да им опитвам ритниците; да ме давят в кофа с ледена вода, докато наистина тръгна да хвърлям топа; да ме стискат за тащаците, докато се подуят така, че после със седмици да не мога да ходя с прибрани крака; нито да ми притискат ноктите с менгеме, докато не паднат сами; нито да ме бият с гумени палки в гърдите, докато не започна да храча кръв; нито да лежа на земята, докато някоя стокилограмова маймуна ми скача върху корема. Наистина, не си падах по това. Затова смятам, че имах твърде убедителни причини да побягна. Не отидох много далеч, защото не се чувствах виновен. Нямах основания да минавам границата — мислех, че ми е напълно достатъчно да намеря някое кротко селце в близост до Париж. Скоро щяха да арестуват или поне да идентифицират Папийон Роже и тогава — хайде пак в Париж. Без повече опасности за тащаците, ноктите и прочее.

Само че Папийон Роже така и не беше намерен. Убиецът продължаваше да липсва. И в един момент някой се сети откъде да го извади. За Папийон Роже ли говорите? Проста работа — махате Роже и оставяте само Папийон — прякор на някой си Анри Шариер. Оставаше само да се съберат доказателства, които да се нагодят към случая, за да може виновният най-накрая да бъде изфабрикуван. Нали знаете, колкото повече неразкрити престъпления, толкова по-малко шансове за инспекторите да получат повишение. Трябва да се признае, че идеята им бе сполучлива. Моя милост щеше да се хареса не само на началниците в полицията, но и на съдията, който водеше делото, и дори на дванадесетте съдебни заседатели. Щях да получа десетина години затвор, и готово! Представям си как са се наговаряли: ще го изкараме сводник, а любовницата му ще представим като курва... Крадец е, на няколко пъти сме го хващали, но пусто нямахме достатъчно доказателства, та се налагаше да го пуснем. Само веднъж го пипнахме за укриване на крадени вещи и получи четири месеца условно. Отгоре на всичко този тип има отвратителен характер, обижда, лъже, нищо не признава, нарекъл е кучето си на името на префекта на Париж, а понякога дори заплашва колегите ни, че ако не

се отнасят по-внимателно с него, няма да доживеят до пенсия. Това трябва да се накаже — още повече нашите методи за разпит вече са модерни и цивилизовани и ние никога не сме му давали повод да се държи така.

Така в общи линии започна моята печална история. Три седмици след убийството мръсните ченгета ме арестуваха, докато кротко си хапвах охлюви. О, колко много се бяха постарали! Бяха вложили цялата си упоритост, страст, ловкост, за да ме натикат в съда и да ми нанесат удара, от който не можах да се възстановя в продължение на тринайсет години. Убийството на човека от престъпния свят беше представено като че ли ставаше дума за умишлено премахване на влиятелен banker или почтен глава на семейство. Задачата им не беше проста. Но инспекторът от съдебното следствие Мейзо, който отговаряше за случая, се беше озлобил срещу мен до такава степен, че между него и защитниците ми избухна истинска война — с открити ругатни и подли удари. Вестниците от онова време точно отразиха схватките. Мръсникът Мейзо държеше големия си коз в лицето на онзи жалък пръдльо Голдстейн, който дотогава беше лизал подметките на всички момчета от „Монмартър“ с надеждата, че ще успее да проникне в средата им. О, колко послушен се оказа Голдстейн! Според признанията на самия Мейзо, двамата се били срещали поне стотина пъти „случайно“, докато се водело следствието. В резултат свидетелят, който непосредствено след убийството беше заявил, че случайно дочул за раняването на някой си Ролан и хукнал към болницата да провери дали не иде реч за неговия приятел (а тримата му другарчета от онази нощ бяха потвърдили), на 18 април след многобройните си срещи с Мейзо се закле над следните показания:

В нощта на 25 срещу 26 март непосредствено преди убийството той ме срещнал в компанията на две неизвестни лица (те до края си останаха неизвестни). Аз съм го попитал къде мога да намеря Льогран. Докато сме говорили, единият от неизвестните лица влязъл в бара и накарал Льогран да излезе навън. Голдстейн ни оставил да си разговаряме. По-късно ме видял отново и аз съм му казал, че съм застрелял Льогран, след което съм го

помолил да иде в болницата и да провери в какво състояние се намира, дали още е жив и ако да, да го посъветва да си мълчи.

Е, не беше много логично. Нали ме описваха като истински звяр — опасен, жесток и хитър. С кой акъл тогава съм застрелял човека, а после съм си останал спокойно на местопрестъплението, за да причакам Голдстейн, ако случайно му хрумне да намине пак? Дори не съм се опитал да се преместя в друг квартал, а съм стоял закован като крайпътен камък на ардешко шосе, за да не би ченгетата да ме подминат, без да мога да им кажа здрасти. Самият Голдстейн се оказа най-хитър — веднага след направените „разкрития“ се измъкна в Англия.

В същото време аз се бранех като луд. „Голдстейн? Не познавам такъв. Може и да съм го срещал, да съм разменял няколко думи с него като със съквартилец, но не зная дори какви са му далаверите.“ Наистина, в началото изобщо не можех да включа кой е този Голдстейн и успях да си го припомня едва след очната ставка. Бях удивен, че някакъв непознат мухльо ме обвинява в убийство с такова настървение и се питах какво ли престъпление е извършил, че се е превърнал в мек восък за ченгетата. И до ден-дневен не мога да си отговоря. Така или иначе, без неговите показания цялата сложна структура от улики, която ченгетата градяха, щеше да се разсипе и те нямаше да докажат нищо. Но той заявяваше „Чух госпожа еди-коя си да казва...“ и следствието отиваше при въпросната, госпожа, която признаваше, че „може би е било възможно...“ От сбора на всички „евентуално“ и „може би“, които ченгетата измъкваха, се събра доста дебело досие.

Точно тогава на преден план изскочи един факт, който в началото изглеждаше странен, но после се превърна в опасно, фатално оръжие. Това беше идеална полицейска машинация, ужасен капан, в който ние с адвокатите ми паднахме с главата надолу. Мислейки, че се спасявам, аз всъщност се погубих сам. Защото колкото и да беше дебело, делото не съдържаеше никакви конкретни улики, а сипещите се показания на Голдстейн звучаха неубедително. Тъй като липсваше най-важният елемент — мотивът. След като няха никакви причини да желая смъртта на жертвата и не бях невменяем, всеки съдебен състав,

колкото и да беше тъп, щеше да забележи, че се връзвам с делото колкото косъм със супа. И тогава полицията извади мотива. Подсказа им го едно ченге, заседнало в „Монмартър“ от десет години насам — инспектор Мазилие.

Един от адвокатите ми — Бефе, имаше навика да отскача от време на време до „Монмартър“, за да се повесели. В някакво заведение той срещнал Мазилие и полицаят заявил, че знае какво точно се е случило в нощта на убийството и че е готов да свидетелства. Подразбрало се, че е на моя страна. Двамата с Бефе решихме, че Мазилие действа или воден от почтеност, или — по-вероятно — за да натрие носа на Мейзо. Затова нашата страна — нашата! — го покани на свидетелската скамейка.

Но Мазилие наговори съвсем не това, което очаквахме. Той се закле, че ме познава добре и че съм му правил много услуги. След което добави: „Благодарение на доставената от Шариер информация можах да извърша няколко ареста. Не съм наясно с фактите около убийството. Но чух да се говори (колко много — «чух да се говори» имаше на моя процес!), че неизвестни за мен лица (хайде бе, неизвестни!) са го взели на мушка заради близките му връзки с полицията.“

И ето го мотива за убийството! Ролан Льогран разпространявал из „Монмартър“ слухове, че съм доносник; двамата сме се скарали и аз съм го застрелял.

Кога направи Мазилие изявлението си? На 14 април. А кога Голдстейн се отрече от първите си показания и разказа за самопризнанието ми пред него? На 18 април — четири дни след Мазилие. Но дори и сега съдиите не бяха готови да се хванат в капана с изключение на главния следовател Робе, когото ченгетата обработваха, както си искат. Когато съдът от първа инстанция получи купа от лъжи, увъртания, нагодени показания, се разбра, че нещо около този случай смърди. Защото истината е, че сред служителите на закона има много честни хора и аз невинаги съм бил прав да слагам всички полицаи, съдии и съдебни заседатели в един и същи кюп. В резултат делото ми беше върнато в следствието с изискването за по-голяма точност и прецизност.

Ченгетата бяха бесни и хукнаха да търсят свидетели навсякъде — дори сред излезлите предишния ден от затвора престъпници.

Натрупах се още „каза ми“, „чух да се говори“, „изглежда, може би“. Потокът не секваше. Но допълнителното разследване по случая не донесе нищо, съвсем нищо. Нито една директна улика, нито едно ново или сериозно доказателство. Накрая зле омесената бъркотия, в която рибата се представяше за рак, делото бе прието и изпратено в съда. И там — нов удар по ченгетата! Случи се нещо рядко срещано в средите на юристите. Прокурорът, общественият обвинител, чийто личен интерес му диктува да защитава обществото, като изпраща колкото може повече заподозрени зад решетките, хванал с отвращение делото, хвърлил го на бюрото и казал: „Не приемам да работя по този случай. Личи си, че обвинението е съшито с бели конци. Намерете си друг прокурор.“

Как сияеше адвокатът ми Реймон Юбер, когато дойде да ми съобщи невероятната новина!

— Представете си, Шариер, уликите са толкова неубедителни, че около вашия случай се създаде прецедент! Прокурорът е отказал да се занимава с вас!

... Тази вечер на булевард „Клиши“ беше доста студено. Станах от пейката, за да се разтъпча по алеята. Не исках да излизам обратно на осветените участъци от страх да не би светлината да прогони нахлулите спомени с трийсет и седем годишна давност. Повдигнах яката си и свалих за малко шапка, сякаш исках да проветря мислите си. После седнах обратно на пейката, загърнах колене с палтото. Обърнах гръб на булеварда и опрях ръце на облегалката — така, както преди трийсет и седем години по време на първия съдебен процес през юли се подпирах на скамейката на обвинения. Първият — защото за мен се проведеха два процеса. Първият през юли, а вторият през октомври. В началото всичко вървеше прекалено добре, Папи! Залата не изглеждаше заляна от кървави отблясъци. Светлината на юлския ден оцветяваше килимите и робите на заседателите в розови тонове. Помещението приличаше по-скоро на будоар, отколкото на кланица. Съдията ми се усмихваше, скептично настроен към сервираното му дело. Той дори откри заседанието с думите:

— Шариер Анри, обвинението тук не отговаря в пълна степен на нашите представи за прецизно свършена работа. Затова моля представете първо вие своята гледна точка.

Невероятно, нечувано, прецедент, който се случва веднъж на хиляда! И това ти се случи на теб, Папи. Съдията подканя обвинения сам да представи случая! Помниш ли онзи юлски процес и прекрасните юристи, които срещна тогава? Беше твърде хубаво, Папи. Процесът се водеше толкова честно, съдията търсеше истината с такова старание, че непрекъснато задаваше объркващи въпроси на ченгетата и свидетелите. Той подложи Голдстейн на кръстосан разпит, разкри противоречията в показанията му, позволи на адвокатите ми да го притиснат. Това наистина беше един слънчев ден, в който ти позволих сам да се защитаващ. А противници не ми липсваха. Бяха се насъбрали доста.

Първият основен свидетел беше майката на Льогран. Не вярвам, че е действала злонамерено, но ченгетата бяха успели и нея да я обработят. Тя вече не твърдеше, че синът ѝ е споменал пред нея и комисаря „Папийон Роже“, но за сметка на това заяви, че Льогран ѝ бил разказвал (кога?) колко добре се познавам аз с Голдстейн. На смъртния си одър той казал: „Уби ме Папийон, Голдстейн го познава.“ За Роже вече не си спомняше нищо. А думите „Голдстейн го познава“ се появиха от небитието и никой не се зае да обясни защо инспекторът не ги е чул и отбелязал. Странно, нали?

Адвокатът на госпожа Льогран ме призова да помоля майката на убития за прошка. Отвърнах:

— Госпожо, няма за какво да ви искам прошка, тъй като не аз съм убиецът на вашия син. Прекланям се пред мъката ви, но не мога да сторя нищо повече.

Комисарят Жерарден и инспектор Грималди обаче се запънаха и не пожелаха да променят показанията си. Льогран казал „Папийон Роже“ и толкоз.

Тогава на сцената излезе вечният свидетел, готов да послужи за замазване на всякакви неудобни положения. От петте или шестте различни показания, които беше дал, полицаите решиха да използват три. Всеки нов вариант беше по-убедителен от предишния, но въпреки това противоречията бяха много. Помня го, като че още стои пред мен. Говори тихо и едва повдига ръка, за да се закълне. Веднага след като си изпя песента, адвокатът Бефе го атакува:

— Кажете, Голдстейн, колко пъти срещнахте „случайно“ инспектор Мейзо, който днес заяви, че се е срещал с вас и разговарял

по случая „случайно“? Странна работа, Голдстейн. При първите си показания сте заявили, че не знаете нищо за убийството. После се оказва, че познавате Папийон; малко по-късно твърдите, че сте го срещнали в нощта на убийството и той ви е изпратил да проверите в болницата какво е състоянието на Льогран. Как ще обясните разминаването в показанията си?

Вместо отговор Голдстейн след всеки въпрос повтаряше: „Боях се, защото Папийон е страшилището на «Монмартър».“ Направих знак на протест и съдията запита:

— Обвиняеми, искате ли да зададете някакви въпроси на свидетеля?

— Да, ваша милост.

Погледнах Голдстейн право в очите:

— Голдстейн, обърни се и ме погледни. Защо сипеш тези лъжливи обвинения срещу мен? Какво престъпление си извършил, та сега Мейзо те изнудва и те кара да му плащаш чрез показанията си?

Мръсникът ме погледна в очите и се разтрепери, но все пак успя да произнесе ясно:

— Казвам само истината.

В този момент наистина можех да го убия! Вместо това се обърнах към заседателите:

— Господа съдии, господа съдебни заседатели, прокурорът твърди, че съм истински злодей, умен и хитър. Но от показанията на свидетеля излиза, че съм пълен глупак. За да направиш пред някой съдбоносното признание, че си убил човек, трябва — ако си умен — поне да избереш много близък приятел за слушател. Само пълен глупак би споделил подобно нещо с непознат. Но за мен Голдстейн е напълно непознат.

Обърнах се към Голдстейн и продължих:

— Голдстейн, моля да ми посочите поне един човек в Париж или в цяла Франция, който ще заяви, че ни е виждал най-малкото да си говорим.

— Не мога да посоча такъв човек.

— Добре. Моля да ми посочите поне един бар, ресторант или бистро в „Монмартър“, Париж или цяла Франция, където сме пили или сме се хранили заедно.

— Никога не съм ял или пил с вас.

— Много добре. Твърдите, че когато сте ме срещнали за първи път през онази злокобна нощ, съм бил придружен от двама души. Кой бяха те?

— Не ги познавам.

— Впрочем и аз. Отговорете бързо и без да се замисляте, къде ви казах, че ще ви чакам, за да ми дадете отговор на въпроса за състоянието на Льогран в болницата? Споменахте ли пред придружаващите ви лица мястото на срещата ни и ако не, защо?

Мълчание.

— Отговорете, Голдстейн, защо мълчите?

— Нямахме уговорена среща.

Адвокатът ми Реймон Юбер:

— Така значи, моят клиент ви изпраща в болницата с такова важно поръчение — да проверите какво е състоянието на Льогран, а вие не знаете къде да го откриете, за да му предадете отговора си. Но това е просто смешно!

Да, Папи, смешно беше, но цялото обвинение се градеше около неубедителните показания, утежняващи положението ми с всяка нова измислица. А обработеният от ченгетата нещастник беше толкова тъп, че не успя да отговори смислено на нито един мой въпрос!

Председателят на съда:

— Шариер, полицията твърди, че сте убили Льогран, защото ви е разкрил като информатор. Какво ще кажете по този въпрос?

— Досега шест пъти съм бил задържан в полицията и всеки път са ме освобождавали поради липса на доказателства или са ме — оправдавали. Само веднъж получих условна присъда. Никога досега не съм бил залавян заедно с някой друг; никога не съм помагал да арестуват друг човек. Бихте ли повярвали, че полицията не може да ме накара да проговоря, докато съм в ръцете, но щом изляза на свобода, започвам да предавам другарите си?

— Един полицейски инспектор се закле, че сте информатор. Доведете инспектор Мазилие.

— Заявявам, че Шариер е мой информатор и че благодарение на неговата помощ съм арестувал многобройни опасни субекти. Заявявам също, че из „Монмартър“ вече се беше разчуло за тази негова дейност. Що се отнася до случая Льогран, не зная нищо.

— Какво ще отговорите, Шариер?

— Помолих инспектор Мазилие да бъде призован като свидетел по съвета на адвоката ми Бефе, защото двамата смятахме, че той знае истината за случая Лъогран. Оказа се, че така сме попаднали в капан. Инспекторът сам е подсказал на Бефе да го призове на свидетелската скамейка и му е намекнал, че е запознат с подробности около убийството. Двамата с адвоката ми му повярвахме. Предположихме, че е или много честен човек, или че между него и Мейзо съществува напрежение, което го кара да разкрие неизвестни факти. Но, както и вие сам виждате, полицията сега отрича да знае каквото и да било. Същевременно очевидно е, че неговите показания най-после осигуряват липсващия мотив за предполагаемото ми престъпление.

Действително, беше странно, че „разкритията“ за моята информаторска дейност идваха от страна на полиция. Но колкото и подозрителен да беше този факт, показанията на Мазилие съживяваха обвинението и придаваха известна тежест на неубедителното досие. Въпреки всички усилия на Мейзо без помощта на Мазилие процес нямаше да има. Това беше толкова явно, че се чудех на прокурора как се е хванал на въдицата. Продължих да се сражавам:

— Господа съдии, господа съдебни заседатели, ако аз наистина бях информатор, нещата щяха да се развият по един от следните два начина. Да предположим, че Реймон Лъогран наистина ме е разкрил и ми го е казал. Тогава аз или нямаше да го убия, защото нищожествата, информиращи полицията, преглъщат подобни обиди без да мигнат; или, ако случайно го убиех, полицията нямаше да се нахвърли върху мен със същата злост — нали щях да съм им необходим. Нещо повече, щеше да представи случая като разчистване на сметки между дребни риби от престъпния свят и да измисли начин да ме постави в положение на законна самозащита. Мога да изброя много прецеденти от този тип, но за щастие моят случай е друг. Господин председател на съда, мога ли да задам един въпрос на свидетеля?

— Давайте.

Разбирайки накъде бия, адвокатът Юбер поиска от съда да освободи инспектор Мазилие от задължението да не издава професионални тайни, защото иначе не би могъл да отговори.

Председателят на съда:

— Съдът ще се възползва от това свое право и ще освободи инспектор Мазилие от професионалната тайна. Съдът се обръща към

свидетеля с препоръката да отговори на въпроса, който ще му бъде зададен, в интерес на истината и справедливостта.

— Мазилие, моля да ми посочите поне един човек от цяла Франция или от колониите, когото сте арестували благодарение на получена от мен информация.

— Не мога да отговоря.

— Вие сте лъжец, инспекторе! Не можете да отговорите, защото такъв случай никога не е имало!

— Шариер, употребявайте по-сдържани изрази! — прекъсна ме председателят.

— Господин председател на съда, сега тук защитавам две неща — живота и честта си.

Инцидентът остана без последствия. Мазилие се оттегли. След него започна дефилето на останалите свидетели. Всички те заедно с твърденията си бяха като извадени от калъпа на „Ченгета и компания“ с адрес Париж, „Ке д’Орфевър“ №36, Съдебно следствие. Надявам се, че с годините нещата там са се променили. Надявам се, но не вярвам много.

А спомняш ли си своите заключителни думи, Папи? Дали ги помня — и днес звучат в ушите ми, като че ли току-що съм чул собствения си глас:

— Господа, ако искате да бъдете честни с мен, изслушайте и това: Льогран е получил само един куршум. По него е стреляно само веднъж, след което той не е паднал на земята. Напротив, оставили са го спокойно да вземе такси. Значи човекът, който е стрелял, не е имал намерение да го убива. Иначе щеше да стреля пет-шест пъти, както би постъпил всеки престъпник. Няма човек от „Монмартър“, който да не знае това. Значи, ако виновният съм бил аз и го призная, бих добавил: „Господа, този човек поради такива и такива причини влезе в разпра с мен или ме обвини за еди-какво си, а след това бръкна в джоба си. Тъй като и двамата сме членове на престъпния свят, жестът ме изплаши и аз стрелях веднъж при самозащита.“ Ако ви кажа това, веднага мога да приведа доказателство в своя подкрепа — не съм искал да го убивам и затова съм го оставил да си тръгне жив. И, тогава можех да заключа: „Инспекторът тук лично заяви пред вас, че съм много полезен на полицията. Затова ви моля да повярвате на думите ми и да ме съдите за

нанасяне на телесна вреда, която е довела до смъртта на жертвата, като изключите обвинението за умисъл в действията ми.“

Заседателите ме слушаха умислени. Продължих:

— Моите адвокати господата Юбер и Бефе стотина пъти ми задаваха въпроса: „Вие ли стреляхте? Ако сте вие, кажете. Ще получите най-много пет години, вероятно и по-малко. Сега сте на двайсет и три, значи ще излезете от затвора все още млад.“ Но, господа съдии, господа съдебни заседатели, аз нямам право да се защитавам по този начин, дори ако това би ме спасило от гилотината или от каторгата. Защото съм невинен и съм станал жертва на полицейска манипулация.

Всичко, което ви разказвам сега, стана през онзи юлски ден, когато съдът ми позволи да говоря свободно. Да, нещата се развиваха прекалено добре, усещах, че съдът е разколебан и че победата е близо. Какво нещастно, невинно момче бях тогава. Не знаех още, че не е на хубаво, когато всичко изглежда прекалено хубаво.

Точно тогава се случи онзи инцидент, който Мейзо веднага ловко използва в името на собствените си цели. Усещайки, че губи играта и че петнайсетмесечните му усилия ще останат без резултат, той престъпи границите на позволеното. По време на една от почивките дойде при мен и ме намери сам, заобиколен само от стражарите — нещо, което е абсолютно забранено. Приблужи се към мен и нагло ми подметна: „А защо не кажеш, че убиецът е Роже Корсиканеца?“ Напълно объркан, аз машинално отвърнах:

— Не познавам никакъв Роже Корсиканеца!

Той поспори с мен, после се обърна и бързо отиде при прокурора:

— Папийон току-що призна пред мен, че убиецът е Роже Корсиканеца.

Оттук нататък нещата се развиваха точно както ги искаше проклетият Мейзо. Въпреки възраженията ми процесът бе спрян. Все пак аз продължих да се защитавам и да обяснявам:

— От осемнайсет месеца насам:

инспектор Мейзо твърди, че в цялата афера има замесен само един Папийон, и че това съм аз;

инспектор Мейзо твърди, че без съмнение аз съм убиецът на Льогран;

инспектор Мейзо подкрепя твърденията си, като води един след друг честни, безспорни, категорични в показанията си свидетели, които доказват моята виновност.

Щом като полицаите са намерили необходимите свидетели и улики, защо се срутва цялата им постройка? Да не би да признават, че цялото това дело е пълно с лъжи? И защо само едно подхвърлено име им беше достатъчно, за да се усъмнят във виновността на Папийон? Вие казвате, че притежавате неоспорими доказателства за моята виновност, а само някакво подмятане за несъществуващия, измислен от Мейзо Роже Корсиканеца, когото при това според него аз съм бил извадил на бял свят, ви кара да преустановите процеса и да почнете всичко отначало! Това е безумие, обръщам се към вас с молба да продължите процеса! Умолявам ви, господа заседатели, господин председател!

Почти ги бях убедил, но ме погуби честността на прокурора. Той се изправи и заекна:

— Господа заседатели, господа съдии, не мога да изискам... Вече не знам... Целият случай трябва да се изясни. Моля съда да върне случая на следствените органи и да поиска допълнителна информация.

Дори само тези три изречения на прокурора Касаньо доказват, че бях осъден благодарение на едно зле скалъпено, съшито с бели конци, следствие. Ако този честен юрист държеше някакви ясни факти в ръцете си, ако вярваше на уликите, нямаше да каже „Прекратете процеса“, а „Ето че сме изправени пред още една измислица на обвиняемия Шариер, който иска да отвлече вниманието ни с въпросния Роже Корсиканеца. Не вярваме нито дума на тези бълнувания, господа, аз държа в ръцете си достатъчно доказателства, които ще докажат виновността му.“

Защо не го направи, защо не каза това? Защото съвестта не му позволяваше да повярва на скалъпените улики; защото сигурно си е задавал въпроси за честността и почтеността на авторите им.

Така ченгетата успяха да ме победят в последния момент, когато вече почти бяха загубили играта. Те добре знаеха, че Роже Корсиканеца е мираж, но се надяваха, че до възобновяването на процеса ще успеят да нагодят някоя машинация. А също се надяваха, че при друг съдебен състав, при друг председател на съда и друг прокурор, в обстановката

на новия съдебен сезон през есента, ще успеят да превърнат залата на процеса в кланица.

Процесът бе отложен с искането за набиране на допълнителна информация — за втори път в този случай. Един журналист тогава писа: „Рядко се случва съдът да се държи толкова неуверено.“ Разбира се, набирането на допълнителна информация не извади никакви нови факти на бял свят. Роже Корсиканеца? Така и не го откриха. Междувременно стражарите се държаха почтено и свидетелстваха против Мейзо по повод на юлския инцидент. Пък и беше съвсем нелогично да се повярва, че човек, защитаващ невинността си с всички сили пред добронамерен съдебен състав, който аха-аха ще реши нещата в негова полза, изведнъж ще хвърли всичко във въздуха, заявявайки: „Бях там, но не стрелях аз, а някой си Роже Корсиканеца.“

А вторият процес, Папи? Последният, окончателният, след който безкръвната гилотина започна да действа... Онзи процес, който те изпрати на доживотна каторга и разби целия ти живот с помощта на съвзелия се Мейзо (той си призна за прегрешението през юли и официално се извини пред прокурора) — толкова ли ти се иска да го преживееш отново мислено? Толкова ли искаш да се върнеш в онази зала, в сивия есенен ден? Колко пъти да ти повтарям, приятелю, че оттогава изтекоха трийсет и седем години? Защо искаш да почувстваш отново шамара, заради който едва днес можеш да си позволиш да седнеш на пейката на булевард „Клиши“ в любимия си „Монмартър“? Истината е, че се стремях да изживея пак стъпка по стъпка пропадането си в блатото на човешката злоба и низост, за да мога по-ясно да преценя изминатия оттогава път.

Спомням си как хубавото момче с изпипан костюм и гладко лице влезе за втори път в съдебната зала. Колко различно изглеждаше същото помещение! Дъждовното небе беше увиснало толкова ниско и мрачно над града, че се наложи да запалят лампите. Червеният цвят на мантиите се къпеше в кървави отблясъци. Като че ли всички тъкани бяха предварително натопени в коша, в който падат главите на гилотинираните. Магистратите не се готвеха да излизат във ваканция — те се връщаха от почивка и първото, което им попадеше през новия сезон, беше дребният случай около разчистване на сметки между двама монмартърски младежи. Готвеха се да прекарат няколко скучни часа и после да минат към по-сериозните дела. Опитните служители на

Темида — прокурори и адвокати, знаят най-добре колко голямо значение има личността на председателя на съда, настроението му, самочувствието на подсъдимия, на прокурора, на заседателите и адвокатите — тези дребни неща понякога натежават силно върху везните на правосъдието. Този път председателят не ми направи подаръка, да ме покани пръв да говоря. Той се задоволи да изчете монотонно обвинителния акт. Дванайсетте заседатели бяха с натежали като дъждовните облаци мозъци и ме зяпаха тъпо с облещените си очи. Попиха акта леко като вестникарско четиво. Основният снабдител на гилотината — прокурорът, изглеждаше лишен от всичко човешко. Този тук нямаше да каже както предишния си колега „Уликите не са достатъчни...“

Още след първия бегъл поглед към обстановката почувствах предупреждението: „Внимавай, Папийон, този съдебен състав няма да ти позволи да се защитаваш добре.“ Толкова добре бях преценил нещата! През следващите два дни почти не ми дадоха думата. И отново потекоха същите показания, същите свидетелства, същите „казват, че...“, „чух да се говори“ и прочее, както през юли. Разиграваше се същият цирк, с тази разлика, че ако случайно избухнех от възмущение, веднага ме срязваха и ме поставяха на мястото ми. Единственият наистина нов факт произтече от появата на свидетеля на моето алиби — Лелу Фернан, шофьор на такси, който не бе успял да даде показания преди юлската сесия. Ченгетата не бяха искали да го открият и твърдяха, че е някакъв мит. За мен обаче той беше изключително важен, защото се закле, че когато нахлул в „Ирис-бар“ с думите „Навън застреляха някого“, аз съм седял сред посетителите.

Странна работа — ченгетата, които така и не бяха пожелали да намерят Лелу, предварително се бяха погрижили да осигурят контрасвидетел за бъдещия свидетел: един рецидивист с десет присъди зад гърба. Той обаче им бил заявил, че аз подготвям лъжесвидетел, който да говори в моя полза. Инспектор Мейзо, който дотогава отричаше съществуването на Лелу, така и не беше намерил начин да се срещне и да поговори с него преди процеса. Откъде тогава знаеше, че неоткритият свидетел сам ще дойде да даде показания? Впрочем кварталният комисар на Лелу го описа като почтен и трудолюбив човек.

Лелу се закле над показанията си и веднага го обвиниха, че съм го подкупил. Адвокатът Юбер отчаяно вдигна ръце към небето:

— Господин Лелу, сега ви остава само да идете да си платите данъците върху подкупа!

При този спомен ме обхвана такъв гняв, че престанах да чувствам студа и ситния дъжд. Отново си представих собственика на „Ирис-бар“, който заяви, че по време на инцидента е било невъзможно да се намирам в неговото заведение, защото ми бил забранил да влизам там! Значи се оказвах толкова тъп, та в един сериозен процес, в който на карта бяха заложени свободата и може би животът ми, изваждах като алиби присъствието си на място, където достъпът ми е бил забранен. Келнерът потвърди показанията на шефа си. И двамата забравиха да споменат, че в знак на благодарност за съучастието им полицията им разреши да работят до пет часа сутринта. Ако се бяха опълчили срещу силите на реда, щяха да ги принудят да затварят в два. Собственикът защитаваше оборота си, а келнерът — бакшишите.

И двамата ми адвокати сториха всичко възможно. Бефе се отвори от полицейските машинации до степен, че започна открита война с Мейзо. От своя страна инспекторът му отвърна, като в поверителните си доклади (не бяха толкова поверителни, щом като с негово съгласие се появиха в някои вестници) се опита да накърни репутацията му, разнищвайки компрометиращи от нравствена гледна точка истории.

Дойде краят. Дадоха ми последната дума. Какво да кажа освен „Невинен съм и съм жертва на полицейска манипулация. Това е всичко.“ Съдът и заседателите се оттеглиха. Върнаха се в залата след час. Станахме прави, докато заемат местата си, после аз си седнах обратно. Председателят на съда се изправи на свой ред, за да прочете присъдата: „Обвиняемият да стане.“

Седнал под дърветата на „Клиши“, аз до такава степен се вживях в спомените си, че скочих като пружина. При което веднага паднах обратно по задник, защото бях пхнал краката си под облегалката на пейката. Затова изслушах седнал, а не както навремето прав, гласа на председателя на съда, който през октомври 1931 година произнесе присъдата:

— Осъден сте доживот на каторжна работа. Стража, отведете осъдения.

Протегнах напред ръце, но никой не се опита да ми слага белезници. Сега около мен нямаше стражари. Само на съседната пейка се гушеше окъсана старица и се опитваше да се прикрие с вестници от студа и мъглата. Измъкнах краката си, изправих се, за да се разтъпча, и отидох да пъхна в ръката ѝ под вестниците банкнота от сто франка. И тя беше осъдена доживот — на мизерия.

За мен доживотната присъда изтече за тринайсет години. Продължих разходката си по „Клиши“ чак до „Плас Бланш“, а по петите ми вървяха още спомени за кошмара, който ми попречи да видя своя „Монмартър“ в продължение на почти четирийсет години. Но щом излязох на осветения площад, образите потъмняха и пред очите ми останаха само няколко клошари, които сияха пред входа на метрото с глава на коленете си. Бързо хванах едно такси. Нищо вече не ме задържаше тук — нито сянката на дърветата, които криеха блясъка на електрическите лампи, нито светлините на „Мулен-Руж“. Целият пейзаж или ми напомняше прекалено много миналото, или ме подсещаше, че вече съм чужд на това място. „Монмартър“ се е променил до неузнаваемост! Махай се бързо оттук, ако не искаш да осъзнаеш, че спомените от младостта ти са мъртви и погребани.

— Ало, такси! Лионската гара, моля.

Потеглих с влака към провинциалното градче, където живееше племенникът ми, и си припомнях вестникарските статии, писани след произнасянето на присъдата. Адвокатът Юбер ми ги носеше в затвора. „Ла депеш“, „Ла франс“, „Льо матен“, „Л’ентранзижан“, „Л’юманите“, „Льо журнал“ — всички до един подчертаваха колко съмнителна е изглеждала цялата афера. При пристигането си във Франция издирих броевете на тези вестници. Ето няколко цитата:

„Ла депеш“ от 27.X.1931 г. повтаря думите на адвоката ми: „Обръщам се както към заседателите, така и към публиката. Досега делото е връщано три пъти за преразглеждане — нима това не ви доказва колко неубедителни са уликите?“

„Льо матен“ от 27.X.1931 г.: „Цитирани са трийсет свидетели. Може би един-единствен щеше да свърши повече работа — неизвестният мъж, който помогнал на ранения да се качи в колата, предупредил «жена му» и се измъкнал. Този неизвестен човек се превърна във въпросителната, която трийсет свидетели не успяха да изяснят.“

„Ла франс“ от 28.X.1931 г.: „Подсъдимият отговаря спокойно и твърдо. «Ужасно е да чуеш такива неща — каза той пред съда, — не зная какво има Голдстейн против мен, но зная, че инспектор Мейзо го държи здраво в ръцете си благодарение на нечистата му съвест. Това е истината.»“

„Л'юманите“ от 28 октомври. Статията си заслужава да бъде публикувана изцяло. Заглавието: „Шариер-Папийон е осъден на доживотна каторга.“

Въпреки съмненията относно самоличността на истинския Папийон, който през месец март е стрелял срещу Ролан Льогран на „Монмартър“, съдът осъди Шариер.

Вчера в началото на заседанието беше изслушан свидетелят Голдстейн, върху чиито показания се гради тезата на обвинението. Този свидетел, който поддържа непрекъснати контакти с полицията и който се е срещал с инспектор Мейзо, по признанията на последния, поне сто пъти, е направил три различни изявления и всеки път е задълбочавал уликите срещу подсъдимия. От пръв поглед се вижда, че той е твърде близък с полицията.

Докато свидетелят формулираше обвиненията си, Шариер го слушаше внимателно. Накрая възкликна:

— Не го разбирам този Голдстейн, комуто нищо лошо не съм сторил! Всичките му лъжи имат една-единствена цел — да ме изпрати в каторгата.

Инспектор Мейзо беше извикан на свидетелската скамейка. Той заяви, че показанията на Голдстейн не са били дирижирани. Ние обаче забелязахме, че тук-там думите му се посрещнаха със скептични усмивки.

Прокурорът Сирами проведе разпита твърде общо и констатира, че псевдонимът Папийон се среща често в „Монмартър“ и дори другаде в Париж. Въпреки това той настоя за присъда, без да уточнява каква.

Представителят на майката на жертвата — адвокатът Готра, по един смехотворен начин описва каторгата като

училище по укрепване на нравствеността и поиска Шариер да бъде изпратен там в негов собствен интерес. Така щял да се превърне в „честен човек“.

Защитниците Бефе и Юбер пледираха за невинност. Не може да се твърди, че Шариер, наричан Папийон, е виновен, само защото не сте успели да откриете Папийон Роже, казаха те.

Въпреки всичко след дълго заседание съдебните заседатели се върнаха в залата, потвърждавайки виновността на обвиняемия. Съдът осъди Анри Шариер на доживотна каторга.

В продължение на години си задавах въпроса — защо полицията се нахвърли с такова настървение върху едно двайсет и три годишно момче, за което самата тя твърдеше, че ѝ бил информатор? Отговорът беше само един — за да прикрие някой друг — истинския информатор.

На следващия ден се върнах на „Монмартър“. Кварталът сякаш си беше същият — улица „Толозе“; улица „Дюрантен“; пазарът на улица „Льопик“. Но лицата, защо това не бяха същите лица?

Влязох в къщата на „Толозе“ номер 26, за да видя портиерката. Направих се, че търся някого. По мое време портиерката беше дебела и добра жена с отвратителна космата бемка на бузата. Сега от нея нямаше и помен. На нейно място седеше някаква бретонка и това така ме разстрои, че дори не запитах новодошлата дали се е засякла с моята позната. „Монмартър“ не се беше изпарил във въздуха. Всичко си беше на мястото, но всичко изглеждаше различно. Млекарницата се беше превърнала в химическо чистене; барът на ъгъла — в аптека; плод-зеленчукът — в закусвалня. Наистина бяха попрекалили. Ето го бар „Бандевез“, на ъгъла на „Толозе“ и „Дюрантен“. Тук се срещаха служителите от пощата на „Плас дез Абес“ — идваха да обърнат по чаша бяло вино, а ние с най-сериозен вид ги майтапехме и ги укорявахме, задето седят и се напиват, докато нещастните им съпруги изкарват прехраната. Барът си стоеше на мястото, но тезгяхът бе преместен от другата страна, а масите бяха подредени съвсем

неудобно. Отгоре на всичко стопанката явно беше от Северна Африка, а клиентите ѝ — араби, испанци или португалци. Къде ли беше изчезнал старият собственик — онзи мил чичко от Оверн?

Тръгнах нагоре по стълбите, които свързват „Толозе“ с „Мулен дьо ла Галет“. Дори перилата бяха старите — все така опасни и нестабилни. Навремето тук бях помогнал на един старец, който падна по очи в подножието на стъпалата. Галех ги, припомнях си сцената и чувах благодарностите на дядкото: „Млади момко, толкова сте мил и образован. Поздравявам ви и ви благодаря.“ Тогава страшно се развълнувах от думите му и даже не смеех да се наведа да си взема пистолета, който се беше изсулил от джоба ми, докато му помагах. Не исках старецът да разбере, че не съм чак толкова мил.

Да, „Монмартър“ си стоеше на мястото, не ми го бяха откраднали. Изчезнали бяха само лицата на познатите, които ми се усмихваха и питаха: „Здравей, Папийон, как си днес?“ Чувствах ужасна празнота в душата си.

Вечерта влязох в един бар, където преди, се събираха сводниците. Отидох при най-стария клиент и го запитах:

— Извинявай, познаваш ли еди-кой си?

— Да.

— Къде е?

— На топло.

— А еди-кой си?

— Умря.

— А еди-кой си?

— Не го знам. Ще ме прощаваш, ама май много питаш. Ти кой си?

Повиши тон, за да привлече вниманието на околните. Успешно. Някакъв непознат влиза в заведението и без да се представя, започва да пита — какво ли иска?

— Казвам се Анри. От Авиньон съм, но пристигам от Колумбия. Затова не ме познавате. Сбогом.

Бързо се ометох, взех си влака и напуснах Париж. Взех всички мерки, за да не научи полицията за посещението ми. Но все пак бях видял Париж. Бях го видял, приятелю! Даже отидох да танцувам валс в една кръчма около Бастилията. Влязох в заведението, бутнах шапката на тила си, разхлабих си вратовръзката и дори си направих кефа да

поканя една мацка по същия начин, по който го правех на двайсет години. И докато двамата се въртахме под звуците на акордеона, казах на момичето, че съм собственик на публичен дом в провинцията, което я накара да ме погледне с голямо уважение. Ходих да обядвам и в „Куполът“ и проявих огромната наивност да запитам двайсет и пет годишното келнерче с жълто около устата, дали посетителите все още играят на топки на терасата. Той остана като гръмнат. Отидох и в „Ротондата“, търсих безуспешно любимото тъгълче на художника Фуджита; обикалях бара и ресторанта, за да открия някакви следи от миналото, и си тръгнах, отвратен от промените. Това, което познавах и обичах, беше безвъзвратно унищожено. Разстроих се толкова, че забравих да си платя сметката и келнерът ме настигна на входа на метрото, хвана ме грубо за ръката без помен от някогашната любезност и ми тикна сметката под носа, като не пропусна да заплаши, че ще извика полиция. Платих му, естествено, но му дадох толкова мижав бакшиш, че той ми го хвърли в лицето с думите: „По-добре дай тия пари на тъща си. Като те гледам, тя се нуждае от тях повече от мен!“

Но Париж си е Париж. Разхождах се нагоре-надолу по улиците като момче, минах по „Шан-з-Елизе“, за да се порадвам на хилядите му светлини, които сгриват душата и омагьосват с красотата си; усетих желанието да празнувам и да пея. О, колко е хубаво да се живее в Париж!

Не почувствах злоба, нито желание за отмъщение. Минах спокойно покрай старата редакция на вестник „Л’ото“ на „Сен Дени“, където навремето стоеше картинка на световния шампион Ригуло, повдигащ с една ръка топ вестникарска хартия. Посетих мястото, където обичах да играя бакара със Стависки. Влязох сам, за да изгледам спектакъла в „Лидо“. И няколко часа обикалях из района на халите — там поне всичко изглеждаше почти постарому. Мъката ме обхващаше само щом стъпех на „Монмартър“.

Останах в Париж осем дни и осем пъти отидох до мястото на престъплението.

Осем пъти седнах на пейката и погалих дървото.

Осем пъти затварях очи, за да преживея отново спомените от следствието и двата процеса.

Осем пъти си припомних мутрите на онези мръсници, които изработиха присъдата ми.

Осем пъти си казах: „Оттук тръгна всичко, заради което загуби тринайсет години от младостта си.“

Осем пъти си повторих: „Ти се отказа от отмъщението, но никога няма да можеш да простиш“.

Осем пъти се помолих на Бога да ме възнагради за отказа от отмъщение, като не допусне никога повече подобна неправда да се случи с някой друг.

Осем пъти питах пейката дали лъжесвидетелят и ченгетата не са замислили следващото си престъпление „случайно“ тук, на същата пейка по време на многобройните си „случайни“ срещи.

Осем пъти си тръгнах с все по-малко приведен гръб, докато накрая изпъчих гърди като младо момче и си рекох: „Ти все пак спечели, приятелю, защото си свободен, здрав, обичан, господар на бъдещето си. Не се опитвай да разбереш какво се е случило с лицата от миналото ти. Ти си тук благодарение на чудо, а Господ не прави често чудеса. Бъди сигурен, че от всички участници в онази мрачна история днес ти си най-щастливият.“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.